

Εφαρμογή της Υποχρεωτικής Σεξουαλικής Διαπαιδαγώγησης στους Έφηβους

Εκπαιδευτικό εγχειρίδιο για την Μέση Εκπαίδευση με ενδεικτικές δραστηριότητες για τους Δείκτες Επιτυχίας Θεματικής Ενότητας 3.1: Οικογενειακός Προγραμματισμός, Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία (Τάξεις Β' και Γ')

ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ
ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΥ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ

www.sexualityeducation.com.cy

Φορέας Συντονισμού :

Κυπριακός Σύνδεσμος Οικογενειακού Προγραμματισμού(ΚΣΟΠ)

Συνεργαζόμενοι Φορείς:

- Επίτροπος Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού
- Μεσογειακό Ινστιτούτο Μελετών Κοινωνικού Φύλου
- Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου
- Sex og Politikk

Συγγραφική Ομάδα:

Γεωργίου Δώρα
Κοφού Ελίνα
Μιχαήλ Κυριάκος
Ανδρέου Αγγελική
Επαμεινώνδα Μαρία
Πόποβιτς Μαργαρίτα

Με την συμβολή της:

Gry Stordahl

Συντονισμός έκδοσης:

Μαρία Επαμεινώνδα

Επιμέλεια κειμένου:

Μαργαρίτα Πόποβιτς

Μετάφραση κειμένων:

Πόλυ Μενοίκου
Δώρα Γεωργίου

Το περιεχόμενο αυτής της έκδοσης αποτελεί αποκλειστική ευθύνη του Κυπριακού Συνδέσμου Οικογενειακού Προγραμματισμού(ΚΣΟΠ) και σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να εκληφθεί ότι απηχεί απόψεις του χορηγού.

Για περισσότερες πληροφορίες:

info@cfpa.org.cy

www.sexualityeducation.com.cy

Η παρούσα έκδοση έχει χρηματοδοτηθεί από τον Χρηματοδοτικό Μηχανισμό του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ) 2009 - 2014

Μέσω του χρηματοδοτικού μηχανισμού ΕΟΧ και Νορβηγίας, η Ισλανδία, το Λιχτενστάιν και η Νορβηγία συνεισφέρουν στη μείωση της οικονομικής και κοινωνικής ανισότητας και στην ενδυνάμωση διμερών σχέσεων των Ευρωπαϊκών Χωρών. Οι τρεις αυτές χώρες συνεργάζονται στενά με την Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω της Συμφωνίας του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ). Για την περίοδο 2009-14, το ύψος χρηματοδότησης που προσφέρουν η Ισλανδία, το Λίχτενσταϊν και η Νορβηγία ανέρχεται στο ποσό των €1.79 δις, με τη Νορβηγία να προσφέρει το 97% του συνολικού ποσού. Τα κονδύλια είναι διαθέσιμα σε μη κυβερνητικούς οργανισμούς, σε ερευνητικά και εκπαιδευτικά ινστιτούτα, και στον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα των 12 πιο πρόσφατων μελών της ΕΕ, της Ελλάδας, της Πορτογαλίας και της Ισπανίας. Η ευρύτερη συνεργασία με τα Κράτη δότες δύναται να συνεχιστεί μέχρι το 2016. Κύριοι τομείς στήριξης είναι η προστασία του περιβάλλοντος και η κλιματική αλλαγή, έρευνα και υποτροφίες, κοινωνία των πολιτών, υγεία και παιδιά, ισότητα φύλων, δικαιοσύνη και πολιτιστική κληρονομιά. Περισσότερες πληροφορίες: <http://www.eeangofund.org.cy>

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

•	Εισαγωγή	7
•	Σκοπός και στόχοι του εγχειριδίου	11
•	Βασικές αρχές υλοποίησης των δραστηριοτήτων	12
•	Ορισμοί	14
•	Δραστηριότητες Β' Γυμνασίου Θεματική Ενότητα 3: Δημιουργία και Βελτίωση Κοινωνικού Εαυτού Υποενότητα 3.1 : Οικογενειακός Προγραμματισμός, Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία Δραστηριότητες Β' Γυμνασίου Θεματική Ενότητα 3: Δημιουργία και Βελτίωση Κοινωνικού Εαυτού Υποενότητα 3.3: Διαπολιτισμικότητα – αποδοχή και διαχείριση διαφορετικότητας	20
•	Δραστηριότητες Γ' Γυμνασίου Θεματική Ενότητα 3: Δημιουργία και Βελτίωση Κοινωνικού Εαυτού Υποενότητα 3.1: Οικογενειακός Προγραμματισμός, Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία Δραστηριότητες Γ' Γυμνασίου Θεματική Ενότητα 3: Δημιουργία και Βελτίωση Κοινωνικού Εαυτού Υποενότητα 3.3: Διαπολιτισμικότητα – αποδοχή και διαχείριση διαφορετικότητας	66
•	Παράρτημα Α: Δείκτες Επιτυχίας του Προγράμματος Σπουδών Αγωγής Υγείας	108
•	Παράρτημα Β: Θεσμικό Πλαίσιο Σεξουαλικής Διαπαιδαγώγησης	113
•	Παράρτημα Γ: Ενημερωτικά Σημειώματα Πολιτικής της Πανκόσμιας Οργάνωσης Υγείας (ΠΟΥ) για την Σεξουαλική Διαπαιδαγώγηση	118
•	Παράρτημα Δ: Ερωτηματολόγια Αξιολόγησης	133
•	Παράρτημα Ε: Φορείς / Υπηρεσίες	140

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το παρόν εγχειρίδιο δημιουργήθηκε για την προώθηση της εφαρμογής της Περιεκτικής Σεξουαλικής Διαπαιδαγώγησης (ΠΣΔ) στη Μέση Εκπαίδευση συγκεκριμένα για την Β' και Γ' Γυμνασίου όπως περιλαμβάνεται στο Πρόγραμμα Σπουδών της Αγωγής Υγείας (ΠΣΑΥ) του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού (ΥΠΠ).

Το εγχειρίδιο είναι αποτέλεσμα του προγράμματος “Implementing Mandatory Sexuality Education for Teens (I'M SET) – Εφαρμογή Υποχρεωτικής Σεξουαλικής Διαπαιδαγώγησης για Εφήβους στην Κύπρο, που συντονίστηκε από τον Κυπριακό Σύνδεσμο Οικογενειακού Προγραμματισμού (ΚΣΟΠ) και στο οποίο συμμετείχαν ως εταίροι το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου (ΠΙΚ), η Επιτροπή Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού, το Μεσογειακό Ινστιτούτο Μελετών Κοινωνικού Φύλου και ο Σύνδεσμος Σεξουαλικής Αναπαραγωγικής Υγείας και Δικαιωμάτων της Νορβηγίας (Sex og Politikk). Το πρόγραμμα περιλάμβανε τις ακόλουθες δράσεις: 1) ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης της σεξουαλικής αναπαραγωγικής υγείας και δικαιωμάτων των εφήβων στην Κύπρο 2) βιβλιογραφική ανασκόπηση που αναφέρεται στην περιεκτική σεξουαλική διαπαιδαγώγηση και την συλλογή και αξιολόγηση σχετικού εκπαιδευτικού υλικού 3) την αξιολόγηση των αναγκών των εφήβων ηλικίας 12-15 χρονών και των εμπλεκόμενων εκπαιδευτικών Μέσης Εκπαίδευσης όσον αφορά τη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση μέσα από ομάδες εστίασης 4) τη δημιουργία εκπαιδευτικού εγχειριδίου για τη Μέση Εκπαίδευση στη βάση του Προγράμματος Αγωγής Υγείας 5) Εκπαίδευση εκπαιδευτικών (Βιολογίας και Οικιακής Οικονομίας) 6) Πιλοτικό πρόγραμμα εκπαίδευσης σε παιδιά ηλικίας 12 -15 χρονών 7) Έκδοση και διανομή του εκπαιδευτικού εγχειριδίου σε σχολεία της Μέσης Εκπαίδευσης 8) Διάχυση αποτελεσμάτων του προγράμματος.

Το πρόγραμμα αποτέλεσε μια καλή πρακτική που διασφάλισε και ταυτόχρονα προώθησε τα δικαιώματα του παιδιού αλλά ταυτόχρονα διασφάλισε και την ενεργή εμπλοκή των εκπαιδευτικών. Το πρόγραμμα προέβλεπε την άμεση και ουσιαστική εμπλοκή των παιδιών σε διάφορα στάδια η οποία συνιστά έμπρακτη εφαρμογή δύο βασικών Αρχών, οι οποίες διέπουν την εφαρμογή όλων των προνοιών της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού: την Αρχή του Συμφέροντος του Παιδιού και την Αρχή της Συμμετοχής.

Πρόγραμμα Σπουδών Αγωγής Υγείας

Σκοπός του Προγράμματος Σπουδών της Αγωγής Υγείας είναι η προαγωγή της ψυχικής, σωματικής και κοινωνικής ευεξίας των μαθητών/τριών ως εφόδιο ζωής, αφενός με την ανάπτυξη προσωπικών και κοινωνικών ικανοτήτων, αφετέρου με τη συλλογική δράση ως προς την αναβάθμιση του κοινωνικού και φυσικού περιβάλλοντός τους

Το Πρόγραμμα Σπουδών της Αγωγής Υγείας είναι οργανωμένο σε τέσσερις θεματικές ενότητες, οι οποίες καλύπτουν όλο το φάσμα των γνώσεων, δεξιοτήτων και στάσεων που θα αναπτύξουν οι μαθητές/τριες στο πλαίσιο του μαθήματος. Ο γενικός σκοπός της κάθε ενότητας και οι υποενότητες αναλύονται ως ακολούθως:

Ανάπτυξη και ενδυνάμωση εαυτού

Ο άξονας αυτός στοχεύει στην καλύτερη γνώση του εαυτού ως συστήματος, στην κριτική επεξεργασία των επιλογών τους, ως επίσης και στη διαμόρφωση στάσεων και ανάπτυξη δεξιοτήτων με στόχο την ενδυνάμωση του ατόμου και την καλύτερη ενδοπροσωπική προσαρμογή του.

Ανάπτυξη ασφαλούς και υγιεινού τρόπου ζωής

Ο άξονας αυτός στοχεύει στο να βοηθήσει το άτομο να διαμορφώσει στάσεις και να αποκτήσει γνώσεις και δεξιότητες, ώστε να κάνει επιλογές και να προβαίνει σε δράσεις που βελτιώνουν την υγεία, προάγουν την ευεξία και προλαμβάνουν τις ασθένειες και τα προβλήματα υγείας. Επίσης, στοχεύει στην ασφάλεια και υγιεινή του ατόμου, της οικογένειας και της κοινότητας και στη συνειδητοποίηση των πολλαπλών παραγόντων που επηρεάζουν την υγεία του.

Δημιουργία και βελτίωση κοινωνικού εαυτού

Ο άξονας αυτός στοχεύει στη διαμόρφωση θετικών στάσεων, σχέσεων και συμπεριφορών του ατόμου μέσα στην οικογένεια, στο σχολείο και στην κοινότητα, στην ανάπτυξη διαπροσωπικών και κοινωνικών δεξιοτήτων καθώς και στην αποδοχή και σεβασμό της διαφορετικότητας.

Διαμόρφωση ενεργού πολίτη

Ο άξονας αυτός στοχεύει στην ευαισθητοποίηση, την ενεργοποίηση και τη συμμετοχή του ατόμου σε θέματα υγείας που αφορούν στο ίδιο, στην κοινότητα και στην ανθρωπότητα, στη συνειδητοποίηση των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του και στην ανάπτυξη δεξιοτήτων. Ως αποτέλεσμα αναμένεται να μπορεί να κάνει υγιείς επιλογές ως προς τα διάφορα καταναλωτικά αγαθά και τα επαγγέλματα και τέλος, να αγωνίζεται για μια καλύτερη κοινωνία και να διεκδικεί βελτίωση της ποιότητας ζωής.

Πίνακας Α. Οι τέσσερις άξονες του προγράμματος Αγωγής Υγείας

Άξονας 1. Ανάπτυξη και ενδυνάμωση εαυτού	Άξονας 2. Ανάπτυξη ασφαλούς και υγιούς τρόπου ζωής
1.1 Ανάπτυξη και εξέλιξη εαυτού	2.1 Υγιεινός τρόπος ζωής και συνθήκες ζωής
1.2 Συναισθηματική εκπαίδευση και αυτοεκτίμηση	2.2 Φαγητό και υγεία
1.3 Αξίες ζωής	2.3 Φυσική δραστηριότητα και υγεία
	2.4 Χρήση και κατάχρηση ουσιών
	2.5 Ασφάλεια
Άξονας 3. Δημιουργία και βελτίωση κοινωνικού εαυτού	Άξονας 4. Δημιουργία ενεργού πολίτη
3.1 Οικογενειακός προγραμματισμός, σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία	4.1 Αγωγή του καταναλωτή
3.2 Ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων και σχέσεων	4.2 Οικονομική και επαγγελματική αγωγή
3.3 Αποδοχή, διαχείριση διαφορετικότητας και διαπολιτισμικότητας	4.3 Δικαιώματα και υποχρεώσεις

Το συγκεκριμένο εγχειρίδιο καλύπτει τους ακόλουθους άξονες:

Β' Γυμνασίου

Άξονας 3: Δημιουργία και βελτίωση κοινωνικού εαυτού

- 3.1 Οικογενειακός προγραμματισμός, σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία
- 3.3. Αποδοχή, διαχείριση διαφορετικότητας και διαπολιτισμικότητας

Γ' Γυμνασίου

Άξονας 3: Δημιουργία και βελτίωση κοινωνικού εαυτού

- 3.1 Οικογενειακός προγραμματισμός, σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία
- 3.3. Αποδοχή, διαχείριση διαφορετικότητας και διαπολιτισμικότητας

Η κάθε υποενότητα αναλύεται σε Γενικούς Στόχους (βλ. ενότητα 2.3.1¹) που αφορούν όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, όπως αναλύονται πιο κάτω. Οι Γενικοί Στόχοι για κάθε θεματική ενότητα αναφέρονται στους τρεις βασικούς άξονες των αναλυτικών προγραμμάτων της Κύπρου (βλέπε ενότητα 2.1²) που αφορούν στις απαραίτητες γνώσεις (άξονας Α), στάσεις και συμπεριφορές (άξονας Β) και στην καλλιέργεια δεξιοτήτων (άξονας Γ). Οι Γενικοί Στόχοι αναλύονται σε Δείκτες Επιτυχίας ανάλογα με το επίπεδο μάθησης (βλέπε ενότητα 2.3.2³).

Οι Δείκτες Επιτυχίας ακολουθούν την προσέγγιση της προαγωγής υγείας και στοχεύουν στην παροχή ευκαιριών στους μαθητές/τριες ως να εξετάσουν κριτικά του διάφορους κοινωνικούς παράγοντες που καθορίζουν θέματα σεξουαλικότητας και να κατανοήσουν τον τρόπο με τον οποίο η κοινωνία μπορεί να επηρεάσει τις στάσεις, επιλογές και συμπεριφορές ενός ατόμου σε σχέση με θέματα σεξουαλικότητας.

Θα βρείτε τον πίνακα με τους Δείκτες Επιτυχίας και Δείκτες Επάρκειας για την Β' και Γ' Γυμνασίου στο Παράρτημα Α'

¹http://www.moec.gov.cy/analytika_programmata/analytika_programmata/agogi_ygeias.pdf

²http://www.moec.gov.cy/analytika_programmata/analytika_programmata/agogi_ygeias.pdf

³http://www.moec.gov.cy/analytika_programmata/analytika_programmata/agogi_ygeias.pdf

ΓΙΑΤΙ ΠΕΡΙΕΚΤΙΚΗ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΔΙΑΠΑΙΔΑΓΩΓΗ;

Η Περιεκτική Σεξουαλική Διαπαιδαγώγηση (ΠΣΔ), η οποία αναφέρεται επίσης και ως ολιστική σεξουαλική διαπαιδαγώγηση⁴ είναι «... μια προσέγγιση βασισμένη στα ανθρώπινα δικαιώματα, που σκοπό έχει να εφοδιάσει τους νέους με τις γνώσεις, δεξιότητες, στάσεις και αξίες που χρειάζονται για να είναι σε θέση να παίρνουν ενημερωμένες αποφάσεις και να απολαμβάνουν τη σεξουαλικότητά τους σωματικά, συναισθηματικά, ατομικά και στις σχέσεις τους. Προσεγγίζει τη σεξουαλικότητα ολιστικά και εντός του πλαισίου της συναισθηματικής και κοινωνικής ανάπτυξης»⁵. Η ΠΣΔ περιλαμβάνει τη μάθηση για το κοινωνικό και βιολογικό φύλο, τη Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία (ΣΑΥ) και Σεξουαλικά Μεταδιδόμενες Λοιμώξεις (ΣΜΛ) συμπεριλαμβανομένου του HIV/AIDS, τα συναισθήματα, τις σχέσεις, τα σεξουαλικά και αναπαραγωγικά δικαιώματα, τη σεξουαλική ταυτότητα, την απόλαυση και ευχαρίστηση, τη διαφορετικότητα, την ισότητα των φύλων, την εξάλειψη και καταπολέμηση κάθε μορφής βία κ.α. Σημαντικό της στοιχείο είναι ότι παραμένει ελεύθερη από οποιαδήποτε ιδεολογία ή δόγμα, ή/και πολιτισμικές προκαταλήψεις, και συνάδει με τα διεθνή επικυρωμένα ανθρώπινα δικαιώματα.

Η ΠΣΔ των παιδιών είναι κατοχυρωμένο δικαίωμά τους, το οποίο διασφαλίζεται σε Διεθνείς Συνθήκες, Συμφωνίες και Συμβάσεις, τις οποίες έχει επικυρώσει και η Κύπρος. Απορρέει, τόσο από τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού όσο και από τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Προστασία των Παιδιών ενάντια στη Σεξουαλική Κακοποίηση και Σεξουαλική Εκμετάλλευση. Θα βρείτε το θεσμικό πλαίσιο για την σεξουαλική διαπαιδαγώγηση στο Παράρτημα Β.

Σύμφωνα με τις Ευρωπαϊκές Κατευθυντήριες Γραμμές της Παγκόσμιας Οργάνωσης Υγείας (ΠΟΥ), η ολιστική σεξουαλική διαπαιδαγώγηση στηρίζεται στις ακόλουθες βασικές αρχές: αρχίζει από τη γέννηση, είναι ηλικιακά κατάλληλη, συνάδει με το επίπεδο ανάπτυξης και κατανόησης των παιδιών, λαμβάνει υπόψη τη διάσταση του φύλου καθώς και κοινωνικούς και πολιτισμικούς παράγοντες και βασίζεται σε επιστημονικά έγκυρες πληροφορίες. Επιπλέον, στηρίζεται στις αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και σε μια ολιστική προσέγγιση της ευημερίας, που διασφαλίζει την υγεία⁶ και θεμελιώνεται στις αρχές της ισότητας των φύλων, της αυτοδιάθεσης, και της αποδοχής της διαφορετικότητας. Τέλος, επισημαίνεται ότι η ολιστική σεξουαλική διαπαιδαγώγηση μέσω της ενδυνάμωσης ατόμων και των κοινοτήτων, συμβάλλει σε μια πιο δίκαιη κοινωνία.

Η ΠΟΥ υποδεικνύει συγκεκριμένες δεξιότητες, γνώσεις και στάσεις που αναμένεται να αποκτήσουν τα παιδιά, ανάλογα με το ηλικιακό επίπεδο στο οποίο βρίσκονται. Οι κατευθυντήριες γραμμές της ΠΟΥ, βασίζονται σε μια θετική ερμηνεία της σεξουαλικότητας ως μέρος της σωματικής, πνευματικής και συναισθηματικής υγείας του ανθρώπου.

Η σεξουαλικότητα είναι φυσικό και αναπόσπαστο μέρος όλων των ανθρώπων από τη στιγμή που γεννιούνται. Γι' αυτό η μάθηση για τη σεξουαλικότητα είναι μια δια βίου διαδικασία και τα μηνύματα για τη σεξουαλικότητα μεταδίδονται συνεχώς, είτε άμεσα είτε έμμεσα μέσω της κοινωνικής αλληλεπίδρασης και εμπειρίας. Είναι σημαντικό, αυτή η άτυπη διαδικασία μάθησης να συμπληρώνεται από την τυπική μάθηση δηλαδή, την επίσημη εκπαίδευση, η οποία θα παρέχει μαθησιακές ευκαιρίες κατά τη διάρκεια της ανάπτυξης των ατόμων. Και οι δύο τύποι μάθησης είναι σημαντικό να συμπληρώνουν ο ένας τον άλλο και να μην συγκρούονται. Από τη μία, οι νέοι χρειάζονται αποδοχή, αγάπη, χώρο και στήριξη στο καθημερινό κοινωνικό τους περιβάλλον ώστε να ανακαλύψουν και να αναπτύξουν τη σεξουαλική τους ταυτότητα, και από την άλλη, χρειάζονται να αποκτήσουν επιστημονικές γνώσεις, στάσεις και δεξιότητες, στο σχολείο. Η ευθύνη της ΠΣΔ των παιδιών μοιράζεται ανάμεσα στους γονείς, ιδιαίτερα στα πρώτα χρόνια ανάπτυξης τους, και στους επαγγελματίες, συμπεριλαμβανομένων των εκπαιδευτικών και επαγγελματιών υγείας.

Οι δείκτες επιτυχίας για τη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση στο ΠΣΑΥ επιδιώκουν την προώθηση της κριτικής κοινωνικής συνείδησης των διαφορετικών οπτικών σε θέματα σεξουαλικότητας και όχι μια ηθικολογικής θέσης υπέρ ή εναντίον της οποιασδήποτε επιλογής σεξουαλικής συμπεριφοράς.

⁴ Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας (ΠΟΥ), Περιφερειακό Γραφείο για την Ευρώπη και Ομοσπονδιακό Κέντρο για την Αγωγή της Υγείας (BZgA), (2013). *Standards for Sexuality Education in Europe: Guidance for Implementation*. Federal Centre for Health Education (BZgA), Cologne

⁵ Διεθνής Ομοσπονδία Οικογενειακού Προγραμματισμού (IPPF) (2006), Πλαίσιο για τη Σεξουαλική Διαπαιδαγώγηση. Για περισσότερες πληροφορίες: 'Comprehensive Sexuality Education: Informing IPPF Synthesis Report', (2005), Λονδίνο, IPPF. <http://www.sgga-assa.ch/cms10/images/stories/sgga/dokumente/infos/O8O6IPPF-guideline-eng.pdf>

- Η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση εφοδιάζει τα παιδιά και τους νέους με τις γνώσεις τις δεξιότητες, τις στάσεις και αξίες που απαιτούνται για να είναι σε θέση να παίρνουν πληροφορημένες, και υπεύθυνες αποφάσεις, να προστατεύονται από σεξουαλική βία/εξαναγκασμό και να αναπτύσσουν μεταξύ τους σχέσεις αμοιβαίου σεβασμού.
- Η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση δεν οδηγεί τα παιδιά να έχουν πρόωρες σεξουαλικές σχέσεις. Έρευνες καταδεικνύουν ότι τα παιδιά που λαμβάνουν ΠΣΔ αρχίζουν αργότερα να έχουν σεξουαλικές σχέσεις και έχουν μικρότερο αριθμό σεξουαλικών συντρόφων⁷ καθώς επίσης και αυξημένη γνώση και δεξιότητες για τη χρήση αντισύλληψης.

⁶ Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας (ΠΟΥ), Περιφερειακό Γραφείο για την Ευρώπη και Ομοσπονδιακό Κέντρο για την Αγωγή της Υγείας (BZgA), (2013). *Standards for Sexuality Education in Europe: Guidance for Implementation*. Federal Centre for Health Education (BZgA), Cologne

⁷ Kirby, D. (2000). *School-based interventions to prevent unprotected sex and HIV among adolescents*. In J. L. Peterson & R. J. DiClemente (Eds.), *Handbook of HIV prevention*. (pp.103-127). NY: Kluwer Academics/Plenum Publishers.

ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΥ

Σκοπός του παρόντος εγχειριδίου είναι να λειτουργήσει ως ένα χρηστικό, πολύτιμο και φιλικό προς το χρήστη εργαλείο το οποίο περιλαμβάνει δοκιμασμένες δραστηριότητες και μεθόδους εκπαίδευσης από πηγές τόσο από την Κύπρο αλλιά και το εξωτερικό.

Το εγχειρίδιο απευθύνεται κυρίως σε εκπαιδευτικούς της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης αλλιά ταυτόχρονα και σε επαγγελματίες, παιδαγωγούς και εμπυχωτές που δουλεύουν με παιδιά, έφηβους και νέους και ασχολούνται με την εκπαίδευση σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Οι δραστηριότητες μπορούν να υλοποιηθούν είτε μέσα στην τάξη είτε στο πλαίσιο προγραμμάτων σχολικών δραστηριοτήτων. Το εγχειρίδιο προσφέρει στον εκπαιδευτικό βιωματικές ασκήσεις που μπορεί να εφαρμόσει στο σχολείο με τα παιδιά, για να καλύψει τους Δείκτες Επιτυχίας 3.1 και 3.3 του προγράμματος Αγωγής Υγείας για τις τάξεις Β και Γ Γυμνασίου. Οι ασκήσεις είναι χωρισμένες ανάλογα με την τάξη, τη θεματική ενότητα, και το Δείκτη Επιτυχίας, και δίνονται αναλυτικά οδηγίες στον εκπαιδευτικό για την υλοποίηση της δραστηριότητας. Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι ένας αριθμός δραστηριοτήτων που έχουν επιλεγεί για την Β' Γυμνασίου μπορούν να χρησιμοποιηθούν και για την Γ' Γυμνασίου.

Οι προτεινόμενες δραστηριότητες μπορούν να υλοποιηθούν και εκτός του σχολικού πλαισίου, δηλαδή σε δομές και δραστηριότητες μη τυπικής εκπαίδευσης, όπως οργανώσεις και συμβούλια νεολαίας, εθελοντικά προγράμματα, κατασκηνώσεις, δημιουργικά εργαστήρια, ανταλλαγές νέων και άλλες εκπαιδευτικές δραστηριότητες.

Τα περισσότερα προγράμματα σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης παγκοσμίως χρησιμοποιούν τη συμμετοχική μέθοδο διδασκαλίας όπως τον αναστοχασμό, την κριτική σκέψη και το διάλογο, αντικαθιστώντας τις παραδοσιακές μεθόδους της μετωπικής διδασκαλίας και εμπλέκοντας έτσι ενεργά τον μαθητή/τρια στη διαδικασία της μάθησης. Τέτοιες μέθοδοι προωθούν την ισότητα και μπορούν να επιφέρουν αλλαγές στις στάσεις και συμπεριφορές του ατόμου αλλιά και να το εξοπλίσουν με τη φαντασία και την αυτοπεποίθηση να διαχειριστεί τις αλλαγές που συμβαίνουν γύρω του.

Το παρόν εγχειρίδιο έχει ως στόχο να στηρίξει τον εκπαιδευτικό στο σχεδιασμό και στην εφαρμογή μαθημάτων μη τυπικής εκπαίδευσης στο πλαίσιο της θεματικής ενότητας Οικογενειακός Προγραμματισμός και Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία. Ανώτερος στόχος του μαθήματος της Αγωγής Υγείας και ειδικότερα της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης ως μέρος της Αγωγής Υγείας είναι η ανάπτυξη της ικανότητας των νέων ανθρώπων να απολαμβάνουν τη ζωή τους γνωρίζοντας και διεκδικώντας τα δικαιώματά τους μέσα από ενημερωμένες επιλογές που ενισχύουν υπεύθυνες συμπεριφορές και διασφαλίζουν την υγεία. Μέσα από το εγχειρίδιο αυτό προωθείται η διαμόρφωση ενός μαθησιακού περιβάλλοντος που θα προάγει την ανάπτυξη της προσωπικότητας, της κριτικής σκέψης, της ατομικής και κοινωνικής ευθύνης και ασφάλειας αλλιά και την ανάπτυξη δεξιοτήτων επικοινωνίας και συνεργασίας μέσα από μεθόδους και τεχνικές βιωματικής μάθησης σε ένα μαθησιακό περιβάλλον ισότητας και σεβασμού.

ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

- Στόχος είναι η ενδυνάμωση των παιδιών για να αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά παράγοντες που μπορεί να επηρεάσουν θετικά ή αρνητικά τις ζωές τους στο παρόν ή στο μέλλον.
- Ξεκινούμε θέτοντας μαζί με τα παιδιά τους κανόνες και τις προϋποθέσεις για το μάθημα, μέσα στα πλαίσια αμοιβαίου σεβασμού και εχεμύθειας. Καλλιεργούμε τις βασικές αρχές ευγένειας, διακριτικότητας και τήρησης δημοκρατικών διαδικασιών, πρωτίστως μέσα από το δικό μας παράδειγμα. Αναμένεται ότι ένας από τους κανόνες που θα τεθούν είναι ο σεβασμός των προσωπικών δεδομένων όλων και η διασφάλιση τους.
- Ζητούμε από τα παιδιά να εισηγηθούν κανόνες που να αφορούν την εχεμύθεια, τον σεβασμό, την ειλικρίνεια και την ασφάλεια. Οι κανόνες καταγράφονται και τοποθετούνται σε κοινή θέα. Φροντίζουμε να ανατρέχουμε σ' αυτούς ακόμη και αν δεν παραστεί ανάγκη.
- Είμαστε πολύ προσεκτικοί ώστε να μην εκτίθενται προσωπικά δεδομένα των παιδιών ή των οικογενειών τους. Απαραίτητη προϋπόθεση για τη διεξαγωγή δραστηριοτήτων βιωματικού χαρακτήρα, όπως αυτές που περιγράφονται στο παρόν εγχειρίδιο, είναι η γνώση του προσωπικού υπόβαθρου των παιδιών, με απώτερο σκοπό τη διασφάλιση των προσωπικών τους δεδομένων και την αποφυγή δυσάρεστων καταστάσεων που μπορεί να προκύψουν απρόσμενα (π.χ. πληροφορίες για οικογενειακές καταστάσεις). Κατά τη διάρκεια του μαθήματος αποφεύγουμε συνειδητά να ζητούμε από τα παιδιά να μοιραστούν στην ολομέλεια προσωπικά βιώματα. Αποφεύγουμε επίσης τη χρήση οποιωνδήποτε προσωπικών ή οικογενειακών θεμάτων συγκεκριμένων παιδιών του σχολείου ως "αντικείμενο μελέτης".
- Αντ' αυτού, χρησιμοποιούμε τεχνικές που αποπροσωποποιούν καταστάσεις και διασφαλίζουν την ιδιωτικότητα όλων (π.χ. σενάρια, υπόδυση ρόλων, σκίτσα, εικόνες, φιγούρες, ταινίες, μουσική κ.λπ.). Σε περίπτωση που ένα παιδί κάνει αυθόρμητη αναφορά σε προσωπικά δεδομένα, δικά του/της ή άλλων, αντιδρούμε με διακριτικότητα τοποθετώντας όρια και υπενθυμίζοντας τους βασικούς κανόνες του μαθήματος σχετικά με τα προσωπικά δεδομένα. Δίνουμε, όμως, την ευκαιρία στα παιδιά να εκφραστούν με ασφάλεια, μιλώντας στο τρίτο πρόσωπο ή υποδυόμενοι ρόλους, για θέματα που εξάγονται από τους δείκτες επιτυχίας, ενώ σε περίπτωση που προκύψει ανάγκη διερεύνησης οποιουδήποτε περιστατικού, που άπτεται θέματα έμφυλης ή άλλης μορφής βίας, αναμένεται να αναφέρουμε στα παιδιά ότι είμαστε στη διάθεσή τους για οποιαδήποτε συζήτηση σε ένα πιο προσωπικό πλαίσιο.
- Ενθαρρύνουμε τα παιδιά να εκφράζουν ελεύθερα απόψεις και απορίες. Υπενθυμίζουμε ότι όλοι έχουν δικαίωμα να εκφράσουν ελεύθερα την άποψη τους ή να διαφωνήσουν με κάποιο άλλο άτομο χωρίς να επικρίνουν ή να καταφύγουν σε προσβλητικούς χαρακτηρισμούς. Αντιμετωπίζουμε τις προσωπικές απόψεις όλων των παιδιών με σεβασμό, επεμβαίνοντας διακριτικά όπου χρειάζεται ώστε να αποφεύγεται η αναπαραγωγή μύθων και στερεοτύπων.

- Ενθαρρύνουμε τα παιδιά να εργάζονται σε μικτές ομάδες και φροντίζουμε να μην προκαλούνται καταστάσεις πόλωσης ανάμεσα στα δύο φύλα.
- Προσφέρουμε συχνές θετικές παρατηρήσεις και επιβραβεύσεις σε όλα τα παιδιά κόντρα σε έντονα στερεότυπα που πιθανόν να υπάρχουν στην ατμόσφαιρα για κάποια από αυτά, λόγω π.χ. εμφάνισης, χαμηλής αυτοπεποίθησης, χαμηλής μαθησιακής επίδοσης, δύσκολων οικογενειακών καταστάσεων ή άλλων κοινωνικοοικονομικών ή άλλων στερεοτύπων.
- Απαραίτητη προϋπόθεση είναι η αναγνώριση πιθανών δικών μας ταμπού, στερεοτύπων και προκαταλήψεων και η συνειδητή αποφυγή αναπαραγωγής τους (π.χ. αρνητική στάση απέναντι στις ανύπαντρες μητέρες ή πατέρες-μονογονιούς).
- Επιδεικνύουμε εμπράκτως αποδοχή της διαφορετικότητας (π.χ. φροντίζουμε να περιλαμβάνουμε στις δραστηριότητες όλα τα παιδιά ανεξαρτήτως γλώσσας, θρησκείας, φύλου κ.λπ.) αποφεύγοντας και πάλη τη χρήση προσωπικών χαρακτηριστικών των παιδιών ως παραδείγματα συζήτησης.
- Πριν και μετά τη διεκπεραίωση των δραστηριοτήτων συνιστάται να χρησιμοποιούμε σύντομα παιχνίδια/βιωματικές ασκήσεις για σπάσιμο του πάγου ή για δέσιμο της ομάδας. Σε περίπτωση που χρησιμοποιούμε σενάρια υπόδυσης ρόλων είναι σημαντικό να βοηθήσουμε τα παιδιά να «βγουν» από το ρόλο και να αποφορτιστούν μετά το τέλος της δραστηριότητας με ανάλογες ασκήσεις (π.χ. φωνάζω το όνομά μου και λένω το αγαπημένο μου άθλημα).
- Χρησιμοποιούμε χιούμορ κι επιτρέπουμε την έκφραση χιούμορ από τα παιδιά.
- Αξιοποιούμε υλικό από διαδικτυακές ή άλλες πηγές (εικόνες, σκίτσα, τραγούδια, ταινίες, παραμύθια, θεατρικά, λογοτεχνία, κόμικς), χρησιμοποιώντας τα στο μάθημα.

ΟΡΙΣΜΟΙ

Αναπαραγωγική υγεία: η αναπαραγωγική υγεία είναι μια κατάσταση απόλυτης σωματικής, φυσικής, ψυχικής και κοινωνικής ευημερίας και δεν είναι απλώς η απουσία ασθένειας, δυσλειτουργίας ή αναπηρίας. Η αναπαραγωγική υγεία αφορά τις αναπαραγωγικές διαδικασίες και λειτουργίες σε όλα τα στάδια της ζωής. Οι άνθρωποι είναι σε θέση να έχουν μία υπεύθυνη, ικανοποιητική, ασφαλή σεξουαλική ζωή και έχουν την ικανότητα να αναπαράγονται και την ελευθερία να αποφασίζουν εάν, πότε και πόσο συχνά να το πράξουν.

Στον ορισμό αυτό περιλαμβάνεται το δικαίωμα των ανδρών και των γυναικών να ενημερώνονται και να έχουν πρόσβαση σε ασφαλείς, αποτελεσματικές, προσιτές και αποδεκτές μεθόδους ρύθμισης της γονιμότητας της επιλογής τους, καθώς και το δικαίωμα πρόσβασης σε κατάλληλες υπηρεσίες υγείας που επιτρέπουν στις γυναίκες να έχουν μια ασφαλή εγκυμοσύνη και τοκετό και παρέχουν στα ζευγάρια τις καλύτερες πιθανότητες να αποκτήσουν ένα υγιές βρέφος⁸.

Αναπαραγωγικά Δικαιώματα: είναι τα δικαιώματα των ζευγαριών και των ατόμων να αποφασίζουν ελεύθερα και υπεύθυνα για το αν θέλουν να κάνουν παιδιά, πόσα και πότε και να έχουν την πληροφόρηση, την παιδεία και τα μέσα για να μπορούν να πάρουν την απόφαση αυτή. Επίσης περιλαμβάνεται το δικαίωμα στην απόλυτη υγιή σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία, όπως και το δικαίωμα στην ελεύθερη, χωρίς διακρίσεις, πειθώ, εξαναγκασμό ή βία απόφαση, για θέματα που σχετίζονται με την αναπαραγωγή⁹.

Αντισύλληψη

Η αντισύλληψη είναι η χρήση προσωρινών, μακροχρόνιων ή μόνιμων μεθόδων για την πρόληψη της εγκυμοσύνης. Τα προφυλακτικά είναι το μόνο διαθέσιμο μέσο για την προστασία από τον ιό HIV και άλλων Σεξουαλικά Μεταδιδόμενων Νοσημάτων(ΣΜΝ)¹⁰.

Αμφισεξουαλικός(bisexual): άτομο που χαρακτηρίζεται από έλξη προς άτομα και των δύο φύλων.

Βιολογικό φύλο: αναφέρεται στα βιολογικά χαρακτηριστικά που έχουν εκ γενετής οι άνδρες και οι γυναίκες. Είναι οικουμενικά και κατά κανόνα μόνιμα, π.χ. οι άνδρες δεν μπορούν να θηλάσουν, οι γυναίκες έχουν έμμηνο ρύση, κ.λπ¹¹.

Γκέι: άτομο που χαρακτηρίζεται από σεξουαλική έλξη προς άτομα του ίδιου φύλου. Μπορεί να είναι άνδρας ή γυναίκα. Ο όρος αυτός πολλές φορές προτιμάται από τον όρο «ομοφυλόφιλος/η».

Διαφορετικότητα: η διαφορετικότητα προκύπτει ή είναι αποτέλεσμα της προοπτικής ή της οπτικής γωνίας που διαφοροποιεί κάποια άτομα από άλλα. Τα στοιχεία που μπορεί να αποτελέσουν κριτήρια διαφοροποίησης ενός ατόμου ή ομάδας ατόμων όπως φύλο, χρώμα/εμφάνιση, εθνικότητα, κοινότητα ή θρησκευτική ομάδα, καθεστώς παραμονής στη χώρα, καταγωγή, θρησκευτικές ή άλλες πεποιθήσεις, αναπηρία, ηλικία, σεξουαλικός προσανατολισμός, γλώσσα, προφορά, συνήθειες, επάγγελμα, κοινωνικοοικονομική κατάσταση, κουλτούρα κ.λπ¹².

Διαδικτυακή Παρενόχλητική Παρακολούθηση και Διαδικτυακή Προσέγγιση και Συναναστροφή με σκοπό τη Σεξουαλική Κακοποίηση (Cyber-stalking – Cyber-grooming): πρόκειται για την παρενόχληση ενός άλλου προσώπου μέσω του διαδικτύου με τη χρήση ιστοσελίδων, ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, του Παγκόσμιου Συστήματος Προσδιορισμού Θέσης (GPS), κακόβουλου λογισμικού ή άλλων ηλεκτρονικών εργαλείων. Αποτελεί μια μέθοδο με την οποία οι παιδεραστές αναπτύσσουν και καθιερώνουν παραπλανητικές σχέσεις με ανήλικα θύματα με σκοπό τη σεξουαλική παρενόχληση και εκμετάλλευση. Η γνωριμία με παιδιά θύματα ξεκινάει μέσα από ηλεκτρονικούς χώρους συνομιλίας, ιστολόγια (chatrooms, blogs) τα οποία διασφαλίζουν την εύκολη επικοινωνία με ανήλικους και την ψευδαίσθηση της ανωνυμίας και της ασφάλειας¹³.

⁸ http://www.who.int/topics/reproductive_health/en/

⁹ www.icw.org/files/SRHR-ICW%20fact%20sheet-06.doc

¹⁰ <http://www.ippf.org/our-work/what-we-do/Contraception>

¹¹ Μεσογειακό Ινστιτούτο Μελετών Κοινωνικού Φύλου(2012). Youth4Youth: Εκπαιδευτικό Εγχειρίδιο για την Ενδυνάμωση των Νέων για την Πρόληψη της Έμφυλης Βίας μέσω Αλληλοδιδασκτικής Προσέγγισης.

¹² Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Υπηρεσία Ανάπτυξης Προγραμμάτων. Κώδικας Συμπεριφοράς κατά του ρατσισμού και Καταγραφής Ρατσιστικών Περιστατικών.

¹³ ΚΣΟΠ(2015) Ανάλυση Υφιστάμενης Κατάστασης: Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία και Δικαιώματα(ΣΑΥΔ) των εφήβων στην Κύπρο.

Διαδικτυακός Εκφοβισμός (Cyber-bullying): αναφέρεται σε πρακτικές παρενόχλησης και εξευτελισμού κατά τρόπο εσκεμμένο, επαναλαμβανόμενο και εχθρικό ιδιαίτερα μεταξύ εφήβων με τη χρήση της πιο πρόσφατης ψηφιακής τεχνολογίας και των κινητών τηλεφώνων. Συχνά συνοδεύεται από την απειλή της έκθεσης της ιδιωτικής ζωής του θύματος με σκοπό να το τρομοκρατήσουν και να το εκφοβίσουν. Τα περιστατικά αυτά αυξάνονται όλο και περισσότεροι μεταξύ των νέων ανθρώπων¹⁴.

Διάκριση: η άνιση συμπεριφορά ή μεταχείριση ατόμων ή ομάδων ατόμων με κριτήριο τη διαφορετικότητά τους (βλ. ορισμό πιο πάνω). Εκτός από άμεση, η διάκριση μπορεί να είναι και έμμεση, π.χ. πρακτικές ή πολιτικές που φαίνονται “ουδέτερες” ή “δίκαιες” επειδή συμπεριφέρονται σε όλους με τον ίδιο τρόπο μπορεί να έχουν αρνητικές συνέπειες για συγκεκριμένες ομάδες¹⁵.

Εκφοβισμός: οι όροι εκφοβισμός (bullying) και θυματοποίηση χρησιμοποιούνται για να περιγράψουν μια κατάσταση κατά την οποία ασκείται εσκεμμένη, απρόκλητη, συστηματική και επαναλαμβανόμενη βία και επιθετική συμπεριφορά με σκοπό την επιβολή, την καταδυνάστευση και την πρόκληση σωματικού και ψυχικού πόνου σε μαθητές από συμμαθητές τους, εντός και εκτός σχολείου. Ο εκφοβισμός και η βία μπορούν να πάρουν σωματική, ηλεκτρική, ψυχολογική και κοινωνική μορφή, ενώ υπάρχει και ο ηλεκτρονικός εκφοβισμός, μέσα από τη χρήση νέων τεχνολογιών (cyberbullying). Συνήθως ο εκφοβισμός εκδηλώνεται με:

- Χειρονομίες, σπρωξιές, ξυλοδαρμούς
- Φραστικές επιθέσεις, βρισιές, προσβολές, απειλές, συκοφαντίες
- Εκβιασμούς
- Καταστροφή προσωπικών αντικειμένων, κλοπές
- Σεξουαλική παρενόχληση και κακοποίηση
- Αποκλεισμό και απομόνωση από παρέες, ομαδικά παιχνίδια και κοινωνικές δραστηριότητες

Ο εκφοβισμός εκδηλώνεται σε περιπτώσεις όπου παρατηρείται διαφορά δύναμης ανάμεσα στα άτομα που εμπλέκονται¹⁶.

Ενδοοικογενειακή Βία: η βία η οποία διαπράττεται μέσα στα πλαίσια μιας συμβίωσης/ ενός οικογενειακού περιβάλλοντος ή μεταξύ προσώπων τα οποία συγκατοικούσαν στο παρελθόν συμπεριλαμβανομένων συζύγων, συντρόφων, γονέων, παιδιών ή οποιουδήποτε άλλου προσώπου το οποίο συμβιώνει με τους προαναφερθέντες. Βία είναι κάθε πράξη, παράλειψη ή συμπεριφορά, η οποία προκαλεί σωματική, σεξουαλική ή ψυχολογική βλάβη σε οποιοδήποτε μέλος της οικογένειας από άλλο μέλος της οικογένειας συμπεριλαμβανομένης της βίας που χρησιμοποιείται για σκοπούς σεξουαλικής επαφής χωρίς τη συγκατάθεση του θύματος και της βίας που εξασκείται με πρόθεση τον περιορισμό της ελευθερίας ενός μέλους της οικογένειας. Η βία που ασκείται στην παρουσία ανήλικου μέλους της οικογένειας, ανεξαρτήτως από το εάν στρέφεται άμεσα ενάντια σε αυτό ή όχι, χαρακτηρίζεται ως ενδοοικογενειακή βία αφού μπορεί να προκαλέσει ψυχικά τραύματα στο παιδί¹⁷.

Επείγουσα αντισύλληψη: η επείγουσα αντισύλληψη αναφέρεται σε μεθόδους αντισύλληψης που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την αποφυγή εγκυμοσύνης κατά τις πρώτες λίγες ημέρες, μετά από μια σεξουαλική επαφή. Είναι μια μέθοδος που χρησιμοποιείται σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης, όπως μετά από μια σεξουαλική επαφή χωρίς προφυλάξεις, την αποτυχία χρήσης αντισύλληψης ή κακής χρήσης αντισύλληψης όπως τη μη λήψη αντισυλληπτικού χαπιού, ή σε περιπτώσεις βιασμού ή εξαναγκασμού για σεξουαλική επαφή.

Η επείγουσα αντισύλληψη είναι αποτελεσματική μόνο κατά τις πρώτες λίγες ημέρες μετά τη σεξουαλική επαφή πριν το ωάριο απελευθερωθεί από την ωοθήκη και πριν την γονιμοποίηση. Τα χάπια επείγουσας αντισύλληψης δεν μπορούν να διακόψουν μια καθιερωμένη εγκυμοσύνη ή να βλάψουν το αναπτυσσόμενο έμβρυο¹⁸.

¹⁴ <http://www.stopbullying.gov/cyberbullying/what-is-it/index.html>

¹⁵ Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Υπηρεσία Ανάπτυξης Προγραμμάτων. Κώδικας Συμπεριφοράς κατά του ρατσισμού και Καταγραφής Ρατσιστικών Περιστατικών.

¹⁶ Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Υπηρεσία Ανάπτυξης Προγραμμάτων. Κώδικας Συμπεριφοράς κατά του ρατσισμού και Καταγραφής Ρατσιστικών Περιστατικών.

¹⁷ ΚΣΟΠ(2015) Ανάλυση Υφιστάμενης Κατάστασης: Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία και Δικαιώματα(ΣΑΥΔ) των εφήβων στην Κύπρο.

¹⁸ <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs244/en/>

Έμφυλη Βία (ΕΒ): είναι ένας γενικός όρος για κάθε είδος διάκρισης ή επιβλαβούς συμπεριφοράς η οποία απευθύνεται ενάντια σε κάποιο πρόσωπο βάσει του (πραγματικού ή αντιλαμβανόμενου) κοινωνικού φύλου ή σεξουαλικού προσανατολισμού. Η ΕΒ μπορεί να είναι σωματική, σεξουαλική, ψυχολογική, οικονομική ή κοινωνικό-πολιτισμική. Οι βασικές τις αιτίες πρέπει να γίνονται αντιληπτές μέσα στα πλαίσια των κανόνων του κοινωνικού φύλου, των αξιών και πεποιθήσεων που στηρίζουν τις άνισες ιεραρχίες εξουσίας μεταξύ γυναικών και ανδρών αλληλά επίσης και μεταξύ ανδρών και μεταξύ γυναικών. Αυτές οι ιεραρχίες εξουσίας όχι μόνο καθιστούν εφικτή την έμφυλη βία αλληλά σε κάποιες περιπτώσεις δημιουργούν ένα περιβάλλον όπου η ΕΒ είναι ανεκτή ή θεωρείται ακόμα και αποδεκτή. Οι θύτες μπορεί να περιλαμβάνουν μέλη της οικογένειας ή της κοινότητας και άτομα τα οποία ενεργούν εκ μέρους πολιτισμικών, θρησκευτικών ή κρατικών θεσμών. Η έμφυλη βία επηρεάζει και άντρες και γυναίκες αλληλά οι γυναίκες και τα κορίτσια επηρεάζονται δυσανάλογα περισσότερο, το οποίο αντανάκλα την υποδεέστερη τους θέση στην κοινωνία. Διαφορετικές ομάδες ανδρών και γυναικών, όπως όσοι ανήκουν σε σεξουαλικές μειονότητες, είναι επίσης πιθανόν να επηρεαστούν δυσανάλογα από την έμφυλη βία¹⁹.

Ενεργητική ακρόαση: ένα άτομο ακούει ένα άλλο άτομο όταν μιλά, με πρόθεση να κατανοήσει αυτά που λέει. Ο στόχος της ενεργητικής ακρόασης είναι η αμοιβαία κατανόηση.

Ενσυναίσθηση: η ικανότητα να αναγνωρίζουμε και να κατανοούμε τα συναισθήματα των άλλων, να βλέπουμε τα πράγματα από την οπτική γωνία των άλλων.

Επιβλαβής Παραδοσιακή και Πολιτισμική Βία: περιλαμβάνει πρακτικές όπως ο ακρωτηριασμός των γυναικείων γεννητικών οργάνων, η βία που σχετίζεται με θέματα «τιμής», την κληρονομιά της συζύγου και της περιουσίας, την πρώιμη σύναψη γάμου και τον γάμο παιδιών, την καταναγκαστική έκθεση σε σεξουαλικό περιεχόμενο και κατάρτιση και την κακοποίηση που σχετίζεται με την προίκα ή το αντίτιμο της νύφης. Βάσει επιστημονικών κριτηρίων ο ακρωτηριασμός των γυναικείων γεννητικών οργάνων είναι αναμφίβολα επιβλαβής για τα κορίτσια καθώς τους αποστερεί ζωτικά σεξουαλικά όργανα αναγκαία για την υγεία και την ολιστική τους ανάπτυξη. Το γεγονός ότι ο ακρωτηριασμός γίνεται σε ανήλικες οι οποίες δεν έχουν πραγματική δύναμη συγκατάθεσης αποτελεί παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους σύμφωνα με τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού²⁰.

Έφηβοι/ Νεολαία/ Νέοι Άνθρωποι: η Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας ορίζει τους νέους ανθρώπους, ως τα άτομα μεταξύ 10 και 24 ετών. Οι έφηβοι αποτελούν την ηλικιακή ομάδα 10 -19 ετών και οι νέοι την ηλικιακή ομάδα 15 – 24 ετών. Η εφηβεία αποτελεί στάδιο κλειδί στη ζωή και επηρεάζει την υγεία, τις ευκαιρίες και την ανάπτυξη της υπόλοιπης ζωής. Πρόκειται για μια περίοδο σωματικών, πνευματικών, κοινωνικών και συναισθηματικών αλλαγών που συνοδεύεται από μια αυξανόμενη ανάγκη καθορισμού της σεξουαλικής ταυτότητας και της κοινωνικής θέσης. Η διαχείριση των αλλαγών αυτών για την επίτευξη του βέλτιστου επιπέδου υγείας και προσωπικής ανάπτυξης αποτελεί πρόκληση και επηρεάζεται βαθιά από τις κοινωνικές εμπειρίες²¹.

Θετική διεκδίκηση: είναι ένα είδος συμπεριφοράς μέσω της οποίας ένα άτομο εκφράζει τα συναισθήματά του ειλικρινά και με σεβασμό προς τους άλλους. Το άτομο αυτό υπερασπίζεται τα δικαιώματά του, χωρίς όμως να περιφρονεί την ύπαρξη απόψεων αντίθετων από τη δική του. Το να συμπεριφέρεται κάποιος με θετική διεκδίκηση είναι συνήθως προς όφελός του, αν και δεν σημαίνει ότι πάντα παίρνει αυτό που θέλει.

Ισότητα των Φύλων: η απόδοση ίσης αξίας στους ρόλους των γυναικών και ανδρών που καταλήγει στο να είναι ικανά και τα δύο φύλα να συμβάλουν και να επωφεληθούν ισότιμα από οικονομικές, κοινωνικές, πολιτισμικές και πολιτικές εξελίξεις μέσα στην κοινωνία²².

Κοινωνικό φύλο: αναφέρεται στους ρόλους και τις ευθύνες που η κοινωνία αναθέτει στους άνδρες και τις γυναίκες. Τα κορίτσια και τα αγόρια δεν γεννιούνται γνωρίζοντας πώς πρέπει να δείχνουν, να ντύνονται, να μιλάνε, να συμπεριφέρονται ή να σκέφτονται. Η κοινωνικοποίησή τους επηρεάζεται από την οικογένεια, τα συνομήλικα άτομα, την κοινότητα και από θεσμούς όπως τα μέσα ενημέρωσης. Οι έμφυλες νόρμες δημιουργούνται από τον πολιτισμό μας, όχι από τη φύση και, για αυτό, μπορούν να αλλάξουν με την πάροδο του χρόνου²³.

¹⁹ ΚΣΟΠ(2015) Ανάλυση Υφιστάμενης Κατάστασης: Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία και Δικαιώματα(ΣΑΥΔ) των εφήβων στην Κύπρο.

²⁰ ΚΣΟΠ(2015) Ανάλυση Υφιστάμενης Κατάστασης: Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία και Δικαιώματα(ΣΑΥΔ) των εφήβων στην Κύπρο.

²¹ ΚΣΟΠ(2015) Ανάλυση Υφιστάμενης Κατάστασης: Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία και Δικαιώματα(ΣΑΥΔ) των εφήβων στην Κύπρο.

²² ΚΣΟΠ(2008) Ευρωπαϊκός Χάρτης Νέων για τη Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία και Δικαιώματα. Μια προοπτική βασισμένη στα Δικαιώματα(2008)

²³ Μεσογειακό Ινστιτούτο Μελετών Κοινωνικού Φύλου(2012). Youth4Youth: Εκπαιδευτικό Εγχειρίδιο για την Ενδυνάμωση των Νέων για την Πρόληψη της Έμφυλης Βίας μέσω Αλληλοδιδασκτικής Προσέγγισης.

Λεκτική Επικοινωνία: η επικοινωνία κατά την οποία ανταλλάσσονται μηνύματα που περιέχουν λέξεις, είτε αυτές εκφράζονται προφορικά, είτε γραπτά. Γι' αυτό η λεκτική επικοινωνία δεν είναι συνώνυμη της ομιλίας.

Λεσβία: γυναίκα που χαρακτηρίζεται από σεξουαλική έλξη προς γυναίκες.

ΛΟΑΤ: όρος που χρησιμοποιείται για να αναφερθεί σε Λεσβικά, Ομοφυλόφιλα, Αμφισεξουαλικά και Τρανσέξουαλικά άτομα.

Μη Λεκτική Επικοινωνία: η διαδικασία κατά την οποία η επικοινωνία γίνεται διαμέσου αποστολής και λήψης μηνυμάτων χωρίς λέξεις. Τέτοια μηνύματα δίνονται μέσω χειρονομιών, της στάσης του σώματος και γενικά της γλώσσας του σώματος, μέσω εκφράσεων του προσώπου και οπτικής επαφής, μέσω αντικειμένων όπως τα ρούχα και τα χτενίσματα και μέσω συμβόλων. Τα μη λεκτικά μηνύματα μπορούν να γίνουν αντιληπτά μέσω καθεμιάς από τις αισθήσεις μας.

Η μη λεκτική επικοινωνία μπορεί να συνυπάρχει με τη λεκτική σε ένα μήνυμα. Για παράδειγμα ένα προφορικό μήνυμα μπορεί να αποκτήσει νόημα, όχι μόνο από το περιεχόμενο των λέξεων, αλλά και από την έμφαση που δίνεται στις λέξεις όταν προφέρονται και γενικά από τον τρόπο που θα πει κάποιος το συγκεκριμένο μήνυμα.

Μισαλλοδοξία: το μίσος και η έλλειψη ανεκτικότητας και σεβασμού στις διαφορετικές συμπεριφορές, αντιλήψεις ή ιδέες²⁴.

Μορφές Έμφυλης Βίας: η βία είναι ένα πολύπλοκο ζήτημα και η κατηγοριοποίηση διαφορετικών «τύπων» βίας δεν μπορεί ποτέ να είναι ακριβής. Η βία διακρίνεται σε πέντε αλληλένδετους τύπους: σωματική, λεκτική, σεξουαλική (σεξουαλικοποιημένη), ψυχολογική και κοινωνικοοικονομική. Στην πραγματικότητα κάποιες από τις πολλές μορφές μπορεί να είναι ταυτόχρονα παρούσες ιδιαίτερα σε σχέσεις κακοποίησης. Όλες οι μορφές μπορεί να εμφανίζονται και στην ιδιωτική ζωή (σε οικογένειες και προσωπικές σχέσεις) και στη δημόσια, να διαπράττονται από άγνωστα άτομα σε δημόσιους χώρους ή από οργανισμούς, θεσμούς και κράτη²⁵.

Η ψυχολογική και Συναισθηματική Έμφυλη Βία, περιλαμβάνει πράξεις όπως ο έμφυλος εκφοβισμός, η σεξουαλική παρενόχληση, η παρενοχλητική παρακολούθηση (stalking), η απομόνωση, η γελιοποίηση, η ταπείνωση, οι προσβλητικές βρισιές, η κατατρομοκράτηση, ο έλεγχος των προσώπων που μπορεί να δει κανείς ή των ρούχων που μπορεί να φορέσει, τα σεξουαλικά υπονοούμενα και τα αστεία για τη σεξουαλικότητα των αγοριών ή κοριτσιών και τη σεξουαλική διαθεσιμότητα των γυναικών. Η ψυχολογική βία ασκείται από άτομα γνωστά στο θύμα (π.χ. σύντροφος, μέλος της οικογένειας, μαθητές σε σχολείο ή συνάδελφοι στο χώρο εργασίας) και άγνωστα προς αυτό (π.χ. προσβλητικά σχόλια από αγνώστους στον δρόμο).

Ξενοφοβία: ο όρος ξενοφοβία χρησιμοποιείται για την περιγραφή αρνητικών στάσεων εναντίον των μεταναστών. Πρόκειται για το αίσθημα φόβου ή και αντιπάθειας και αποστροφής προς τους ξένους. Δηλώσεις όπως οι "ξένοι βλάπτουν τον ίδιο τον πολιτισμό μας" ο οποίος συνήθως θεωρείται ανώτερος, είναι παράδειγμα ξενοφοβίας. Μικτοί γάμοι ή σχέσεις μεταξύ μελών διαφορετικών πολιτισμών δεν γίνονται αποδεκτοί κάποιες φορές λόγω ξενοφοβίας. Σύμφωνα με ξενοφοβικές αντιλήψεις οι ξένοι είναι υπεύθυνοι για την ύπαρξη πολλών κοινωνικών και οικονομικών προβλημάτων και φαινομένων και η επίλυση των προβλημάτων αυτών μπορεί να επιτευχθεί είτε με την απομάκρυνσή τους είτε με την αφομοίωσή τους (δηλαδή την απορρόφησή τους από την κυρίαρχη - όσον αφορά εθνικά και πολιτιστικά στοιχεία - κοινωνία)²⁶.

Ομοφοβία: ο φόβος, η αποστροφή ή οι διακρίσεις κατά της ομοφυλοφιλίας ή σε βάρος των ομοφυλόφιλων. Η ομοφοβία μπορεί να περιλαμβάνει ακόμη μίσος, εχθρότητα ή αποδοκιμασία των ομοφυλόφιλων ανθρώπων, της ομοφυλοφιλικής συμπεριφοράς, που οδηγεί στην εκδήλωση μισαλλοδοξίας. Συχνά φτάνει ως το σημείο να εκδηλώνεται πολύ επικίνδυνα, όπως μέσω λεκτικής βίας και με ομοφοβικά εγκλήματα μίσους όπως επιθέσεις, ξυλοδαρμούς, ακόμη και φόνους²⁷.

²⁴Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Υπηρεσία Ανάπτυξης Προγραμμάτων. Κώδικας Συμπεριφοράς κατά του ρατσισμού και Καταγραφής Ρατσιστικών Περιστατικών.

²⁵Συμβούλιο της Ευρώπης (2007). Ζητήματα Φύλου: Εγχειρίδιο για την αντιμετώπιση της έμφυλης βίας μεταξύ των νέων (ανακτήθηκε από: <http://eycb.coe.int/gendermatters/>)

²⁶ό.π

²⁷Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Υπηρεσία Ανάπτυξης Προγραμμάτων. Κώδικας Συμπεριφοράς κατά του ρατσισμού και Καταγραφής Ρατσιστικών Περιστατικών.

Οικογενειακός Προγραμματισμός: η συνειδητή προσπάθεια ζευγαριών ή ατόμων να προγραμματίσουν και να επιτύχουν τον επιθυμητό για αυτά αριθμό παιδιών και να ρυθμίσουν τη χρονική απόσταση και στιγμή των γεννήσεών τους. Ο οικογενειακός προγραμματισμός επιτυγχάνεται μέσω αντισύλληψης, και μέσω της ακούσιας στειρότητας²⁸.

Οικονομική Βία: μπορεί να περιλαμβάνει την αρπαγή περιουσίας, την αποστέρηση βασικών αναγκών, τον έλεγχο των εισοδημάτων των θυμάτων, την απαγόρευση της απασχόλησης και των αποκλεισμό τους από διαδικασίες λήψεως αποφάσεων. Σε πολλές χώρες η οικονομική βία νομιμοποιείται βάσει νομοθεσίας π.χ. νόμοι που δίνουν στον σύζυγο πλήρη δικαιώματα επί της περιουσίας της συζύγου του ή που δεν επιτρέπουν σε συγκεκριμένες ομάδες ανθρώπων να ψηφίσουν στις εκλογές²⁹.

Περιεκτική Σεξουαλική Διαπαιδαγώγηση (ΠΣΔ): «...μία προσέγγιση βασισμένη στα ανθρώπινα δικαιώματα, που σκοπό έχει να εφοδιάσει τους νέους με τις γνώσεις, δεξιότητες, στάσεις και αξίες που χρειάζονται για να είναι σε θέση να παίρνουν ενημερωμένες αποφάσεις και να απολαμβάνουν τη σεξουαλικότητά τους σωματικά, συναισθηματικά, ατομικά και στις σχέσεις τους. Προσεγγίζει τη σεξουαλικότητα ολιστικά και εντός του πλαισίου της συναισθηματικής και κοινωνικής ανάπτυξης»³⁰, σε σχέση με το βιολογικό και κοινωνικό φύλο, την σεξουαλική ταυτότητα, τα σεξουαλικά και αναπαραγωγικά δικαιώματα, τη διαφορετικότητα, τις σχέσεις, την πρόληψη και αντιμετώπιση σεξουαλικά μεταδιδόμενων νοσημάτων, την πρόληψη και αντιμετώπιση σεξουαλικής βίας ή εξαναγκασμού.

Προκατάληψη: η προκατάληψη εναντίον ατόμων συγκεκριμένης ομάδας είναι η αρνητική προδιάθεση εναντίον τους που βασίζεται σε αυθαίρετες, λανθασμένες και άκαμπτες γενικεύσεις και στερεότυπες πεποιθήσεις και εικόνες επειδή ανήκουν στη συγκεκριμένη ομάδα (πολιτισμική, εθνική, θρησκευτική ή άλλη ομάδα), π.χ. η αρνητική στάση απέναντι στους Μουσουλμάνους γιατί δήθεν έχουν τάση προς τη βία και την τρομοκρατία. Η προκατάληψη μπορεί να πάρει και θετική μορφή, π.χ. η θετική στάση απέναντι στη “δυτική σκέψη” επειδή είναι “πολιτισμένη” και “ανώτερη”³¹.

Ρητορική μίσους (hate speech): η δημόσια έκφραση ρατσιστικού ή ξενοφοβικού λόγου, μέσω του οποίου αμφισβητείται το δικαίωμα μιας ομάδας ανθρώπων να συμμετέχει ισότιμα στην κοινωνική ζωή εξαιτίας της φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής ή άλλου γνωρίσματός της, καθώς και η προτροπή σε πράξεις βίας ή σε εκδηλώσεις μίσους εναντίον των μελών μιας τέτοιας ομάδας δεν προστατεύονται από την ελευθερία του λόγου, αλλά αντιθέτως απαγορεύονται και τιμωρούνται. Δεν περιορίζεται μόνο σε μορφές του γραπτού ή του προφορικού λόγου, αλλά μπορεί και να συμπεριλαμβάνει εικόνες, είδωλα, ηλεκτρονικά ή άλλα παιχνίδια, καθώς και άλλες ενέργειες που αποσκοπούν στην έκφραση ή διάδοση κάποιου μηνύματος³².

Σεξουαλικότητα: η σεξουαλικότητα είναι μια κεντρική πτυχή της ανθρώπινης ύπαρξης σε ολόκληρη τη ζωή του ανθρώπου και περιλαμβάνει το σεξ, την ταυτότητα των φύλων, τον σεξουαλικό προσανατολισμό, τον ερωτισμό, την απόλαυση, την οικειότητα και την αναπαραγωγή. Η σεξουαλικότητα βιώνεται και εκφράζεται μέσω των σκέψεων, των φαντασιώσεων, των επιθυμιών, των πεποιθήσεων, των στάσεων, των αξιών, των συμπεριφορών, των ενεργειών, των ρόλων και των σχέσεων. Η σεξουαλικότητα επηρεάζεται από την αλληλεπίδραση των βιολογικών, ψυχολογικών, κοινωνικών, οικονομικών, πολιτικών, πολιτιστικών, νομικών, ιστορικών, θρησκευτικών και πνευματικών παραγόντων³³.

Σεξουαλική υγεία: είναι μια κατάσταση σωματικής, συναισθηματικής, ψυχικής και κοινωνικής ευημερίας σε σχέση με τη σεξουαλικότητα. Δεν είναι απλώς η απουσία ασθένειας, δυσλειτουργίας ή αναπηρίας. Η σεξουαλική υγεία προϋποθέτει μια θετική προσέγγιση και σεβασμό στη σεξουαλικότητα και τις σεξουαλικές σχέσεις, καθώς και τη δυνατότητα απόκτησης ευχάριστων και ασφαλών σεξουαλικών εμπειριών, απαλλαγμένων από εξαναγκασμό, διάκριση και βία. Η επίτευξη και διατήρηση της σεξουαλικής υγείας επιτυγχάνεται όταν τα σεξουαλικά δικαιώματα όλων των ατόμων, είναι σεβαστά, προστατεύονται και πληρούνται έτσι ώστε να επιτυγχάνεται και να διατηρείται η σεξουαλική υγεία»³⁴

²⁸ http://www.who.int/topics/family_planning/en/

²⁹ ΚΣΟΠ(2015) Ανάλυση Υφιστάμενης Κατάστασης: Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία και Δικαιώματα(ΣΑΥΔ) των εφήβων στην Κύπρο.

³⁰ Διεθνής Ομοσπονδία Οικογενειακού Προγραμματισμού (IPPF) (2006), Πλαίσιο για τη Σεξουαλική Διαπαιδαγώγηση, Για περισσότερες πληροφορίες: ‘Comprehensive Sexuality Education: Informing IPPF Synthesis Report’, (2005), Λονδίνο, IPPF. <http://www.sgga-assa.ch/cms10/images/stories/sgga/dokumente/infos/OBO6IPPF-guideline-eng.pdf>

³¹ Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Υπηρεσία Ανάπτυξης Προγραμμάτων. Κώδικας Συμπεριφοράς κατά του ρατσισμού και Καταγραφής Ρατσιστικών Περιστατικών.

³² Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Υπηρεσία Ανάπτυξης Προγραμμάτων. Κώδικας Συμπεριφοράς κατά του ρατσισμού και Καταγραφής Ρατσιστικών Περιστατικών.

³³ http://www.who.int/reproductivehealth/topics/sexual_health/sh_definitions/en/

³⁴ http://www.who.int/reproductivehealth/topics/sexual_health/sh_definitions/en/

Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία και Δικαιώματα (ΣΑΥΔ): αναφέρεται σε ένα ευρύ φάσμα θεμάτων, τα οποία στηρίζουν την ελευθερία του κάθε ατόμου να απολαμβάνει τη σεξουαλικότητά του και την αναπαραγωγική του ιδιότητα, σε ένα πλαίσιο ισοτιμίας, αμοιβαίου σεβασμού και ίσων δικαιωμάτων. Ο όρος αυτός περιλαμβάνει τη Σεξουαλική Υγεία, τα Σεξουαλικά Δικαιώματα, την Αναπαραγωγική Υγεία και τα Αναπαραγωγικά Δικαιώματα³⁵.

Σεξουαλικά Δικαιώματα: είναι τα δικαιώματα όλων των ανθρώπων να αποφασίζουν ελεύθερα και υπεύθυνα για όλες τις πτυχές της σεξουαλικότητάς τους, συμπεριλαμβανομένης της διασφάλισης και προώθησης της σεξουαλικής τους υγείας, ενώ τόσο η σεξουαλική τους ζωή, όσο και οι αποφάσεις τους να είναι απαλλαγμένες από διακρίσεις, βία και εξαναγκασμό. Στις σεξουαλικές τους σχέσεις έχουν το δικαίωμα να προσδοκούν και να απαιτούν ισότητα, συναίνεση, αμοιβαίο σεβασμό και ισότιμη ευθύνη³⁶.

Σεξουαλικός Προσανατολισμός: η έλξη που νιώθει ένα άτομο προς άτομα του ίδιου φύλου, του άλλου φύλου, ή και των δύο φύλων.

Στερεότυπο: η υπεργενικευμένη, αξιολογική, απλουστευμένη, υπερβολική αντίληψη/ αναπαράσταση μιας ομάδας, η οποία αποδίδεται σε όλα τα μέλη της, ώστε να δικαιολογήσει τη συμπεριφορά μας προς αυτά, π.χ. “οι Γερμανοί είναι εργατικοί, οργανωμένοι και ψυχροί και οι Έλληνες είναι φιλικοί και φιλόξενοι”, “οι γυναίκες είναι κακοί οδηγοί”, “οι ομοφυλόφιλοι δεν είναι φυσιολογικά άτομα”, “οι μαύροι είναι οι καλύτεροι αθλητές” και “οι Ιάπωνες είναι εργατικοί και πειθαρχημένοι”. Τα στερεότυπα δημιουργούν λανθασμένες θετικές ή αρνητικές προσδοκίες για άτομα συγκεκριμένων ομάδων³⁷.

Σεξουαλική Βία: αναφέρεται σε όλες τις μορφές καταναγκαστικών σεξουαλικών πράξεων συμπεριλαμβανομένου του εξαναγκασμού σε σεξουαλική πράξη ενάντια στη θέληση ενός ατόμου και οποιεσδήποτε ανεπιθύμητες, συνήθως επαναλαμβανόμενες και χωρίς ανταπόκριση σεξουαλικές προσεγγίσεις ή ανεπιθύμητη λεκτική ή σωματική συμπεριφορά σεξουαλικής φύσης. Συμπεριλαμβάνει τον βιασμό (βιασμό σε ραντεβού, ομαδικό βιασμό, βιασμό εντός γάμου και βιασμό ως όπλο πολέμου), τη σεξουαλική κακοποίηση παιδιών, τη σεξουαλική παρενόχληση και την εμπορία γυναικών, κοριτσιών ή αγοριών για σεξουαλική εκμετάλλευση³⁸.

Σεξουαλική Εκμετάλλευση Παιδιών

Ο όρος αναφέρεται στη σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών με την παραγωγή και αναπαραγωγή οπτικού υλικού.

- Παραγωγή Παιδικής Πορνογραφίας
- Παροχή πληροφοριών για Παιδική Πορνογραφία
- Διάδοση Παιδικής Πορνογραφίας
- Προώθηση Παιδικής Πορνογραφίας
- Κατοχή Παιδικής Πορνογραφίας
- Πρόσκληση Παιδιού σε συμμετοχή σε Παιδική Πορνογραφία

Τρανσφοβία: η αποστροφή, εκθρόνιση ή διακρίσεις προς τα άτομα τα οποία εκφράζουν άλλη ταυτότητα φύλου από εκείνη που τους αποδόθηκε κατά τη γέννησή τους, μέσω π.χ. της ενδυμασίας, της χρήσης καλλυντικών, της ορμονοθεραπείας ή της επέμβασης επαναπροσδιορισμού φύλου³⁹.

Τρανσέξουαλ: άτομο που ταυτίζεται με το αντίθετο φύλο από το βιολογικό του φύλο (δηλαδή το φύλο με το οποίο γεννήθηκε). Ο όρος αυτός αναφέρεται στην ταυτότητα του φύλου ενός ατόμου, και όχι στο σεξουαλικό του προσανατολισμό.

³⁵ ΚΣΟΠ(2015) Ανάλυση Υφιστάμενης Κατάστασης: Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία και Δικαιώματα(ΣΑΥΔ) των εφήβων στην Κύπρο.

³⁶ ΚΣΟΠ(2015) Ανάλυση Υφιστάμενης Κατάστασης: Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία και Δικαιώματα(ΣΑΥΔ) των εφήβων στην Κύπρο.

³⁷ Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Υπηρεσία Ανάπτυξης Προγραμμάτων. Κώδικας Συμπεριφοράς κατά του ρατσισμού και Καταγραφής Ρατσιστικών Περιστατικών.

³⁸ ΚΣΟΠ(2015) Ανάλυση Υφιστάμενης Κατάστασης: Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία και Δικαιώματα(ΣΑΥΔ) των εφήβων στην Κύπρο.

³⁹ Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Υπηρεσία Ανάπτυξης Προγραμμάτων. Κώδικας Συμπεριφοράς κατά του ρατσισμού και Καταγραφής Ρατσιστικών Περιστατικών.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

B' Γυμνασίου

Θεματική Ενότητα 3

Δημιουργία και Βελτίωση Κοινωνικού Εαυτού

Υποενότητα **3.1**

Οικογενειακός Προγραμματισμός
Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία

Δείκτης Επιτυχίας

Οι μαθητές/τριες:

Να αναγνωρίζουν τη σημασία του οικογενειακού προγραμματισμού σε σχέση με τη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία

Τάξη:

Β'

ΤΙΤΛΟΣ:

Οικογενειακός Προγραμματισμός

ΔΙΑΡΚΕΙΑ:

80 λεπτά

ΥΛΙΚΑ:

- Δόκιμος ορισμός του οικογενειακού προγραμματισμού από την Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας (ΠΟΥ), (Βλέπε πιο κάτω)
- Χαρτόνια A3, μαρκαδόροι

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

Χωρίζουμε τα παιδιά σε ομάδες.

Καλούμε τα παιδιά να σκεφτούν και να ορίσουν την έννοια «οικογενειακός προγραμματισμός», στις ομάδες τους.

Εισάγουμε την έννοια οικογενειακός προγραμματισμός.

Ζητούμε από τα παιδιά να παρουσιάσουν διαδραστικά, τον ορισμό με σύντομα θεατρικά υπόδυσης ρόλων.

Επιλογές διαδραστικής παρουσίασης του ορισμού «οικογενειακός προγραμματισμός»:

- Παρουσιάζουμε τον ορισμό σε σχετικό συνέδριο.
- Παρουσιάζουμε τον ορισμό σε ένα τηλεοπτικό πάνελ.
- Παρουσιάζουμε τον ορισμό σε μια φιλική, ανεπίσημη κουβέντα.
- Παρουσιάζουμε τον ορισμό σε ένα οικογενειακό γεύμα.
- Παρουσιάζουμε τον ορισμό σε ένα διαφημιστικό φιλμάκι.

Οι ομάδες παρουσιάζουν τους ορισμούς τους στην ολομέλεια. Αφού ολοκληρωθούν όλες οι παρουσιάσεις, ακολουθεί συζήτηση ανατροφοδότησης σε σχέση με τις παρουσιάσεις. Υποβοηθούμε με ερωτήσεις, όπως:

- Πώς βιώσατε την εμπειρία προετοιμασίας του ορισμού στις ομάδες;
- Υπήρξε κάτι που σας δυσκόλεψε στην παρουσίαση;
- Υπήρξε κάτι που σας ικανοποίησε;
- Ποια στοιχεία των παρουσιάσεων σας έκαναν εντύπωση;
- Εντοπίσατε κάποιες ομοιότητες ή διαφορές ανάμεσα στις διαφορετικές παρουσιάσεις για τον ορισμό του «οικογενειακού προγραμματισμού»;
- Κάποιες ελλείψεις, ίσως;

Παρουσιάζουμε στην ολομέλεια τον ορισμό του οικογενειακού προγραμματισμού έτσι όπως ορίζεται από την Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας και ακολουθεί συζήτηση.

Υποβοηθούμε με ερωτήσεις όπως:

- Γιατί είναι σημαντικός ο οικογενειακός προγραμματισμός;
- Ποιες νομίζετε ότι είναι οι λέξεις κλειδιά στον ορισμό του οικογενειακού προγραμματισμού όπως ορίζεται από την Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας;
- Ο οικογενειακός προγραμματισμός λαμβάνει χώρα παγκοσμίως κάτω από τις ίδιες συνθήκες;
- Τι μπορεί να καθορίσει με θετικό ή αρνητικό τρόπο τον οικογενειακό προγραμματισμό ενός ζευγαριού;

Δόκιμος ορισμός της ΠΟΥ για τον οικογενειακό προγραμματισμό:

«Η συνειδητή προσπάθεια ζευγαριών ή ατόμων να προγραμματίσουν και να επιτύχουν τον επιθυμητό για αυτά αριθμό παιδιών και να ρυθμίσουν τη χρονική απόσταση και στιγμή των γεννήσεών τους. Ο οικογενειακός προγραμματισμός επιτυγχάνεται μέσω αντισύλληψης, και μέσω της ακούσιας στειρότητας»

http://www.who.int/topics/family_planning/en/

Θεματική Ενότητα 3

Δημιουργία και Βελτίωση Κοινωνικού Εαυτού

Υποενότητα 3.1

Οικογενειακός Προγραμματισμός
Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία

Δείκτης Επιτυχίας

Οι μαθητές/τριες:

Να αναγνωρίζουν τη σημασία του οικογενειακού προγραμματισμού σε σχέση με τη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία

Τάξη:

Β'

ΤΙΤΛΟΣ:

Τι είναι σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία;

ΔΙΑΡΚΕΙΑ:

40 λεπτά

ΥΛΙΚΑ:

- Χαρτάκια post-it, μεγάλο χαρτόνι
- Δόκιμος ορισμός της σεξουαλικότητας από την Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας (ΠΟΥ), (Βλέπε πιο κάτω)

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

Ζητούμε από τα παιδιά να γράψουν στα χαρτάκια (post it) την πρώτη λέξη ή τις πρώτες 2-3 λέξεις ή φράσεις που τους έρχονται στο μυαλό ακούγοντας την λέξη «σεξουαλικότητα». Τα παιδιά τοποθετούν τα χαρτάκια σε ένα χαρτόνι που είναι αναρτημένο στον τοίχο. Διαβάζουμε το περιεχόμενό τους.

Με αφορμή το περιεχόμενο των σημειώσεων των παιδιών στα χαρτάκια υποβοηθούμε συζήτηση στην ολομέλεια. Κατά τη διάρκεια της συζήτησης αναφέρουμε ότι δεν αξιολογούνται οι γνώσεις μας γύρω από τους ορισμούς και εξηγούμε ότι στη συνέχεια θα εξετάσουμε ορισμούς που σχετίζονται με την ενότητα του μαθήματος μας Οικογενειακός Προγραμματισμός, Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία.

Υποβοηθούμε τη συζήτηση με ερωτήσεις όπως:

- Βοήθησε η χρήση των ανώνυμων σημειώσεων στα χαρτάκια; Γιατί; Γιατί όχι;
- Σύμφωνα με αυτά που γράψατε, τι θεωρείται ότι είναι σχετικό με την σεξουαλικότητα;
- Υπάρχουν έννοιες που πιθανόν να μην ακούστηκαν και που θεωρείτε ότι είναι σχετικές με τη σεξουαλικότητα και που θα θέλατε να αναφέρετε τώρα;
- Θα λέγατε ότι ο οικογενειακός προγραμματισμός και η σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία είναι έννοιες σχετικές με την σεξουαλικότητα;
- Πώς αντιλαμβάνεστε αυτή τη σχέση;

Στη συνέχεια αναρτούμε ή μοιράζουμε φυλλάδια με τους ορισμούς.

Καλούμε τα παιδιά να εκφράσουν τις απόψεις τους σε σχέση με τους ορισμούς. Υποβοηθούμε με σχετικές ερωτήσεις:

- Σύμφωνα με τον ορισμό της Παγκόσμιας Οργάνωσης Υγείας, τι περιλαμβάνει η σεξουαλικότητα;
 - Πώς εκφράζεται;
 - Από τι επηρεάζεται;
 - Πώς μπορεί να διασφαλιστεί η υπεύθυνη και ασφαλής ενημέρωση των εφήβων σε θέματα σεξουαλικότητας;
- Αναμένεται η συζήτηση να κινηθεί γύρω από απόψεις όπως:
- Πρόσβαση σε υπηρεσίες πληροφόρησης, εκπαίδευσης και επικοινωνίας, για θέματα που αφορούν τη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία, συμπεριλαμβανομένης της πρόληψης πρόωρης εγκυμοσύνης, της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης και της πρόληψης του HIV/AIDS, καθώς και άλλων σεξουαλικά μεταδιδόμενων νοσημάτων.

- Πλήρης πρόσβαση στην έγκυρη ενημέρωση για την υγεία.
- Απόκτηση θετικών στάσεων και καλλιέργεια δεξιοτήτων για υγιή και ασφαλή τρόπο ζωής.
- Υγιή σωματική, συναισθηματική, σεξουαλική, πνευματική, κοινωνική ανάπτυξη των παιδιών.
- Εύκολη πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας και λήψης κατάλληλης υγειονομικής φροντίδας.

Καταληκτικά αναμένεται η συζήτηση να συνδέσει τη Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία με τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η υγεία αποτελεί θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα. Ως εκ τούτου η Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία αποτελεί βασικό ανθρώπινο δικαίωμα.

Ορισμός Σεξουαλικότητας

«Η σεξουαλικότητα είναι μια κεντρική πτυχή της ανθρώπινης ύπαρξης σε ολόκληρη τη ζωή του ανθρώπου και περιλαμβάνει το σεξ, την ταυτότητα των φύλων, το σεξουαλικό προσανατολισμό, τον ερωτισμό, την απόλαυση, την οικειότητα και την αναπαραγωγή. Η σεξουαλικότητα βιώνεται και εκφράζεται μέσω των σκέψεων, των φαντασιώσεων, των επιθυμιών, των πεποιθήσεων, των στάσεων, των αξιών, των συμπεριφορών, των ενεργειών, των ρόλων και των σχέσεων. Η σεξουαλικότητα επηρεάζεται από την αλληλεπίδραση των βιολογικών, ψυχολογικών, κοινωνικών, οικονομικών, πολιτικών, πολιτιστικών, νομικών, ιστορικών, θρησκευτικών και πνευματικών παραγόντων.»¹

Ορισμός σεξουαλικής υγείας

«Μια κατάσταση σωματικής, συναισθηματικής, ψυχικής και κοινωνικής ευημερίας σε σχέση με τη σεξουαλικότητα. Δεν είναι απλώς η απουσία ασθένειας, δυσλειτουργίας ή αναπηρίας. Η σεξουαλική υγεία προϋποθέτει μια θετική προσέγγιση και σεβασμό στη σεξουαλικότητα και τις σεξουαλικές σχέσεις, καθώς και τη δυνατότητα απόκτησης ευχάριστων και ασφαλών σεξουαλικών εμπειριών, απαλλαγμένων από εξαναγκασμό, διάκριση και βία. Η επίτευξη και διατήρηση της σεξουαλικής υγείας επιτυγχάνεται όταν τα σεξουαλικά δικαιώματα όλων των ατόμων, είναι σεβαστά, προστατεύονται και πληρούνται έτσι ώστε να επιτυγχάνεται και να διατηρείται η σεξουαλική υγεία»²

Ορισμός αναπαραγωγικής υγείας

Στα πλαίσια του ορισμού της ΠΟΥ για την υγεία η αναπαραγωγική υγεία είναι μια κατάσταση απόλυτης σωματικής, φυσικής, ψυχικής και κοινωνικής ευημερίας και δεν είναι απλώς η απουσία ασθένειας, δυσλειτουργίας ή αναπηρίας. Η αναπαραγωγική υγεία αφορά τις αναπαραγωγικές διαδικασίες και λειτουργίες σε όλα τα στάδια της ζωής. Οι άνθρωποι είναι σε θέση να έχουν μία υπεύθυνη, ικανοποιητική, ασφαλή σεξουαλική ζωή και έχουν την ικανότητα να αναπαράγονται και την ελευθερία να αποφασίζουν εάν, πότε και πόσο συχνά να το πράξουν.

Στον ορισμό αυτό περιλαμβάνεται το δικαίωμα των ανδρών και των γυναικών να ενημερώνονται και να έχουν πρόσβαση σε ασφαλείς, αποτελεσματικές, προσιτές και αποδεκτές μεθόδους ρύθμισης της γονιμότητας της επιλογής τους, καθώς και το δικαίωμα πρόσβασης σε κατάλληλες υπηρεσίες υγείας που επιτρέπουν στις γυναίκες να έχουν μια ασφαλή εγκυμοσύνη και τοκετό και παρέχουν στα ζευγάρια τις καλύτερες πιθανότητες να αποκτήσουν ένα υγιές βρέφος.

¹http://www.who.int/reproductivehealth/topics/sexual_health/sh_definitions/en/

²http://www.who.int/reproductivehealth/topics/sexual_health/sh_definitions/en/

Θεματική Ενότητα 3

Δημιουργία και Βελτίωση Κοινωνικού Εαυτού

Υποενότητα 3.1

Οικογενειακός Προγραμματισμός
Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία

Δείκτης Επιτυχίας

Οι μαθητές/τριες:

Να αναγνωρίζουν τη σημασία του οικογενειακού προγραμματισμού σε σχέση με τη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία

Τάξη:

Β'

ΤΙΤΛΟΣ:

Ναυάγιο

ΔΙΑΡΚΕΙΑ:

80 λεπτά

ΥΛΙΚΑ:

- Φύλλο εργασίας: Το Ναυάγιο (Βλέπε πιο κάτω)
- Φύλλα χαρτιού, στυλό

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

Χωρίζουμε τα παιδιά σε ομάδες και μοιράζουμε το φυλλάδιο εργασίας στις ομάδες. Δίνουμε χρόνο να μελετήσουν το φύλλο εργασίας και να ετοιμαστούν για να παρουσιάσουν στην ολομέλεια το νέο σύνταγμα της χώρας τους αιτιολογώντας τις επιλογές τους.

Η κάθε ομάδα επιλέγει ένα άτομο που θα παρουσιάσει στην ολομέλεια τα αποτελέσματα. Αφού ολοκληρωθούν όλες οι παρουσιάσεις, ακολουθεί συζήτηση ανατροφοδότησης. Υποβοηθούμε με ερωτήσεις, όπως:

- Πώς βιώσατε την εμπειρία συγγραφής ενός νέου συντάγματος για τη χώρα σας;
- Υπήρξε κάτι που σας δυσκόλεψε;
- Υπήρξε κάτι που σας ικανοποίησε;
- Ποια ήταν η μεγαλύτερη πρόκληση στην όλη διαδικασία;

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Το Ναυάγιο

Φανταστείτε ότι είστε μια ομάδα ανθρώπων που βρισκόταν σ' ένα πλοίο που ναυάγησε. Φθάνετε σ' ένα έρημο νησί και γνωρίζετε ότι εκεί πρέπει να ζήσετε την υπόλοιπη σας ζωή. Ενώ ερευνάτε το νησί, βρίσκετε μια περγαμνή με το σύνταγμα που άφησαν προηγούμενοι κάτοικοι, οι οποίοι έχουν αφανιστεί. Το σύνταγμα περιλαμβάνει τους ακόλουθους κανονισμούς:

1. Η ενημέρωση για σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα απαγορεύεται.
2. Ο γάμος κατά την εφηβεία επιτρέπεται.
3. Η επιλογή συντρόφου γίνεται από τους γονείς.
4. Η αγορά και χρήση προφυλακτικού είναι ευθύνη του άντρα.
5. Οι προγαμιαίες σχέσεις απαγορεύονται.
6. Η ομοφυλοφιλία είναι ποινικό αδίκημα.
7. Η ηλικία συναίνεσης για σεξουαλική επαφή είναι το 14ο έτος.
8. Η χρήση αντισύλληψης επιτρέπεται μόνο μετά την ενηλικίωση.
9. Η διακοπή εγκυμοσύνης επιτρέπεται μόνο στις παντρεμένες γυναίκες.
10. Οι έφηβοι πρέπει να απευθύνονται μόνο στους γονείς τους για σεξουαλική διαπαιδαγώγηση.
11. Ο γάμος επιτρέπεται μόνο σε γυναίκες που είναι παρθένες.
12. Απαγορεύεται η χρήση πορνογραφικού υλικού από έφηβους.
13. Η χρήση προφυλακτικού επιτρέπεται μόνο στους ενήλικες.

Σας έχουν διορίσει ως την υπεύθυνη επιτροπή σύνταξης των νέων κανονισμών του συντάγματος της νέας σας χώρας. Τι θα αλλιάξετε, τι θα προσθέσετε και τι θα κρατήσετε από το προηγούμενο σύνταγμα;

Θεματική Ενότητα 3

Δημιουργία και Βελτίωση Κοινωνικού Εαυτού

Υποενότητα 3.1

Οικογενειακός Προγραμματισμός
Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία

Δείκτης Επιτυχίας

Οι μαθητές/τριες:

Να αναφέρουν χαρακτηριστικά σεξουαλικής ωρίμανσης

Τάξη:

Β'

ΤΙΤΛΟΣ:

**«Τι ωραίο που είναι να μεγαλώνω!»
«Τι δύσκολο που είναι να μεγαλώνω!»**

ΔΙΑΡΚΕΙΑ:

80 λεπτά

ΥΛΙΚΑ:

- 2 χαρτόνια Α1 διαφορετικού χρώματος, μαρκαδόροι

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

Χωρίζουμε τα παιδιά σε 2 ομάδες.

Η μια ομάδα καταγράφει σε μεγάλα χαρτόνια τις «χαρές» της εφηβείας με ένα ανάλογο τίτλο όπως «Τι ωραίο που είναι να μεγαλώνω!».

Η άλλη ομάδα καταγράφει τις «προκλήσεις» της εφηβείας με ένα ανάλογο τίτλο όπως «Τι δύσκολο που είναι να μεγαλώνω!».

Έχουν 10-15 λεπτά για να καταγράψουν τις «χαρές» και τις «προκλήσεις» της εφηβείας.

Η κάθε ομάδα ορίζει αυτόνομα ρόλους γραμματέα και παρουσιαστή.

Οι ομάδες παρουσιάζουν και ακολουθεί συζήτηση.

Εισηγήσεις προς εκπαιδευτικούς:

Η συζήτηση οδηγείται σε προβληματισμούς και στη διαπίστωση ότι οι προκλήσεις μπορεί να ιδωθούν μέσα από μια πιο θετική σκοπιά, ίσως και ως άλλη μια χαρά του να είσαι έφηβος, ενώ οι χαρές της εφηβείας μπορεί και να δημιουργούν θέματα που χρήζουν επίλυσης.

Εντοπίζουμε ό,τι κοινά θέματα αναφέρθηκαν ή πιθανό είναι να αναφερθούν κάτω και από τους δύο τίτλους: «Τι ωραίο που είναι να μεγαλώνω!», «Τι δύσκολο που είναι να μεγαλώνω!»

Θεματική Ενότητα 3

Δημιουργία και Βελτίωση Κοινωνικού Εαυτού

Υποενότητα 3.1

Οικογενειακός Προγραμματισμός
Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία

Δείκτης Επιτυχίας

Οι μαθητές/τριες:

Να αναφέρουν χαρακτηριστικά σεξουαλικής
ωρίμανσης των εφήβων
Να αναπτύξουν υγιείς διαπροσωπικές σχέσεις

Τάξη:

Β'

ΤΙΤΛΟΣ:

Απαντήσεις επιστολών

ΔΙΑΡΚΕΙΑ:

40 λεπτά

ΥΛΙΚΑ:

- 6 σενάρια επιστολών

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

Χωρίζουμε τα παιδιά σε 6 μικτές ομάδες. Η κάθε ομάδα επιλέγει ένα εκπρόσωπο/παρουσιαστή. Σε κάθε ομάδα δίνεται μια φανταστική επιστολή που στάληκε σε ένα περιοδικό από ένα αναγνώστη ο οποίος ζητά βοήθεια σχετικά με ένα θέμα που αφορά τις σχέσεις.

Τα παιδιά κάθε ομάδας συζητούν τι θα απαντούσαν στη συγκεκριμένη επιστολή και στη συνέχεια η κάθε ομάδα διαβάζει την επιστολή που της δόθηκε και παρουσιάζει την απάντηση που ετοίμασε. Ακολουθεί συζήτηση.

Σενάρια:

- Στον καλύτερο μου φίλο/φίλη αρέσει ένα κορίτσι/αγόρι εδώ και 6 μήνες αλλά δεν ξέρει αν ο ίδιος/ίδια αρέσει στο κορίτσι/αγόρι. Θέλει να μάθει αλλά δεν ξέρει πώς, και έτσι μου ζήτησε να μάθω εγώ. Ούτε κι εγώ ξέρω. Πώς μπορώ να τον/την βοηθήσω;
- Είμαι ένα κορίτσι/αγόρι 13 ετών. Μου αρέσει πολύ ένα αγόρι/κορίτσι 15 ετών. Νομίζω του/της αρέσω κι εγώ επειδή όταν με βλέπει πάντα μου λέει «Γεια». Νιώθω πολύ τυχερή/τυχερός και θέλω να του/της δείξω ότι μου αρέσει πραγματικά. Τι να κάνω;
- Είμαι ένα αγόρι/κορίτσι 13 ετών. Πολλοί από τους συμμαθητές/συμμαθήτριες μου έχουν σχέση με κορίτσια/αγόρια και μιλούν συνεχώς γι' αυτά. Εγώ δεν έχω σχέση με κανένα κορίτσι/αγόρι, αλλά ούτε νιώθω ότι θέλω. Γιατί συμβαίνει αυτό;
- Είμαι ένα κορίτσι/αγόρι 12 ετών. Μου αρέσει πολύ ένα αγόρι/κορίτσι στην τάξη μου και θα ήθελα να συναντιόμαστε πιο συχνά μόνοι μας τα απογεύματα μετά το σχολείο. Φοβάμαι όμως μήπως μας δουν οι γονείς μου. Είναι αυστηροί και δεν θέλουν να κάνω παρέα μόνη μου με αγόρια/κορίτσια. Τι να κάνω;
- Είμαι ένα κορίτσι/αγόρι 12 ετών, και πρόσφατα, μου ζήτησε κάποιος να γίνουμε φίλοι στο facebook. Εγώ δέχτηκα, αλλά τώρα, στέλνει φωτογραφίες σεξουαλικού περιεχομένου. Μου είπε αν πω σε κανένα ότι τις στέλνει θα πει στους γονείς μου ότι εγώ ζήτησα να μου τις στέλνει. Δεν θέλω να το μάθουν οι γονείς μου. Τι να κάνω;
- Είμαι ένα κορίτσι 12 ετών, αλλά δεν μοιάζω με τα άλλα κορίτσια της ηλικίας μου. Αυτές έχουν περίοδο και μεγάλωσα το στήθος τους, ενώ εγώ είμαι ακόμη όπως ήμουν. Όλοι νομίζουν ότι είμαι πιο μικρή από την ηλικία μου. Υπάρχει περίπτωση να μην μου συμβεί ποτέ να αλληλάξω και εγώ; Γιατί όλες άλλαξαν εκτός από μένα;

Αφήνουμε τα ίδια τα παιδιά να επιλέξουν το φύλο του χαρακτήρα του σεναρίου. Είναι σημαντικό να προβληματιστούν γύρω από τις δικές τους στάσεις και αντιλήψεις και των άλλων γύρω από θέματα φύλου.

Θεματική Ενότητα 3

Δημιουργία και Βελτίωση Κοινωνικού Εαυτού

Δείκτης Επιτυχίας

Οι μαθητές/τριες:

Να αναφέρουν χαρακτηριστικά σεξουαλικής ωρίμανσης

Υποενότητα 3.1

Οικογενειακός Προγραμματισμός
Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία

Τάξη:

Β'

ΤΙΤΛΟΣ:

« Μίλα μου για το φλερτ...»¹

ΔΙΑΡΚΕΙΑ:

40 λεπτά

ΥΛΙΚΑ:

- Χαρτάκια post it

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

Στον πίνακα γράφουμε με μεγάλα γράμματα τη λέξη με την οποία θα ασχοληθούμε: ΦΛΕΡΤ. Κάνουμε προφορικά μια ιδεοθύελλα για το θέμα, με βάση ερωτήσεις όπως:

- Τι είναι; Είναι συμπεριφορά; Είναι συναίσθημα;
- Πώς εκφράζεται; Όλοι εκφράζονται με τον ίδιο τρόπο;
- Με ποιο συναίσθημα μοιάζει; Μοιάζει μόνο με ένα συναίσθημα;
- Τι μπορεί να προκαλέσει; Προκαλεί και θετικά και αρνητικά συναισθήματα;
- Ποιους μπορεί να αφορά; Μπορεί να αφορά τη γιαγιά και τον παπού;
- Πότε γίνεται; Η ιδιωτικότητα και το φλερτ σχετίζονται; Μπορούν κάποια άτομα να σχολιάζουν τρίτα άτομα γι' αυτό το θέμα;
- Μπορεί κάποιο άτομο να θιγεί μετά από μια πιθανή έκφραση φλερτ από άλλο άτομο;
- Μπορεί κάποιο άτομο να χαρεί μετά από μια πιθανή έκφραση φλερτ από άλλο άτομο;

Μοιράζουμε στα παιδιά χαρτάκια post it και ζητούμε να γράψουν πάνω στο χαρτάκι τρεις λέξεις που πιστεύουν ότι σχετίζονται με τη λέξη «φλερτ». Μαζεύουμε τα χαρτάκια σε ένα κουτί και τα ανακατεύουμε. Καθώς μαζεύουμε τα χαρτάκια, ελέγχουμε διακριτικά τι είναι γραμμένο για αποφυγή δυσάρεστων καταστάσεων.

Ζητούμε από το κάθε παιδί να επιλέξει τυχαία και να διαβάσει ένα χαρτάκι. Κάθε χαρτάκι που διαβάζεται τοποθετείται γύρω από την ιδεοθύελλα της λέξης «ΦΛΕΡΤ».

Ακολουθεί συζήτηση για τις σκέψεις που εκφράστηκαν από τα παιδιά.

Εισηγήσεις προς εκπαιδευτικούς:

Ο στόχος αυτής της δραστηριότητας δεν είναι να διδάξει πώς φλερτάρουν οι άνθρωποι. Το φλερτ είναι ένα όμορφο κομμάτι της ανθρώπινης ζωής το οποίο ο κάθε άνθρωπος καλείται να ανακαλύψει και να βιώσει μόνος/η του/της. Στόχος είναι η απενεχοποίηση των παιδιών σε περίπτωση που νιώθουν ενοχικά για αθώες δικές τους συμπεριφορές, αφού βρίσκονται σε μια ηλικία που ξεκινά η έκφραση της σεξουαλικότητάς τους. Στόχος, επίσης, είναι η συνειδητοποίηση της ανάγκης για σεβασμό της ιδιωτικότητας του κάθε ατόμου και γύρω από αυτό το θέμα.

Σημαντικό είναι να διαφυλάσσεται η ταυτότητα των παιδιών που διατυπώνουν μια απάντηση γραπτώς.

Τονίζουμε ότι ακόμη και αν κάποιος/α θεωρεί ότι έχει αναγνωρίσει τον γραφικό χαρακτήρα συγκεκριμένου ατόμου, δεν σχολιάζει. Προβλέπουμε ότι μπορεί να προκύψει κάτι τέτοιο και θέτουμε όρια πριν τη δραστηριότητα με τα post it.

Τις απαντήσεις στις ανοικτές ερωτήσεις τις αντιμετωπίζουμε με σεβασμό στην προσωπική άποψη του καθενός μέσα σε πλαίσια που δεν αναπαράγουν μύθους.

¹ Πόποβιτς, Μ., Μάντης, Σ., Θ. Λέστα, Σ. (2013). Ταξίδι ζωής: Οδηγός Εκπαιδευτικού με Ενδεικτικές Δραστηριότητες για τους Δείκτες Επιτυχίας Θεματικής Ενότητας 3.1: Οικογενειακός Προγραμματισμός, Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία (Τάξεις Β', Γ' και ΣΤ'). Λευκωσία: Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Υπηρεσία Ανάπτυξης Προγραμμάτων.

Θεματική Ενότητα 3

Δημιουργία και Βελτίωση Κοινωνικού Εαυτού

Υποενότητα 3.1

Οικογενειακός Προγραμματισμός
Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία

Δείκτης Επιτυχίας

Οι μαθητές/τριες:

- Να αναφέρουν χαρακτηριστικά σεξουαλικής ωρίμανσης των εφήβων
- Να αναπτύξουν υγιείς διαπροσωπικές σχέσεις

Τάξη:

Β'

ΤΙΤΛΟΣ:

Εφηβεία¹

ΔΙΑΡΚΕΙΑ:

80 λεπτά

ΥΛΙΚΑ:

- Μεγάλα φύλλα χαρτιού
- Μαρκadόροι, παστέλ, χρωματιστά, ψαλίδια, κολλητική ταινία.
- Ενημερωτικό υλικό για την εφηβεία (βλέπε πιο κάτω)

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

Κάνουμε μια σύντομη εισαγωγή για τις σωματικές αλλαγές στην εφηβεία και ταυτόχρονα μοιράζουμε ενημερωτικό υλικό στα παιδιά για το θέμα δίνοντας τους χρόνο να το μελετήσουν. Στη συνέχεια ζητούμε από τα παιδιά να εκφράσουν τις απόψεις τους σχετικά με το θέμα με αφορμή τις πιο κάτω ενδεικτικές ερωτήσεις:

- Ποια είναι η κατάλληλη ηλικία να μάθει κάποιος για τις αλλαγές που συμβαίνουν στο σώμα κατά την εφηβεία; Όταν θα είναι έφηβος/η ή σε μικρότερη ηλικία;
- Πιστεύετε ότι τα παιδιά γνωρίζουν για το τι συμβαίνει κατά την εφηβεία;

Χωρίζουμε τα παιδιά σε 6 μικτές ομάδες και ζητούμε να δημιουργήσουν υλικό για μικρότερα παιδιά που βρίσκονται στην προεφηβεία. Στόχος της δημιουργίας του υλικού είναι να δοθούν πληροφορίες για τις αλλαγές στην εφηβεία. Η κάθε ομάδα επιλέγει ένα εκπρόσωπο/παρουσιαστή ο οποίος με την ολοκλήρωση της άσκησης θα παρουσιάσει στην ολομέλεια το υλικό.

Ζητούμε από τα παιδιά να αυτοσχεδιάσουν και να είναι δημιουργικά. Δίνουμε κάποια παραδείγματα όπως να δημιουργήσουν στίχους για ένα τραγούδι, να γράψουν ένα παραμύθι, να σχεδιάσουν μια αφίσα, να γράψουν μια επιστολή προς ένα μικρότερο παιδί κ.λπ. Τονίζουμε ότι οι πληροφορίες που θα δώσουν μέσα από τις δημιουργίες τους, θα πρέπει να είναι ακριβείς και χρήσιμες.

Προμηθεύουμε τις ομάδες με υλικό για να ολοκληρώσουν την εργασία τους. Στη συνέχεια τα παιδιά παρουσιάζουν τις δημιουργίες τους με οποιονδήποτε τρόπο επιθυμούν.

Αξιοποιούμε το χρόνο για να περάσουμε από όλες τις ομάδες κάνοντας εισηγήσεις ή επεμβάσεις έτσι ώστε οι πληροφορίες να είναι ακριβείς και επαρκείς.

¹ Προσαρμογή από: International Sexuality and HIV Curriculum Working Group. (2009). *It's All One Curriculum. Volume 1: Guidelines for a Unified Approach to Sexuality, Gender, HIV, and Human Rights Education*. New York: The Population Council, Inc. www.popcouncil.org/publications/books/2010_ItsAllOne.asp

Θεματική Ενότητα 3

Δημιουργία και Βελτίωση Κοινωνικού Εαυτού

Υποενότητα 3.1

Οικογενειακός Προγραμματισμός
Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία

Δείκτης Επιτυχίας

Οι μαθητές/τριες:

Να αναπτύξουν υγιείς διαπροσωπικές σχέσεις
Να αναγνωρίζουν τη διαφορά ανάμεσα στο βιολογικό και κοινωνικό φύλο

Τάξη:

Β'

ΤΙΤΛΟΣ:

«Αληθινός» Άνδρας και «Αληθινή» Γυναίκα¹

ΔΙΑΡΚΕΙΑ:

40 λεπτά

ΥΛΙΚΑ:

- Λευκά χαρτιά A4, στυλό

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

Ζητούμε από τα παιδιά να γράψουν, ανώνυμα σε ένα κομμάτι χαρτί απαντήσεις στις ακόλουθες ερωτήσεις:

- Τι είναι «αληθινός άνδρας», κατά τη γνώμη σας; Η ερώτηση ζητείται να απαντηθεί από τα κορίτσια.
- Τι είναι «αληθινή γυναίκα» κατά τη γνώμη σας; Η ερώτηση ζητείται να απαντηθεί από τα αγόρια.

Στη συνέχεια χωρίζουμε σε 4 μικτές ομάδες τα παιδιά.

Για να δημιουργήσουμε τις ομάδες καλούμε τα παιδιά να σχηματίσουν γραμμή ανάλογα με το μήνα γέννησής τους.

Δίνουμε χρόνο στις ομάδες, για να συζητήσουν και να συγκρίνουν τις απαντήσεις τους.

Στη συνέχεια συντονίζουμε την τελική συζήτηση ανατροφοδότησης, στην ολομέλεια. Υποβοηθούμε τη συζήτηση με τις πιο κάτω ενδεικτικές ερωτήσεις:

- Ποιες διαφορετικές περιγραφές εντοπίζετε για τον «αληθινό άνδρα»;
- Ποιες διαφορετικές περιγραφές εντοπίζετε για την «αληθινή γυναίκα»;
- Δημιουργεί περιορισμούς η φράση «αληθινός άνδρας»;
- Δημιουργεί περιορισμούς η φράση «αληθινή γυναίκα»;
- Πώς κρίνετε τη χρήση των πιο πάνω φράσεων και του περιεχομένου που σε αυτές υπονοείται;

¹ Προσαρμογή από: Gender Equality Awareness Raising against Intimate Partner Violence. (2015). Κυπριακή Έκδοση, Ευαισθητοποίηση για την Ισότητα των Φύλων ενάντια στη Βία μεταξύ Ερωτικών Συντρόφων (Αναθεωρημένη Έκδοση). Τεύχος III: Εγχειρίδιο Εκπαιδευτικού. Αθήνα: Ευρωπαϊκό Δίκτυο κατά της Βίας.

Θεματική Ενότητα 3

Δημιουργία και Βελτίωση Κοινωνικού Εαυτού

Υποενότητα 3.1

Οικογενειακός Προγραμματισμός
Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία

Δείκτης Επιτυχίας

Οι μαθητές/τριες:

Να αναπτύξουν υγιείς διαπροσωπικές σχέσεις
Να αναγνωρίζουν τη διαφορά ανάμεσα στο βιολογικό και κοινωνικό φύλο

Τάξη:

Β'

ΤΙΤΛΟΣ:

Άνδρες, Γυναίκες και Κοινωνία¹

ΔΙΑΡΚΕΙΑ:

40 λεπτά

ΥΛΙΚΑ:

- Μεγάλα φύλλα χαρτιού
- Μαρκαδόροι, κολλητική ταινία

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

Χωρίζουμε τα παιδιά σε 4 μικρές μικτές ομάδες και δίνουμε στην κάθε ομάδα στυλό και χαρτί.

Ζητούμε από την:

- 1η ομάδα να απαριθμήσει τα πλεονεκτήματα του να είσαι γυναίκα στην κοινωνία μας.
- 2η ομάδα να απαριθμήσει πλεονεκτήματα του να είσαι άνδρας στην κοινωνία μας.
- 3η ομάδα να απαριθμήσει μειονεκτήματα του να είσαι γυναίκα στην κοινωνία μας.
- 4η ομάδα να απαριθμήσει μειονεκτήματα του να είσαι άνδρας στην κοινωνία μας.

Κάθε ομάδα παρουσιάζει την εργασία της στην ολομέλεια.

Στην συνέχεια, ζητούμε από τα παιδιά να κατηγοριοποιήσουν τις ομοιότητες και τις διαφορές από τις απαντήσεις που ήδη παρουσίασαν. Στη συνέχεια ακολουθεί μια συζήτηση.

Ενδεικτικές ερωτήσεις συζήτησης:

- Περιορίζονται οι άνθρωποι από τους ρόλους των φύλων τους και γιατί;
- Εναλλάσσονται οι ρόλοι μεταξύ των δύο φύλων;
- Ποια είναι τα οφέλη από το συγκεκριμένο ρόλο που αποδίδεται σε ένα φύλο και ποιος ή ποια επωφελείται από αυτά;
- Πώς επηρεάζουν οι ρόλοι των φύλων τις σχέσεις;
- Τι θα θέλατε να αλλάζατε;
- Πώς επηρεάζουν οι ρόλοι των φύλων τις ζωές των συντρόφων σε ένα γάμο;
- Πώς επηρεάζουν οι ρόλοι των φύλων τις ζωές των μελών μιας οικογένειας;

¹ Προσαρμογή από: Gender Equality Awareness Raising against Intimate Partner Violence. (2015). Κυριακή Έκδοση, Ευαισθητοποίηση για την Ισότητα των Φύλων ενάντια στη Βία μεταξύ Ερωτικών Συντρόφων (Αναθεωρημένη Έκδοση). Τεύχος III: Εγχειρίδιο Εκπαιδευτικού. Αθήνα: Ευρωπαϊκό Δίκτυο κατά της Βίας.

Θεματική Ενότητα 3

Δημιουργία και Βελτίωση Κοινωνικού Εαυτού

Υποενότητα 3.1

Οικογενειακός Προγραμματισμός
Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία

Δείκτης Επιτυχίας

Οι μαθητές/τριες:

Να αναπτύξουν υγιείς διαπροσωπικές σχέσεις
Να αναγνωρίζουν τη διαφορά ανάμεσα στο
βιολογικό και κοινωνικό φύλο

Τάξη:

Β'

ΤΙΤΛΟΣ:

Κοινωνικό και Βιολογικό φύλο¹

ΔΙΑΡΚΕΙΑ:

20 λεπτά

ΥΛΙΚΑ:

- Φύλλο εργασίας (Βλέπε πιο κάτω)

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

Ξεκινούμε με έναν σύντομο ορισμό του κοινωνικού και του βιολογικού φύλου:

Βιολογικό φύλο: αναφέρεται στα βιολογικά χαρακτηριστικά που έχουν εκ γενετής οι άνδρες και οι γυναίκες. Αυτά είναι οικογενετικά και κατά κανόνα μόνιμα, π.χ. οι άνδρες δεν μπορούν να θηλάσουν, οι γυναίκες εμμηνορροούν.

Κοινωνικό φύλο: αναφέρεται στους κοινωνικά κατασκευασμένους ρόλους και αρμοδιότητες που αποδίδονται στους άνδρες και τις γυναίκες από την κοινωνία. Οι έμφυτες νόρμες δεν είναι βιολογικά δεδομένες: τα κορίτσια και τα αγόρια δεν γεννιούνται γνωρίζοντας πώς πρέπει να δείχνουν, να ντύνονται, να μιλάνε, να φέρονται ή να αντιδρούν. Οι διαφορές του κοινωνικού φύλου δημιουργούνται από πολιτισμικούς παράγοντες και όχι από τη φύση και, ως εκ τούτου, μπορούν να αλλιάξουν.

Δίνουμε σε κάθε παιδί ένα φύλλο εργασίας και ζητούμε μέσα σε 5 λεπτά να διαβάσουν τις προτάσεις και να εντοπίσουν αν αναφέρονται στο κοινωνικό ή το βιολογικό φύλο. Συζητούμε κάθε πρόταση με ολόκληρη την ομάδα.

Ζητούμε από τα παιδιά να εξηγήσουν το κριτήριο σύμφωνα με το οποίο ταξινόμησαν ανάλογα τις προτάσεις «κοινωνικού» ή «βιολογικού» φύλου. Διερευνούμε μαζί τις αιτιολογήσεις ή τα κριτήριά τους. Υποβοηθούμε με ερωτήσεις:

- Υπήρξαν κάποιες προτάσεις που σας εξέπληξαν;
- Τι μπορούμε να μάθουμε από τις διαφορές ανάμεσα στο βιολογικό και το κοινωνικό φύλο;

Αν χρειάζεται προχωρούμε σε διορθώσεις και σχετικές επεξηγήσεις.

¹ Προσαρμογή από: Μεσογειακό Ινστιτούτο Μελετών Κοινωνικού Φύλου. (2012). Youth4Youth: Εκπαιδευτικό Εγχειρίδιο για Ενδυνάμωση των Νέων για την Πρόληψη της Έμφυλης Βίας μέσω Αλληλοδιδασκτικής Προσέγγισης. Λευκωσία: Μεσογειακό Ινστιτούτο Μελετών Κοινωνικού Φύλου.
http://www.medinstgenderstudies.org/wp-content/uploads/ManualY4Y_CY.pdf

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ²

Παρακαλώ, σημειώστε τις προτάσεις που αναφέρονται στο βιολογικό ή το κοινωνικό φύλο ανάλογα.

	Κοινωνικό φύλο	Βιολογικό φύλο
1. Οι γυναίκες μπορούν να γεννούν, αλλιώς οι άνδρες όχι.		
2. Τα κορίτσια δεν είναι τόσο καλά στις φυσικές επιστήμες όσο τα αγόρια.		
3. Οι γυναίκες μπορούν να θηλάσουν, ενώ οι άνδρες όχι.		
4. Τα κορίτσια είναι σεμνά, γλυκά και ευγενικά, ενώ τα αγόρια είναι δυνατά και σκληρά.		
5. Τα αθλήματα είναι σημαντικότερα για τα αγόρια απ' ό,τι για τα κορίτσια.		
6. Τα κορίτσια πρέπει μεγαλώνοντας να βρουν έναν καλό σύζυγο, ενώ τα αγόρια πρέπει να βρουν μια καλή δουλειά.		
7. Οι γυναίκες μπορούν να μείνουν έγκυες, ενώ οι άνδρες όχι.		
8. Οι γυναίκες δεν οδηγούν τρένα.		
9. Η φωνή των αγοριών αηλιάζει στην εφηβεία, ενώ των κοριτσιών όχι.		
10. Σε κάποιες χώρες συμβαίνει οι γυναίκες να αμοίβονται με 40-60% χαμηλότερο μισθό από τους άνδρες για την ίδια εργασία.		
11. Η δουλειά του υδραυλικού είναι για άνδρες.		
12. Οι άνδρες δεν κλαίνε, ενώ οι γυναίκες κλαίνε.		
13. Τα κορίτσια παίζουν με κούκλες, ενώ τα αγόρια παίζουν με αυτοκίνητα.		
14. Οι γυναίκες έχουν εμμηνόρροια, ενώ οι άνδρες όχι.		
15. Τα αγόρια εκσπερματώνουν, ενώ τα κορίτσια όχι.		

² Μεσογειακό Ινστιτούτο Μελετών Κοινωνικού Φύλου(2012). Youth4Youth: Εκπαιδευτικό Εγχειρίδιο για την Ενδυνάμωση των Νέων για την Πρόληψη της Έμφυλης Βίας μέσω Αλληλοδιδασκτικής Προσέγγισης.

Θεματική Ενότητα 3

Δημιουργία και Βελτίωση Κοινωνικού Εαυτού

Υποενότητα 3.1

Οικογενειακός Προγραμματισμός
Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία

Δείκτης Επιτυχίας

Οι μαθητές/τριες:

Να αναπτύξουν υγιείς διαπροσωπικές σχέσεις
Να αναγνωρίζουν τη διαφορά ανάμεσα στο βιολογικό και κοινωνικό φύλο

Τάξη:

Β'

ΤΙΤΛΟΣ:

Τα αγόρια δεν κλαίνε¹

ΔΙΑΡΚΕΙΑ:

80 λεπτά

ΥΛΙΚΑ:

- Χαρτόνια για τις καρτέλες
- Χαρτόνια με τις δηλώσεις

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

Προετοιμάζουμε 4 καρτέλες:

- Συμφωνώ
- Δεν ξέρω
- Το σκέφτομαι ακόμη
- Διαφωνώ

Τοποθετούμε την κάθε μια στις γωνιές της αίθουσας.

ΜΕΡΟΣ Α: ΠΑΙΡΝΟΝΤΑΣ ΘΕΣΗ

Εξηγούμε το πρώτο μέρος της δραστηριότητας στα παιδιά:

Η αίθουσα έχει χωριστεί σε τέσσερις γωνίες. Κάθε γωνιά έχει χαρακτηριστεί με μία καρτέλα: Συμφωνώ/ Δεν ξέρω/ Το σκέφτομαι ακόμη/ Διαφωνώ.

Διαβάζουμε φωναχτά τρεις διαφορετικές δηλώσεις, μια προς μια. Τα παιδιά παίρνουν μια θέση σε μια από τις γωνίες ανάλογα με την αρχική τους άποψη σε σχέση με την δήλωση.

Επιλέγουμε 3 δηλώσεις από τον κατάλογο ή δημιουργούμε καινούριες:

- Οι κούκλες είναι μόνο για τα κορίτσια.
- Τα αγόρια δεν κλαίνε.
- Τα αγόρια δε φοράνε φούστες.
- Ένα κορίτσι δε μπορεί να είναι το αφεντικό.
- Μόνο τα αγόρια παίζουν ποδόσφαιρο.
- Τα κορίτσια είναι αδύναμα και τα αγόρια είναι δυνατά.
- Τα κορίτσια βοηθούν τις μητέρες τους. Τα αγόρια βοηθούν τους πατεράδες τους.
- Είναι καλύτερα να είσαι κορίτσι παρά αγόρι.
- Όταν κάτι πάει στραβά, πάντα φταίνε πρώτα τα αγόρια.
- Τα αγόρια μπορούν να λένε "βρώμικες λέξεις", αλλά τα κορίτσια δε μπορούν.
- Τα κορίτσια είναι εξυπνότερα από τα αγόρια.
- Τα κορίτσια νικούν σε αγώνες επειδή παίζουν 'βρώμικα'.
- Είναι εντάξει για τα αγόρια να χτυπιούνται μεταξύ τους, αλλά όχι για τα κορίτσια.
- Τα αγόρια είναι πιο τεμπέλικα από τα κορίτσια.
- Τα κορίτσια είναι καλύτερα από τα αγόρια στο να λένε ψέματα.

Διαβάζουμε φωναχτά την πρώτη δήλωση και περιμένουμε μέχρι να επιλέξουν θέση τα παιδιά. Έπειτα ρωτούμε τα παιδιά από διαφορετικές γωνίες γιατί έχουν επιλέξει αυτή τη θέση. Τα παιδιά τοποθετούνται εκφράζοντας τις απόψεις τους. Ακολουθώντας, καλούμε τα παιδιά, αν επιθυμούν να αλληλάξουν θέση. Επαναλαμβάνουμε αυτήν τη διαδικασία και για τις τρεις δηλώσεις.

Μαζεύουμε τα παιδιά πίσω σε μια ομάδα και συζητούμε αυτό το μέρος της δραστηριότητας. Ενδεικτικές ερωτήσεις συζήτησης:

- Πώς βιώσατε αυτή τη δραστηριότητα;
- Γιατί νομίζετε πως οι άνθρωποι είχαν διαφορετικές γνώμες γι' αυτές τις δηλώσεις;
- Ακούστηκαν επιχειρήματα που σας έκαναν να αλληλάξετε γνώμη και θέση; Εξηγήστε.
- Πώς μπορούμε να ξέρουμε ποια θέση είναι «σωστή»;

ΜΕΡΟΣ Β: ΔΡΑΜΑΤΟΠΟΙΟΥΜΕ ΜΙΑ ΘΕΣΗ

Χωρίζουμε τα παιδιά σε μικρές ομάδες των πέντε και δίνουμε σε κάθε ομάδα μια διαφορετική δήλωση. Εξηγούμε ότι κάθε ομάδα έχει περίπου δεκαπέντε λεπτά για να διαβάσει τη δήλωση της, να τη συζητήσει, και να δημιουργήσει ένα σύντομο θεατρικό που να μεταδίδει το μήνυμα αυτής της δήλωσης.

Ζητούμε από κάθε ομάδα να παρουσιάσει το θεατρικό της. Μετά από κάθε παρουσίαση, ρωτούμε το κοινό τι μήνυμα νομίζει πως ήθελε να μεταδώσει η παρουσίαση.

Έπειτα ρωτούμε την ομάδα που παρουσίασε τι μήνυμα ήθελε να δώσουν.

Εισηγήσεις προς εκπαιδευτικούς:

Να είστε προσεκτικοί ώστε να μην ενισχύσετε τα στερεότυπα που αυτή η δραστηριότητα επιδιώκει να αντιμετωπίσει. Να έχετε επίγνωση των δικών σας προκαταλήψεων και στερεοτύπων και πώς μπορείτε να τα μεταφέρετε στα παιδιά ως ο συντονιστής για την ομάδα.

Επιλέξτε δηλώσεις που να δείχνουν πως παρόλο που τα κορίτσια και τα αγόρια είναι σωματικά διαφορετικά, έχουν ίσα δικαιώματα. Επιλέξτε δηλώσεις που να είναι αρκετά αμφιλεγόμενες ώστε να προκαλούν διαφορετικές γνώμες.

Αποφύγετε το διχασμό ανάμεσα σε αγόρια και κορίτσια. Ανάλογα με την ομάδα, μπορείτε να δημιουργήσετε ομάδες του ίδιου φύλου ή ομάδες με ισορροπία των φύλων για τα θεατρικά.

Προσαρμογές:

- Για να συντομεύσετε αυτή τη δραστηριότητα εκτελέστε μόνο το μέρος που είναι σχετικό με την ομάδα σας.
- Αντί να δημιουργήσουν ένα θεατρικό, ζητήστε από τα παιδιά να φτιάξουν μια εικαστική παρουσίαση (π.χ. ένα σχέδιο, κινούμενα σχέδια, ένα κολλάζ με εικόνες από περιοδικά, κ.λπ.).

¹ Προσαρμογή από: Hope for Children-UNCHR Policy Center © Κέντρο Στήριξης ΜΚΟ. (2012). Μικρή Πυξίδα – Composito: Εγχειρίδιο Εκπαίδευσης στα Ανθρώπινα Δικαιώματα για Παιδιά. Ελληνική Έκδοση, Βουδαπέστη: Συμβούλιο της Ευρώπης.

Θεματική Ενότητα 3

Δημιουργία και Βελτίωση Κοινωνικού Εαυτού

Υποενότητα 3.1

Οικογενειακός Προγραμματισμός
Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία

Δείκτης Επιτυχίας

Οι μαθητές/τριες:

- Να αναπτύξουν υγιείς διαπροσωπικές σχέσεις
- Να αναγνωρίζουν τη διαφορά ανάμεσα στο βιολογικό και κοινωνικό φύλο

Τάξη:

Β'

ΤΙΤΛΟΣ:

Η φυλακή του φύλου¹

ΔΙΑΡΚΕΙΑ:

80 λεπτά

ΥΛΙΚΑ:

- Αποκόμματα από περιοδικά με διαφημίσεις που απεικονίζουν άνδρες και γυναίκες
- Μεγάλα φύλλα χαρτί, μαρκαδόροι
- Φύλλο εργασίας (Βλέπε πιο κάτω)

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

Ετοιμάζουμε εικόνες από περιοδικά που απεικονίζουν το πώς «πρέπει» να δείχνουν ή να φέρονται οι άνδρες και οι γυναίκες. Σχεδιάζουμε σε δύο μεγάλα φύλλα χαρτί δύο πλαίσια που θα γίνουν οι «φυλακές του φύλου».

Σε ένα άδειο μεγάλο χαρτόνι, προς το τέλος του μαθήματος, θα καταγραφούν οι αρνητικές, βίαιες συμπεριφορές που, πιθανόν, να προκύπτουν σε βάρος ατόμων, λόγω της ταυτότητας του φύλου τους.

Χωρίζουμε τα παιδιά σε μικρές μικτές ομάδες των 6 ατόμων. Δίνουμε σε κάθε ομάδα αποκόμματα περιοδικών, που έχουμε έτοιμα από νωρίτερα, και ένα αντίτυπο του φύλλου εργασίας. Ζητούμε από τις μισές ομάδες των παιδιών να δουλέψουν με εικόνες γυναικών και οι άλλες μισές με εικόνες ανδρών.

Στη συνέχεια ζητούμε από τα παιδιά να συζητήσουν στις ομάδες τους τις ερωτήσεις του φύλλου εργασίας.

Στη συνέχεια, οι ομάδες ανακοινώνουν τα επίθετα που χρησιμοποίησαν για να περιγράψουν τις γυναίκες ή τους άντρες των εικόνων κι γράφουμε τα ανάλογα επίθετα για κάθε φύλο και τα τοποθετούμε στα δύο αντίστοιχα πλαίσια, ένα για το κάθε φύλο. Εξηγούμε ότι αυτά τα πλαίσια είναι οι «φυλακές του φύλου», γιατί ορίζουν μέσα σε πολύ στενά πλαίσια το πώς αναμένεται να ενεργούν οι άνθρωποι σύμφωνα με την αντίληψη της κοινωνίας για το τι είναι ανδροπρεπής και τι θηλυπρεπής συμπεριφορά. Εξηγούμε ότι μέσα σε κάθε κουτί, μέσα σε κάθε «φυλακή» βρίσκεται αυτό που ονομάζουμε έμφυλοι ρόλοι γυναικών και ανδρών.

Στη συνέχεια συντονίζουμε μια συζήτηση με ερωτήσεις όπως:

(Σημείωση: Κατά τη διάρκεια της συζήτησης τα παιδιά μπορούν να προσθέτουν στις «φυλακές των ρόλων», χαρακτηριστικά που δεν είχαν αναφερθεί προηγουμένως)

- Με βάση την εμπειρία σας, πώς αναμένεται να συμπεριφέρονται τα κορίτσια;
- Με βάση μια πιο γενική άποψη, τι κάνει ένα κορίτσι ελκυστικό ή δημοφιλές;
- Με βάση την εμπειρία σας, πώς αναμένεται να συμπεριφέρονται τα αγόρια;
- Με βάση μια πιο γενική άποψη τι κάνει ένα αγόρι ελκυστικό ή δημοφιλές;
- Πώς διδάσκονται οι άνθρωποι τα στερεότυπα για τα φύλα; Εντοπίζετε κάποιες διαφορές στον τρόπο με τον οποίο αναμένεται να συμπεριφέρονται οι γυναίκες και οι άνδρες; Εξηγήστε.
- Με βάση όσα αναφέρθηκαν μέχρι τώρα, εντοπίζετε κάποιο φύλο να έχει ευκολότερα πρόσβαση στην εξουσία ή ισχυρότερη θέση στην κοινωνία; Αν σκεφτούμε όλα αυτά τα χαρακτηριστικά που έχουν αναφερθεί για το κάθε φύλο, πόσο εύκολο είναι για τα αγόρια και τα κορίτσια να ανταποκρίνονται στα στερεότυπα για το ρόλο του φύλου;

- Τι συμβαίνει αν ένα κορίτσι ή ένα αγόρι συμπεριφέρεται με τρόπο που να ανταποκρίνεται στα στερεότυπα του φύλου;

Τα παιδιά σε αυτό το ερώτημα αναμένεται να συσχετίσουν την συμπεριφορά που ανταποκρίνεται στα στερεότυπα για το ρόλο του φύλου με θετικά σχόλια ή επιβράβευση. Οι πιο κάτω καταστάσεις είναι ευκολότερο να προκύψουν αν τα άτομα συμπεριφέρονται σύμφωνα με τα στερεότυπα του φύλου. Π.χ., διασφαλίζουν ευκολότερα τον σεβασμό, είναι πιο δημοφιλή, ασκούν ευκολότερα επιρροή, δεν διατρέχουν κίνδυνο να παρενοχληθούν κ.λπ.

- Τι συμβαίνει αν ένα κορίτσι ή ένα αγόρι συμπεριφέρεται διαφορετικά από αυτό που καθορίζουν τα στερεότυπα για το ρόλο του φύλου;

Τα παιδιά σε αυτό το ερώτημα αναμένεται να συσχετίσουν την συμπεριφορά που δεν ανταποκρίνεται στα στερεότυπα για το ρόλο του φύλου με αρνητικά σχόλια ή αρνητικές καταστάσεις. Οι πιο κάτω καταστάσεις είναι ευκολότερο να προκύψουν αν τα άτομα δεν συμπεριφέρονται σύμφωνα με τα στερεότυπα του φύλου. Π.χ. κίνδυνος απομόνωσης, κοροϊδία, εκφοβισμός, διάδοση αρνητικών φημών, ρατσιστική συμπεριφορά, ρητορική μίσους, αποκλεισμός, προσβλητικοί χαρακτηρισμοί, σωματική βία, κ.λπ.

Στο άδειο μεγάλο χαρτόνι συμπληρώνουμε με τη συμμετοχή των παιδιών τις αρνητικές, βίαιες συμπεριφορές που, πιθανόν, να προκύπτουν σε βάρος ατόμων, λόγω της ταυτότητας του φύλου τους. Αναμένεται ότι τα παιδιά θα αναφερθούν στις έννοιες: κίνδυνος απομόνωσης, κοροϊδία, εκφοβισμός, διάδοση αρνητικών φημών, ρατσιστική συμπεριφορά, ρητορική μίσους, αποκλεισμός, προσβλητικοί χαρακτηρισμοί, σωματική βία, κ.λπ.

Καταληκτικά αναφερόμαστε στο δικαίωμα όλων των ανθρώπων να αντιμετωπίζονται με σεβασμό στη βάση της ταυτότητας τους, συμπεριλαμβανομένης και της ταυτότητας του φύλου.

Τα χαρτόνια με τις παρατηρήσεις των παιδιών, καθώς και τα καταληκτικά σχόλια, αναρτώνται σε κάποιο σημείο της αίθουσας, γιατί θα χρησιμοποιηθούν και στο επόμενο μάθημα, με τίτλο «Είδη έμφυλης βίας».

¹ Προσαρμογή από: Μεσογειακό Ινστιτούτο Μελετών Κοινωνικού Φύλου. (2012). Youth4Youth: Εκπαιδευτικό Εγχειρίδιο για Ενδυνάμωση των Νέων για την Πρόληψη της Έμφυλης Βίας μέσω Αλληλοδιδασκτικής Προσέγγισης. Λευκωσία: Μεσογειακό Ινστιτούτο Μελετών Κοινωνικού Φύλου. http://www.medinstgenderstudies.org/wp-content/uploads/ManualY4Y_CY.pdf

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

«Η φυλακή του φύλου»

Για τις γυναίκες:

- Πώς παρουσιάζονται οι γυναίκες στις φωτογραφίες;
- Ποια μηνύματα εκπέμπουν αυτές οι φωτογραφίες για τις γυναίκες; Πώς υποδηλώνεται ότι φέρονται ή ότι πρέπει να φέρονται; Χρησιμοποιήστε επίθετα.
- Με βάση την εμπειρία ή τα βιώματά σας ποιους ρόλους αναμένει, συχνά, η κοινωνία να αναλαμβάνουν στη ζωή τους οι γυναίκες; Ποιος είναι ο ρόλος τους στο πλαίσιο της οικογένειας, του γάμου, της εργασίας; Είναι επιτυχημένες επαγγελματικά; Βρίσκονται σε θέση εξουσίας;

Για τους άνδρες:

- Πώς παρουσιάζονται οι άνδρες στις φωτογραφίες;
- Ποια μηνύματα εκπέμπουν αυτές οι φωτογραφίες για τους άντρες; Πώς υποδηλώνεται ότι φέρονται ή ότι πρέπει να φέρονται; Χρησιμοποιήστε επίθετα.
- Με βάση την εμπειρία ή τα βιώματά σας ποιους ρόλους αναμένει, συχνά, η κοινωνία να αναλαμβάνουν στη ζωή τους οι άντρες; Ποιος είναι ο ρόλος τους στο πλαίσιο της οικογένειας, του γάμου, της εργασίας; Είναι επιτυχημένοι επαγγελματικά; Βρίσκονται σε θέση εξουσίας;

Θεματική Ενότητα 3

Δημιουργία και Βελτίωση Κοινωνικού Εαυτού

Υποενότητα 3.1

Οικογενειακός Προγραμματισμός
Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία

Δείκτης Επιτυχίας

Οι μαθητές/τριες:

Να αναπτύξουν υγιείς διαπροσωπικές σχέσεις
Να γνωρίζουν το δικαίωμα της προσωπικής τους ασφάλειας και να εφαρμόζουν στρατηγικές προώθησης του
Να διακρίνουν τους μύθους από τις πραγματικότητες για τις διάφορες μορφές βίας του οικογενειακού και ευρύτερου περιβάλλοντος.

Τάξη:

Β'

ΤΙΤΛΟΣ:

Μύθοι και πραγματικότητες για την έμφυλη βία¹

ΔΙΑΡΚΕΙΑ:

40 λεπτά

ΥΛΙΚΑ:

- Φύλλο εργασίας (Βλέπε πιο κάτω)
- Κολλητική ταινία

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

Εξηγούμε στα παιδιά ότι θα εξετάσουμε ορισμένες διαδεδομένες αντιλήψεις για τη βία. Ο στόχος της δραστηριότητας είναι να αποφασίσουν αν οι αντιλήψεις αυτές αποτελούν πραγματικότητες ή μύθους.

Χωρίζουμε τα παιδιά σε ομάδες 4-6 ατόμων και δίνουμε σε κάθε ομάδα ένα αντίγραφο του φύλλου εργασίας. Δίνουμε στις ομάδες 10 λεπτά για να διαβάσουν τις δηλώσεις, να συζητήσουν και να αποφασίσουν αν πρόκειται για μύθους ή πραγματικότητες.

Ένας εκπρόσωπος από την πρώτη ομάδα παρουσιάζει την άποψη της ομάδας του/της για την πρώτη δήλωση, ενώ οι υπόλοιπες ομάδες καλούνται να τοποθετηθούν με τις δικές τους απόψεις.

Επιβεβαιώνουμε αν η δήλωση είναι μύθος ή πραγματικότητα και συνεχίζουμε με την επόμενη δήλωση. Κάθε επόμενη δήλωση παρουσιάζεται από διαφορετική ομάδα.

Ένας τρόπος να γίνει η δραστηριότητα πιο δυναμική είναι να καλέσουμε τα παιδιά να «ψηφίσουν με τα πόδια». Σχηματίζουμε με κολλητική ταινία μια γραμμή στη μέση της αίθουσας και ορίζουμε ποια πλευρά είναι ο «μύθος» και ποια η «πραγματικότητα». Διαβάζουμε κάθε δήλωση και τα παιδιά επιλέγουν να σταθούν, ανάλογα, μπροστά ή πίσω από την γραμμή. Όσα παιδιά δεν είναι σίγουρα για την απάντησή μπορούν να σταθούν πάνω στη γραμμή.

Ρωτούμε τα παιδιά αν υπήρξε κάτι που τους έκανε ιδιαίτερη εντύπωση στις δηλώσεις.

Στο τέλος, συνοψίζουμε τα αποτελέσματα της δραστηριότητας και τονίζουμε τα ακόλουθα σημεία:

- Σε γενικές γραμμές, οι μύθοι για την έμφυλη βία ρίχνουν την ευθύνη σε παράγοντες, όπως το αλκοόλη, ο θυμός ή η ψυχική ασθένεια ή ακόμα και στο ίδιο το θύμα, ή το αποτέλεσμα είναι ότι οι μύθοι αυτοί απομακρύνουν την προσοχή από τις πράξεις του ατόμου που ασκεί τη βία και την αποκλειστική ευθύνη του ίδιου για τη βίαιη συμπεριφορά του.
- Αν οι μύθοι και οι πραγματικότητες για τη βία μεταξύ ερωτικών συντρόφων γίνουν κατανοητοί, τότε μπορούμε να βοηθηθούμε στο να εστιάσουμε την προσοχή μας στην ευθύνη του δράστη. Αυτό είναι ένα βήμα απαραίτητο τόσο για την αντιμετώπιση όσο και για την πρόληψη της βίας.

Προσαρμογή από: Μεσογειακό Ινστιτούτο Μελετών Κοινωνικού Φύλου. (2012). Youth4Youth: Εκπαιδευτικό Εγχειρίδιο για Ενδυνάμωση των Νέων για την Πρόληψη της Έμφυλης Βίας μέσω Αλληλοδιδασκτικής Προσέγγισης. Λευκωσία: Μεσογειακό Ινστιτούτο Μελετών Κοινωνικού Φύλου.
http://www.medinstgenderstudies.org/wp-content/uploads/ManualY4Y_CY.pdf

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ακολουθεί ένας κατάλογος συνηθισμένων πεποιθήσεων για τη βία. Σκεφτείτε αν οι δηλώσεις αυτές είναι μύθος ή πραγματικότητα και βάλτε την απάντησή σας σε κύκλο!

1.	Θύματα βίας είναι συνήθως τα άτομα με αδύναμο χαρακτήρα.	ΜΥΘΟΣ	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ
2.	Η σωματική κακοποίηση είναι πιο σοβαρή από τη λεκτική.	ΜΥΘΟΣ	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ
3.	Οι βίαιοι άνθρωποι είναι άτομα που δεν μπορούν να ελέγξουν το θυμό τους: είναι, δηλαδή, μια στιγμιαία απώλεια αυτοελέγχου.	ΜΥΘΟΣ	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ
4.	Οι άνθρωποι που υφίστανται διαρκή κακοποίηση και δεν το καταγγέλλουν, μάλλον θέλουν να συνεχιστεί.	ΜΥΘΟΣ	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ
5.	Το κακόβουλο κουτσομπολιό και η διάδοση αρνητικών φημών είναι μορφές βίας.	ΜΥΘΟΣ	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ
6.	Είναι λιγότερο σοβαρό να κοροϊδεύεις και να χλευάζεις κάποιον/-α μέσω Facebook παρά κατά πρόσωπο.	ΜΥΘΟΣ	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ
7.	Είναι ΟΚ ένα αγόρι να πιέζει ένα κορίτσι να κάνουν σεξ εάν βγαίνουν μαζί.	ΜΥΘΟΣ	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ
8.	Η σοβαρότητα της σεξουαλικής παρενόχλησης έχει υπερτονιστεί: οι περισσότερες περιπτώσεις είναι ασήμαντες και δεν είναι τίποτα άλλο από άκακο φλερτ.	ΜΥΘΟΣ	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ
9.	Η κατάχρηση αλκοόλ και ουσιών είναι αιτίες της βίας.	ΜΥΘΟΣ	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ
10.	Η βία στις συντροφικές ρομαντικές σχέσεις είναι πιο συνηθισμένη μεταξύ ενηλίκων παρά μεταξύ νέων.	ΜΥΘΟΣ	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ
11.	Η βία στις σχέσεις εμφανίζεται συχνότερα μεταξύ ατόμων που είναι φτωχά ή έχουν χαμηλό μορφωτικό επίπεδο.	ΜΥΘΟΣ	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ
12.	Η ζήλεια είναι ένδειξη ότι ο/η σύντροφός σου σε αγαπάει.	ΜΥΘΟΣ	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ
13.	Ορισμένες φορές τα κορίτσια προκαλούν τη σεξουαλική βία με τον τρόπο που ντύνονται ή συμπεριφέρονται.	ΜΥΘΟΣ	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ
14.	Όταν ένα κορίτσι αρνείται να κάνει σεξ με ένα αγόρι με το οποίο φλερτάρει, απλώς «κάνει τη δύσκολη».	ΜΥΘΟΣ	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ
15.	Οι γυναίκες και τα κορίτσια είναι πιο πιθανό να κακοποιηθούν σεξουαλικά από κάποιον που γνωρίζουν παρά από κάποιον άγνωστο.	ΜΥΘΟΣ	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ
16.	Όταν δύο άτομα βγαίνουν μαζί ή έχουν συντροφική σχέση δεν μπορεί να υπάρξει βιασμός.	ΜΥΘΟΣ	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ
17.	Αν το θύμα εγκαταλείψει τον/τη βίαιο/-η σύντροφο, η βία θα σταματήσει	ΜΥΘΟΣ	ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Απαντήσεις στο Φύλλο εργασίας

1. **Θύματα βίας είναι συνήθως τα άτομα με αδύναμο χαρακτήρα (ΜΥΘΟΣ)**

Δεν υπάρχει κάποιος ιδιαίτερος «τύπος» ανθρώπου που είναι πιο πιθανό να πέσει θύμα κακοποίησης ή βίας: μπορεί να συμβεί στην καθημία και στον καθένα. Πολύ δυνατοί χαρακτήρες μπορεί να υποστούν εκφοβισμό επειδή είναι καινούργιοι/-ες στο σχολείο και δεν έχουν ακόμα ένα δίκτυο φιλικών σχέσεων. Μπορεί επίσης να στοχοποιηθούν εξαιτίας των πεποιθήσεων ή των απόψεών τους ή επειδή διαφέρουν από το σύνολο κατά κάποιον άλλο τρόπο. Τελικά, αυτό που προκαλεί τη βία δεν είναι κάποιο στοιχείο του χαρακτήρα ή της συμπεριφοράς του θύματος. Η βία είναι πάντα επιλογή του ατόμου που την ασκεί.

2. **Η σωματική κακοποίηση είναι πιο σοβαρή από τη λεκτική (ΜΥΘΟΣ)**

Η λεκτική κακοποίηση μπορεί να είναι εξίσου επώδυνη και τρομακτική με τη σωματική. Το να μας υποτιμούν ή να μας πειράζουν συνεχώς μπορεί να προκαλέσει μακροπρόθεσμα ψυχικά και συναισθηματικά τραύματα, τα οποία μπορεί να είναι εξίσου καταστροφικά με εκείνα που θα προκαλούσαν εμπειρίες σωματικής κακοποίησης.

3. **Οι βίαιοι άνθρωποι είναι άτομα που δεν μπορούν να ελέγξουν το θυμό τους: είναι, δηλαδή, μια στιγμιαία απώλεια αυτοελέγχου (ΜΥΘΟΣ)**

Οι περισσότεροι άνθρωποι δεν χρησιμοποιούν βία όταν θυμώνουν. Οι βίαιοι ή ββανουσοί άνθρωποι δεν είναι απλά «εκτός εαυτού». Αντίθετα, επιλέγουν συνειδητά να είναι βίαιοι και, επιπλέον, διαλέγουν το θύμα τους.

4. **Οι άνθρωποι που υφίστανται διαρκή κακοποίηση και δεν το καταγγέλλουν, μάλλον θέλουν να συνεχιστεί (ΜΥΘΟΣ)**

Υπάρχουν πολλοί λόγοι για τους οποίους οι άνθρωποι δεν καταγγέλλουν την κακοποίηση. Μπορεί να φοβούνται το δράστη, μπορεί να φοβούνται ότι δεν θα τους πιστέψουν ή ότι αν μιλήσουν σε κάποιον/-α η κατάσταση θα γίνει χειρότερη. Μπορεί επίσης να ντρέπονται ή ακόμα και να νομίζουν ότι ευθύνονται οι ίδιοι/-ες για την κακοποίηση, ότι έκαναν κάτι που την προκάλεσε. Χωρίς υποστήριξη από φίλους/-ες ή κάποιο ενήλικο άτομο που εμπιστεύονται, μπορεί να είναι πολύ δύσκολο να κάνουν το πρώτο βήμα για να μιλήσουν για την εμπειρία τους και να ζητήσουν βοήθεια.

5. **Το κακόβουλο κουτσομπολιό και η διάδοση αρνητικών φημών είναι μορφές βίας (ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ)**

Η διάδοση κακόβουλων κουτσομπολιών ή φημών είναι μια μορφή ψυχολογικής βίας και μπορεί να προκαλέσει μακροπρόθεσμες επιπτώσεις στην ψυχική και συναισθηματική υγεία του θύματος.

6. **Είναι λιγότερο σοβαρό να κοροϊδεύεις και να χλευάζεις κάποιον/-α μέσω Facebook παρά κατά πρόσωπο (ΜΥΘΟΣ)**

Η κακοποίηση με ηλεκτρονικά μέσα (είτε πρόκειται για SMS, email ή μέσα κοινωνικής δικτύωσης) είναι εξίσου σοβαρή όπως και όταν συμβαίνει κατά πρόσωπο.

7. **Είναι ΟΚ ένα αγόρι να πιέζει ένα κορίτσι να κάνουν σεξ εάν βγαίνουν μαζί (ΜΥΘΟΣ)**

Κανένα άτομο δεν πρέπει να πιέζεται ή να εξαναγκάζεται να κάνει σεξ, ανεξάρτητα αν έχει κάποια σχέση ή όχι. Ο εξαναγκασμός σε σεξουαλική δραστηριότητα είναι μια μορφή κακοποίησης και δεν έχει καμία σχέση με την αγάπη.

(Σημείωση για τον/τη συντονιστή/-ρια: κατά τη διάρκεια της συζήτησης, μπορείτε να αντιστρέψετε την πρόταση: Ένα κορίτσι επιτρέπεται να πιέζει το αγόρι με το οποίο βγαίνει να κάνουν σεξ)

8. **Η σοβαρότητα της σεξουαλικής παρενόχλησης έχει υπερτονιστεί: οι περισσότερες περιπτώσεις είναι ασήμαντες και δεν είναι τίποτα άλλο από άκακο φλερτ (ΜΥΘΟΣ)**

Η σεξουαλική παρενόχληση μπορεί να είναι εφιαλτική. Δεν έχει καμία σχέση με φλερτ εκ μέρους του δράστη, αλλά αφορά κυρίως τον έλεγχο, την κυριαρχία και/ή την τιμωρία του θύματος. Παραδείγματα σεξουαλικής παρενόχλησης είναι οι άμεσες ή έμμεσες απειλές ή δωροδοκίες με αντάλλαγμα σεξουαλική δραστηριότητα, σεξουαλικά υπονοούμενα και σχόλια, αστεία με σεξουαλικό περιεχόμενο, ανεπιθύμητα αγγίγματα ή άλλη σωματική επαφή ανεπιθύμητη επίδειξη υλικού με σεξουαλικό περιεχόμενο και απόπειρα ή πραγματοποίηση σεξουαλικής επίθεσης.

9. **Η κατάχρηση αλκοόλ και ουσιών είναι αιτίες της βίας (ΜΥΘΟΣ)**

Παρόλο που το αλκοόλ και τα ναρκωτικά συνδέονται συχνά με τη βία, δεν μπορούν να μετατρέψουν ένα μη βίαιο άτομο σε βίαιο. Το βίαιο άτομο μπορεί να χρησιμοποιεί το αλκοόλ σαν δικαιολογία για τη βία που ασκεί ή το αλκοόλ μπορεί να τον/την εμποδίσει να συνειδητοποιήσει το επίπεδο βίας που ασκεί, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι το αλκοόλ είναι η αιτία της βίας. Πολλοί άνθρωποι κακοποιούν τις/τους συντρόφους τους χωρίς να έχουν καταναλώσει καθόλου αλκοόλ, ενώ υπάρχουν δράστες κακοποίησης που δεν πίνουν καθόλου.

10. Η βία στις συντροφικές σχέσεις είναι πιο συνηθισμένη μεταξύ ενηλίκων παρά μεταξύ νέων (ΜΥΘΟΣ)

Η βία στις σχέσεις είναι εξίσου συνηθισμένη μεταξύ νέων όσο και μεταξύ ενηλίκων. Μπορεί να περιλαμβάνει συναισθηματική κακοποίηση, όπως όταν ελέγχει ποια άτομα βλέπει ο/η σύντροφός σου ή τι φοράει, όταν ταπεινώνει τη/το σύντροφό σου, τη/τον βρίζεις και απειλείς ότι θα «χωρίσετε» αν δεν φέρεται με έναν ορισμένο τρόπο. Μπορεί, επίσης, να περιλαμβάνει σωματική και σεξουαλική βία. Οι νέοι/-ες ίσως δυσκολεύονται να αναγνωρίσουν ή να παραδεχτούν ότι αυτού του είδους η βία συμβαίνει και στις δικές τους σχέσεις επειδή οι περισσότερες καμπάνιες ευαισθητοποίησης εστιάζουν στη βία μεταξύ ενηλίκων συντρόφων.

11. Η βία στις σχέσεις εμφανίζεται συχνότερα μεταξύ ατόμων που είναι φτωχά ή έχουν χαμηλό μορφωτικό επίπεδο (ΜΥΘΟΣ)

Η βία στις σχέσεις είναι διάχυτη σε όλα τα επίπεδα της κοινωνίας, στους πλούσιους και τους φτωχούς, και διαπερνά τα φυλετικά, εθνοτικά, κοινωνικοοικονομικά και θρησκευτικά σύνορα. Δεν υπάρχουν στοιχεία που να στηρίζουν την άποψη ότι τα άτομα με συγκεκριμένο κοινωνικοοικονομικό ή μορφωτικό υπόβαθρο είναι πιο πιθανό να έχουν εμπειρίες κακοποίησης, είτε ως θύματα είτε ως δράστες.

12. Η ζήλια είναι ένδειξη ότι ο/η σύντροφός σου σε αγαπάει (ΜΥΘΟΣ)

Μερικοί άνθρωποι προκαλούν επίτηδες αντιδράσεις ζήλιας για να δουν αν ο/η σύντροφός τους ενδιαφέρεται πραγματικά γι' αυτούς. Ωστόσο, δεν πρέπει να συγχέουμε τη ζήλια με το αίσθημα της αγάπης. Μέχρις ενός σημείου, η ζήλια μπορεί να θεωρείται θεμιτό και αποδεκτό συναίσθημα σε μια συντροφική σχέση, αλλά συχνά χρησιμοποιείται για να δικαιολογήσει τον έλεγχο και/ή την κακοποίηση του ενός ατόμου από το άλλο. Πρόκειται για μια μορφή συναισθηματικής κακοποίησης και δεν αποτελεί απόδειξη ότι ο/η σύντροφός σου σε αγαπάει ή ότι νοιάζεται για σένα. Αντιθέτως, η υπερβολική ζήλια είναι ένδειξη ανασφάλειας και ένδειξης εμπιστοσύνης.

13. Ορισμένες φορές τα κορίτσια προκαλούν τη σεξουαλική βία με τον τρόπο που ντύνονται ή συμπεριφέρονται (ΜΥΘΟΣ)

Κάθε γυναίκα και κάθε κορίτσι έχει το δικαίωμα να ντύεται όπως θέλει και να επιλέγει τον ερωτικό της σύντροφο. Η φράση που ακούμε συνήθως είναι ότι μια γυναίκα «πήγαινε γυρεύοντας» επειδή ήταν ντυμένη ή φερόταν με τρόπο που θεωρείται «προκλητικός». Καμία γυναίκα δεν «γυρεύει» να της επιτεθούν σεξουαλικά, ότι κι αν φοράει, όπου κι αν πηγαίνει, με όποιον κι αν μιλάει ή κάνει παρέα. Η ιδέα ότι οι γυναίκες «πηγαίνουν γυρεύοντας» χρησιμοποιείται συχνά από τους δράστες μόνο και μόνο για να δικαιολογήσουν τη συμπεριφορά τους. Επίσης, επιρρίπτει την ευθύνη για το έγκλημα στο θύμα αντί για το δράστη.

(Σημείωση για τον/τη συντονιστή/-ρια: κατά τη διάρκεια της συζήτησης μπορείτε να αντιστρέψετε τη φράση: «Ορισμένες φορές τα αγόρια προκαλούν τη σεξουαλική βία με τον τρόπο που ντύνονται»)

14. Όταν ένα κορίτσι αρνείται να κάνει σεξ με ένα αγόρι με το οποίο φλερτάρει, απλώς «κάνει τη δύσκολη» (ΜΥΘΟΣ)

Όταν ένα κορίτσι λέει «όχι», εννοεί «όχι».

15. Οι γυναίκες και τα κορίτσια είναι πιο πιθανό να κακοποιηθούν σεξουαλικά από κάποιον που γνωρίζουν παρά από κάποιον άγνωστο (ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ)

Τα περισσότερα κορίτσια και γυναίκες που πέφτουν θύματα σεξουαλικής βίας δέχονται επίθεση από κάποιον που γνωρίζουν, όπως το αγόρι τους, κάποιον γνωστό, συνάδελφο ή μέλος της οικογένειάς τους. Στατιστικά στοιχεία από την Εθνική Θυματολογική Μελέτη του Υπουργείου Δικαιοσύνης των ΗΠΑ για το 2005 δείχνουν ότι τα 2/3 των βιασμών είχαν διαπραχθεί από γνωστό του θύματος και επίσης ότι το 73% των σεξουαλικών επιθέσεων είχαν γίνει από κάποιον γνωστό στο θύμα άτομο. Τα στοιχεία αντίστοιχης έρευνας στη Μεγάλη Βρετανία για το 2001 αποκαλύπτουν ένα παρόμοιο πρότυπο: μόνο το 17% των βιασμών είχαν διαπραχθεί από άτομο που ήταν άγνωστο στο θύμα.

16. Όταν δύο άτομα βγαίνουν μαζί ή έχουν συντροφική σχέση δεν μπορεί να υπάρξει βιασμός (ΜΥΘΟΣ)

Οι γυναίκες που βιάζονται από τους συντρόφους τους έχουν τα ίδια δικαιώματα με εκείνες που δέχονται επίθεση από αγνώστους. Η σεξουαλική βία δεν γίνεται επιτρεπτή ή αποδεκτή επειδή ο δράστης είναι ή έχει υπάρξει σύντροφος του θύματος.

17. Αν το θύμα εγκαταλείψει τον/τη βίαιο/-η σύντροφο, η βία θα σταματήσει (ΜΥΘΟΣ)

Πολλές φορές η βία μπορεί να συνεχίζεται για πολύ καιρό μετά το τέλος της σχέσης. Έρευνες έχουν δείξει ότι η πιο επικίνδυνη περίοδος είναι η χρονική στιγμή που το θύμα αφήνει τον δράστη, καθώς ο δράστης είναι πιθανό να προσπαθήσει να τιμωρήσει το θύμα για το χωρισμό. Αυτό φυσικά δεν σημαίνει ότι ένα θύμα κακοποίησης δεν πρέπει να προσπαθήσει να φύγει από τη βίαιη σχέση αλλά ότι πρέπει να φύγει λαμβάνοντας μέτρα για την ασφάλειά του. Με την κατάλληλη βοήθεια και υποστήριξη από έμπειρους/-ες επαγγελματίες, συγγενείς και/ή φίλους/-ες, είναι εφικτό να ξεφύγει με ασφάλεια από τη βία.

Θεματική Ενότητα 3

Δημιουργία και Βελτίωση Κοινωνικού Εαυτού

Υποενότητα 3.1

Οικογενειακός Προγραμματισμός
Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία

Δείκτης Επιτυχίας

Οι μαθητές/τριες:

Να αναπτύξουν υγιείς διαπροσωπικές σχέσεις
Να γνωρίζουν το δικαίωμα της προσωπικής τους ασφάλειας και να εφαρμόζουν στρατηγικές προώθησης του
Να διακρίνουν τους μύθους από τις πραγματικότητες για τις διάφορες μορφές βίας του οικογενειακού και ευρύτερου περιβάλλοντος.

Τάξη:

Β'

ΤΙΤΛΟΣ:

Πως μοιάζει η Έμφυλη Βία; Παιχνίδι Ρόλων¹

ΔΙΑΡΚΕΙΑ:

80 λεπτά

ΥΛΙΚΑ:

- Φύλλο εργασίας: Παιχνίδι ρόλων Γιώργος – Εβελίνα (Βλέπε πιο κάτω)
- Αντίγραφο του σεναρίου
- Μεγάλα φύλλα χαρτί, μαρκαδόροι

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

Προετοιμασία:

Παρουσιάζουμε τη δραστηριότητα και παροτρύνουμε τα παιδιά να προσφερθούν για έναν από τους ρόλους του παιχνιδιού. Χρειάζονται 6 εθελοντές για τους ακόλουθους ρόλους:

- Γιώργος
- Εβελίνα
- Αφηγητής/-ρια
- Ναταλία
- Φίλος της Ναταλίας
- Μία ακόμα φίλη

Ενημερώνουμε από πριν τους/τις ηθοποιούς για το σενάριο. Δίνουμε ένα αντίγραφο της ιστορίας και ζητούμε να το διαβάσουν και να το μάθουν όσο καλύτερα μπορούν. Θα ήταν προτιμότερο αν οι «ηθοποιοί» είχαν τη δυνατότητα να προβάρουν τις σκηνές τους πριν τις παρουσιάσουν στην υπόλοιπη ομάδα.

Προετοιμάζουμε το χώρο έτσι ώστε όλα τα παιδιά να μπορούν να καθίσουν απέναντι από τους/τις ηθοποιούς και να μπορούν ανεμπόδιστα να παρατηρούν τα δρώμενα.

Ενώ θα προετοιμάζονται οι ηθοποιοί, μπορούμε να ανοίξουμε συζήτηση με την υπόλοιπη ομάδα σχετικά με το τι αποτελεί βία στις σχέσεις.

Εξηγούμε στα παιδιά ότι θα παρακολουθήσουν μια σύντομη ιστορία για ένα ζευγάρι και τη σχέση τους. Κατόπιν θα γίνει συζήτηση για τα ζητήματα που προκύπτουν.

Οι ηθοποιοί στέκονται στο κέντρο της αίθουσας και αρχίζουν να παίζουν τις σκηνές. Όταν τελειώσουν κατεβαίνουν από τη σκηνή και κάθονται κάτω.

Μετά το παιχνίδι ρόλων

Όταν η παράσταση έχει τελειώσει, μοιράζουμε από ένα αντίγραφο της ιστορίας σε όλους ώστε να μπορούν να ανατρέξουν σε όποιο σημείο τους χρειάζεται. Ξεκινήστε ακολουθώντας τις ερωτήσεις για συζήτηση:

- Πόσο υγιής είναι η σχέση του ζευγαριού που παρακολουθήσατε;

- Ποια είναι τα σημάδια που δείχνουν ότι η σχέση αρχίζει να γίνεται σχέση κακοποίησης;
- Ποια περιστατικά βίας/κακοποίησης μπορείτε να εντοπίσετε; Δώστε παραδείγματα.
- Επιδιώξετε να εντοπιστούν περιπτώσεις απειλών, λεκτικής κακοποίησης, πράξεων εκφοβισμού, ελέγχου, ταπείνωσης και απομόνωσης.
- Μπορούμε να θεωρήσουμε κάποιο από αυτά ως περιστατικό έμφυλης βίας; Γιατί ναι/Γιατί όχι;
- Ήταν κάποια από τις συμπεριφορές του δράστη της κακοποίησης δικαιολογημένη ή αποδεκτή; Γιατί;
- Για παράδειγμα, η ζήλεια είναι ένδειξη αγάπης και ενδιαφέροντος;
- Είναι ΟΚ να απειλείς κάποιον/-α για να πάρεις αυτό που θέλεις;
- Έκανε η Εβελίνα οτιδήποτε που να προκάλεσε με οποιονδήποτε τρόπο τη βία που υπέστη;
- Η αντίδραση της Εβελίνας στην κακοποίηση ήταν δικαιολογημένη; Γιατί;
- Είναι αναμενόμενο να αποδέχεσαι τις επιθυμίες του συντρόφου σου για να μην ρισκάρεις να τον χάσεις;
- Είναι δικαιολογημένο να αποδέχεσαι ορισμένες συμπεριφορές προκειμένου να διατηρείς «μια κάποια ηρεμία» στη σχέση σου και να αποφεύγεις τις συγκρούσεις;
- Νομίζετε ότι η Εβελίνα αποδέχτηκε κάποιες συμπεριφορές ως φυσιολογικές και «αναμενόμενες»;
- Νομίζετε ότι η Εβελίνα κατά κάποιο τρόπο έδινε μια «ρομαντική χροιά» στη βία στη σχέση της; Με ποιο τρόπο το έκανε αυτό; Πώς αποκτούσε «ρομαντικό χαρακτήρα» η βία στις αφηγήσεις της Εβελίνας;
- Τείνουν οι άνθρωποι να δίνουμε μια ρομαντική χροιά στη βία; Πώς; Ποιους κινδύνους ενέχει αυτό;
- Ποιος νομίζετε ότι είναι ο σκοπός τέτοιων βιαιών συμπεριφορών σε μια σχέση; Τι προσπαθούσε να πετύχει ο δράστης με τη συμπεριφορά του;

Τι θα συνέβαινε αν οι ρόλοι της ιστορίας αντιστρέφονταν; Αν η Εβελίνα ασκούσε κάποιο είδος ελέγχου στον Γιώργο; Θα εξακολουθούσατε να έχετε την ίδια άποψη για τις πράξεις της και θα θεωρούσατε ότι αποτελούν κακοποίηση ή θα τις αντιλαμβάνασταν διαφορετικά επειδή η Εβελίνα είναι κορίτσι;

Εισηγήσεις προς εκπαιδευτικούς:

Η άσκηση αυτή μπορεί να προκαλέσει συναισθηματική φόρτιση σε κάποια παιδιά. Να θυμόμαστε ότι δεν γνωρίζουμε απαραίτητα «ποια άτομα βρίσκονται στην αίθουσα». Ορισμένα άτομα μπορεί να έχουν πέσει θύματα βίας και συνεπώς είναι σημαντικό να αισθανθούν ότι βρίσκονται σε ασφαλές περιβάλλον κατά τη συμμετοχή τους στην άσκηση. Πριν ξεκινήσουμε, θυμόμαστε τους Βασικούς Κανόνες: Κανείς/-μία δεν είναι υποχρεωμένος/-η να μοιραστεί ευαίσθητες λεπτομέρειες ή να συζητήσει περιστατικά αν δεν αισθάνεται άνετα. Μπορούν να αποκαλύψουν μόνο τα πράγματα για τα οποία αισθάνονται ότι μπορούν να μιλήσουν με άνεση. Ζητούμε από όλους/-ες να αντιμετωπίσουν ό,τι έχουν να πουν οι άλληλοι/-ες με ευαισθησία και προσοχή. Τους θυμίζουμε επίσης την ανάγκη να τηρείται πάντα εχεμύθεια. Εξασφαλίζουμε στα παιδιά την πρόσβαση σε πληροφορίες για οργανισμούς ή τηλεφωνικές γραμμές υποστήριξης αν αισθανθούν την ανάγκη να μιλήσουν μετά τη συνάντηση.

Η συζήτηση πρέπει να γίνει σε «μη προσωπικό» ύφος, ώστε ακόμα κι αν κάποιος/-α έχει προσωπικές εμπειρίες κακοποίησης να μην είναι υποχρεωμένος/-η να αναφερθεί άμεσα σε αυτές.

Η δραστηριότητα αυτή θα οδηγήσει σε μια συζήτηση μεταξύ των παιδιών και είναι σημαντικό να κλείσουμε τη συζήτηση χωρίς να αφήσουμε πολλά ζητήματα ανοιχτά. Προτείνουμε, πέντε λεπτά πριν από την καθορισμένη ώρα και να τους ζητήσουμε τα σχόλια ή τις ερωτήσεις τους για όσα έμαθαν.

Τα μηνύματα που θέλουμε να πάρουν τα παιδιά είναι:

- Η βία στις σχέσεις επηρεάζει και τους νέους ανθρώπους. Δεν είναι πρόβλημα που αφορά μόνο τους ενήλικους.
- Η βία μπορεί να πάρει πολλές μορφές – μπορεί να είναι σωματική, ψυχολογική ή σεξουαλική. Οι ψυχολογικές μορφές βίας μπορεί να είναι εξίσου καταστροφικές και σοβαρές με τις σωματικές.
- Ιδιαίτερα οι νέοι/-ες έχουν την τάση να αποδίδουν μια «ρομαντική χροιά» στη βία στις σχέσεις και αυτό μπορεί να τη δικαιώνει και/ή να τη νομιμοποιεί.
- Τα θύματα βίας δεν φταίνε ποτέ για την κακοποίηση που υφίστανται.
- Φίλοι/-ες, γονείς, εκπαιδευτικοί ή άλλα έμπιστα ενήλικα άτομα μπορούν να βοηθήσουν πραγματικά αν ένα νεαρό άτομο κακοποιείται στη σχέση του.
- Κάθε άτομο επιθυμεί, και του αξίζει, να έχει μια σχέση που είναι υγιής και που βασίζεται στον αμοιβαίο σεβασμό.

Αναγνώριση διαφορετικών μορφών βίας

Μερικές φορές οι νέοι/-ες δυσκολεύονται να αναγνωρίσουν τις ψυχολογικές μορφές βίας και είναι πιθανό να θεωρούν ότι η ψυχολογική κακοποίηση έχει ασήμαντες επιπτώσεις στα θύματα. Το παιχνίδι ρόλων εστιάζει σε διάφορες μορφές ψυχολογικής βίας, όπως:

- Τακτικές ελέγχου, π.χ. ο έλεγχος του κινητού τηλεφώνου του/της συντρόφου σας, οι υποδείξεις σχετικά με τα ρούχα που μπορεί να φορέσει, τα μέρη όπου μπορεί να πάει, επίμονα τηλεφωνήματα για να τον/την τσεκάρετε, κ.λπ.
- Λεκτική κακοποίηση, π.χ. προσβολές, μειωτικά σχόλια, κ.λπ.
- Εκφοβισμός και απειλητική συμπεριφορά.

Μπορούμε να δώσουμε στα παιδιά την ευκαιρία να διερευνήσουν πλήρως τις επιπτώσεις της ψυχολογικής κακοποίησης στα θύματα, καθώς και την έννοια της «ρομαντικής βίας» στις σχέσεις. Για παράδειγμα, οι νέοι/-ες εκλαμβάνουν συχνά τη ζήλεια σαν έκφραση αγάπης και όχι ελέγχου, και η επιθετική, κτητική ή κυριαρχική συμπεριφορά εκ μέρους ενός αγοριού κάποιες φορές, αντί να καταδικάζεται, θεωρείται ότι είναι ελκυστική ή «cool».

Η επίρριψη της ευθύνης στο θύμα

Καθώς συζητάμε το σενάριο, είναι πιθανό κάποια παιδιά να προσπαθήσουν να δικαιολογήσουν τη συμπεριφορά του Γιώργου επισημαίνοντας τι θα μπορούσε να έχει κάνει η Εβελίνα για να την αποτρέψει, π.χ. να περνάει περισσότερο χρόνο μαζί του, να μη φοράει αποκαλυπτικά ρούχα ή ακόμα και να τον χωρίσει. Είναι ζωτικής σημασίας να βεβαιωθούμε ότι τα παιδιά καταλαβαίνουν ότι για τη συμπεριφορά του Γιώργου δεν είναι υπεύθυνη η Εβελίνα αλλά ο ίδιος ο Γιώργος. Εκείνος προσπαθεί να ελέγξει την Εβελίνα χρησιμοποιώντας παρενόχληση, εκφοβισμό και απειλές. Στις υγιείς σχέσεις, οι σύντροφοι δεν προσπαθούν να ελέγξουν ο ένας τον άλλο και λύνουν τις διαφορές τους με συζήτηση και συμβιβασμούς και όχι με εκφοβισμό και κακοποίηση. Η Εβελίνα μπορεί να έχει λόγους που δεν αφήνει το Γιώργο, όπως ότι τον αγαπάει, τον φοβάται, ελπίζει ότι θα αλλάξει ή κατηγορεί τον εαυτό της για την κακοποίηση. Είναι πολύ συνηθισμένο τα θύματα να προσπαθούν να αλλάξουν τη δική τους συμπεριφορά ελπίζοντας ότι έτσι θα μπορέσουν να ελαχιστοποιήσουν την κακοποίηση που βιώνουν.

Η εστίαση στις γυναίκες ως θύματα και τους άνδρες ως δράστες

Τα παιδιά είναι πολύ πιθανό να ρωτήσουν γιατί το παιχνίδι ρόλων εστιάζει σε μια γυναίκα θύμα και έναν άνδρα δράστη και μπορεί να υποστηρίξουν ότι η βία που ασκούν οι γυναίκες στους άνδρες είναι εξίσου συνηθισμένη στις συντροφικές σχέσεις. Μπορεί τα κορίτσια να αισθανθούν άβολα που γυναίκες συχνά απεικονίζονται ως θύματα, ενώ τα αγόρια να θεωρούν άδικη γενίκευση που άντρες χαρακτηρίζονται συχνά ως δολοφόνους.

Το να καθοδηγήσουμε τα παιδιά να σκεφτούν το ερώτημα «τι θα γινόταν αν οι ρόλοι της ιστορίας αντιστρέφονταν;» είναι καθοριστικής σημασίας για να διασφαλίσουμε ότι κατανοούν πως τα αγόρια και τα κορίτσια έχουν πολύ διαφορετικές εμπειρίες έμφυλης βίας στις συντροφικές τους σχέσεις.

Το βασικό μήνυμα είναι ότι τα κορίτσια και οι γυναίκες επηρεάζονται δυσανάλογα από την έμφυλη βία, όχι μόνο επειδή είναι πιο πιθανό να είναι θύματα ΕΒ (συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής βίας), αλλά επίσης επειδή είναι πιο πιθανό να υποστούν σοβαρές μορφές κακοποίησης με μακροπρόθεσμες επιπτώσεις στη συναισθηματική και σωματική τους υγεία.

Είναι σημαντικό να εξηγήσουμε στα παιδιά ότι η συντριπτική πλειονότητα των ανδρών δεν είναι βίαιοι και ότι η εξέταση των επιπτώσεων της έμφυλης βίας δίνει τόσο στα αγόρια όσο και στα κορίτσια την αυτοπεποίθηση που χρειάζεται για να την αναγνωρίσουν και να ζητήσουν βοήθεια αν τύχει να τη βιώσουν. Είναι επίσης σημαντικό να τους εξηγήσουμε ότι η ΕΒ υπάρχει και στις ομοφυλοφιλικές σχέσεις. Σε τελική ανάλυση, καμία μορφή κακοποίησης δεν είναι ποτέ αποδεκτή, ανεξάρτητα από το φύλο του ατόμου που την ασκεί και που την υφίσταται.

Για να αναφερθούμε στο ζήτημα της συχνότητας εμφάνισης της έμφυλης βίας στις σχέσεις, μπορούμε να μελετήσουμε στατιστικά στοιχεία ειδικά για τη χώρα μας (αν υπάρχουν) σχετικά με την ενδοοικογενειακή βία, τους βιασμούς, τις σεξουαλικές επιθέσεις και τη βία στις εφηβικές συντροφικές σχέσεις.

¹ Προσαρμογή από: Μεσογειακό Ινστιτούτο Μελετών Κοινωνικού Φύλου. (2012). Youth4Youth: Εκπαιδευτικό Εγχειρίδιο για Ενδυνάμωση των Νέων για την Πρόληψη της Έμφυλης Βίας μέσω Αλληλοδιδασκτικής Προσέγγισης. Λευκωσία: Μεσογειακό Ινστιτούτο Μελετών Κοινωνικού Φύλου. http://www.meditstgenderstudies.org/wp-content/uploads/ManualY4Y_CY.pdf

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:

Παιχνίδι ρόλων: Γιώργος και Εβελίνα

Αφηγητής/-ρια Ο Γιώργος και η Εβελίνα είναι μαζί εδώ και εννέα μήνες. Έχουν καταπληκτική χημεία και δείχνουν πολύ ερωτευμένοι.

Γιώργος Εβελίνα! Είσαι υπέροχη! Είσαι όμορφη, έχεις στιλ, έχεις τόσο ωραία προσωπικότητα! Πόσο τυχερός είμαι που είμαστε μαζί!

Εβελίνα Κι εγώ σε βρίσκω τέλειο! Είσαι πολύ όμορφος, είσαι τόσο δυνατός κι ευγενικός και είσαι το πιο γλυκό και τρυφερό άτομο που έχω γνωρίσει!

Αφηγητής/-ρια Είναι Σαββατόβραδο κι η Εβελίνα ετοιμάζεται να συναντήσει τις φίλες της για μια έξοδο «κοριτσιών».

Γιώργος Θα πάτε στο γνωστό μπαρ λοιπόν;

Εβελίνα Ναι... Δεν σου το 'πα;

Γιώργος Είδα το μήνυμα που σου 'στειλε στο κινητό η Ναταλία ενώ βαφόσουν.

Εβελίνα [πολύ μπερδεμένη] Α... καλά... Δεν ήξερα ότι διαβάζεις τα μηνύματά μου.

Γιώργος Σκέφτηκα ότι μπορεί να ήταν κάτι επείγον... Κι είχες αφήσει το κινητό σου στο τραπέζιaki όταν πήγες στο μπάνιο. [Αλλιάζει διάθεση και μιλάει με αυστηρό ύφος] Ωστε θα βγεις πάλη μόνη σου; Και εμένα θα μ' αφήσεις μόνο μου; Δεν με λυπάσαι;

Εβελίνα [πειραχτικά] Είσαι μεγάλο παιδί. Θα το αντέξεις!

Γιώργος [θυμωμένος] Εβελίνα, μιλάω σοβαρά! Νομίζω ότι περνάς πολύ χρόνο με τις φίλες σου. Μου λείπεις και θέλω να είμαι συνεχώς μαζί σου. Πρέπει ν' αρχίσεις να περνάς λιγότερο χρόνο με άλλους και πιο πολύ με μένα. Αφού κι οι δύο συμφωνούμε ότι η σχέση μας είναι το πιο σημαντικό πράγμα στη ζωή μας!

Εβελίνα Μα, πολύ σπάνια βγαίνω πια με τα κορίτσια! Έχω να τις δω πάνω από 6 μήνες!

Γιώργος Τέλος πάντων... το αφήνω προς το παρόν... δε θέλω να σου χαλιάσω τη διάθεση. Αρκεί να μου υποσχεθείς ότι θα αρχίσεις να περνάς λιγότερο χρόνο μόνη με τις φίλες σου.

Εβελίνα [του δίνει ένα πεταχτό φιλή στο μάγουλο και χαμογελάει] Πηγαίνω τώρα. Θα τα πούμε το πρωί.

Γιώργος Για στάσου ένα λεπτό! Έτσι θα βγεις έξω; Μ' αυτή τη φουστίτσα κι αυτή τη μπλουζίτσα; Δε νομίζεις ότι παραείναι κοντά και τοιμηρά; Δεν καταλαβαίνεις; Απλώς ανησυχώ για σένα! Μπορεί να σε δει κανείς και να σχηματίσει λάθος εντύπωση. Σε παρακαλώ, πήγαινε ν' αλλιάξεις! Θα αισθανθώ πολύ καλύτερα!

Εβελίνα Μ' αρέσει η φούστα μου, αηλιά επειδή σ' αγαπάω και δεν θέλω να τσακωθούμε για κάτι τόσο ασήμαντο, θα πάω να αηλιάξω.

Γιώργος Μηράβο το καλό μου το κορίτσι!. Άσε που, τώρα που έχεις πάρει όλα αυτά τα κιλά, μ' αυτή τη φούστα είσαι σαν αγελάδα. Είμαι σίγουρος ότι κανείς δεν θα 'θελε να βλέπει τα μπούτια σου.

Εβελίνα Μμμ... Ίσως να 'χεις και δίκιο... Πρέπει να προσέχω περισσότερο τι φοράω και να διαλέγω ρούχα που μου πάνε καλύτερα.

Αφηγητής/-ρια Η Εβελίνα βγαίνει με τις φίλες της. Περνάει πολύ καλά. Ενώ διασκεδάζουν, χτυπάει το τηλέφωνό της, ΞΑΝΑ. Το πιάνει και συνειδητοποιεί ότι υπάρχουν 15 αναπάντητες κλήσεις από το Γιώργο!

- Ναταλία** (φίλη της Εβελίνας) Εβελίνα, χτυπάει πάλι το τηλέφωνό σου. Πόσες φορές θα σε πάρει πια ο Γιώργος σου; Έχει πάρει ήδη 15 φορές μέσα σε μια ώρα! Ο τύπος σε ελέγχει κανονικά!
- Εβελίνα** Όχι μωρέ, το κάνει γιατί μ' αγαπάει! Ανησυχεί για μένα και θέλει να ξέρει ότι είμαι καλά.
- Αφηγητής/-ρια** Ένα γνωστό τους αγόρι πλησιάζει την Εβελίνα και τις φίλες της κι αρχίζουν να μιλάνε και να γελάνε όλοι μαζί. Καθώς η Εβελίνα μιλάει στο αγόρι, νιώθει κάποιον να την αρπάζει απότομα από το χέρι και να την τραβάει μακριά. Είναι ο Γιώργος που έχει έρθει να τη βρει!
- Γιώργος** [σε πολύ επιθετικό τόνο] Τι διάολο κάθεσαι και μιλάς μ' αυτόν τον τύπο; Ποιος είν' αυτός ο κόπανος τέλος πάντων;
- Εβελίνα** Είναι ένα παιδί απ' το σχολείο μου. Είναι πολύ καλός φίλος της Ναταλίας και λέγαμε κάτι πολύ ενδιαφέρον για...
- Γιώργος** Ναι, ηες κι είχες εσύ ποτέ κάτι ενδιαφέρον να πεις!!! Όλοι ξέρουμε ότι είσαι περιορισμένων δυνατοτήτων... Χα χα...
- Εβελίνα** [με θυμωμένη φωνή] Άκου, αρκετά πια με τ' ασειάκια σου. Σταμάτα, εντάξει! Δεν είναι αστείο! Να μου μιλάς καλύτερα!
- Γιώργος** Α, ώστε τσαντίζεσαι κιόλας τώρα; Επειδή νοιάζομαι για σένα και θέλω να σε προστατεύω από τον έναν κι από τον άλλον; Νομίζεις ότι αυτός ο τύπος σε συμπαθεί πραγματικά; Το μόνο που θέλει είναι να κοιμηθεί μαζί σου! [πραγματικά θυμωμένος] Με απατάς Εβελίνα; Σου τ' ορκίζομαι, αν με απατάς...
- Εβελίνα** Μα όχι, φυσικά όχι! Απλώς μιλούσαμε. Δεν συμβαίνει τίποτα. Είσαι ο μόνος άνδρας που αγαπάω. Πρέπει να με πιστέψεις!
- Αφηγητής/-ρια** Οι φίλες της κοιτάζουν το ζευγάρι σοκαρισμένες. Δεν ξέρουν τι να πουν και τι να κάνουν. Το ζευγάρι φεύγει από το μπαρ και οι φίλες της Εβελίνας ανησυχούν. Ξέρουν ότι κάτι δεν πάει καλά σε αυτή τη σχέση.
- Γιώργος** [στο ταξί καθώς πηγαίνουν στο σπίτι] Σου το έχω πει τόσες και τόσες φορές Εβελίνα. Περνάς υπερβολικά πολύ χρόνο με τις φίλες σου. Εγώ δεν σου φτάνω; Δεν περνάμε τέλεια μαζί; Δεν πρέπει να εμπιστεύεσαι τις φίλες σου. Νομίζω ότι σε επηρεάζουν άσχημα: δεν μου αρέσει καθόλου ο τρόπος που μου μιλάς κάθε φορά που τις συναντάς. Φέρεσαι πολύ υπεροπτικά και με κάνεις να θυμώνω και να σου βάζω τις φωνές. Είσαι πολύ τυχερή που καταφέρνω ακόμα και συγκρατώ τα νεύρα μου, αλλιώς δεν ξέρω για πόσο ακόμα μπορώ να το αντέξω αυτό.
- Εβελίνα** Λυπάμαι που νιώθεις έτσι. Από τώρα και στο εξής θα προσέχω τη συμπεριφορά μου. Δεν θέλω να στεναχωριέσαι.
- Αφηγητής/-ρια** Η Εβελίνα δεν είναι ικανοποιημένη από την τροπή που έχουν πάρει τα πράγματα ανάμεσα στην ίδια και το Γιώργο. Στην πραγματικότητα έχει αρχίσει να φοβάται ότι μπορεί να γίνει βίαιος. Επίσης, αρχίζει να βλέπει όλο και λιγότερο τις φίλες της. Σύντομα χάνονται εντελώς. Η Εβελίνα ανησυχεί για τη σχέση της. Δεν θέλει να τη χάσει και πιστεύει ότι είναι καλύτερα να έχουν «ηρεμία» με το Γιώργο. Αλλά, υπάρχει στ' αλήθεια ηρεμία στη σχέση τους;

Θεματική Ενότητα 3

Δημιουργία και Βελτίωση Κοινωνικού Εαυτού

Υποενότητα 3.1

Οικογενειακός Προγραμματισμός
Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία

Δείκτης Επιτυχίας

Οι μαθητές/τριες:

Να αναπτύξουν υγιείς διαπροσωπικές σχέσεις
Να γνωρίζουν το δικαίωμα της προσωπικής τους ασφάλειας και να εφαρμόζουν στρατηγικές προώθησης του
Να διακρίνουν τους μύθους από τις πραγματικότητες για τις διάφορες μορφές βίας του οικογενειακού και ευρύτερου περιβάλλοντος.

Τάξη:

Β'

ΤΙΤΛΟΣ:

Σενάρια Έμφυλης Βίας στο Σχολείο¹

ΔΙΑΡΚΕΙΑ:

80 λεπτά

ΥΛΙΚΑ:

- Σενάρια Έμφυλης Βίας στο Σχολείο (Βλέπε πιο κάτω)
- Μεγάλα φύλλα χαρτί, μαρκαδόροι

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

Μοιράζουμε από ένα διαφορετικό σενάριο σε κάθε ομάδα 4-6 παιδιών (οι ομάδες να είναι κατά προτίμηση μικτές ως προς το φύλο).

Ζητούμε από τα παιδιά να διαβάσουν τα σενάρια και στην συνέχεια να συζητήσουν μεταξύ τους τις ερωτήσεις δίνοντας περίπου 20 λεπτά.

Ενώνουμε ξανά ολόκληρη την ομάδα και ζητούμε από τα παιδιά να συνοψίσουν πολύ σύντομα το σενάριο τους και τη συζήτηση που έγινε στην ομάδα τους.

Συζητούμε τα σενάρια με ολόκληρη την ομάδα χρησιμοποιώντας τις ερωτήσεις για συζήτηση που ακολουθούν:

- Σε ποια είδη βίας (π.χ. απομόνωση, απειλές, σωματική βία) υποβλήθηκαν οι άνθρωποι στα σενάρια; Δώστε παραδείγματα.
- Ήταν η βία αυτή έμφυλη; ΓΙΑΤΙ;
- Γιατί υπέστησαν αυτά τα είδη βίαιων συμπεριφορών οι άνθρωποι στα σενάρια; (Αν δεν έχουν αναφερθεί, επιδιώξτε να ονομαστούν η πίεση από συνομήλικους, οι ιεραρχίες εξουσίας, η επίρριψη της ευθύνης στο θύμα, η ΕΒ ως «αποδεκτή» ή «φυσιολογική» συμπεριφορά, τα «αστειάκια», το γεγονός ότι δεν παρεμβαίνουν οι καθηγητές/-ριες, κ.λπ.).
- Ποιες υποθέσεις κάνατε για τα άτομα που κακοποιούνταν; Νομίζετε ότι με κάποιο τρόπο προκαλούσαν την «τιμωρία» τους;
- Έχουν και οι ίδιοι/-ες ευθύνη για αυτό που συνέβη;
- Τους άξιζε με κάποιο τρόπο αυτό που τους έκαναν;
- Μπορεί όντως ένα άτομο να προκαλέσει τη βίαιη συμπεριφορά ενός άλλου ατόμου;
- Τι προσπαθούσαν να πετύχουν οι «δράστες» με τη συμπεριφορά τους;
- Ποιες σχέσεις εξουσίας παρατηρήσατε; Ποιος έχει την εξουσία σε αυτές τις καταστάσεις; Γιατί;
- Τι πρέπει να κάνουν τα άτομα που υφίστανται κακοποίηση; Τι μπορεί να τα εμποδίζει να μιλήσουν ή να αντιδράσουν;
- Αν ήσασταν φίλος/-η τους, πώς θα τα βοηθούσατε; Τι θα τα συμβουλεύατε να κάνουν;

Κατά το κλείσιμο της δραστηριότητας μπορούμε να ζητήσουμε από τα παιδιά να αναφέρουν κάτι που έμαθαν

από τα σενάρια. Τα μηνύματα που θέλουμε να πάρουν τα παιδιά είναι:

- Η έμφυλη βία συμβαίνει και στο σχολείο και είναι πολύ συνηθισμένη. Αυτό, ωστόσο, δεν σημαίνει ότι είναι κάτι σωστό.
- Ο έμφυλος εκφοβισμός μπορεί να πληγώσει και να βλάψει πάρα πολύ τα άτομα που τον υφίστανται.
- Τα θύματα δεν προκαλούν τη βία με τη συμπεριφορά ή την εμφάνισή τους.
- Οι πράξεις βίας αποτελούν συνειδητή επιλογή των δραστών (θα μπορούσαν να αντιμετωπίσουν την κατάσταση με διαφορετικό τρόπο και να εξετάσουν άλλες εναλλακτικές, αλλά επέλεξαν να ενεργήσουν βίαια).
- Η βία σταματάει μόνο αν υπάρξει κάποια παρέμβαση. Η σιωπή, η ουδετερότητα ή η άρνηση απλώς διαιωνίζουν το πρόβλημα και δεν σπάνε τον κύκλο της βίας. Παρέμβαση θα μπορούσε να είναι να υψώσουμε το ανάστημά μας, να πούμε όχι, να θέσουμε όρια, να ζητήσουμε από έναν ενήλικο/καθηγητή/γονιό/φίλο να παρέμβει.

Εισηγήσεις προς εκπαιδευτικούς:

Είναι σημαντικό να θυμόμαστε ότι τα παιδιά συχνά δυσκολεύονται να αναγνωρίσουν τις μη σωματικές μορφές βίας. Μπορεί επίσης να πιστεύουν ότι η ψυχολογική κακοποίηση έχει ελάχιστες αρνητικές επιπτώσεις στα θύματα.

Το σημαντικότερο πράγμα που πρέπει να μάθουν από αυτή τη δραστηριότητα είναι ότι το θύμα δεν ευθύνεται ποτέ για την έμφυλη βία, αλλά αυτή είναι πάντα μια επιλογή που κάνουν οι δράστες. Αυτό είναι κάτι που τα παιδιά δυσκολεύονται να αναγνωρίσουν. Για παράδειγμα, στις συζητήσεις για το σενάριο 1, τα παιδιά είναι πιθανό να κατηγορήσουν την Άννα ότι συμπεριφέρεται με τρόπο που τον αντιλαμβάνονται ως «σεξουαλικά προκλητικό».

Στο σενάριο 2, μπορεί να κατηγορήσουν τη Μαρία επειδή έδωσε το τηλέφωνό της στο συμμαθητή της.

Ο Πέτρος (σενάριο 3) μπορεί να κατηγορηθεί ότι δεν βοήθησε τους φίλους του στα μαθήματά τους και ότι έκανε την ομάδα του να χάσει.

Η Ελίνα (σενάριο 4) μπορεί να κατηγορηθεί ότι «δεν έχει χιούμορ» ή ότι παίρνει «πολύ στα σοβαρά» τα πορνογραφικά περιοδικά, παρά το γεγονός ότι αυτό που κάνουν τα αγόρια είναι υποτιμητικό και προσβλητικό για τις γυναίκες.

Τέλος, ο Λευτέρης (σενάριο 5) μπορεί να κατηγορηθεί ότι απέρριψε τη Δάφνη και στο σενάριο 6, ο Γιάννης μπορεί να κατηγορηθεί, επειδή αρνήθηκε να πάρει μέρος στην παρενόχληση της Ιουλίας.

Κατά τη διάρκεια της συζήτησης, χρειάζεται να παροτρύνουμε τα παιδιά να αμφισβητήσουν την αντίληψη ότι οι περιπτώσεις εκφοβισμού που περιγράφονται στα σενάρια ήταν με οποιοδήποτε τρόπο δικαιολογημένες. Σαν οδηγό, μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε τον ακόλουθο ορισμό του εκφοβισμού: Ο εκφοβισμός περιλαμβάνει την επιθυμία να βλάψουμε + μια επώδυνη πράξη + μια ανισορροπία δύναμης ή εξουσίας + την άδικη χρήση της δύναμης/εξουσίας + την εμφανή ευχαρίστηση του δράστη και μια γενικευμένη αίσθηση καταπίεσης από την πλευρά του θύματος (Rigby, 2002).

Μπορούμε να αναφερθούμε στην προηγούμενη συνάντηση για τις έμφυλες νόρμες για να ενισχύσουμε την αντίληψη ότι κάθε άτομο έχει το δικαίωμα να το σέβονται ανεξάρτητα από το βαθμό στον οποίο επιλέγει/φαίνεται να ταιριάζει με τα συνομήλικά του άτομα. Είναι σημαντικό να παροτρύνονται τα παιδιά να ορίσουν τα είδη της βίας που αναγνώρισαν ως έμφυλη. Συχνά τα παιδιά αναγνωρίζουν τη βάνουση συμπεριφορά ως βία, αλλά τους είναι δύσκολο να καταλάβουν ότι η βία αυτή μπορεί να βασίζεται στο κοινωνικό φύλο του ατόμου που την υφίσταται.

Ορισμένα παιδιά μπορεί να πιστεύουν ότι αν υφίστασαι κακοποίηση πρέπει να την ανταποδώσεις, ώστε να προστατεύσεις τον εαυτό σου και να μη χάσεις το κύρος σου. Είναι σημαντικό τα παιδιά να κατευθύνουν τη συζήτηση σε πιο θετικούς τρόπους αντιμετώπισης καταστάσεων κακοποίησης από την προσφυγή στη βία.

¹ Προσαρμογή από: Μεσογειακό Ινστιτούτο Μελετών Κοινωνικού Φύλου. (2012). Youth4Youth: Εκπαιδευτικό Εγχειρίδιο για Ενδυνάμωση των Νέων για την Πρόληψη της Έμφυλης Βίας μέσω Αλληλοδιδασκτικής Προσέγγισης. Λευκωσία: Μεσογειακό Ινστιτούτο Μελετών Κοινωνικού Φύλου. http://www.medinstgenderstudies.org/wp-content/uploads/ManualY4Y_CY.pdf

Σενάρια Έμφυλης Βίας στο Σχολείο

Σενάριο 1 – Άννα

Στην τάξη σου έχει έρθει ένα καινούργιο κορίτσι, η Άννα. Είναι πολύ όμορφη και φοράει συχνά κοντές φούστες, μπλούζες με ντεκοχτέ και στενά ρούχα που τονίζουν τη σιλουέτα της. Είναι πολύ δημοφιλής και κάθε μήνα εμφανίζεται με διαφορετικό αγόρι. Στο σχολείο γίνονται πολλά αρνητικά σχόλια για την Άννα. Πολλά αγόρια και κορίτσια λένε ότι θα πρέπει να είναι εύκολο να τη ρίξεις στο κρεβάτι. Τα περισσότερα κορίτσια την αποφεύγουν και δεν την κάνουν παρέα επειδή δεν θέλουν «να βγάλουν κακό όνομα».

Το Σαββατοκύριακο, ο Ντίνος, ένα αγόρι από την τάξη σου, συνάντησε την Άννα σε ένα πάρτι και «τα βρήκαν». Επιναν και οι δύο πολύ και χόρευαν σχεδόν όλη τη βραδιά. Καθώς φλέρταραν, φιλιόντουσαν και περνούσαν καλά, ο Ντίνος προσπάθησε να βάλει το χέρι του κάτω από τη φούστα της Άννας. Εκείνη άρχισε να του φωνάζει να σταματήσει. Ο Ντίνος τη φώναξε «σκύλα» και έφυγε. Τη Δευτέρα, όλοι και όλες στο σχολείο συζητούσαν το περιστατικό και έλεγαν ότι έφταιγε η Άννα επειδή «πήγαινε γυρεύοντας» με την «προκλητική» της συμπεριφορά.

1. Πώς νομίζεις ότι έκαναν την Άννα να νιώσει ο Ντίνος και οι συμμαθητές/ριές της;
2. Τι σκέφτεσαι για τη συμπεριφορά των συμμαθητών/-ριών της Άννας; Τι προσπαθούσαν να πετύχουν;
3. Τι σκέφτεσαι για τη συμπεριφορά του Ντίνου; Τι προσπαθούσε να πετύχει;
4. Θα χαρακτήριζες την εμπειρία της Άννας έμφυλη βία; Αν ναι, με ποιο τρόπο σχετίζεται με το φύλο η βίαιη συμπεριφορά που υπέστη;
5. Τι νομίζεις ότι πρέπει να κάνει τώρα η Άννα;
6. Τι θα έκανες/έλεγες αν ήσουν φίλος/-η της Άννας;
7. Τι θα έκανες/έλεγες αν ήσουν φίλος/-η του Ντίνου;

Σενάριο 2 - Μαρία

Η Μαρία είναι καινούργια μαθήτρια στην τάξη σου. Ξέρεις ότι αισθάνεται μοναξιά και θέλει να κάνει φίλιες. Ένα κορίτσι τη ρωτάει αν μπορεί να δανειστεί το κινητό της για να τηλεφωνήσει στους γονείς της. Αργότερα βλέπεις αυτό το κορίτσι στο διάδρομο να κρατάει το κινητό της Μαρίας και να γελάει μαζί με μια παρέα άλλων μαθητών/-ριών. Ρωτάς τι συμβαίνει και το κορίτσι σου λέει ότι έστειλε στα περισσότερα αγόρια της τάξης ένα μήνυμα από το κινητό της Μαρίας που έλεγε «Τηλεφωνήστε μου για δωρεάν σεξ». Σου δείχνει ότι έχουν έρθει ήδη αρκετά μηνύματα από αγόρια που της ζητάνε να συναντηθούν. Όλα τα παιδιά που βρίσκονταν στην παρέα αστεϊεύονται λέγοντας ότι τώρα η Μαρία «έγινε πολύ δημοφιλής».

1. Πώς νομίζεις ότι έκαναν την Μαρία να νιώσει οι συμμαθητές/ριές της;
2. Πώς κρίνεις τη συμπεριφορά του κοριτσιού; Τι προσπαθούσε να πετύχει;
3. Πώς κρίνεις τη συμπεριφορά των υπόλοιπων ατόμων της ιστορίας (των παιδιών που γελοούσαν και των αγοριών που απάντησαν στο μήνυμα); Τι προσπαθούσαν να πετύχουν;
4. Θα χαρακτήριζες την εμπειρία της Μαρίας έμφυλη βία; Αν ναι, με ποιο τρόπο σχετίζεται με το φύλο η βίαιη συμπεριφορά που υπέστη;
5. Τι νομίζεις ότι πρέπει να κάνει τώρα η Μαρία;
6. Τι θα έκανες/έλεγες αν ήσουν φίλος/-η της Μαρίας;
7. Τι θα έκανες/έλεγες αν ήσουν φίλος/-η του κοριτσιού που πήρε το τηλέφωνο της Μαρίας;

Σενάριο 3 - Πέτρος

Ο Πέτρος είναι ένας από τους καλύτερους μαθητές της τάξης σου. Οι συμμαθητές/-ριές του του ζητάνε τις ασκήσεις και τις εργασίες του για να τις αντιγράψουν, αλλά εκείνος πάντα αρνείται. Έχει άσθμα και αυτό τον δυσκολεύει όταν συμμετέχει σε αθλητικές δραστηριότητες. Πρόσφατα τον είδες να παθαίνει μια κρίση άσθματος ενώ έπαιζε ποδόσφαιρο. Οι συμπαίκτες του άρχισαν να τον κοροϊδεύουν και να τον φωνάζουν «φλώρο». Ένα από τα αγόρια τον έριξε στις λάσπες και τον έβγαλε φωτογραφία με το κινητό του. Αργότερα, το ίδιο αγόρι σου έδειξε τη σελίδα του στο Facebook, όπου είχε ανεβάσει τη φωτογραφία του Πέτρου με λεζάντα «Έτσι μοιάζουν οι αποτυχημένοι!!!», λέγοντάς σου ότι ήδη αρκετοί συμμαθητές σας είχαν κάνει «like» τη φωτογραφία και ζητώντας σου να πεις σε όσο το δυνατόν περισσότερα άτομα να κάνουν κι εκείνα «like».

1. Πώς νομίζεις ότι έκαναν τον Πέτρο να νιώσει οι συμμαθητές/ριές του;
2. Πώς κρίνεις τη συμπεριφορά του αγοριού; Τι προσπαθούσε να πετύχει;
3. Πώς κρίνεις τη συμπεριφορά των υπόλοιπων ατόμων της ιστορίας (των ατόμων που φώναζαν τον Πέτρο «φλώρο» και που έκαναν «like» τη φωτογραφία στο Facebook); Τι προσπαθούσαν να πετύχουν;
4. Θα χαρακτήριζες την εμπειρία του Πέτρου έμφυλη βία; Αν ναι, με ποιο τρόπο σχετίζεται με το φύλο η βίαιη συμπεριφορά που υπέστη;
5. Τι νομίζεις ότι πρέπει να κάνει τώρα ο Πέτρος;
6. Τι θα έκανες/έλεγες αν ήσουν φίλος/-η του Πέτρου;
7. Τι θα έκανες/έλεγες αν ήσουν φίλος/-η του αγοριού;

Σενάριο 4 -Ελίνα

Τον τελευταίο καιρό, κάποια αγόρια στην τάξη κόβουν φωτογραφίες γυμνών γυναικών από πορνογραφικά περιοδικά και τις φέρνουν στο σχολείο. Τις σχολιάζουν δυνατά μπροστά σε όλα τα παιδιά και τις συγκρίνουν με κορίτσια από το σχολείο. Κάποια στιγμή ακούς μία συμμαθήτριά σου, την Ελίνα, να λέει στα αγόρια ότι είναι σιχαμένα, αλλά εκείνα απλώς την περιγελούν. Τη φωνάζουν «παρθένα» και της προτείνουν να της στείλουν email με φωτογραφίες για να «μορφωθεί» λίγο γύρω από το σεξ. Κάποια από τα υπόλοιπα παιδιά της τάξης γελάνε με αυτό.

1. Πώς νομίζεις ότι έκαναν την Ελίνα να νιώσει οι συμμαθητές της;
2. Πώς κρίνεις τη συμπεριφορά των αγοριών; Τι προσπαθούσαν να πετύχουν φέρνοντας πορνογραφικό υλικό στην τάξη και αποκαλώντας την Ελίνα «παρθένα»;
3. Πώς κρίνεις τη συμπεριφορά των παιδιών που γέλασαν όταν τα αγόρια αποκάλεσαν την Ελίνα «παρθένα»; Τι προσπαθούσαν να πετύχουν;
4. Θα χαρακτηρίζατε την εμπειρία της Ελίνας έμφυλη βία; Αν ναι, με ποιο τρόπο σχετίζεται με το φύλο η βίαιη συμπεριφορά που υπέστη;
5. Τι νομίζεις ότι πρέπει να κάνει τώρα η Ελίνα;
6. Τι θα έκανες/έλεγες αν ήσουν φίλος/-η της Ελίνας;
7. Τι θα έκανες/έλεγες αν ήσουν φίλος/-η των αγοριών;

Σενάριο 5 – Λευτέρης

Ο Λευτέρης είναι συμμαθητής σου στο σχολείο. Μια άλλη συμμαθήτριά σου, η Δάφνη, του ζήτησε να βγούμε, αλλά εκείνος δεν ήθελε. Από τότε, η Δάφνη και οι φίλες της τον κοροϊδεύουν κάθε φορά που συναντιούνται. Τον ρωτάνε δυνατά, έτσι ώστε να ακούνε όλοι, μήπως «προτιμάει τα αγόρια απ' τα κορίτσια». Ορισμένοι καθηγητές τις άκουσαν, αλλά αγνόησαν τα σχόλια. Πρόσφατα, η Δάφνη και οι φίλες της άφησαν στο θρανίο του Λευτέρη ενημερωτικά φυλλάδια για τα δικαιώματα των ομοφυλόφιλων και τις οργανώσεις υποστήριξής τους.

1. Πώς νομίζεις ότι έκαναν το Λευτέρη να νιώσει η Δάφνη και οι φίλες της;
2. Πώς κρίνεις τη συμπεριφορά της Δάφνης; Τι προσπαθούσε να πετύχει;
3. Πώς κρίνεις τη συμπεριφορά των φίλων της Δάφνης και των καθηγητών που αγνόησαν τα σχόλια; Τι προσπαθούσαν να πετύχουν;
4. Θα χαρακτήριζες την εμπειρία του Λευτέρη έμφυλη βία; Αν ναι, με ποιο τρόπο σχετίζεται με το φύλο η βίαιη συμπεριφορά που υπέστη;
5. Τι νομίζεις ότι πρέπει να κάνει τώρα ο Λευτέρης;
6. Τι θα έκανες/έλεγες αν ήσουν φίλος/-η του Λευτέρη;
7. Τι θα έκανες/έλεγες αν ήσουν φίλος/-η της Δάφνης;

Σενάριο 6 – Ιουλίτσα και Γιάννης

Η Ιουλίτσα πηγαίνει στη Γ' Γυμνασίου. Κάθε φορά που έχει μάθημα Αγγλικών, πρέπει να περάσει από ένα διάδρομο δίπλα στο γυμναστήριο. Μερικές φορές έξω από το γυμναστήριο βρίσκεται μια παρέα αγοριών και κάθε φορά που τη βλέπουν αρχίζουν να κάνουν αστεία και να «πετάνε» σεξουαλικά υπονοούμενα. Δεν της μιλάνε απευθείας, αλλά κάνουν σχόλια σεξουαλικού χαρακτήρα, όπως «Κοίτα τον πισινό της» ή «Θα το έκανα μαζί της». Συμμετέχουν όλα τα αγόρια, εκτός από τον Γιάννη που δεν δείχνει να του αρέσει αυτή η συμπεριφορά. Η υπόλοιπη παρέα αρχίζει να πειράζει τον Γιάννη λέγοντας ότι προφανώς δεν του αρέσουν οι γυναίκες και ότι είναι πολύ παράξενος.

1. Πώς νομίζεις ότι έκαναν την Ιουλίτσα να νιώσει τα αγόρια στο γυμναστήριο;
2. Πώς νομίζεις ότι έκαναν τον Γιάννη να νιώσει τα αγόρια στο γυμναστήριο;
3. Πώς κρίνεις τη συμπεριφορά των αγοριών; Τι προσπαθούσαν να πετύχουν;
4. Θα χαρακτήριζες την εμπειρία της Ιουλίτσας και του Γιάννη έμφυλη βία; Αν ναι, με ποιο τρόπο σχετίζεται με το φύλο η βίαιη συμπεριφορά που υπέστησαν;
5. Τι νομίζεις ότι πρέπει να κάνει τώρα η Ιουλίτσα;
6. Τι νομίζεις ότι πρέπει να κάνει τώρα ο Γιάννης;
7. Τι θα έκανες/έλεγες αν ήσουν φίλος/-η της Ιουλίτσας ή του Γιάννη;
8. Τι θα έκανες/έλεγες αν ήσουν φίλος/-η των αγοριών;

Θεματική Ενότητα 3

Δημιουργία και Βελτίωση Κοινωνικού Εαυτού

Υποενότητα 3.1

Οικογενειακός Προγραμματισμός
Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία

Δείκτης Επιτυχίας

Οι μαθητές/τριες:

Να γνωρίζουν το δικαίωμα της προσωπικής τους ασφάλειας και να εφαρμόζουν στρατηγικές προώθησής του
Να διακρίνουν τους μύθους από τις πραγματικότητες για τις διάφορες μορφές βίας του οικογενειακού και ευρύτερου περιβάλλοντος
Να γνωρίζουν Δομές/Φορείς που ασχολούνται με θέματα βίας

Τάξη:

Β'

ΤΙΤΛΟΣ:

Προσωπική ασφάλεια (Προσαρμογή άσκησης «Μορφές βίας»)¹

ΔΙΑΡΚΕΙΑ:

2Χ80 λεπτά

ΥΛΙΚΑ:

- Καρτέλες με άρθρα της Σύμβασης Δικαιωμάτων του παιδιού (Βλέπε πιο κάτω)
- Σενάρια (Βλέπε πιο κάτω).

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

Μοιράζουμε τα παιδιά σε ομάδες. Σε κάθε ομάδα δίνουμε μια καρτέλα όπου καταγράφεται και ένα άρθρο. Η κάθε ομάδα διαβάζει και παρουσιάζει στις υπόλοιπες ομάδες το άρθρο ή τα άρθρα από τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Δίνουμε την ανάλογη πληροφόρηση για τη σπουδαιότητα υπογραφής της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Συζητούμε τα άρθρα με τα παιδιά ζητώντας τους να εξηγήσουν πώς τα αντιλαμβάνονται.

Δεν θα επεκταθούμε σε αυτό το στάδιο εξηγώντας τα άρθρα. Η καλύτερη κατανόηση των άρθρων θα προκύψει μέσα από την αξιοποίηση σεναρίων.

Στη συνέχεια του μαθήματος, όπου χρειαστεί, επεμβαίνουμε για να επαναποθετήσουμε με όσο το δυνατό μεγαλύτερη ακρίβεια τη σημασία των άρθρων.

Τα σενάρια είναι ημιτελή και τα παιδιά θα κληθούν να δώσουν συνέχεια στα σενάρια ή να τα συζητήσουν εκφράζοντας τις απόψεις τους προφορικά.

Σε κάθε σενάριο υπάρχουν ρόλοι θύτη και θύματος. Τα παιδιά, καλούνται να αναγνωρίσουν ποιου τα δικαιώματα παραβιάζονται και από ποιον. Καλούνται επίσης να διακρίνουν τις μορφές βίας που ασκούνται. (βλ. εισηγήσεις προς εκπαιδευτικούς, πιο κάτω).

- **Σενάριο για Άρθρο 4, Η απόλαυση των δικαιωμάτων της Σύμβασης, για Άρθρο 32, Παιδική εργασία, για Άρθρο 3, Το καλύτερο συμφέρον του παιδιού:** Η ιστορία της Σίβα προσφέρεται για αναγνώριση των δικαιωμάτων του παιδιού που καταπατούνται, αλλά και για αναγνώριση ενεργειών που προασπίζονται τα δικαιώματα αυτά. (Από το εγχειρίδιο Compasito, βλ. σελ. 127- 131)
- **Σενάριο για Άρθρο 3, Το καλύτερο συμφέρον του παιδιού:** Οι γονείς του/της Α έχουν χωρίσει και δεν διατηρούν καλές σχέσεις επικοινωνίας. Αυτό έχει αντίκτυπο πάνω στον/στην Α που θα ήθελε τους γονείς του να μπορούν να συνεννοηθούν καλύτερα. Επιπλέον, η γιαγιά και ο παππούς από την πλευρά της μητέρα κακολογούν τον πατέρα, ενώ η γιαγιά και ο παππούς από την πλευρά του πατέρα συχνά κακολογούν τη μητέρα. Το παιδί θα ήθελε να σταματήσει αυτή η κατάσταση, γιατί αγαπά και τους δύο του γονείς πάρα πολύ. Θέλει να βρει τρόπο να εκφράσει την επιθυμία του.

¹ Πόποβιτς, Μ., Μάντης, Σ., © Λέστα, Σ. (2013). Ταξίδι ζωής: Οδηγός Εκπαιδευτικού με Ενδεικτικές Δραστηριότητες για τους Δείκτες Επιτυχίας Θεματικής Ενότητας 3.1: Οικογενειακός Προγραμματισμός, Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία (Τάξεις Β', Γ' και ΣΤ'). Λευκωσία: Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Υπηρεσία Ανάπτυξης Προγραμμάτων.

- **Σενάριο για Άρθρο 16, Προσωπική Ζωή, τιμή και φήμη:** Η/Ο Α φτάνει στο σχολείο ένα πρωί και βρίσκει στον τοίχο έξω από την τάξη γραμμένη τη φράση “Η/Ο Α αγαπά το/τη Β”. Στενοχωριέται πολύ. Νιώθει ότι όλος ο κόσμος γνωρίζει τώρα το μυστικό της/του, νιώθει ... Σκέφτεται τι μπορεί να κάνει ...
- **Σενάριο για Άρθρο 16, Προσωπική Ζωή, τιμή και φήμη:** Η/Ο Α μπαίνει στον λογαριασμό της/του στο facebook, στον οποίο η ρύθμιση είναι “ανοικτή” (public) και βλέπει ότι κάποιος/α, από λογαριασμό τον οποίο δεν αναγνωρίζει γιατί έχει εγγραφεί με ψευδώνυμο, έχει αναρτήσει στον τοίχο (wall) της/του, προσωπικές πληροφορίες. Γράφει συγκεκριμένα: “Φιλούσες το/τη Β στο πάρκο, αηλιά εκείνος/η, αν δεν το ξέρεις, μάθε το, δεν σε θέλει!!! -))))))!!!”. Η/Ο Α είναι χάλια. Νιώθει ... Θέλει κάτι να κάνει! Αηλιά τι; Σκέφτεται ...
- **Σενάριο για Άρθρο 19, Προστασία από κάθε μορφή της βίας, της κακοποίησης και της αμέλειας:** Ο/Η Α κάθε φορά που η μητέρα του ή ο πατέρας του θεωρούν ότι έκανε κάτι που δεν έπρεπε να κάνει, τον/τη χτυπούν. Είναι επειδή τον/την αγαπούν. Τιμωρούν το παιδί μ’ αυτό τον τρόπο για το καλό του/της. Έτσι θα μάθει να μην το ξανακάνει. Έτσι θα μάθει συμπεριφορά.
- **Σενάριο για Άρθρο 19, Προστασία από κάθε μορφή της βίας, της κακοποίησης και της αμέλειας:** Η/Ο Α είναι πολύ καλή/ός μαθήτρια/της. Στα διαγωνίσματα αναμένεται από τους γονείς του να παίρνει πάντα άριστα. Στα τελευταία δύο διαγωνίσματα που έχει πάρει 18/20, οι γονείς της/του φώναζαν και της/του απαγόρευσαν να πάει στο πάρτι γενεθλίων του/της φίλης της/του όπως επίσης και στο σινεμά για 2 εβδομάδες ... Σήμερα φοβάται να πάει στο σπίτι, γιατί έχει ακόμη μία “αποτυχία”. Πήρε 16/20 στη Γεωγραφία ...
- **Σενάριο για Άρθρο 34, Προστασία από τη σεξουαλική εκμετάλλευση:** Η Α νιώθει πολύ άβολα, γιατί άτομο του φιλικού/ οικογενειακού περιβάλλοντος των γονιών της σε μια οικογενειακή σύναξη, προσπάθησε να την αγγίξει στα ιδιωτικά της μέρη σε μια στιγμή που δεν έβλεπε κανείς ...
- **Σενάριο για Άρθρο 34, Προστασία από τη σεξουαλική εκμετάλλευση:** Ο Β νιώθει πολύ άβολα, γιατί άτομο του φιλικού/ οικογενειακού περιβάλλοντος των γονιών του πολύ συχνά επιδιώκει να στέκεται πάρα πολύ κοντά του και να τον αγγίξει στα ιδιωτικά του μέρη ...
- **Σενάριο για Άρθρο 19, Προστασία από όλες τις μορφές της βίας, της κακοποίησης και της αμέλειας:** Ο/Η Α είναι 12 χρονών. Ζει με τους γονείς του/της. Οι γονείς του/της συχνά τον/την αφήνουν μόνο/η το βράδυ στο σπίτι υπεύθυνο/η για τη φροντίδα της μικρής του/της αδερφής για να βγουν έξω για διασκέδαση.

Τα παιδιά μέσα από την ενασχόληση με τα σενάρια και τη συζήτηση που προκαλείται α) θα αναγνωρίσουν ποια δικαιώματα από τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού καταπατούνται, β) θα συζητήσουν τα βήματα που μπορεί να ακολουθήσει το θύμα του σεναρίου για διεκδίκηση των δικαιωμάτων του, γ) θα γνωρίσουν με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού τα άτομα, τις υπηρεσίες ή φορείς στους οποίους ένα παιδί-θύμα μπορεί να απευθυνθεί σε περίπτωση παραβίασης οποιουδήποτε δικαιώματός του.

Προκαλούμε μια εποικοδομητική συζήτηση μέσα από την οποία θα ακούσουμε τη γνώμη των παιδιών για το πόσο εύκολο ή δύσκολο είναι για ένα θύμα να απευθυνθεί κάπου για παροχή βοήθειας.

Διαβεβαιώνουμε τα παιδιά ότι ένα παιδί/ θύμα έχει δικαίωμα να απευθυνθεί στους γονείς του, στους δασκάλους του, σε ένα ενήλικα που εμπιστεύεται, σε φίλους.

Ενημερώνουμε επιπλέον, για Υπηρεσίες/Φορείς που ασχολούνται με θέματα βίας:

- Γραμμή βοήθειας 1440 του Συνδέσμου για την Πρόληψη ή Αντιμετώπιση της Βίας στην Οικογένεια <http://www.domviolence.org.cy/>
- Γραφείο της Επιτρόπου για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Παιδιού <http://www.childcom.org.cy>
- Hope for Children <http://uncrcpc.org.cy/gr>
- Γραφείο Καταπολέμησης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος <http://www.police.gov.cy/police/police.nsf/All/42956AEC03E8025DC22578A900271F4A?OpenDocument>
- Γραμμή βοήθειας 1455 του Κυπριακού Συνδέσμου Οικογενειακού Προγραμματισμού <http://www.cyfamplan.org>

Ορίζουμε τα άτομα, τις υπηρεσίες, τους φορείς πρόληψης και αντιμετώπισης της βίας ως “δίκτυο ασφάλειας”. Αναφέρουμε ότι μπορεί ο καθένας από μας να αποτελέσει μέρος του δικτύου. Επίσης αναφέρουμε ότι ο/η καθένας/καθεμιά από μας μπορεί να χρειαστεί να αποταθεί σε αυτό που ορίσαμε ως δίκτυο ασφάλειας.

Κατάλληλες ενέργειες για αντιμετώπιση περιστατικών βίας:

Καταληκτικά μπορούμε να παρουσιάσουμε στα παιδιά πιθανές επιλογές ενεργειών για αντιμετώπιση περιστατικών βίας. Καλούμε τα παιδιά να αξιολογήσουν τις ενέργειες και να επιλέξουν μόνο τις κατάλληλες και υποβοηθητικές* προς το θύμα (αυτές που σημειώνονται με *):

- Μοιραζόμαστε την πληροφορία με ενήλικο άτομο της εμπιστοσύνης μας, ζητώντας ή ψάχνοντας τις διαδικασίες που μπορούν να προστατεύσουν και να βοηθήσουν το θύμα.*
- Μοιραζόμαστε την πληροφορία με τους συμπαίκτες μας στο ποδόσφαιρο αναφέροντας ονόματα και προσωπικές πληροφορίες.
- Μοιραζόμαστε την πληροφορία με ενήλικο άτομο της εμπιστοσύνης μας, αλλά αποφασίζουμε να μη μιλήσουμε με αρμόδιο άτομο, γιατί δεν είναι δική μας υπόθεση.
- Μοιραζόμαστε την πληροφορία με την παρέα μας το διάλειμμα χωρίς να δίνουμε συγκεκριμένες πληροφορίες, αλλά "φωτογραφίζοντας" το θύμα και τον θύτη.
- Ενημερώνουμε το θύμα ότι υπάρχει Επίτροπος για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Παιδιού και ψάχνουμε μαζί το τηλέφωνο επικοινωνίας*
- Βεβαιώνουμε το θύμα ότι η πληροφορία που μας εμπιστεύτηκε είναι μεν εμπιστευτική, αλλά θα χρησιμοποιηθεί με τρόπο που θα εξασφαλίσει βοήθεια και πιθανή λύση (δηλαδή ότι μπορούμε να το αναφέρουμε στους γονείς μας ή σε ενήλικα που εμπιστευόμαστε για να κινηθούμε για προστασία.*
- Ενθαρρύνουμε το θύμα να μιλήσει σε ένα ενήλικο άτομο της εμπιστοσύνης του.*
- Εισηγούμαστε στο θύμα να μιλήσει με ένα ενήλικο άτομο της εμπιστοσύνης μας.*
- Πάμε να αντιμετωπίσουμε μόνοι μας τον θύτη.
- Ενημερώνουμε το θύμα για τη γραμμή βοήθειας 1440 του Συνδέσμου για την Πρόληψη και Αντιμέτωπιση της Βίας στην Οικογένεια*

Εισηγήσεις προς εκπαιδευτικούς:

- Βασική προϋπόθεση για τη διεξαγωγή των δραστηριοτήτων είναι η οργάνωση του σχολικού δικτύου ασφάλειας που προβλέπεται για τη διαχείριση και αντιμετώπιση περιστατικών βίας (Ομάδα Πρόληψης και Αντιμέτωπισης της Βίας και της Παραβατικότητας) και η γνώση των διαδικασιών ενεργοποίησης του δικτύου.
- Οι δραστηριότητες που εισηγούμαστε για τον συγκεκριμένο δείκτη έχουν δύο στάδια:
 - α) Το στάδιο που αφορά στην κατανόηση εννοιών όπως αποτελεσματική επικοινωνία (λεκτική ή μη), ψυχολογική βία (λεκτική ή μη), σωματική βία (λεκτική ή μη).
 - β) Το στάδιο κατά το οποίο τα παιδιά θα κληθούν να διακρίνουν τις μορφές βίας (σωματική, σεξουαλική, ψυχολογική, οικονομική) μέσα από την ενασχόληση με τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ΣΔΠ) και την αξιοποίηση σχετικών σεναρίων.
- Τα προτεινόμενα σενάρια μπορούν να προσαρμοστούν στο επίπεδο ηλικίας, ενδιαφερόντων και ωρίμανσης των παιδιών.
- Θα πρέπει ο/η εκπαιδευτικός να διασφαλίσει την ιδιωτικότητα όλων των παιδιών της τάξης. Προτεραιότητα είναι η αποφυγή στιγματισμού παιδιών που μπορεί να είναι πιθανά θύματα οποιασδήποτε μορφής βίας.
- Προσπαθώντας να ορίσουμε τις μορφές βίας, οδηγούμαστε στη διαπίστωση ότι είναι πολύ λεπτές οι γραμμές που διαχωρίζουν τη μια μορφή βίας από την άλλη. Μια μορφή βίας πολύ συχνά συνυπάρχει με μια άλλη (π.χ. η σωματική, ψυχολογική και σεξουαλική βία μπορεί να είναι λεκτική ή μη λεκτική, η σωματική βία εμπεριέχει και ψυχολογική βία).
- Θέματα πρόληψης και αντιμετώπισης ανεπιθύμητων ή βίαιων συμπεριφορών προτείνουμε να συνδεθούν με τη Σύμβαση Δικαιωμάτων του Παιδιού (<http://www.childcom.org.cy> ή εγχειρίδιο Μικρή Πυξίδα Compasito) Τα Άρθρα για τα Δικαιώματα του Παιδιού που συνιστάται να χρησιμοποιηθούν αναφέρονται στη συνέχεια.
- Στην ενασχόληση με τα σενάρια που αντιστοιχούν σε ανάλογα άρθρα για την προστασία των Δικαιωμάτων του Παιδιού, αφήνουμε τα παιδιά να εκφράσουν όπως καταλαβαίνουν καλύτερα σε κάθε περίπτωση ότι καταπατείται κάποιο από τα δικαιώματα του παιδιού, ενώ επεμβαίνουμε για να επανατοποθετήσουμε με όσο το δυνατό μεγαλύτερη ακρίβεια τη σημασία των άρθρων.
- Βρισκόμαστε σε συνεχή εγρήγορση για να διαφυλάξουμε τα προσωπικά δεδομένα των παιδιών και των οικογενειακών τους περιβαλλόντων.
- Δεν επικεντρωνόμαστε σε όρους των άρθρων που μπορεί να είναι δυσνόητοι για τα παιδιά, ούτε και ζητούμε από τα παιδιά να αντιστοιχίζουν με επιτυχία συγκεκριμένα σενάρια με συγκεκριμένα άρθρα της σύμβασης υπό μορφή εξεταζόμενης άσκησης. Η ενασχόληση με τα δικαιώματα στα οποία

αναφέρονται τα άρθρα και η κατανόηση της σημαντικότητας και της κατοχύρωσης των δικαιωμάτων, γίνεται διαισθητικά μέσα από την αξιοποίηση σεναρίων.

- Στόχος της δραστηριότητας με τα σενάρια είναι η ενδυνάμωση των παιδιών στην αναγνώριση της ύπαρξης των δικαιωμάτων και στην ύπαρξη του δικαιώματος διεκδίκησης των κατοχυρωμένων δικαιωμάτων τους. Με τη μη ενασχόληση με τον ρόλο του θύτη και τη συνέχιση των σεναρίων αποτρέπουμε τα παιδιά από το να δίνουν “μαγικές λύσεις” στα σενάρια και επικεντρώνουμε την προσοχή τους στο ζητούμενο που είναι η γνωριμία με τα δικαιώματά τους και η ενδυνάμωση του κάθε πιθανού θύματος οποιασδήποτε ανεπιθύμητης ή βίαιης συμπεριφοράς. Προωθούμε την απόκτηση της κοινωνικής δεξιότητας θετικής διεκδίκησης.

Άρθρα της Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Παιδιού²:

Άρθρο 4

Η απόλαυση των δικαιωμάτων της Σύμβασης:

Οι κυβερνήσεις πρέπει να καθιστούν αυτά τα δικαιώματα διαθέσιμα για εσένα και για όλα τα παιδιά.

Άρθρο 32

Παιδική εργασία:

Οι κυβερνήσεις πρέπει να σε προστατεύουν από εργασία που είναι επικίνδυνη για την υγεία σου ή την ανάπτυξή σου, που παρεμβαίνει στην εκπαίδευσή σου ή που μπορεί να επιτρέψει σε μερικά άτομα να σε εκμεταλλεύονται.

Άρθρο 3

Το καλύτερο συμφέρον του παιδιού:

Όλες οι πράξεις και οι αποφάσεις που επηρεάζουν τα παιδιά πρέπει να γίνονται με βάση το τι είναι καλύτερο για εσένα ή οποιοδήποτε παιδί.

Άρθρο 42

Γνωστοποίηση δικαιωμάτων, Κάνοντας τη Σύμβαση ευρέως γνωστή:

Οι κυβερνήσεις πρέπει να κάνουν γνωστή τη Σύμβαση σε όλους τους γονείς, τα ινστιτούτα και τα παιδιά.

Άρθρο 5

Η γονική καθοδήγηση και οι αυξανόμενες ικανότητες του παιδιού: Η οικογένειά σου έχει την ευθύνη για την καθοδήγησή σου, έτσι ώστε καθώς μεγαλώνεις, να μαθαίνεις να χρησιμοποιείς τα δικαιώματά σου σωστά. Οι κυβερνήσεις πρέπει να σέβονται αυτό το δικαίωμα.

Άρθρο 16

Προσωπική ζωή, τιμή και φήμη:

Έχεις το δικαίωμα στην προσωπική σου ζωή. Κανείς δεν μπορεί να βλάψει το καλό σου όνομα, να εισβάλλει στο σπίτι σου, να ανοίξει την αλληλογραφία σου ή την ηλεκτρονική σου αλληλογραφία ή να ενοχλήσει εσένα ή την οικογένειά σου χωρίς εύλογη αιτία.

Άρθρο 18

Οι κοινές υποχρεώσεις των γονέων:

Και οι δυο γονείς σου μοιράζονται την ίδια ευθύνη της ανατροφής σου και θα πρέπει να σκέφτονται τι είναι καλύτερο για σένα. Οι κυβερνήσεις πρέπει να παρέχουν υπηρεσίες που να βοηθούν τους γονείς, ιδιαίτερα αν και οι δυο γονείς εργάζονται.

Άρθρο 19

Προστασία από όλες τις μορφές της βίας, της κακοποίησης και της αμέλειας:

Οι κυβερνήσεις πρέπει να διασφαλίζουν ότι λαμβάνεις την κατάλληλη φροντίδα και προστασία από τη βία, την κακοποίηση και την αμέλεια από τους γονείς σου ή οποιονδήποτε άλλο που σε φροντίζει.

Άρθρο 34

Προστασία από τη σεξουαλική εκμετάλλευση: Η κυβέρνηση πρέπει να σε προστατεύει από τη σεξουαλική κακοποίηση.

² Προσαρμογή από: Hope for Children-UNCHR Policy Center & Κέντρο Στήριξης ΜΚΟ. (2012). Μικρή Πυξίδα – Compasito: Εγχειρίδιο Εκπαίδευσης στα Ανθρώπινα Δικαιώματα για Παιδιά. Ελληνική Έκδοση, Βουδαπέστη: Συμβούλιο της Ευρώπης.

Θεματική Ενότητα 3

Δημιουργία και Βελτίωση Κοινωνικού Εαυτού

Υποενότητα 3.1

Οικογενειακός Προγραμματισμός
Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία

Δείκτης Επιτυχίας

Οι μαθητές/τριες:

Να γνωρίζουν το δικαίωμα της προσωπικής τους ασφάλειας και να εφαρμόζουν στρατηγικές προώθησής του
Να διακρίνουν τους μύθους από τις πραγματικότητες για τις διάφορες μορφές βίας του οικογενειακού και ευρύτερου περιβάλλοντος
Να γνωρίζουν Δομές/Φορείς που ασχολούνται με θέματα βίας

Τάξη:

Β'

ΤΙΤΛΟΣ:

«Είδη σωματικής επαφής»¹

ΔΙΑΡΚΕΙΑ:

40 λεπτά

ΥΛΙΚΑ:

- Σενάριο/ιστορία (Βλέπε πιο κάτω)

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

Ζητούμε από τα παιδιά να ξεκινήσουν να περπατούν ελεύθερα εντός της αίθουσας και να σταματούν μόνο για να κάνουν χειραψία και να χαιρετούν όποιο παιδί βρεθεί στην πορεία τους. Μετά την ολοκλήρωση της δραστηριότητας συζητούμε τα ακόλουθα με τα παιδιά:

- Πόσους φίλους/ες περίπου χαιρετίσαμε;
- Πόσοι φίλοι/ες μάς χαιρέτισαν;
- Ποια ήταν τα συναισθήματά μας καθ' όλη τη διάρκεια της δραστηριότητας;

Η δραστηριότητα αυτή έχει στόχο να καταλάβουμε ότι η επαφή είναι σημαντική για την ανάπτυξη της αισθηματικής μας ζωής. Αν σε γενικές γραμμές τα παιδιά αισθάνθηκαν καλά και άνετα, τους λέμε ότι το άγγιγμα μεταξύ φίλων που εμπιστεύονται ο ένας τον άλλο είναι παράδειγμα «καλής επαφής».

Διαβάζουμε την ακόλουθη ιστορία:

Η Μαρία είναι πολύ κοινωνική και της αρέσει να κάνει παρέα ακόμη και με μεγαλύτερα άτομα, φίλους των γονιών της, όταν αυτοί έρχονται στο σπίτι τους για επίσκεψη. Μια μέρα όμως, ένας φίλος της οικογένειας, τον οποίο η Μαρία φωνάζει «θείο Κώστα», την επισκέφτηκε στο δωμάτιό της για να τη χαιρετήσει όπως είπε, ενόσω η μητέρα της ετοίμαζε τους καφέδες στη κουζίνα. Ο κύριος Κώστας την αγκάλιασε και τη φίλησε στο μάγουλο στοργικά, όπως έκανε συνήθως αλλά στη συνέχεια την άγγιξε κάτω από τη φούστα της και της ψιθύρισε στο αυτί γλυκά να κρατήσει αυτό το άγγιγμα μυστικό. Η Μαρία, για όλη την υπόλοιπη μέρα ήταν πολύ μπερδεμένη και συγχυσμένη. Δεν της άρεσε καθόλου το άγγιγμα του θείου Κώστα αλλά απ' την άλλη δεν ήθελε να το αναφέρει στους γονείς της. Προβληματιζόταν για το αν η ίδια είχε παρεξηγήσει την κίνηση του θείου Κώστα και τις προθέσεις του. Λίγες εβδομάδες αργότερα, όταν ο θείος Κώστας τους επισκέφτηκε και πάλι, βρήκε ξανά τρόπο να βρεθεί μόνος με τη Μαρία και να επαναλάβει το άγγιγμα κάτω από τη φούστα της.

Συζητούμε την πιο πάνω ιστορία:

- Πώς ένιωσες όταν άκουσες τι συνέβη στη Μαρία;
- Νομίζεις ότι έφταιγε η Μαρία γι' αυτό που συνέβη;
- Πώς θα χαρακτήριζες την πράξη του θείου Κώστα;
- Τι πρέπει να κάνει η Μαρία;

Συνεχίζουμε την ιστορία:

Όταν η Μαρία βίωσε για τρίτη φορά τη συμπεριφορά του «θείου», δεν το άντεξε. Πήγε στη μητέρα της και της είπε τι είχε γίνει. Η μητέρα της της είπε ότι δεν έφταιγε αυτή για ότι έγινε αλλά ο «θείος» και ότι έπρεπε να του μιλήσουν γι' αυτό που έκανε.

Ενδεικτικές ερωτήσεις συζήτησης:

- Νομίζεις ότι η μητέρα της Μαρίας αντέδρασε σωστά;
- Πώς ένιωσε η Μαρία με τη συγκεκριμένη αντίδραση της μητέρας της;
- Τι θα γινόταν αν η μητέρα της Μαρίας δεν την πίστευε; Αν θεωρούσε τη Μαρία υπεύθυνη για τη συμπεριφορά του θείου Κώστα;
- Τι θα ένιωθε τότε η Μαρία;

¹ Ιωάννου, Σ., Κασίνη, Ε., Φωκαΐδου, Μ., Χατζηγιαννακού, Α. & Χατζηθεοδούλου, Π. (2012). Κοινωνική Μάθηση: Εγχειρίδιο Εκπαιδευτικού. Λευκωσία: Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου, Υπηρεσία Ανάπτυξης Προγραμμάτων.

Θεματική Ενότητα 3

Δημιουργία και Βελτίωση Κοινωνικού Εαυτού

Υποενότητα 3.1

Οικογενειακός Προγραμματισμός
Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία

Δείκτης Επιτυχίας

Οι μαθητές/τριες:

Να αντιμετωπίζουν κριτικά τα διάφορα κοινωνικά στερεότυπα

Τάξη:

Β'

ΤΙΤΛΟΣ:

Η Βιομηχανία της Διαφήμισης¹

ΔΙΑΡΚΕΙΑ:

40 λεπτά

ΥΛΙΚΑ:

- Περιοδικά

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

Συλλέγουμε εικόνες από διαφημίσεις που δείχνουν άνδρες και/ή γυναίκες ή που προωθούν προϊόντα για γυναίκες και άνδρες. Καλύπτουμε όλες τις πληροφορίες για το προϊόν που διαφημίζεται.

Δημιουργούμε ένα κολλάζ από εικόνες διαφημίσεων που απευθύνονται σε γυναίκες και άνδρες για να παρουσιάσουμε στα παιδιά και να συζητήσουμε τα στερεότυπα του φύλου.

Απλώνουμε τις εικόνες των διαφημίσεων μπροστά στα παιδιά. Ζητούμε από το κάθε παιδί να διαλέξει μια εικόνα και να γίνουν ζευγάρια όπου θα πρέπει να συζητήσουν τα ακόλουθα:

- Γιατί διάλεξα αυτή την εικόνα;
- Τι συνειρμούς έκανα;
- Ποια όνειρα, ανάγκες και επιθυμίες που έχω ενεργοποιήθηκαν;
- Τι προϊόν προωθεί αυτή η διαφήμιση;

Στη συνέχεια, ζητούμε από το κάθε παιδί να μοιραστεί τις σκέψεις του με την ολομέλεια. Οι πληροφορίες για τα προϊόντα αποκαλύπτονται.

Σε μικρές ομάδες ή στην ολομέλεια, συζητούμε έχοντας ως βάση τις ακόλουθες ερωτήσεις:

- Σε ποιες επιθυμίες μας αναφέρονται συνήθως οι διαφημίσεις;
- Πώς τα όνειρα και οι ελπίδες μας διαμορφώνονται από τις διαφημίσεις;
- Πώς δημιουργούνται ανάγκες μέσω των διαφημίσεων;
- Σε ποιες άλλες καταστάσεις ή φάσεις στη ζωή μας βρήπουμε αυτούς τους ίδιους μύθους και προκαταλήψεις για τις γυναίκες και τους άνδρες;
- Ποια είναι τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα που προκύπτουν από την προβολή τέτοιων στερεοτύπων του φύλου;
- Διαμορφώνονται οι στάσεις και αντιλήψεις μας γύρω από τα στερεότυπα των φύλων μέσω των ΜΜΕ;

¹ Προσαρμογή από: Gender Equality Awareness Raising against Intimate Partner Violence. (2015). Κυπριακή Έκδοση. Ευαισθητοποίηση για την Ισότητα των Φύλων ενάντια στη Βία μεταξύ Ερωτικών Συντρόφων (Αναθεωρημένη Έκδοση). Τεύχος III: Εγχειρίδιο Εκπαιδευτικού. Αθήνα: Ευρωπαϊκό Δίκτυο κατά της Βίας.

Θεματική Ενότητα 3

Δημιουργία και Βελτίωση Κοινωνικού Εαυτού

Υποενότητα 3.3

Διαπολιτισμικότητα αποδοχή και διαχείριση διαφορετικότητας

Δείκτης Επιτυχίας

Οι μαθητές/τριες:

Να αντιμετωπίζουν κριτικά τα διάφορα κοινωνικά στερεότυπα

Να διαχειρίζονται τη διαφορετικότητα χωρίς προκατάληψη σε επίπεδο εθνικότητας, αναπηρίας, σεξουαλικού προσανατολισμού

Τάξη:

Β'

ΤΙΤΛΟΣ:

Σεξουαλικός Προσανατολισμός: Μύθοι και Πραγματικότητες¹

ΔΙΑΡΚΕΙΑ:

80 λεπτά

ΥΛΙΚΑ:

- Μεγάλα χαρτόνια με τις λέξεις «Συμφωνώ», «Διαφωνώ»
- Χαρτοταινία

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

Εξηγούμε στους μαθητές ότι θα διαβάσουν διάφορες δηλώσεις στις οποίες πρέπει να τοποθετηθούν. Χρησιμοποιώντας μια χαρτοταινία, χωρίζουμε την αίθουσα στα δύο, με το ένα μισό να αντικατοπτρίζει το «Συμφωνώ» και το άλλο μισό το «Διαφωνώ». Η μέση γραμμή (γύρω από τη χαρτοταινία) συμβολίζει το «Δεν είμαι σίγουρος/η».

Διαβάζουμε μια-μια τις δηλώσεις και ζητούμε από τους μαθητές να τοποθετηθούν ανάλογα με το αν συμφωνούν ή διαφωνούν. Όσοι δεν είναι σίγουροι για μια δήλωση μπορούν να σταθούν στο μέσο.

Όταν όλοι οι μαθητές «πάρουν θέση» τους ζητούμε να δικαιολογήσουν με επιχειρήματα τη θέση που έχουν λάβει. Ρωτούμε και τα άτομα που έχουν σταθεί στο μέσο να επιχειρηματολογήσουν για τη θέση που πήραν.

Ο στόχος είναι να δημιουργηθεί μία λογομαχία μεταξύ των μαθητών, ώστε να ανταλλάξουν διαφορετικές απόψεις και τεκμηριωμένες απόψεις και να προβληματιστούν.

Αποφασίζουμε από πριν πόσο θα διαρκέσει η συζήτηση (λογομαχία) για κάθε δήλωση (5 ή 10 λεπτά π.χ.) ώστε να μπορέσουμε να κινηθούμε ανάλογα μέσα στα πλαίσια του διαθέσιμου χρόνου.

Μετά από κάθε δήλωση, την ανάλογη τοποθέτηση των παιδιών και τη σχετική συζήτηση, γίνεται ένα καταληκτικό σχόλιο από τον/την εκπαιδευτικό για ξεκαθάρισμα των αντιλήψεων που διαφαίνονται μέσα από τις δηλώσεις. (Βλ. σχετικές σημειώσεις)

Δηλώσεις:

1. Η ομοφυλοφιλία δεν είναι φυσιολογική, αφού δεν υπάρχει κάτι τέτοιο στη φύση.
2. Το περιβάλλον προσδιορίζει το σεξουαλικό προσανατολισμό (π.χ. πως μεγαλώνουν οι γονείς το παιδί τους, τι πρότυπα είχε, αν είχε άσχημες εμπειρίες με το αντίθετο φύλο κ.λπ.).
3. Ο σεξουαλικός προσανατολισμός επιλέγεται.
4. Η ομοφυλοφιλία είναι ψυχολογική διαταραχή.
5. Ο αριθμός των ομοφυλοφίλων έχει αυξηθεί στις μέρες μας.
6. Ο ομοφυλοφιλικός σεξουαλικός προσανατολισμός μπορεί να αλληλάξει και να θεραπευτεί.

7. Οι ομοφυλόφιλοι είναι υπεύθυνοι για τη μετάδοση του AIDS.
8. Οι ομοφυλόφιλοι δεν μπορούν να δημιουργήσουν υγιείς σχέσεις και δεν είναι μονογαμικοί.
9. Οι ομοφυλόφιλοι είναι παιδεραστές.
10. Η ομοφυλοφιλία είναι παράνομη.
11. Η διάκριση με βάση το σεξουαλικό προσανατολισμό είναι υπαρκτό φαινόμενο.

Ζητούμε από τα παιδιά να καθίσουν σε κύκλο. Ξεκινούμε με τις πρώτες εντυπώσεις σχετικά με την άσκηση. Ένας καλός τρόπος για να ξεκινήσουμε αυτή τη συζήτηση είναι να ρωτήσουμε αν κάποιος εκπλήγθηκε με κάποιες από τις απόψεις που εκφράστηκαν κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας.

Ενδεικτικές ερωτήσεις:

- Τι σας έκανε εντύπωση σχετικά με τη συζήτηση;
- Υπήρχαν κάποιοι μύθοι για τους οποίους ήσασταν σίγουροι ότι αποτελούσαν πραγματικότητα; Ποιοι;
- Γιατί δημιουργούνται αυτές οι λανθασμένες αντιλήψεις σχετικά με το σεξουαλικό προσανατολισμό;
- Τι είναι το αποτέλεσμα των λανθασμένων αντιλήψεων σχετικών με το σεξουαλικό προσανατολισμό;
- Τι στερεότυπα δημιουργούνται;
- Πώς εμείς σαν κοινωνία, με τις δικές μας αντιλήψεις και στάσεις, κάνουμε τα ΛΟΑΤ άτομα να νιώθουν;
- Τι είδους διακρίσεις, εκφοβισμό και βία βιώνουν τα άτομα αυτά;
- Τι πρέπει να γίνει ώστε να δημιουργηθεί μια κουλτούρα αποδοχής και ενσωμάτωσης των ΛΟΑΤ ατόμων στην κοινωνία;

¹ Παπαγεωργίου, Κ. & Λέστα, Σ. (2012, Μάιος). Ασπίδα κατά της Ομοφοβίας στην Εκπαίδευση. Για Κυπριακό Σύνδεσμο Οικογενειακού Προγραμματισμού, Ομάδα Εκπαιδευτών Συμβουλίου Νεολαίας Κύπρου.

Σημειώσεις σχετικά με τους μύθους και πραγματικότητες

1. Η ομοφυλοφιλία δεν είναι φυσιολογική αφού δεν υπάρχει κάτι τέτοιο στη φύση. Η ομοφυλοφιλία παρουσιάζεται και στο ζωικό βασίλειο, σε πάνω από 1500 είδη ζώων.
2. Το περιβάλλον προσδιορίζει το σεξουαλικό προσανατολισμό.
(π.χ. πως μεγαλώνουν οι γονείς το παιδί τους, τι πρότυπα είχε, αν είχε άσχημες εμπειρίες με το αντίθετο φύλο κλπ)
Ο σεξουαλικός προσανατολισμός δε μαθαίνεται. Καθορίζεται από την πολύπλοκη αλληλεπίδραση περιβαλλοντικών, βιολογικών και ψυχολογικών παραγόντων, που διαφέρουν από άτομο σε άτομο, εναρμονίζοντας το ψυχικό με το σωματικό εγώ. Ο σεξουαλικός προσανατολισμός αποδίδεται κυρίως σε βιολογικούς παράγοντες.
3. Ο σεξουαλικός προσανατολισμός επιλέγεται.
Ο σεξουαλικός προσανατολισμός δεν είναι θέμα επιλογής. Αποδίδεται κυρίως σε βιολογικούς παράγοντες
4. Η ομοφυλοφιλία είναι ψυχολογική διαταραχή.
Η ομοφυλοφιλία δεν είναι ψυχολογική διαταραχή! Το 1973 ο Αμερικανικός Σύνδεσμος Ψυχολόγων απέσυρε την ομοφυλοφιλία από το εγχειρίδιο των ψυχολογικών διαταραχών. Ο Σύνδεσμος αυτός απορρίπτει επίσης οποιαδήποτε προσπάθεια για «θεραπεία» των γκέι προσώπων.
5. Ο αριθμός των ομοφυλόφιλων έχει αυξηθεί στις μέρες μας.
Η αυξημένη αναγνώριση των δικαιωμάτων των ομοφυλόφιλων τους έκανε πιο εμφανείς. Το δικαίωμα στην ελευθερία έκφρασης του σεξουαλικού προσανατολισμού έχει επίσης αναγνωριστεί σε αρκετές χώρες. Τα ποσοστά ομοφυλόφιλων ατόμων δεν επηρεάζονται από την κοινωνία ή την ιστορική περίοδο.
6. Ο ομοφυλοφιλικός σεξουαλικός προσανατολισμός μπορεί να αλλάξει και να θεραπευτεί.
Όπως και στους ετεροφυλόφιλους, ο ομοφυλοφιλικός σεξουαλικός προσανατολισμός ΔΕΝ μπορεί να αλλάξει. Οποιαδήποτε προσπάθεια για 'θεραπεία' και 'αλληλαγή' θεωρείται αντιδεοντολογική και επικίνδυνη.
7. Οι ομοφυλόφιλοι είναι υπεύθυνοι για τη μετάδοση του AIDS.
Η μεγαλύτερη πλειοψηφία ατόμων με HIV/AIDS ανά τον κόσμο είναι ετερόφυλα άτομα. Κίνδυνο για μετάδοση του ιού αποτελούν η επικίνδυνη σεξουαλική συμπεριφορά (σεξ χωρίς προφύλαξη) και η χρήση ενδοφλέβιων ναρκωτικών και όχι ο σεξουαλικός προσανατολισμός.
8. Οι ομοφυλόφιλοι δεν μπορούν να δημιουργήσουν υγιείς σχέσεις και δεν είναι μονογαμικοί.
Οι ομόφυλες σχέσεις είναι ισότιμες και, παρουσιάζουν τα ίδια προβλήματα όπως και οι ετερόφυλες σχέσεις. Οι ομοφυλόφιλοι δημιουργούν επίσης μονογαμικές σχέσεις στον ίδιο βαθμό όπως και τα ετεροφυλόφιλα ζευγάρια. Σε πολλές χώρες τις Ευρώπης ομόφυλα ζευγάρια έχουν το δικαίωμα συμβίωσης ή/και γάμου.
9. Οι ομοφυλόφιλοι είναι παιδεραστές.
Οι πλείστοι θύτες σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών είναι ετεροφυλόφιλοι άνδρες. Οι παιδεραστές νοιάζονται περισσότερο για την ηλικία παρά για το φύλο του παιδιού.
10. Η ομοφυλοφιλία είναι παράνομη.
Στην Κύπρο από το 2000 η ομοφυλοφιλία δεν αποτελεί πλέον ποινικό αδίκημα, μετά από την αγωγή που άσκησε ο Αλέκος Μοδινός στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων κατά της Κυπριακής Δημοκρατίας. Η ηλικία συναίνεσης είναι το 17ο έτος. Εντούτοις σε 70 ακόμα περίπου χώρες του κόσμου θεωρείται έγκλημα, και σε κάποιες χώρες τιμωρείται ακόμα και με θανάτωση.
11. Η διάκριση με βάση το σεξουαλικό προσανατολισμό είναι υπαρκτό φαινόμενο.
Αλήθεια! Τα ΛΟΑΤ άτομα βιώνουν πολλές διακρίσεις στην κοινωνία και μη αποδοχή.

Θεματική Ενότητα 3

Δημιουργία και Βελτίωση Κοινωνικού Εαυτού

Υποενότητα 3.3

Διαπολιτισμικότητα αποδοχή και διαχείριση διαφορετικότητας

Δείκτης Επιτυχίας

Οι μαθητές/τριες:

Να αντιμετωπίζουν κριτικά τα διάφορα κοινωνικά στερεότυπα

Να διαχειρίζονται τη διαφορετικότητα χωρίς προκατάληψη σε επίπεδο εθνικότητας, αναπηρίας, σεξουαλικού προσανατολισμού

Τάξη:

Β'

ΤΙΤΛΟΣ:

Διάδρομος λεκτικής βίας - Στερεότυπα σχετικά με το σεξουαλικό προσανατολισμό¹

ΔΙΑΡΚΕΙΑ:

40 λεπτά

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

Δείχνουμε στα παιδιά τη φιγούρα ενός προσώπου και λέμε ότι είναι ομοφυλόφιλος άντρας και τη φιγούρα ενός άλλου προσώπου και λέμε ότι είναι μια ομοφυλόφιλη γυναίκα. Δίνουμε ονόματα: Ζήνωνας και Άρτεμις. Ζητούμε από τα παιδιά να ετοιμάσουν ο καθένας ξεχωριστά μια λίστα με 2 αρνητικά στερεότυπα / προκαταλήψεις / χαρακτηρισμούς που μπορεί να έχουν οι ίδιοι ή η κοινωνία για αυτά τα δυο πρόσωπα χωρίς καν να τους γνωρίζουν (2 για το Ζήωνα και 2 για την Άρτεμις).

Στη συνέχεια ζητούμε από τα παιδιά να σηκωθούν από τη θέση τους και να δημιουργήσουν δυο ίσες ομάδες όπου θα σταθούν ο ένας απέναντι στον άλλο και θα δημιουργήσουν ένα διάδρομο στη μέση. Ζητούμε από ένα εθελοντή να υποδυθεί είτε το Ζήωνα είτε την Άρτεμη.

Ο εθελοντής περνά μέσα από τον διάδρομο είτε σαν Ζήωνας ή Άρτεμις, σταματά μπροστά από τον καθένα και τα υπόλοιπα παιδιά φωνάζουν τα αρνητικά στερεότυπα/προκαταλήψεις/χαρακτηρισμούς που επέλεξαν. Το ρόλο του εθελοντή υποδύεται ένας αριθμός παιδιών.

Ζητούμε από τα παιδιά να βγουν από τους ρόλους τους και ακολουθεί συζήτηση στην ολομέλεια.

Ενδεικτικές ερωτήσεις συζητήσεως:

- Πώς νιώσατε από τη θέση του Ζήωνα / Άρτεμις;
- Πώς νιώσατε από τη θέση του ατόμου που φώναζε τα στερεότυπα;
- Κυριαρχούν όλα τα στερεότυπα που αναφέρατε στην κοινωνία για τα γκέι άτομα;
- Ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα αυτά τα στερεότυπα κι αν ναι σε ποιο βαθμό;
- Τι μπορούμε να κάνουμε για τα άτομα που βιώνουν αυτή την εμπειρία;

¹ Προσαρμογή από: Παπαγεωργίου, Κ. © Λέστα, Σ. (2012, Μάιος). Ασπίδα κατά της Ομοφοβίας στην Εκπαίδευση. Για Κυπριακό Σύνδεσμο Οικογενειακού Προγραμματισμού, Ομάδα Εκπαιδευτών Συμβουλίου Νεολαίας Κύπρου.

Θεματική Ενότητα 3

Δημιουργία και Βελτίωση Κοινωνικού Εαυτού

Υποενότητα 3.1

Οικογενειακός Προγραμματισμός,
Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία

Δείκτης Επιτυχίας

Οι μαθητές/τριες:

Να αναφέρουν χαρακτηριστικά σεξουαλικής
ωρίμανσης

Τάξη:

Γ'

ΤΙΤΛΟΣ:

Σώμα / Εικόνα Σώματος/ Άρρεν / Θήλυ¹

ΔΙΑΡΚΕΙΑ:

40 λεπτά

ΥΛΙΚΑ:

- Μια εικόνα του ανθρώπινου σώματος.
- Μπορείτε να σχεδιάσετε το περίγραμμα ενός συμμετέχοντα πάνω σε ένα πολύ μεγάλο φύλλο χαρτί ή να έχετε ένα έτοιμο.
- Μπορείτε επίσης να χρησιμοποιήσετε μια μεγάλη ζωγραφιά ενός γυναικείου και ενός αντρικού σώματος (Βλέπε πιο κάτω).

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

Συνδέουμε λέξεις με τα διάφορα μέρη του σώματος – δίνουμε τις ονομασίες και ζητούμε να βάλουν τις λέξεις στο σωστό μέρος του σώματος. Μπορούμε επίσης να τους ζητήσουμε να σχεδιάσουν ή να κατασκευάσουν μέρη του σώματος από πηλαστελίνη και έπειτα να τοποθετήσουν τις ζωγραφιές ή τις δημιουργίες από πηλαστελίνη στο σωστό μέρος του σώματος ή αν δεν μπορούν να ζωγραφίσουν χρησιμοποιήστε πηλαστικοποιημένες ζωγραφιές. Μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε αυτή την άσκηση ως εισαγωγή για να εξηγήσουμε και να συζητήσουμε τα διάφορα μέρη του σώματος και να μιλήσουμε για τις διάφορες λειτουργίες του σώματος.

Ως προέκταση της άσκησης θα μπορούσαμε επίσης να συνδέσουμε λέξεις με διάφορα μέρη του σώματος όπως λέξεις αισθημάτων, δραστηριοτήτων (φιλία, σεξ, αγκαλιές), συναισθημάτων κλπ.

Μπορούμε επίσης με αυτή την άσκηση να συζητήσουμε το θέμα της εγκυμοσύνης, του έμμηνου κύκλου κλπ.

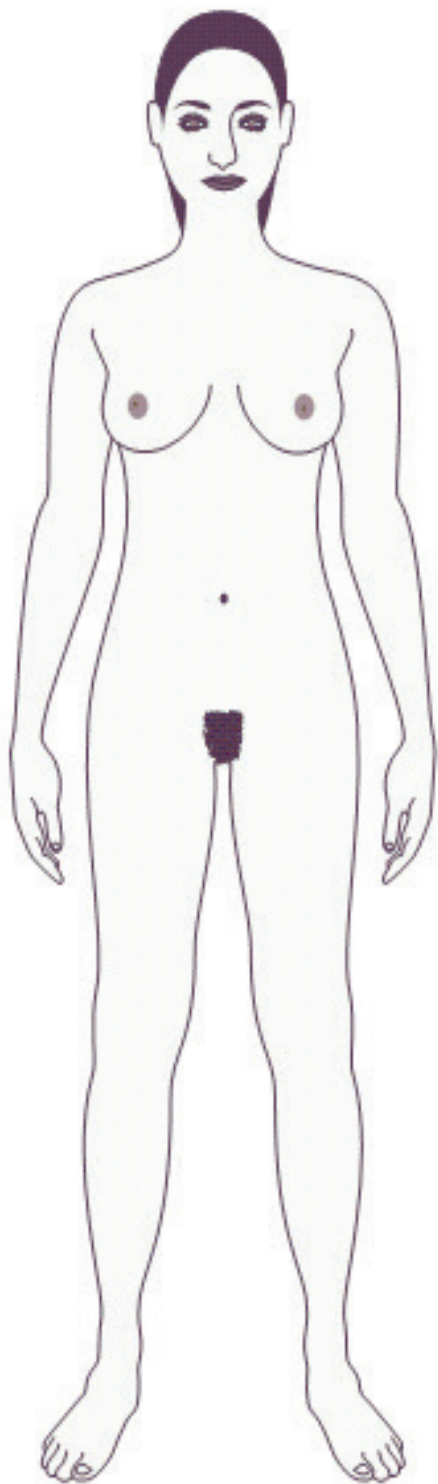
Αφού συζητήσουμε τις διαφορές μεταξύ ανδρών και γυναικών μπορούμε να ζητήσουμε από τα παιδιά να σταθούν πλάι στο φύλο με το οποίο ταυτίζονται - π.χ. αν αισθάνονται άντρες να σταθούν πλάι από τη ζωγραφιά του άντρα, το ίδιο και για τις γυναίκες. Αυτός ίσως να είναι επίσης ένας καλός τρόπος να εξηγήσουμε θέματα διεμφυλικότητας (being transgender), ότι, δηλαδή, υπάρχουν άνθρωποι που μπορεί να γεννηθούν άντρες, αλλά να ταυτίζονται με το γυναικείο φύλο ή το αντίθετο και ότι αυτό είναι εντάξει.

Ανάλογα με την ηλικία της ομάδας μπορούμε να συζητήσουμε το θέμα της εφηβείας και των αλλαγών που επέρχονται στο σώμα κατά τη διάρκειά της. Προσπαθούμε επίσης να το συνδέσουμε με συναισθήματα και σχέσεις.

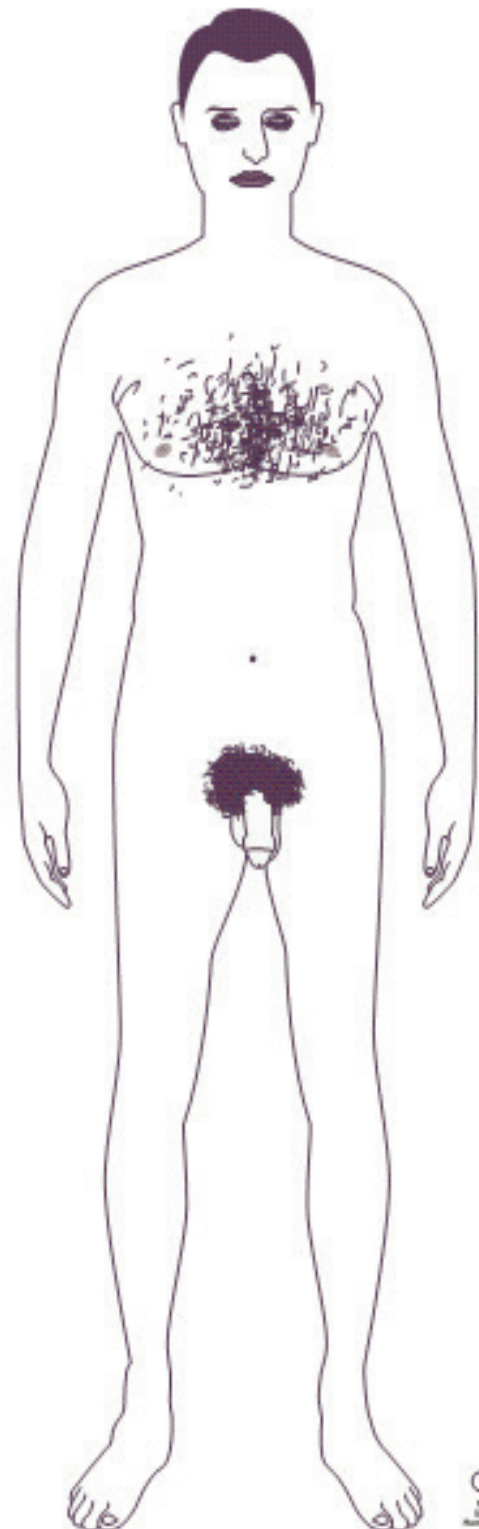
¹ Διεθνής Ομοσπονδία Οικογενειακού Προγραμματισμού- Ευρωπαϊκό Δίκτυο (2014). Μια ολοκληρωμένη εργαλειοθήκη: Για τη δημιουργία ενός προγράμματος που θα στοχεύει στην ενδυνάμωση των νέων με μαθησιακές δυσκολίες κατά της σεξουαλικής κακοποίησης και βίας. Λευκωσία: Κυπριακός Σύνδεσμος Οικογενειακού Προγραμματισμού.

Φυλλάδιο - σκίτσα γυναικείου και αντρικού σώματος

Vlaams
expertisecentrum
voor
seksuele
gezondheid **SENSOA**

0+ III

III 0+

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Γ' Γυμνασίου

Θεματική Ενότητα 3

Δημιουργία και Βελτίωση Κοινωνικού Εαυτού

Υποενότητα 3.1

Οικογενειακός Προγραμματισμός,
Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία

Δείκτης Επιτυχίας

Οι μαθητές/τριες:

Να αναγνωρίζουν τη σημαντικότητα της διασφάλισης της σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας

Τάξη:

Γ'

ΤΙΤΛΟΣ:

Δόκιμος ορισμός της Παγκόσμιας Οργάνωσης Υγείας για τη Σεξουαλική Υγεία

Τί είναι η σεξουαλική υγεία;

ΔΙΑΡΚΕΙΑ:

40 λεπτά

ΥΛΙΚΑ:

- Ορισμός της σεξουαλικής υγείας από την ΠΟΥ (Βλέπε πιο κάτω)
- Λευκό χαρτί σελιδοπίνακα
- Στυλό

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

Ζητούμε από τους συμμετέχοντες να καταγράψουν όσες λέξεις τους έρχονται στο νου για τη σεξουαλική υγεία. Ζητούμε τις απαντήσεις και ζητούμε από την ομάδα να τοποθετήσει τις λέξεις της στις ακόλουθες θεματικές ομάδες: "θεραπεία", "πρόληψη", "σεξουαλική έκφραση", "σχέσεις", "αναπαραγωγή", "δικαιώματα", "ευεξία".

Παρουσιάζουμε τον ορισμό της ΠΟΥ και ζητούμε από τους συμμετέχοντες να τον συζητήσουν και να τον χωρίσουν στους εξής κύριους τομείς:

- Ασφαλείς σεξουαλικές εμπειρίες
- Μη επιθυμητές σεξουαλικές εμπειρίες
- Απόλαυση
- Σωματική ακεραιότητα
- Ευεξία

Ζητούμε τους κύριους τομείς.

Δείχνουμε τον ορισμό της ΠΟΥ στα παιδιά και συμφωνούμε συλλογικά σε ένα ορισμό της ίδιας της ομάδας για τη σεξουαλική υγεία.

Κατά τη διάρκεια της άσκησης προσέχουμε τις διαφορές και ομοιότητες των πεποιθήσεων των παιδιών για τη σεξουαλική απόλαυση και την γενικότερη έννοια της σεξουαλικής υγείας.

Εξηγούμε στους συμμετέχοντες ότι η καλή σεξουαλική υγεία δεν συνίσταται απλά στην απουσία νόσων αλλά αφορά στην ικανότητα να απολαμβάνουμε την σεξουαλική συμπεριφορά με ασφάλεια, χωρίς εξαναγκασμό, διακρίσεις και βία.

Δόκιμος Ορισμός της ΠΟΥ για τη Σεξουαλική Υγεία:

«Η σεξουαλική υγεία είναι μια κατάσταση σωματικής, συναισθηματικής, ψυχικής και κοινωνικής ευεξίας σε σχέση με τη σεξουαλικότητα. Προϋποθέτει μια θετική και με σεβασμό προσέγγιση της σεξουαλικότητας και των σεξουαλικών σχέσεων καθώς επίσης και τη δυνατότητα ένας να έχει απολαυστικές και ασφαλείς σεξουαλικές εμπειρίες χωρίς εξαναγκασμό, διακρίσεις και βία.»

http://www.who.int/topics/sexual_health/en/

Θεματική Ενότητα 3

Δημιουργία και Βελτίωση Κοινωνικού Εαυτού

Δείκτης Επιτυχίας

Οι μαθητές/τριες:

Να αναγνωρίζουν τη σημαντικότητα της διασφάλισης της σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας

Υποενότητα 3.1

Οικογενειακός Προγραμματισμός,
Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία

Τάξη:

Γ'

ΤΙΤΛΟΣ:

Τι είναι αγάπη;¹

ΔΙΑΡΚΕΙΑ:

40 λεπτά

ΥΛΙΚΑ:

- Μεγάλο φύλλο χαρτιού
- Μαρκαδόροι

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

Χωρίζουμε τα παιδιά σε μικρές ομάδες των 4-5 ατόμων και δίνουμε σε κάθε ομάδα από ένα φύλλο χαρτί και μαρκαδόρους.

Ζητούμε να συζητήσουν τα παρακάτω στις ομάδες τους:

- Πώς συμπεριφερόμαστε όταν αγαπάμε κάποιο άτομο (σε μια εφηβική σχέση και όχι στη σχέση γονιών-παιδιού);
- Πώς δείχνουμε ότι μας ελκύει το άλλο άτομο και ότι το αγαπάμε;

Αφήνουμε τα παιδιά να καταγράψουν όσο το δυνατόν περισσότερες συμπεριφορές οι οποίες πιστεύουν ότι αντιστοιχούν σε μια τρυφερή συμπεριφορά προς τον/τη σύντροφο.

Αφού ολοκληρώσουν, η κάθε ομάδα παρουσιάζει στην ολομέλεια την εργασία της και ακολουθεί συζήτηση ξεκινώντας με το ερώτημα τι είναι αγάπη και πώς την εκφράζουμε.

Εισηγήσεις προς τους εκπαιδευτικούς:

Αποτελεί κοινή πεποίθηση των νέων ότι η ζήλεια είναι ένδειξη αγάπης και πάθους και τη θεωρούν ως κάτι επιθυμητό. Κατά τη διάρκεια της συζήτησης, μπορούμε να ασχοληθούμε με το θέμα της ζήλειας. Είναι πολύ σημαντικό να υπογραμμίσουμε ότι η ζήλεια δεν είναι δείγμα αγάπης αλλά ένδειξη κτητικότητας, έλλειψης εμπιστοσύνης και ανασφάλειας και μπορεί να αποτελέσει και προειδοποιητική ένδειξη βίαιης συμπεριφοράς.

¹ Προσαρμογή από: Gender Equality Awareness Raising against Intimate Partner Violence. (2015). Κυπριακή Έκδοση. Ευαισθητοποίηση για την Ισότητα των Φύλων ενάντια στη Βία μεταξύ Ερωτικών Συντρόφων (Αναθεωρημένη Έκδοση). Τεύχος III: Εγχειρίδιο Εκπαιδευτικού. Αθήνα: Ευρωπαϊκό Δίκτυο κατά της Βίας.

Θεματική Ενότητα 3

Δημιουργία και Βελτίωση Κοινωνικού Εαυτού

Υποενότητα 3.1

Οικογενειακός Προγραμματισμός,
Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία

Δείκτης Επιτυχίας

Οι μαθητές/τριες:

Να αναγνωρίζουν
υγιείς προϋποθέσεις για
έναρξη σεξουαλικών σχέσεων

Τάξη:

Γ'

ΤΙΤΛΟΣ:

Εφηβικές Σχέσεις¹

ΔΙΑΡΚΕΙΑ:

40 λεπτά

ΥΛΙΚΑ:

- Μεγάλα φύλλα χαρτιού, μαρκαδόροι
- Σχέδιο ενός караβιού σε μεγάλο φύλλο χαρτιού

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

Ζητούμε από τα παιδιά να φέρουν στο μυαλό τους οποιαδήποτε ρομαντική ή ερωτική σχέση (δεν είναι απαραίτητο να έχουν ή να είχαν κάποια τέτοια σχέση).

Στη συνέχεια γράφουμε σ' ένα μεγάλο φύλλο χαρτιού την ερώτηση:

Τι κάνει επιτυχημένη τη σχέση ανάμεσα σε δύο συντρόφους;

Καθώς η ομάδα αναφέρει τους παράγοντες που κάνουν μια σχέση επιτυχημένη (καταιγισμός ιδεών), καταγράφουμε τις απαντήσεις στο χαρτί.

Σχεδιάζουμε ένα καράβι στο χαρτί προκειμένου να απεικονίσουμε μια σχέση. Το σχέδιο του караβιού δηλαδή θα αναπαριστά μια σχέση. Εξηγούμε ότι όπως πρέπει να εξασφαλίζονται ορισμένες συνθήκες προκειμένου να αποπλεύσει ένα καράβι (π.χ. θάλασσα, καύσιμα) έτσι και στη σχέση απαιτούνται ορισμένες προϋποθέσεις.

Ζητούμε από τα παιδιά να αναφέρουν ένα στοιχείο που είναι αναγκαίο σε μια σχέση (π.χ. σεβασμός) και να το γράψουν πάνω στο σκαρί του караβιού. Τονίζουμε ότι υπάρχουν κάποια πράγματα που μπορούν να καταστρέψουν μια σχέση, όπως ακριβώς μπορεί να βουλιάξει ένα καράβι που θα χτυπήσει σε βράχια.

Ζητούμε να αναφέρουν ένα πράγμα που μπορεί να καταστρέψει μια σχέση (π.χ. ψέματα) και να το γράψουν κάτω από το καράβι στο σημείο που βρίσκεται η θάλασσα.

Χωρίζουμε την ομάδα σε μικρές ομάδες και ζητούμε από κάθε ομάδα απεικονίσει πάνω σ' ένα καράβι χαρακτηριστικά κάποιας σχέσης.

Αφού σχεδιάσουν ένα καράβι τους ζητούμε να γράψουν:

- 5 πράγματα που κάνουν μια σχέση επιτυχημένη (στο σκαρί του караβιού)
- 5 πράγματα που μπορούν να καταστρέψουν μια σχέση (στη θάλασσα, κάτω από το καράβι)

Αφού ολοκληρωθεί αυτή η δραστηριότητα, τα φύλλα εργασίας τοποθετούνται στο πίνακα και ακολουθεί συζήτηση.

Ενδεικτικές ερωτήσεις προς συζήτηση:

- Τι παρατηρείτε όταν κοιτάζετε τα αρνητικά και τα θετικά στις ζωγραφιές;
- Ποιες ιδιότητες είναι πιο δύσκολο να βρει κάποιος/-α στο/στη σύντροφό του/της ή σε μια σχέση;
- Μάθατε κάτι καινούργιο από αυτή τη δραστηριότητα;

¹ Προσαρμογή από: Gender Equality Awareness Raising against Intimate Partner Violence. (2015). Κυπριακή Έκδοση. Ευαισθητοποίηση για την Ισότητα των Φύλων ενάντια στη Βία μεταξύ Ερωτικών Συντρόφων (Αναθεωρημένη Έκδοση). Τεύχος III: Εγχειρίδιο Εκπαιδευτικού. Αθήνα: Ευρωπαϊκό Δίκτυο κατά της Βίας.

Θεματική Ενότητα 3

Δημιουργία και Βελτίωση Κοινωνικού Εαυτού

Υποενότητα 3.1

Οικογενειακός Προγραμματισμός,
Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία

Δείκτης Επιτυχίας

Οι μαθητές/τριες:

Να αναγνωρίζουν τις υγιείς προϋποθέσεις
για έναρξη σεξουαλικών σχέσεων

Τάξη:

Γ'

ΤΙΤΛΟΣ:

Κορίτσια και αγόρια κάνουν ερωτήσεις ο ένας στον άλλο¹

ΔΙΑΡΚΕΙΑ:

40 λεπτά

ΥΛΙΚΑ:

- Χαρτί A4

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

Ζητούμε από τα αγόρια να σκεφτούν κάποιες ερωτήσεις τις οποίες θα κάνουν ανώνυμα στα κορίτσια, και στα κορίτσια να κάνουν το ίδιο για τα αγόρια. Οι ερωτήσεις μπορούν να αναφέρονται σε οτιδήποτε θέλουν να μάθουν για το αντίθετο φύλο και τις σχέσεις. Ζητούμε από τα παιδιά να γράψουν τις ερωτήσεις τους σε μια σελίδα χαρτί.

Στη συνέχεια ζητούμε από τα παιδιά να ανταλλάξουν τις ερωτήσεις τους και να ετοιμάσουν από κοινού τις απαντήσεις τους. Είναι προτιμότερο να μην διακόπτουμε τη συζήτηση και να παρέμβουμε, μόνο αν χρειαστεί, για να βοηθήσουμε την συζήτηση να εξελιχθεί.

Αφού ετοιμάσουν τις απαντήσεις τους, οι δύο ομάδες ενώνονται για να παρουσιάσουν απαντήσεις των αγοριών και των κοριτσιών στην ολομέλεια.

Αυτή είναι μια καλή άσκηση η οποία χρησιμοποιείται συνήθως για τη σεξουαλικότητα και τις προσωπικές σχέσεις.

¹ Προσαρμογή από: LAFA Stockholm Country AIDS Prevention Programme (2004). *The Main Thread. Handbook on sexuality and personal relationships among young people.*

Θεματική Ενότητα 3

Δημιουργία και Βελτίωση Κοινωνικού Εαυτού

Υποενότητα 3.1

Οικογενειακός Προγραμματισμός,
Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία

Δείκτης Επιτυχίας

Οι μαθητές/τριες:

Να αναγνωρίζουν προϋποθέσεις για έναρξη σεξουαλικών σχέσεων

Να αναλύουν κριτικά τους παράγοντες που επηρεάζουν τη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία

Τάξη:

Γ'

ΤΙΤΛΟΣ:

Τερέζα και Σαμ: Μια αληθινή ιστορία¹

ΔΙΑΡΚΕΙΑ:

80 λεπτά

ΥΛΙΚΑ:

- Φύλλο εργασίας «Τερέζα και Σαμ» (Βλέπε πιο κάτω)

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

Παρουσιάζουμε τη δραστηριότητα εξηγώντας στα παιδιά ότι θα συζητήσουν κάποιους από τους λόγους που ωθούν τους ανθρώπους να αποφασίσουν να μην συμμετέχουν στην σεξουαλική πράξη, να σκεφτούν τι πρέπει να κάνει κάποιο άτομο έτσι ώστε να μπορέσει να κρατήσει την υπόσχεση που έκανε στον εαυτό του, ή να εξασκηθούν στον τρόπο αντίστασης σε πιθανές πιέσεις, μέσα από ένα παιχνίδι ρόλων.

Μοιράζουμε τα αντίτυπα του Φύλλου Εργασίας, “Τερέζα και Σαμ”, ένα από τα παιδιά διαβάζει δυνατά την ιστορία. Μετά από την ανάγνωση του κειμένου, αφήνουμε τα παιδιά να απαντήσουν τις ερωτήσεις που βρίσκονται στο φύλλο εργασίας. Καλούμε τα παιδιά να μοιραστούν τις απαντήσεις τους στην ολομέλεια. Γράφουμε τις απαντήσεις τους στην ερώτηση 3 στον πίνακα και τους προτρέπουμε να σκεφτούν και άλλες σημαντικές προϋποθέσεις για την έναρξη σεξουαλικών σχέσεων.

Χωρίζουμε τα παιδιά ζευγάρια και τους δίνουμε τα αντίτυπα του παιχνιδιού ρόλων “Αγάπη το Απόγευμα”. Εξηγούμε ότι το Άτομο 1 θα λείπει την ατάκα και το Άτομο 2 θα απαντά λέγοντας όχι, με ευρηματικότητα και σεβασμό. Και οι λέξεις και η γλώσσα του σώματος πρέπει να μεταβιβάσουν καθαρά το μήνυμα. Εξηγούμε ότι πρέπει να αλληλάζουν μεταξύ του Ατόμου 1 (να λένε την γραμμένη ατάκα) και του Ατόμου 2 (να απαντούν στην ατάκα). Κινούμαστε από ζευγάρι σε ζευγάρι για να διευκολύνουμε το παιχνίδι ρόλων και να τους καθοδηγούμε όπως χρειάζεται.

¹ Προσαρμογή από: Sexuality Information and Education Council of the United States(SIECUS). (1998). *Filling the Gaps Hard to Teach Topics in Sexuality Education*. Νέα Υόρκη: SIECUS

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: «Τερέζα και Σάμ»

Οδηγίες: Διαβάστε την ιστορία της Τερέζας και του Σαμ και απαντήστε τις ακόλουθες ερωτήσεις:

Η Τερέζα και ο Σαμ είναι μαθητές της Δευτέρας Λυκείου και είναι μαζί παραπάνω από 6 μήνες. Περνούν πολύ χρόνο από τον ελεύθερο τους χρόνο μαζί και πιστεύουν ότι έχουν μια ιδιαίτερη σχέση. Είναι οι καλύτεροι φίλοι. Εμπιστεύονται ο ένας τον άλλο. Λένε τα πάντα ο ένας στον άλλο.

Όταν άρχισαν να βγαίνουν, η Τερέζα και ο Σαμ αποφάσισαν ότι δεν ήταν έτοιμοι να κάνουν σεξ. Ο Σαμ υποστηρίζει ότι δεν πρέπει να κάνεις σεξ μέχρι να παντρευτείς. Αγαπά την Τερέζα πάρα πολύ, και ανησυχεί ότι η σχέση τους θα αλλιάξει πολύ αν κάνουν σεξ. Αν και η Τερέζα σέβεται τα συναισθήματα του Σαμ γι' αυτό το θέμα, τελευταία συζητήσεις με τις φίλες της, της προκαλούν σύγχυση. Η Τερέζα έχει αρχίσει να πιέζει τον Σαμ να κάνουν σεξ.

Η Τερέζα και ο Σαμ αποφασίζουν να μιλήσουν. Ο Σαμ νόμιζε ότι η Τερέζα τον καταλάβαινε και δεν καταλαβαίνει γιατί έχει αρχίσει να τον πιέζει τώρα. Η Τερέζα σέβεται τα συναισθήματα του Σαμ και δεν θέλει να τον πιέσει να κάνει κάτι που δεν θέλει. Αλλά από την άλλη νιώθει ότι αφού είναι ερωτευμένοι δεν θα έπρεπε να περιμένουν μέχρι το γάμο. Έχουν αρχίσει να τσακώνονται πολύ παραπάνω. Επίσης περνούν όλο και λιγότερο χρόνο μαζί .

Ο Σαμ ανησυχεί ότι χάνει την Τερέζα. Έχει αποφασίσει να μιλήσει με τους φίλους του για το θέμα αυτό. Ένας φίλος του, του λέει «Δεν ξέρω γιατί το κάνεις τόσο μεγάλο θέμα! Το σεξ είναι τέλειο!». Ο Σαμ δεν έχει την ίδια άποψη. Θέλει να μιλήσει στον μπαμπά του γι' αυτό αλλά δεν ξέρει πώς. Ο Σαμ νιώθει χαμένος και δεν ξέρει τι να κάνει.

Ο Σαμ και η Τερέζα τώρα προσπαθούν να λύσουν το πρόβλημά τους. Αποφασίζουν να πάνε στο σινεμά μαζί. Μετά πάνε σπίτι του Σαμ για να μιλήσουν. Όταν φτάνουν εκεί αντιλαμβάνονται ότι είναι μόνοι στο σπίτι.

1. Αναφέρεται κάποιους λόγους για τους οποίους κάποια άτομα μπορεί να θέλουν ή να μην θέλουν να κάνουν σεξ;

2. Θα μπορούσαν να ήταν αντίστροφοι οι ρόλοι στο σενάριο;

3. Ποιες νομίζετε ότι είναι οι προϋποθέσεις για την έναρξη σεξουαλικών σχέσεων;

4. Κυκλώστε προϋποθέσεις που εσείς θεωρείτε σημαντικές για την έναρξη σεξουαλικών σχέσεων:

Συναισθηματική ωρίμανση

Αγάπη

Πίση από συνομήλικους

Συναίνεση

Βιολογική ωρίμανση

Εμπιστοσύνη

Σεβασμός

Γνωρίζω τι είναι το ασφαλές σεξ

Μπορώ να εκφράζω ελεύθερα τις επιθυμίες και τις ανάγκες μου

Το έχουν κάνει όλοι οι φίλοι/φίλες μου

Γνωρίζω πώς να προστατεύσω τον εαυτό μου από τους κινδύνους που διατρέχω μέσα από μια σεξουαλική επαφή

Θεματική Ενότητα 3

Δημιουργία και Βελτίωση Κοινωνικού Εαυτού

Υποενότητα 3.1

Οικογενειακός Προγραμματισμός,
Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία

Δείκτης Επιτυχίας

Οι μαθητές/τριες:

Να αναγνωρίζουν προϋποθέσεις για έναρξη σεξουαλικών σχέσεων

Να αναλύουν κριτικά τους παράγοντες που επηρεάζουν τη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία

Τάξη:

Γ'

ΤΙΤΛΟΣ:

Τι είναι η αποχή ;¹

ΔΙΑΡΚΕΙΑ:

80 λεπτά

ΥΛΙΚΑ:

- Ένα χάρτινο κουτί
- Χρωματιστά χαρτάκια

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

Θέτουμε στα παιδιά το ερώτημα:

Ποιός είναι ο καλύτερος τρόπος για την αποφυγή μιας εγκυμοσύνης ή για να μην έρθει ένα άτομο σε επαφή με Σεξουαλικό Μεταδιδόμενο Νόσημα (ΣΜΝ);

Κάποιο παιδί είναι πιθανόν να πει τη λέξη «αποχή» και ότι η αποχή είναι 100% αποτελεσματική. Σε περίπτωση που δεν το αναφέρει κανείς τότε το δηλώνουμε εμείς.

Στη συνέχεια συζητούμε τον όρο «αποχή» χρησιμοποιώντας τις ακόλουθες δηλώσεις ή ερωτήσεις:

- Η αποχή είναι μια συνειδητή απόφαση που γίνεται προς αποφυγή συγκεκριμένων συμπεριφορών ή δραστηριοτήτων.
- Από τί πράγματα απέχουν συνήθως οι άνθρωποι; (από τα γλυκά, το αλκοόλ, τις εκλογές, τη σεξουαλική επαφή και τα ναρκωτικά)
- Γιατί οι άνθρωποι απέχουν; (για να δηλώσουν κάτι, για να προστατέψουν την υγεία τους, λόγω θρησκευτικών πεποιθήσεων, για να αποφύγουν τις αρνητικές συνέπειες, γιατί δεν έχουν ενδιαφέρον στην σεξουαλική πράξη)
- Καθώς οι άνθρωποι είναι διαφορετικοί έχουν επίσης διαφορετικούς ορισμούς για την αποχή από τη σεξουαλική επαφή. Για κάποιους, μπορεί να σημαίνει καθόλου σεξουαλική επαφή, για άλλους όχι διείσδυση ή μόνο «χαμηλότερου κινδύνου» συμπεριφορές.

Εξηγούμε ότι γι' αυτή την άσκηση που θα ακολουθήσει θα χρησιμοποιήσουμε τον ορισμό της «αποχής» που σημαίνει ότι κάποιος δεν παίρνει μέρος σε κανέναν είδους σεξουαλική επαφή: κολλητική, πρωκτική ή στοματική.

Ρωτούμε τα παιδιά για την αποτελεσματικότητα της αποχής από το σεξ για την πρόληψη ανεπιθύμητης εγκυμοσύνης ή προστασίας από ΣΜΝ. Εξηγούμε την αποτελεσματικότητα άλλων μεθόδων αντισύλληψης.

Στη συνέχεια ρωτούμε τί μπορεί να συμβεί όταν μια μέθοδος αντισύλληψης δεν χρησιμοποιείται σωστά κάθε φορά. Εξηγούμε ότι οι μέθοδοι αντισύλληψης έχουν ένα ποσοστό αποτυχίας το οποίο βασίζεται πάνω στην πιθανότητα ανθρωπίνου λάθους. Κάποια άτομα μπορεί να ξεχνούν να πάρουν το αντισυλληπτικό χάπι ή κάποια άτομα μπορεί να χρησιμοποιούν λανθασμένα το προφυλακτικό κ.λπ..

¹ Προσαρμογή από: Sexuality Information and Education Council of the United States (SIECUS). (1998). *Filling the Gaps Hard to Teach Topics in Sexuality Education*. (1998). Νέα Υόρκη: SIECUS

Αναφέρουμε στα παιδιά ότι είναι πολύ σημαντικό να γνωρίζουν ποιες είναι οι μέθοδοι αντισύλληψης ή οι τρόποι προστασίας από ΣΜΝ και πώς λειτουργούν, έτσι ώστε να μπορούν να τις χρησιμοποιούν αποτελεσματικά. Ποιηοί μπορεί να έχουν δει ένα κουτί προφυλακτικών ή ένα κουτί με αντισυλληπτικά χάπια.

Ρωτούμε τα παιδιά:

Έχει δει κανείς ποτέ την «αποχή από το σεξ;»

Πώς μπορεί να μοιάζει;

Πώς λειτουργεί;

Δείχνουμε στα παιδιά το άδειο χάρτινο κουτί. Αναφέρουμε ότι, επειδή είναι δύσκολο να μιλήμε για μια μέθοδο αντισύλληψης ή για ένα τρόπο προστασίας από ΣΜΝ που δεν μπορούμε να δούμε, θα υποθέσουμε για χάρη της άσκησης ότι το κουτί είναι η αποχή.

Συνεχίζουμε λέγοντας ότι «όπως βλήπετε, αυτή η «αποχή» είναι κενή. Μια «κενή» ή «άδεια» αποχή είναι σαν μια κενή υπόσχεση. Δεν έχει αποτελέσματα.

Υπενθυμίζουμε ότι αποχή από το σεξ δεν σημαίνει έλλειψη αγάπης, οικειότητας, ρομαντισμού, αισθησιασμού ή ερωτισμού.

Ποια στοιχεία μπορούν να κάνουν τη σεξουαλική αποχή να έχει αποτέλεσμα;

Ζητούμε από τα παιδιά να συζητήσουν μεταξύ τους, τα στοιχεία που μπορούν να κάνουν την αποχή να έχει αποτέλεσμα. Ζητούμε από το κάθε παιδί να σκεφτεί μια ιδέα, να την γράψει σε ένα χρωματιστό χαρτάκι και να το βάλει μέσα στο κουτί. Τους λέμε να δηλώσουν τί έχουν γράψει πάνω στο χαρτάκι, ενώ, ταυτόχρονα γράφουμε κι εμείς πάνω στον πίνακα.

Μιλούμε για το κάθε στοιχείο και την αποτελεσματικότητά του.

Στοιχεία που πιθανόν να περιλαμβάνει η σεξουαλική αποχή για να έχει αποτέλεσμα:

- Επικοινωνία συντρόφων
- Αλληλοκατανόηση και κοινή δέσμευση
- Συνεργασία των συντρόφων
- Πληροφόρηση
- Θετική διεκδίκηση
- Θετική προσέγγιση για το μέλλον
- Αυτοπεποίθηση
- Εναλλακτικές
- Αυτοέλεγχος
- Ικανότητα αντίληψης σεξουαλικών καταστάσεων
- Γνώση των συνεπειών
- Πεποίθηση ότι μια εγκυμοσύνη ή μόλυνση μπορεί να προκύψει
- Επίγνωση των προσωπικών αξιών
- Κοινές αξίες

Ακολουθώς ζητούμε από κάποιο παιδί να πάρει ένα χαρτάκι από το κουτί και να το διαβάσει δυνατά. Ρωτούμε τα παιδιά τί θα γινόταν αν μια σχέση πληρούσε όλα τα στοιχεία που μπορεί να οδηγήσουν στην αποτελεσματικότητα της αποχής, εκτός το συγκεκριμένο. Επαναλαμβάνουμε το ίδιο και για άλλα χαρτάκια στοιχεία αποτελεσματικότητας της αποχής.

Συζητούμε άλλους παράγοντες οι οποίοι μπορούν να οδηγήσουν την αποχή στην αποτυχία. Σε αυτούς μπορούν να συγκαταλέγεται η κατανάλωση αλκοόλ ή ναρκωτικών ουσιών, η πίεση από τους φίλους ή συνομηθικούς τους, απειλές ή ακόμη και βία. Εξηγούμε ότι το να αποφασίζει κάποιο άτομο να απέχει από το σεξ είναι παρόμοιο με το να αποφασίζει να χρησιμοποιήσει οποιαδήποτε άλλη μορφή αντισύλληψης ή τρόπο προστασίας από ΣΜΝ.

Για τελική ανατροφοδότηση συντονίζουμε συζήτηση με ενδεικτικές ερωτήσεις:

Νιώθουν όλοι οι άνθρωποι άνετα με την επιλογή αυτής της μεθόδου προστασίας από ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη ή ΣΜΝ;

Είναι πιθανόν δύο σύντροφοι να διαφωνούν σε αυτό το θέμα; Πώς το διαχειρίζονται;

Ποιες μπορεί να είναι οι πιθανές επιθυμητές επιπτώσεις από την αποχή;

Ποιες μπορεί να είναι οι πιθανές ανεπιθύμητες επιπτώσεις;

Τι είναι μερικές εναλλακτικές λύσεις;

Αν κάποιο άτομο αποφασίζει ότι η αποχή δεν είναι πια μια κατάλληλη επιλογή στη σεξουαλική του ζωή, τότε χρειάζεται να κάνει κάποια άλλη επιλογή για προστασία από ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη ή προστασία από ΣΜΝ;

Θεματική Ενότητα 3

Δημιουργία και Βελτίωση Κοινωνικού Εαυτού

Υποενότητα 3.1

Οικογενειακός Προγραμματισμός,
Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία

Δείκτης Επιτυχίας

Οι μαθητές/τριες:

Να αναγνωρίζουν προϋποθέσεις για έναρξη σεξουαλικών σχέσεων

Να αναλύουν κριτικά τους παράγοντες που επηρεάζουν τη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία

Τάξη:

Γ'

ΤΙΤΛΟΣ:

Οικογενειακός Προγραμματισμός

ΔΙΑΡΚΕΙΑ:

80 λεπτά

ΥΛΙΚΑ:

- Δόκιμος ορισμός του οικογενειακού προγραμματισμού από την ΠΟΥ (βλέπε πιο κάτω)
- Χαρτόνια Α3, μαρκαδόροι

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

Χωρίζουμε τα παιδιά σε ομάδες.

Καλούμε τα παιδιά να σκεφτούν και να ορίσουν την έννοια «οικογενειακός προγραμματισμός», στις ομάδες τους. Εισάγουμε την έννοια οικογενειακός προγραμματισμός.

Ζητούμε από τα παιδιά να παρουσιάσουν διαδραστικά, τον ορισμό με σύντομα θεατρικά υπόδυσης ρόλων. Επιλογές διαδραστικής παρουσίασης του ορισμού «οικογενειακός προγραμματισμός»:

- Παρουσιάζουμε τον ορισμό σε σχετικό συνέδριο.
- Παρουσιάζουμε τον ορισμό σε ένα τηλεοπτικό πάνελ.
- Παρουσιάζουμε τον ορισμό σε μια φιλική, ανεπίσημη κουβέντα.
- Παρουσιάζουμε τον ορισμό σε ένα οικογενειακό γεύμα.
- Παρουσιάζουμε τον ορισμό σε ένα διαφημιστικό φιλμάκι.

Οι ομάδες παρουσιάζουν τους ορισμούς τους στην ολομέλεια.

Αφού ολοκληρωθούν όλες οι παρουσιάσεις, ακολουθεί συζήτηση. Υποβοηθούμε με ερωτήσεις, όπως:

- Γιατί είναι σημαντικός ο οικογενειακός προγραμματισμός;
- Ποιες νομίζετε ότι είναι οι λέξεις κλειδιά στον ορισμό του οικογενειακού προγραμματισμού όπως ορίζεται από την Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας;
- Ο οικογενειακός προγραμματισμός λαμβάνει χώρα παγκοσμίως κάτω από τις ίδιες συνθήκες;
- Τι μπορεί να καθορίσει με θετικό ή αρνητικό τρόπο τον οικογενειακό προγραμματισμό ενός ζευγαριού;

Δόκιμος ορισμός της ΠΟΥ για τον οικογενειακό προγραμματισμό:

«Η συνειδητή προσπάθεια ζευγαριών ή ατόμων να προγραμματίσουν και να επιτύχουν τον επιθυμητό για αυτά αριθμό παιδιών και να ρυθμίσουν τη χρονική απόσταση και στιγμή των γεννήσεών τους. Ο οικογενειακός προγραμματισμός επιτυγχάνεται μέσω αντισύλληψης, και μέσω της ακούσιας στειρότητας»¹

http://www.who.int/topics/family_planning/en/

¹ Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας. (2015) Δόκιμος ορισμός της Παγκόσμιας Οργάνωσης Υγείας για τον Οικογενειακό Προγραμματισμό.

<http://www.who.int/topics/family-planning/en/>

Θεματική Ενότητα 3

Δημιουργία και Βελτίωση Κοινωνικού Εαυτού

Υποενότητα 3.1

Οικογενειακός Προγραμματισμός,
Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία

Δείκτης Επιτυχίας

Οι μαθητές/τριες:

- Να αναγνωρίζουν τη σημαντικότητα της σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας
- Να αναγνωρίζουν τις υγιείς προϋποθέσεις για έναρξη σεξουαλικών σχέσεων
- Να γνωρίζουν και να υπερασπίζονται τα σεξουαλικά και αναπαραγωγικά δικαιώματα
- Να αναλύουν κριτικά τους παράγοντες που επηρεάζουν τη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία

Τάξη:

Γ'

ΤΙΤΛΟΣ:

Σεξουαλικά Δικαιώματα

ΔΙΑΡΚΕΙΑ:

80 λεπτά

ΥΛΙΚΑ:

- Βίντεο "What do you want to be when you grow up?" (15 min) (<http://www.youtube.com/watch?v=mPwfRBXVgxl>)
- Κάρτες σεξουαλικών δικαιωμάτων¹ (Βλέπε πιο κάτω)

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

Γίνεται μια πολύ σύντομη εισαγωγή στα σεξουαλικά δικαιώματα. Στη συνέχεια προβάλλουμε στην ολομέλεια το σύντομο βίντεο της Διεθνούς Ομοσπονδίας Οικογενειακού Προγραμματισμού(ΔΟΟΠ) "What do you want to be when you grow up?" και ακολουθεί συζήτηση.

Ενδεικτικές ερωτήσεις συζήτησης:

- Πώς νιώσατε βλέποντας αυτό το βίντεο;
- Τι σας έκανε ιδιαίτερη εντύπωση;
- Ποια δικαιώματα απεικονίζονται στο βίντεο;

Στη συνέχεια δίνουμε στα παιδιά μια σύντομη περίληψη των σεξουαλικών δικαιωμάτων.

Χωρίζουμε τα παιδιά σε ομάδες των 5. Σε κάθε ομάδα δίνουμε μια κάρτα στην οποία αναφέρεται ένα από τα σεξουαλικά δικαιώματα. Ζητούμε από τα παιδιά να επιλέξουν ένα θέμα/στοιχείο που τους ενδιαφέρει από το δικαίωμα που επέλεξαν.

Ζητούμε από την κάθε ομάδα να παρουσιάσει το δικαίωμα που επέλεξε είτε μέσα από ένα σύντομο θεατρικό αυτοσχεδιασμό είτε μέσα από τη συγγραφή μιας επιστολής που θα απευθύνεται σε ένα περιοδικό ή εφημερίδα και θα δίνει απάντηση σε ένα άτομο που ζήτησε βοήθεια γιατί το συγκεκριμένο του δικαίωμα έχει παραβιαστεί.

Η ομάδα θα πρέπει να το παρουσιάσει με τέτοιο τρόπο έτσι ώστε το δικαίωμα να μην είναι τόσο προφανές στους υπόλοιπους για να μπορούν να το αναγνωρίσουν.

Στη συνέχεια η κάθε ομάδα παρουσιάζει στην ολομέλεια και ακολουθεί συζήτηση.

Ενδεικτικές ερωτήσεις συζήτησης:

- Πως η έλλειψη ή η παραβίαση αυτών των δικαιωμάτων επηρεάζει τις ζωές των νέων;
- Πόσο σχετικά νομίζετε είναι αυτά τα δικαιώματα με εσάς σε προσωπικό επίπεδο;
- Πόσο σχετικά είναι αυτά τα δικαιώματα με τη χώρα μας;
- Πόσο σημαντική νομίζετε είναι η διακήρυξη των σεξουαλικών δικαιωμάτων;

¹Κυπριακός Σύνδεσμος Οικογενειακού Προγραμματισμού(2012). Σεξουαλικά Δικαιώματα: μια Διακήρυξη της Διεθνούς Ομοσπονδίας Οικογενειακού Προγραμματισμού(ΔΟΟΠ). Συνοπτική Έκδοση.

Κάρτες Σεξουαλικών Δικαιωμάτων

ΑΡΘΡΟ 1

Δικαίωμα ισότητας, ίσης προστασίας από το νόμο και ελευθερία από κάθε μορφή διάκρισης βάσει βιολογικού φύλου, σεξουαλικότητας ή κοινωνικού φύλου

- Όλοι γεννιούνται ελεύθεροι με ίσα δικαιώματα και αξιοπρέπεια και πρέπει να προστατεύονται από οποιαδήποτε μορφή διάκρισης λόγω σεξουαλικότητας, βιολογικού ή κοινωνικού φύλου.
- Όλα τα δικαιώματα πρέπει να χορηγούνται σε όλους χωρίς εξαίρεση.
- Πρέπει να δίνεται η δυνατότητα σε όλους να κάνουν επιλογές και να παίρνουν αποφάσεις σχετικά με τη ζωή τους.

ΑΡΘΡΟ 2

Δικαίωμα συμμετοχής ανεξαρτήτως βιολογικού φύλου, σεξουαλικότητας ή κοινωνικού φύλου

- Ο καθένας θα πρέπει να μπορεί να ζήσει σε έναν κόσμο όπου θα έχει τη δυνατότητα να συμμετέχει ενεργά, ελεύθερα και ουσιαστικά σε όλους τους τομείς της ανθρώπινης ζωής.
- Ο καθένας θα πρέπει να έχει τη δυνατότητα να επηρεάζει αποφάσεις αναφορικά με ζητήματα που έχουν άμεσο αντίκτυπο στην ευημερία του.
- Οι νέοι άνθρωποι θα πρέπει να έχουν το δικαίωμα να διαδραματίζουν ενεργό ρόλο στις διεργασίες αλλαγής της κοινωνίας τους.
- Ο καθένας θα πρέπει να μπορεί να παίρνει μέρος στη δημόσια και πολιτική ζωή.
- Ο καθένας θα πρέπει να μπορεί να ταξιδεύει ελεύθερα στο εξωτερικό και το εσωτερικό της χώρας του έτσι ώστε να του επιτρέπεται η ολοκληρωτική συμμετοχή.

ΑΡΘΡΟ 3

Δικαίωμα στη ζωή, την ελευθερία, την ασφάλεια του ατόμου και τη σωματική ακεραιότητα του ατόμου

- Όλα τα άτομα έχουν δικαίωμα στη ζωή, την ελευθερία και να είναι απαλλαγμένα από βασανιστήρια και βιαιότητες, απάνθρωπης και ταπεινωτικής μεταχείρισης. Αυτό συμπεριλαμβάνει το δικαίωμα του να εξασκεί κάποιος τη σεξουαλικότητά του απαλλαγμένη από βιαιότητα ή εξαναγκασμούς.
- Οι άνθρωποι δεν μπορούν να παρενοχλούνται ή να σκοτώνονται σαν μέτρο προστασίας της υπόληψης ή της τιμής της οικογένειας ή της κοινότητας.
- Κανένας δε θα πρέπει να παρενοχλείται ή να σκοτώνεται εξαιτίας της σεξουαλικής του συμπεριφοράς.
- Η ιατρική φροντίδα των γυναικών δε θα πρέπει ποτέ να βασίζεται σε κανένα άλλο λόγο πέρα από το να εξασφαλίζει την ευημερία και το δικαίωμα στην υγεία.
- Καμία γυναίκα δε θα πρέπει να εξαναγκάζεται να αποκτήσει ή να μην αποκτήσει παιδιά.
- Ο καθένας έχει το δικαίωμα να είναι απαλλαγμένος από επιβλαβή έθιμα, πρακτικές ή παραδόσεις συμπεριλαμβανομένου του ακρωτηριασμού των γυναικείων γεννητικών οργάνων και του αναγκαστικού ή πρόωρου γάμου.
- Ο καθένας έχει το δικαίωμα να είναι απαλλαγμένος από σεξουαλική βία εντός ή εκτός γάμου.
- Ο καθένας, συμπεριλαμβανομένων αυτών που εργάζονται στη βιομηχανία του σεξ, οποιουδήποτε κοινωνικού φύλου, έχει το δικαίωμα να είναι απαλλαγμένος από τον κίνδυνο της βίας που δημιουργείται από το στιγματισμό και τις διακρίσεις λόγω σεξουαλικότητας, βιολογικού ή κοινωνικού φύλου.
- Κανένας δε θα έπρεπε να συλλημβάνεται ή να φυλακίζεται επειδή προχώρησε σε συναινετική σεξουαλική επαφή.
- Κανένας δε θα πρέπει να υποβάλλεται σε βία, κακοποίηση ή παρενόχληση λόγω των σεξουαλικών του επιλογών.
- Όλοι οι μετανάστες πρέπει να έχουν πρόσβαση στην προστασία από σωματική βλάβη και βία εξαιτίας των σεξουαλικών τους εκφράσεων ή των εκφράσεων κοινωνικού τους φύλου.
- Όλοι έχουν το δικαίωμα να ζητήσουν και να τους δοθεί άσυλο και προστασία από καταδίωξη λόγω του βιολογικού τους φύλου, του σεξουαλικού τους προσανατολισμού ή της κατάστασης Ανοσολογικής Ανεπάρκειας (HIV status) τους.
- Κανένας δε θα πρέπει να απειλώνεται αν έχει σοβαρό φόβο καταδίωξης, εξαιτίας της σεξουαλικότητας του ή της κατάστασης Ανοσολογικής Ανεπάρκειας (HIV status) τους.

ΑΡΘΡΟ 4

Δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή

- Όλα τα άτομα έχουν το δικαίωμα να μην υπόκεινται σε αυθαίρετες παρεμβάσεις στην ιδιωτικής τους ζωή. Το δικαίωμα της ιδιωτικής ζωής είναι καίριο στην άσκηση της σεξουαλικής αυτονομίας.
- Όλα τα άτομα έχουν το δικαίωμα στη σεξουαλική αυτονομία και επιτρέπεται να παίρνουν αποφάσεις για τη σεξουαλικότητά τους, χωρίς αυθαίρετες παρεμβάσεις.
- Όλα τα άτομα έχουν το δικαίωμα στην εμπιστευτικότητα αναφορικά με τις υπηρεσίες σεξουαλικής υγείας, ιατρικά αρχεία και γενικότερα το δικαίωμα της προστασίας των πληροφοριών που αφορούν την κατάσταση Ανοσολογικής Ανεπάρκειας (HIV status) τους.
- Όλα τα άτομα έχουν το δικαίωμα να ελέγχουν τη διάδοση πληροφοριών που σχετίζονται με τις σεξουαλικές επιλογές τους και με άλλα ζητήματα που σχετίζονται με τη σεξουαλικότητά.

ΑΡΘΡΟ 5

Δικαίωμα στην προσωπική αυτονομία και αναγνώριση ενώπιον του νόμου

- Όλα τα άτομα έχουν το δικαίωμα να αναγνωρίζονται ενώπιον του νόμου και το δικαίωμα της σεξουαλικής ελευθερίας.
- Όλα τα άτομα έχουν το δικαίωμα να αναγνωρίζονται οπουδήποτε ενώπιον του νόμου χωρίς καμία διάκριση.
- Όλα τα άτομα είναι ελεύθερα να παίρνουν αποφάσεις σχετικά με τις σεξουαλικές πρακτικές και να δρουν σ'ένα περιβάλλον ελεύθερο από διακρίσεις, βία και κακοποίηση ή εξαναγκασμό και με σεβασμό προς τα δικαιώματα των άλλων.
- Κανένας δε θα πρέπει να υπόκειται σε νόμους που ποινικοποιούν τις συναινετικές σεξουαλικές πρακτικές ή συμπεριφορά.
- Όλοι όσοι βρίσκονται υπό κράτηση έχουν το δικαίωμα να μην τύχουν κακοποίησης ή βλάβης. Όλα τα άτομα υπό κράτηση έχουν το δικαίωμα για τακτικές συζυγικές επισκέψεις.
- Ο καθένας ανεξαιρέτως θα πρέπει να είναι απαλλαγμένος από κινδύνους που συνδέονται με το έγκλημα της εμπορίας ανθρώπων.
- Κανένας δε θα πρέπει να υπόκειται σε ιατρική έρευνα ή διαδικασίες παρά τη θέληση του, είτε επί της βάσης της σεξουαλικής έκφρασής του, του σεξουαλικού προσανατολισμού ή ιστορικού του ή της σεξουαλικής συμπεριφοράς του πραγματικής ή φερόμενης .
- Ο καθένας έχει το δικαίωμα να προστατεύεται από αναγκαστικές ιατρικές διαδικασίες ως προϋπόθεση για τη νομική αναγνώριση της ταυτότητας του κοινωνικού του φύλου ή να υπόκειται πιέσεις για την απόκρυψη ή αποκάλυψη του βιολογικού του φύλου, της ηλικίας του, του κοινωνικού του φύλου, της ταυτότητας του κοινωνικού του φύλου ή του σεξουαλικού του προσανατολισμού.
- Κανένας δε θα πρέπει να τύχει άρνησης εγγράφων ταυτότητας που να δείχνουν το κοινωνικό ή βιολογικό φύλο κατά τρόπο που να αντικατοπτρίζει την ταυτότητα κοινωνικού φύλου που το ίδιο το άτομο έχει επιλέξει.

ΑΡΘΡΟ 6

Δικαίωμα στην ελευθερία σκέψης, άποψης, έκφρασης και συνάθροισης

- Όλα τα άτομα έχουν το δικαίωμα να εκφράσουν τις ιδέες τους για τη σεξουαλικότητα, χωρίς αυθαίρετες παρεμβάσεις ή περιορισμούς, βασισμένους σε κυρίαρχα κοινωνικά πιστεύω.
- Όλα τα άτομα έχουν το δικαίωμα της ελευθερίας της σκέψης, συνείδησης και θρησκείας, λαμβάνοντας υπ' όψιν την εξελισσόμενη ικανότητα των παιδιών.
- Όλα τα άτομα έχουν το δικαίωμα να εξερευνήσουν τη σεξουαλικότητά τους χωρίς φόβο, να εκφράσουν τις επιθυμίες τους λαμβάνοντας πάντα υπ' όψιν τα δικαιώματα των άλλων.
- Όλοι έχουν το δικαίωμα, ιδιαίτερα οι γυναίκες, να εκφραστούν ελεύθερα με όποιο τρόπο επιλέγουν, χωρίς περιορισμούς.
- Όλα τα άτομα έχουν το δικαίωμα να αναζητήσουν, να λάβουν και να μεταδώσουν πληροφορίες σχετικές με τα ανθρώπινα δικαιώματα συμπεριλαμβανομένων των σεξουαλικών δικαιωμάτων, σεβόμενοι τα δικαιώματα των άλλων και την εξελισσόμενη ικανότητα των παιδιών.
- Όλα τα άτομα έχουν το δικαίωμα να συναντήσουν, να συναναστραφούν και να συναθροιστούν με άλλα άτομα ειρηνικά. Αυτό συμπεριλαμβάνει το δικαίωμα να γίνουν μέλος και να δημιουργήσουν ομάδες με σκοπό την ενημέρωση των υπολοίπων για τα σεξουαλικά δικαιώματα.

Άρθρο 7

Δικαίωμα στην υγεία και τα οφέλη της επιστημονικής προόδου

- Όλα τα άτομα έχουν το δικαίωμα να απολαμβάνουν το υψηλότερο δυνατό επίπεδο σεξουαλικής υγείας.
- Όλα τα άτομα έχουν το δικαίωμα να επιμένουν για ασφαλέστερες σεξουαλικές πρακτικές για την πρόληψη ανεπιθύμητων εγκυμοσύνων και σεξουαλικά μεταδιδόμενων νοσημάτων, συμπεριλαμβανομένου του HIV.
- Όλα τα άτομα έχουν το δικαίωμα να λαμβάνουν μέρος στη θέσπιση νόμων και πολιτικών που επηρεάζουν τη δημόσια υγεία στις κοινότητές τους.
- Κάθε παρέμβαση στο τομέα της υγείας πρέπει να λαμβάνει υπ' όψιν τις ιδιαίτερες ανάγκες των περιθωριοποιημένων ατόμων και κοινοτήτων.
- Όλα τα άτομα έχουν δικαίωμα στην πρόσβαση στις υπηρεσίες υγείας ακόμη και αν υπάρχουν παροχές υγείας που αντιτίθενται.
- Όλα τα άτομα έχουν το δικαίωμα στην πρόσβαση στην ενημέρωση σχετικά με την σεξουαλική υγεία και στην πρόσβαση στις καλύτερες δυνατές υπηρεσίες υγείας οι οποίες βασίζονται σε επιστημονικά έγκυρη μελέτη.
- Οι εργαζόμενοι στην σεξουαλική βιομηχανία έχουν το δικαίωμα σε ασφαλείς συνθήκες εργασίας και στη δυνατότητα να επιμένουν για ασφαλείς σεξουαλικές πρακτικές στο χώρο εργασίας τους.
- Οι λαμβάνοντες μέρος σε πολεμικές συγκρούσεις ή οι εκτοπισθέντες εξ αναγκασμού πρέπει να έχουν πρόσβαση σε σεξουαλικές και αναπαραγωγικές υπηρεσίες.
- Όλα τα άτομα έχουν το δικαίωμα να απολαμβάνουν τα οφέλη της επιστημονικής προόδου και των επιδράσεων της στα σεξουαλικά δικαιώματα και τη σεξουαλική υγεία.
- Όλα τα άτομα έχουν δικαίωμα στη πρόσβαση ή την απόρριψη ιατρικών τεχνολογιών αναπαραγωγικής υγείας και άλλων χωρίς καμία διάκριση. Οι όποιοι ηλικιακοί περιορισμοί στο δικαίωμα αυτό δε θα πρέπει να παραβαίνουν τις αρχές κατά των διακρίσεων και της εξελικτικής ικανότητας του παιδιού.
- Όλα τα άτομα έχουν το δικαίωμα να συμμετέχουν ή να αρνηθούν να λάβουν μέρος σε επιστημονική έρευνα με ίσες πιθανότητες για όλους και χωρίς διακρίσεις.

Άρθρο 8

Το δικαίωμα στην εκπαίδευση και πληροφόρηση

- Όλα τα άτομα έχουν το δικαίωμα στην περιεκτική σεξουαλική διαπαιδαγώγηση για να βοηθηθούν στην πλήρη άσκηση όλων των πολιτικών τους δικαιωμάτων στην ιδιωτική, δημόσια και πολιτική σκηνή.
- Οι νέοι άνθρωποι έχουν το δικαίωμα στην περιεκτική σεξουαλική διαπαιδαγώγηση για να βοηθηθούν ως προς την ενδυνάμωση τους έτσι ώστε να προβούν σε ενημερωμένες και υπεύθυνες αποφάσεις αναφορικά με τη σεξουαλική τους υγεία.
- Οι νέοι άνθρωποι έχουν το δικαίωμα να παρέχουν πληροφορίες και να εκφέρουν τις απόψεις τους για τη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση και τις πολιτικές γύρω από αυτή.
- Όλα τα άτομα έχουν το δικαίωμα να αναπτύξουν δεξιότητες που θα τους βοηθήσουν να διαπραγματευτούν ισχυρότερες και δικαιότερες σχέσεις.
- Οι νέοι άνθρωποι πρέπει να έχουν το δικαίωμα πρόσβασης σε πληροφορίες που ενισχύουν τη σεξουαλικότητα, τα σεξουαλικά δικαιώματα και τη σεξουαλική υγεία.
- Όλα τα άτομα πρέπει να έχουν πρόσβαση σε πληροφορίες δοσμένες σε εύκολα κατανοητή γλώσσα για σχετικά θέματα συμπεριλαμβανομένου του πότε, πώς, και με ποιόν να έχουν σεξουαλική επαφή και πότε η σεξουαλική συμπεριφορά θα γίνει αναπαραγωγική.
- Όλα τα άτομα έχουν το δικαίωμα στην εκπαίδευση και την ενημέρωση έτσι ώστε να διασφαλίζεται ότι οι αποφάσεις που παίρνουν σχετικά με τη σεξουαλική τους υγεία λαμβάνονται ελεύθερα και με ενημερωμένη συγκατάθεση.

Άρθρο 9

Το δικαίωμα της επιλογής γάμου ή όχι και της δημιουργίας οικογένειας και της απόφασης εάν, πώς και πότε να αποκτήσει παιδιά

- Όλα τα άτομα έχουν το δικαίωμα της επιλογής του πότε και εάν θέλουν να αποκτήσουν παιδιά και η νομοθεσία πρέπει να αναγνωρίζει την ποικιλομορφία των οικογενειών.
- Όλα τα άτομα έχουν το δικαίωμα να εισέλθουν ελεύθερα σε γάμο πράγμα διαθέσιμο σε όλους αδιακρίτως και με την ανάλογη αναφορά στην εξελικτική ικανότητα των παιδιών.
- Όλα τα άτομα έχουν το δικαίωμα στην κοινωνική πρόνοια για τις οικογένειες ανεξάρτητα από τον τύπο της οικογένειας την οποία έχουν επιλέξει και λαμβάνοντας υπόψη όσους τύπους δεν ορίζονται από την καταγωγή ή το γάμο.
- Όλα τα άτομα έχουν το δικαίωμα να έχουν πρόσβαση στην αναγκαία πληροφόρηση για να επιλέξουν πόσος χρόνος θα παρέλθει μεταξύ της απόκτησης του κάθε παιδιού και κατά πόσον ή όχι θα αποκτήσουν παιδιά.
- Όλα τα άτομα έχουν το δικαίωμα να αποφασίσουν αναφορικά με το αν, πότε και πώς θα αποκτήσουν παιδιά συμπεριλαμβανομένων των επιλογών της υιοθεσίας και των θεραπειών γονιμότητας και της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτές μεθόδους αντισύλληψης από το ευρύτερο φάσμα επιλογών.
- Όλες οι γυναίκες έχουν το δικαίωμα στην πρόσβαση σε ενημέρωση για ασφαλή αναπαραγωγική υγεία, ασφαλή μητρότητα και άμβλωση τα οποία οφείλουν να είναι σε όλους εύκολα προσβάσιμα και προσιτά από οικονομικής απόψεως.
- Όλα τα άτομα έχουν τα ίδια δικαιώματα και ευθύνες για τα παιδιά που έχουν στη φροντίδα τους χωρίς καμία διάκριση, και σε κάθε περίπτωση το συμφέρον που είναι καλύτερο για τα παιδιά οφείλει να είναι της μεγαλύτερης σημασίας.

Άρθρο 10

Δικαίωμα στην απόδοση ευθυνών και σε επανόρθωση

- Όλα τα άτομα έχουν το δικαίωμα στην αποτελεσματική, επαρκή και προσβάσιμη προστασία από τα αρμόδια σώματα για να διασφαλίσουν ότι τα σεξουαλικά τους δικαιώματα εφαρμόζονται. Αυτό συμπεριλαμβάνει τη παρακολούθηση της εφαρμογής των σεξουαλικών δικαιωμάτων καθώς επίσης και την πρόσβαση στην αποκατάσταση της παραβίασης των σεξουαλικών δικαιωμάτων.
- Τα κράτη πρέπει να ηχοδοτούν για το πώς εφαρμόζουν και διασφαλίζουν τα σεξουαλικά δικαιώματα.
- Όλα τα άτομα κατά τη διάρκεια πολεμικής σύγκρουσης έχουν το δικαίωμα της αποτελεσματικής παρακολούθησης και προσφυγής στη δικαιοσύνη για σεξουαλική και έμφυλη βία.
- Όλα τα άτομα πρέπει να έχουν πρόσβαση σε πληροφορίες που θα τους βοηθήσουν να ζητήσουν επανόρθωση για παραβίαση των σεξουαλικών τους δικαιωμάτων.
- Όλα τα άτομα έχουν το δικαίωμα να καθιστούν υπευθύνους μη κυβερνητικούς παράγοντες για τις πράξεις τους οι οποίες επηρεάζουν τη δυνατότητα τους να απολαύσουν τα σεξουαλικά τους δικαιώματα.
- Τα κράτη θα διασφαλίσουν ότι τρίτα μέρη δεν παραβιάζουν τα σεξουαλικά δικαιώματα των πολιτών.

Θεματική Ενότητα 3

Δημιουργία και Βελτίωση Κοινωνικού Εαυτού

Υποενότητα 3.1

Οικογενειακός Προγραμματισμός,
Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία

Δείκτης Επιτυχίας

Οι μαθητές/τριες:

Να αναγνωρίζουν τη σημαντικότητα της σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας

Να αναγνωρίζουν τις υγιείς προϋποθέσεις για έναρξη σεξουαλικών σχέσεων

Να γνωρίζουν και να υπερασπίζονται τα σεξουαλικά και αναπαραγωγικά δικαιώματα

Να αναλύουν κριτικά τους παράγοντες που επηρεάζουν τη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία

Τάξη:

Γ'

ΤΙΤΛΟΣ:

Σωματικό Καρουζέλ Πόσο διεκδικητικός/κή είμαι;¹

ΔΙΑΡΚΕΙΑ:

40 λεπτά

ΥΛΙΚΑ:

- Φάκελοι που περιλαμβάνουν κάρτες με οδηγίες (Βλέπε πιο κάτω)

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

Ζητούμε από τους συμμετέχοντες να δημιουργήσουν έναν εσωτερικό και ένα εξωτερικό κύκλο και να καθίσουν σε ζευγάρια ο ένας απέναντι από τον άλλο.

Το κάθε ζευγάρι λαμβάνει ένα φάκελο που περιλαμβάνει κάρτες με σωματικές δραστηριότητες.

Ζητούμε από τα παιδιά να διαλέξουν μια κάρτα από το φάκελο και να διαβάσουν τη δραστηριότητα.

Το κάθε ζευγάρι θα πρέπει να αποφασίσει μαζί αν θέλουν να εκτελέσουν τη δραστηριότητα. Εάν ο ένας ή και οι δύο δε θέλουν τότε δε θα το κάνουν. Το άλλο άτομο θα πρέπει να το σεβαστεί αυτό.

Αλλάζουν ζευγάρια τρεις φορές.

Είναι σημαντικό να συμμετέχουμε κι εμείς σε αυτή την άσκηση.

Στην συνέχεια γίνεται συζήτηση στην ολομέλεια.

Ενδεικτικές ερωτήσεις συζήτησης:

- Εκτελέσατε πολλές ή λίγες δραστηριότητες;
- Υπήρχε διαφορά στην ανταπόκριση σας σε διαφορετικές σωματικές δραστηριότητες;
- Τι όρισε την στάση σας;
- Θα θέλατε να μην είχατε ανταποκριθεί σε κάποια σωματική δραστηριότητα;
- Ήταν δύσκολο όταν το άλλο άτομο αρνήθηκε; Πώς αισθανθήκατε;

¹ Διεθνής Ομοσπονδία Οικογενειακού Προγραμματισμού- Ευρωπαϊκό Δίκτυο (2014). Μια ολοκληρωμένη εργαλειοθήκη: Για τη δημιουργία ενός προγράμματος που θα στοχεύει στην ενδυνάμωση των νέων με μαθησιακές δυσκολίες κατά της σεξουαλικής κακοποίησης και βίας. Λευκωσία: Κυπριακός Σύνδεσμος Οικογενειακού Προγραμματισμού.

Κάρτες με οδηγίες:

- Κάντε χειραψία.
- Φιλήστε ο ένας τον άλλο στο μάγουλο.
- Κάντε ο ένας στον άλλο μασάζ στους ώμους.
- Κλείστε το μάτι ο ένας στον άλλο.
- Κάντε μασάζ το χέρι του άλλου.
- Χαϊδέψτε ο ένας το πρόσωπο του άλλου.
- Φιλήστε τον άλλο στο αυτί.
- Τρίψτε ο ένας τη μούρη του πάνω στον άλλο.
- Χτενίστε τα μαλλιά του συντρόφου σας.
- Καθίστε ο ένας στα γόνατα του άλλου.

Θεματική Ενότητα 3

Δημιουργία και Βελτίωση Κοινωνικού Εαυτού

Υποενότητα 3.1

Οικογενειακός Προγραμματισμός,
Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία

Δείκτης Επιτυχίας

Οι μαθητές/τριες:

Να αναγνωρίζουν τη σημασία της αντισύλληψης και να επεξηγούν τρόπους αντισύλληψης

Να αναλύουν κριτικά τους παράγοντες που επηρεάζουν τη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία

Τάξη:

Γ'

ΤΙΤΛΟΣ:

Αντισύλληψη – Σωστό / Λάθος

ΔΙΑΡΚΕΙΑ:

40 λεπτά

ΥΛΙΚΑ:

- Φύλλο εργασίας (Βλέπε πιο κάτω)
- Έννοια αντισύλληψης
- Έννοια της επείγουσας αντισύλληψης

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

Χωρίζουμε τα παιδιά σε ομάδες 4-6 ατόμων και δίνουμε σε κάθε ομάδα ένα αντίγραφο του φύλλου εργασίας.

Δίνουμε στις ομάδες 10 λεπτά για να διαβάσουν τις δηλώσεις, να συζητήσουν μεταξύ τους το περιεχόμενο του φύλλου εργασίας και να απαντήσουν στις δηλώσεις.

Η κάθε ομάδα επιλέγει ένα εκπρόσωπο ο οποίος θα παρουσιάσει τις απαντήσεις της ομάδας. Κάθε επόμενη απάντηση παρουσιάζεται από διαφορετική ομάδα και ταυτόχρονα παρουσιάζονται οι σωστές απαντήσεις.

Αφού παρουσιαστούν όλες οι απαντήσεις παρουσιάζουμε στα παιδιά τον ορισμό της αντισύλληψης και της επείγουσας αντισύλληψης και ακολουθεί συζήτηση στην ολομέλεια:

Ενδεικτικές ερωτήσεις συζήτησης:

- Υπήρξε οτιδήποτε που σας δυσκόλεψε στην άσκηση;
- Γιατί είναι σημαντική η αντισύλληψη;
- Ποιοι νομίζετε ότι είναι οι παράγοντες που μπορεί να επηρεάσουν ή να καθορίσουν τη χρήση μεθόδου αντισύλληψης;
- Ποιος έχει την ευθύνη για τη χρήση αντισύλληψης;
- Έχουν όλα τα άτομα πρόσβαση σε μεθόδους αντισύλληψης;

Αντισύλληψη

Η αντισύλληψη είναι η χρήση προσωρινών, μακροχρόνιων ή μόνιμων μεθόδων για την πρόληψη της εγκυμοσύνης. Τα προφυλακτικά είναι το μόνο διαθέσιμο μέσο για την προστασία από τον ιό HIV και άλλων σεξουαλικά μεταδιδόμενων λοιμώξεων (ΣΜΛ).

<http://www.ippf.org/our-work/what-we-do/Contraception>

Επείγουσα αντισύλληψη

Η επείγουσα αντισύλληψη αναφέρεται σε μεθόδους αντισύλληψης που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την αποφυγή εγκυμοσύνης κατά τις πρώτες λίγες ημέρες, μετά από μια σεξουαλική επαφή. Είναι μια μέθοδος που χρησιμοποιείται σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης, όπως μετά από μια σεξουαλική επαφή χωρίς προφυλάξεις, την αποτυχία χρήσης αντισύλληψης ή κακής χρήσης αντισύλληψης όπως τη μη λήψη αντισυλληπτικού χαπιού, να σχιστεί το προφυλακτικό ή σε περιπτώσεις βιασμού ή εξαναγκασμού για σεξουαλική επαφή.

Η επείγουσα αντισύλληψη είναι αποτελεσματική μόνο κατά τις πρώτες λίγες ημέρες μετά τη σεξουαλική επαφή πριν το ωάριο απελευθερωθεί από την ωοθήκη και πριν την γονιμοποίηση. Τα χάπια επείγουσας αντισύλληψης δεν μπορούν να διακόψουν μια καθιερωμένη εγκυμοσύνη ή να βλάψουν το αναπτυσσόμενο έμβρυο.

<http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs244/en/>

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

1. Το προφυλακτικό προσφέρει 100% ασφάλεια για ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη.

Σωστό

Λάθος

.....

2. Αν η μέθοδος αντισύλληψης που χρησιμοποιήσει ένα ζευγάρι αποτύχει ή αν δεν έχει πάρει προφύλαξη το μόνο που μπορεί να κάνει είναι να προσευχηθεί.

Σωστό

Λάθος

.....

3. Αν κάποιες φορές μια γυναίκα ξεχάσει να πάρει το αντισυλληπτικό χάπι δεν θα μείνει έγκυος.

Σωστό

Λάθος

.....

4. Όταν το αντρικό μόριο, το πέος, απομακρυνθεί από τον κόλπο της γυναίκας πριν την εκσπερμάτωση, τότε δεν υπάρχει πιθανότητα γονιμοποίησης ωαρίου - εγκυμοσύνης.

Σωστό

Λάθος

.....

5. Η επείγουσα αντισύλληψη ή αλλιώς το χάπι της επόμενης μέρα είναι μέθοδος αντισύλληψης.

Σωστό

Λάθος

.....

6. Η γυναίκα μένει έγκυος μόνο στο μέσο του κύκλου της.

Σωστό

Λάθος

.....

7. Η χρήση δύο προφυλακτικών δίνει καλύτερη προστασία

Σωστό

Λάθος

.....

8. Το ενδομήτριο σπείραμα(coil) τοποθετείται στον κόλπο της γυναίκας και συστήνεται συνήθως στις γυναίκες που έχουν κάνει παιδιά.

Σωστό

Λάθος

.....

9. Ο άντρας ή η γυναίκα που κάνει στείρωση είναι σεξουαλικά ανίκανος/νη.

Σωστό

Λάθος

.....

10. Το σπέρμα μένει ζωντανό κάποιες ώρες στον κόλπο της γυναίκας.

Σωστό

Λάθος

.....

Απαντήσεις

1. Λάθος

Το προφυλακτικό μπορεί να σπάσει κατά τη διάρκεια της σεξουαλικής επαφής ή να προκληθεί κάποια φθορά κατά τη διάρκεια του ανοίγματος του κουτιού. Η ακαταλληλότητα του μέρους φύλαξης του προφυλακτικού μπορεί να προκαλέσει φθορά, όπως έκθεση σε ψηλές θερμοκρασίες ή φύλαξη για μεγάλο χρονικό διάστημα π.χ. μέσα στο πορτοφόλι. Αν η χρήση γίνει μετά την ημερομηνία λήξης του προφυλακτικού τότε, επίσης, είναι ακατάλληλο.

2. Λάθος

Όσο πιο σύντομα μετά την σεξουαλική επαφή μια γυναίκα πάρει το χάπι της επόμενης μέρας ή όπως ονομάζεται αλλιώς χάπι έκτακτης ανάγκης τόσο πιο αποτελεσματικό θα είναι. Δεν χρειάζεται συνταγή από γιατρό και πωλείται σε όλα τα φαρμακεία.

3. Λάθος

Τα αντισυλληπτικά χάπια αποτελούνται από τις ορμόνες οιστραδιόλη και προγεστερόνη. Σκοπός αυτών των ορμονών είναι να αναστείλουν την ωορρηξία και να εμποδίσουν τη γονιμοποίηση ή την εμφύτευση του γονιμοποιημένου ωαρίου. Είναι αποτελεσματικό μέτρο αντισύλληψης όταν η λήψη τους γίνεται σωστά και η ενδεχόμενη αποτυχία τους οφείλεται συνήθως σε λάθος χρήση.

4. Λάθος

Κάποια ποσότητα σπέρματος αποβάλλεται από το πέος και κατά την διάρκεια της σεξουαλικής επαφής και όχι μόνο στην εκσπερμάτωση.

5. Λάθος

Το χάπι της επόμενης μέρας ή επείγουσα αντισύλληψη, ή όπως ονομάζεται και αλλιώς χάπι έκτακτης ανάγκης, δεν αποτελεί μέθοδο αντισύλληψης. Η λήψη του πρέπει να γίνεται μόνο δύο φορές το χρόνο με απόσταση τουλάχιστο έξι μήνες από τη κάθε δόση. Αποτελείται από αυξημένη δόση των ορμονών οιστραδιόλης και προγεστερόνης που μπορεί να προκαλέσει διαταραχές στην έμμηνου ρύση και άλλα συμπτώματα όπως ζάλη, εμετό και αίσθημα κούρασης.

6. Λάθος

Μια γυναίκα μπορεί να μείνει έγκυος και σε άλλες φάσεις του κύκλου της αλλά με μειωμένες πιθανότητες σύλληψης. Η διάρκεια του κύκλου ποικίλει από γυναίκα σε γυναίκα. Το σπέρμα μπορεί να επιβιώσει για αρκετές ημέρες, επομένως, ακόμη και αν έχει σεξουαλική επαφή λίγες ημέρες πριν την ωορρηξία, υπάρχει η πιθανότητα να μείνει έγκυος.

7. Λάθος

Γίνεται τριβή και μπορεί να προκληθεί πιο εύκολα φθορά.

8. Σωστό

Λόγω του ότι μπορεί να προκληθεί ρήξη της σάλπιγγας από ενδομήτρια κύηση.

9. Λάθος

Η σεξουαλική ορμή του άτομου δεν έχει να κάνει με τη στέρωση.

10. Σωστό

Μπορεί να μείνει ζωντανό μέχρι και 72 ώρες.

Θεματική Ενότητα 3

Δημιουργία και Βελτίωση Κοινωνικού Εαυτού

Υποενότητα 3.1

Οικογενειακός Προγραμματισμός,
Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία

Δείκτης Επιτυχίας

Οι μαθητές/τριες:

Να αναγνωρίζουν τη σημασία της αντισύλληψης και να επεξηγούν τρόπους αντισύλληψης

Να αναλύουν κριτικά τους παράγοντες που επηρεάζουν τη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία

Τάξη:

Γ'

ΤΙΤΛΟΣ:

Αντισύλληψη

ΔΙΑΡΚΕΙΑ:

40 λεπτά

ΥΛΙΚΑ:

- Σενάριο (Βλέπε πιο κάτω)

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

Το μάθημα έχει την μορφή συζήτησης στη βάση δοσμένου φανταστικού σεναρίου. Είμαστε πολύ προσεκτικοί με τα ονόματα που αναφέρονται στα σενάρια. Αν υπάρχουν παιδιά στην τάξη με τα ίδια ονόματα τα αλληλλάζουμε.

Χωρίζουμε τα παιδιά σε ομάδες των 4 - 5 ατόμων. Μοιράζουμε στις ομάδες το σενάριο και ζητούμε αρχικά να το μελετήσουν, να συζητήσουν και να απαντήσουν τις ερωτήσεις.

Ακολούθως η κάθε ομάδα παρουσιάζει στην ολομέλεια τις απαντήσεις της και γίνεται συζήτηση.

Συντονίζουμε τη συζήτηση, παρουσιάζουμε τις μεθόδους αντισύλληψης, διορθώνουμε πιθανές παρερμηνείες αναφερόμαστε σε μύθους και πραγματικότητες σχετικά με τις μεθόδους αντισύλληψης ή τους τρόπους πρόληψης επικίνδυνης σεξουαλικής συμπεριφοράς.

Σενάριο

Η Μαρία και ο Αντώνης είναι 18 χρονών. Έχουν σχέση εδώ και 2 χρόνια και έχουν από κοινού αποφασίσει να κάνουν έρωτα. Βρέθηκαν στο σπίτι της Μαρίας όταν οι γονείς της έλειπαν. Η Μαρία είναι κάπως ανήσυχη. Εξηγεί στον Αντώνη ότι φοβάται μήπως μείνει έγκυος και ζητά να χρησιμοποιήσουν προφυλακτικό. Ο Αντώνης προσπαθεί να πείσει την Μαρία ότι δεν υπάρχει κανένας φόβος για ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη χωρίς την χρήση προφυλακτικού, γιατί μπορούν να προφυλαχτούν με άλλους τρόπους.

Ενδεικτικές Ερωτήσεις:

- Ποια είναι η άποψη σας για την στάση της Μαρίας;
- Ποια είναι η άποψη σας για την στάση του Αντώνη;
- Ποιος νομίζετε έχει την ευθύνη για τη χρήση αντισύλληψης;
- Από πού μπορεί να προμηθευτεί κάποιο άτομο προφυλακτικά;

Θεματική Ενότητα 3

Δημιουργία και Βελτίωση Κοινωνικού Εαυτού

Υποενότητα 3.1

Οικογενειακός Προγραμματισμός,
Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία

Δείκτης Επιτυχίας

Οι μαθητές/τριες:

Να αναγνωρίζουν τα Σεξουαλικά
Μεταδιδόμενα Νοσήματα (ΣΜΝ)
Να περιγράφουν τα κυριότερα συμπτώματα των
ΣΜΛ, να γνωρίζουν τις συνέπειες τους και να
επεξηγούν τρόπους αποφυγής
Να αναλύουν κριτικά τους παράγοντες που
επηρεάζουν τη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία

Τάξη:

Γ'

ΤΙΤΛΟΣ:

Σεξουαλικά Μεταδιδόμενες Λοιμώξεις (ΣΜΛ)

ΔΙΑΡΚΕΙΑ:

40 λεπτά

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

Μέσα από αυτή την άσκηση στόχος μας είναι να μιλήσουμε στα παιδιά για το θέμα της υπευθυνότητας και να δείξουμε τη δυσκολία που υπάρχει στο να ακολουθήσουμε κάποιους κανόνες που αφορούν απλά πράγματα στη ζωή μας σε σχέση με πιο δύσκολα όπως είναι το ασφαλές σεξ.

Κάνουμε τις ακόλουθες ερωτήσεις στα παιδιά στις οποίες η απάντηση θα είναι ΝΑΙ ή ΟΧΙ. Αν η απάντηση είναι ΝΑΙ τότε στέκονται. Στη συνέχεια όσοι απαντούν ΟΧΙ σε μια ερώτηση κάθονται και παραμένουν καθισμένοι.

- Τις **πλείστες μέρες** της βδομάδας τα απογεύματα κάνω ιδιαίτερα μαθήματα. (συνήθως όλοι έχουν)
- Πλένω τα δόντια μου **καθημερινά** (συνήθως όλοι τα πλένουν, άρα απαντούν ναι και παραμένουν όρθιοι)
- Όταν είμαι στο αυτοκίνητο φοράω **πάντα** ζώνη ασφαλείας (οι περισσότεροι το τηρούν άρα απαντούν ναι και μένουν όρθιοι. Ορισμένοι όμως κάθονται)
- Συνηθίζω να τρώω υγιεινά δηλ. **σπάνια** τρώω junk –food π.χ. πίτσα κτλ. (Όσοι τρώνε υγιεινά συνήθως μένουν όρθιοι και οι υπόλοιποι κάθονται)
- **Συνήθως** δεν μεθώ (δηλ. αν μεθώ συχνά, κάθομαι)
- Πάω στον οδοντογιατρό **τακτικά** για εξετάσεις ρουτίνας (οι πιο πολλοί κάθονται)
- **Ποτέ** δεν καπνίζω (αν καπνίζω, κάθομαι)

Στο τέλος της δραστηριότητας θα παρατηρήσουμε ότι πολύ λίγοι θα μείνουν όρθιοι. Ζητούμε από όλα τα παιδιά να καθίσουν και ξεκινούμε μια συζήτηση που εστιάζεται στο ασφαλές σεξ και στην προφύλαξη από Σεξουαλικά Μεταδιδόμενα Νοσήματα(ΣΜΝ) παρουσιάζοντας ταυτόχρονα τα ΣΜΝ (συμπτώματα, συνέπειες και τρόπους αποφυγής)

Θεματική Ενότητα 3

Δημιουργία και Βελτίωση Κοινωνικού Εαυτού

Υποενότητα 3.1

Οικογενειακός Προγραμματισμός,
Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία

Δείκτης Επιτυχίας

Οι μαθητές/τριες:

Να αναγνωρίζουν τις Σεξουαλικά Μεταδιδόμενες
Λοιμώξεις

Να περιγράφουν τα κυριότερα συμπτώματα των
ΣΜΛ, να γνωρίζουν τις συνέπειες τους και να
επεξηγούν τρόπους αποφυγής

Να αναλύουν κριτικά τους παράγοντες που
επηρεάζουν τη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία

Τάξη:

Γ'

ΤΙΤΛΟΣ:

Χειραψία

ΔΙΑΡΚΕΙΑ:

40 λεπτά

ΥΛΙΚΑ:

- Στυλό, γάντια μιας χρήσης
- Κάρτες με οδηγίες (Βλέπε πιο κάτω)
- Ορισμός Σεξουαλικά Μεταδιδόμενων Λοιμώξεων (Βλέπε πιο κάτω)

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

Μοιράζουμε στα παιδιά από μια κάρτα και τους ζητούμε να ακολουθήσουν τις οδηγίες που αναγράφονται στην κάρτα χωρίς να γνωρίζουν σε αυτή τη φάση τη σημασία των συμβόλων που βρίσκονται σε κάθε κάρτα. Οι οδηγίες για τις κάρτες βρίσκονται πιο κάτω όπως επίσης και ο αριθμός των καρτών που θα δώσουμε σε ένα ενδεικτικό αριθμό 10 ατόμων.

Τα άτομα που χρειάζονται γάντι παίρνουν από το κουτί.

Άτομα που δεν φοράνε γάντι, πρέπει κάθε φορά που κάνουν χειραψία να ζωγραφίζουν στο χέρι του άλλου το σημάδι που υπάρχει πάνω στην κάρτα τους.

Τα παιδιά κινούνται ελεύθερα στο χώρο, κάνοντας χειραψία ζωγραφίζοντας τα ανάλογα σύμβολα σύμφωνα με τις οδηγίες των καρτών που έχουν στην κατοχή τους.

Όλοι έχουν το δικαίωμα να αρνηθούν τη χειραψία από κάποιο άτομο.

Αφού ολοκληρωθεί η δραστηριότητα καλούμε τα παιδιά να καθίσουν σε κύκλο. Εξηγούμε τα σύμβολα και τις αντιστοιχίες τους, ενώ στη συζήτηση δίνεται η ευκαιρία να αντιληφθούν τα άτομα τη σημασία της προφύλαξης από ΣΜΛ καθώς και της ενημερωμένης επιλογής χρήσης προφυλακτικού. Παρουσιάζουμε τις ΣΜΛ, κάνοντας αναφορά στα συμπτώματα, τις συνέπειες καθώς και τους τρόπους αποφυγής και προφύλαξης.

Εισηγήσεις προς εκπαιδευτικούς:

Στο τέλος της άσκησης όταν επεξηγούμε την άσκηση, είναι σημαντικό να αναφερόμαστε σε σύμβολα πάνω στις κάρτες και όχι σε άτομα που είναι φορείς ΣΜΛ ή που επιλέγουν χρήση προφυλακτικού ή αριθμό σεξουαλικών συντρόφων, για να αποφύγουμε οποιαδήποτε ταύτιση ατόμων με συγκεκριμένες συμπεριφορές.

Μερικοί θα πρέπει να κάνουν χειραψία με μόνο ένα άτομο («μόνο ένας σύντροφος»), μερικοί θα κάνουν χειραψία φορώντας γάντια («φορώντας προφυλακτικό»), άλλοι θα κάνουν χειραψία με όποιον θέλουν («πολλοί σύντροφοι») και άλλοι με κανένα («αποχή»).

Κατά τη διάρκεια της συζήτησης ανατροφοδότησης διευκολύνουμε μια συζήτηση που θα εξηγεί τη σημασία της άσκησης. Τη σημασία δηλαδή της επιλογής στη διαμόρφωση στάσεων σε σχέση με τη σεξουαλική δραστηριότητα και τη σημασία των ενημερωμένων επιλογών σε σχέση με την προστασία από ΣΜΛ.

Ενδεικτικές ερωτήσεις συζήτησης:

- Ήταν ευχάριστο το παιχνίδι που μόλις παίξαμε ή δυσάρεστο;
- Ποια στοιχεία το κάνουν ευχάριστο; Ποια στοιχεία το κάνουν δυσάρεστο;
- Ποια, νομίζετε, ότι ήταν η σημασία του παιχνιδιού;
- Τι είναι η αποχή στη ζωή των ανθρώπων; (Ενδεικτικά η απάντηση που ενθαρρύνεται είναι: «Η αποχή είναι επιλογή»)
- Ποια η σημασία της χρήσης προφυλακτικού στη ζωή των ανθρώπων; (Ενδεικτικά η απάντηση που ενθαρρύνεται είναι: «Η χρήση προφυλακτικού είναι επιλογή».)
- Ποια η σημασία της μη χρήσης προφυλακτικού στη ζωή των ανθρώπων; (Ενδεικτικά η απάντηση που ενθαρρύνεται είναι: «Η μη χρήση προφυλακτικού είναι επιλογή».)
- Ποιες συνέπειες είναι πιθανόν να έχουν οι επιλογές που παρουσιάστηκαν στο παιχνίδι;
- Είναι σημαντικό τα άτομα να κάνουν υπεύθυνες και ενημερωμένες επιλογές σε σχέση με τη σεξουαλική τους δραστηριότητα; Γιατί;

Κάρτες

Κάνε χειραψία με μόνο ένα άτομο

Ω

(1 κάρτα)

Κάνε χειραψία με όποιο άτομο θέλεις.

X

(6 κάρτες)

Μην κάνεις χειραψία με κανένα.

Ψ

(1 κάρτα)

Κάνε χειραψία με όποιο άτομο θέλεις. Φόρεσε γάντι.

Ο

(1 κάρτα)

Κάνε χειραψία με μόνο ένα άτομο. Φόρεσε γάντι.

Υ

(1 κάρτα)

Η χρήση των συμβόλων πάνω στις κάρτες:

- το σύμβολο «Ω» αντιστοιχεί με HIV.
- το σύμβολο «X» αντιστοιχεί με ηπατίτιδα Β ή γονόρροια ή χλαμύδια ή σύφιλη ή τριχομονάδες ή μαλακό έλκος, ή έρπη των γεννητικών οργάνων ή κονδυλώματα.
- το σύμβολο «Ψ» αντιστοιχεί με αποχή από σεξουαλική δραστηριότητα.
- το σύμβολο «Ο» αντιστοιχεί με την χρήση προφυλακτικού και την επιλογή πολλαπλών σεξουαλικών συντρόφων.
- το σύμβολο «Υ» αντιστοιχεί με χρήση προφυλακτικού και την επιλογή ενός σεξουαλικού συντρόφου.

Σεξουαλικά Μεταδιδόμενες Λοιμώξεις (ΣΜΛ)

«Οι Σεξουαλικά Μεταδιδόμενες Λοιμώξεις (ΣΜΛ) είναι λοιμώξεις που μεταδίδονται κυρίως μέσω της σεξουαλικής επαφής. Υπάρχουν περισσότερα από 30 διαφορετικά σεξουαλικά μεταδιδόμενα βακτήρια, ιοί και παράσιτα.

Οι πιο κοινές ΣΜΛ είναι η γονόρροια, τα χλαμύδια, η σύφιλη, οι τριχομονάδες, μαλακό έλκος, ο έρπης των γεννητικών οργάνων, τα κονδυλώματα, το HIV και η ηπατίτιδα Β.

Κάποια από αυτά συγκεκριμένα το HIV και η σύφιλη μπορούν επίσης να μεταδοθούν από τη μητέρα στο παιδί κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης και του τοκετού, και μέσα από προϊόντα αίματος και μεταφορά ιστών.»
http://www.who.int/topics/sexually_transmitted_infections/en/

Θεματική Ενότητα 3

Δημιουργία και Βελτίωση Κοινωνικού Εαυτού

Δείκτης Επιτυχίας

Οι μαθητές/τριες:

Να αναλύουν τις επιπτώσεις της εγκυμοσύνης και της διακοπής της κατά την εφηβεία

Να αναλύουν κριτικά τους παράγοντες που επηρεάζουν τη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία

Υποενότητα 3.1

Οικογενειακός Προγραμματισμός,
Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία

Τάξη:

Γ'

ΤΙΤΛΟΣ:

Ανεπιθύμητη Εγκυμοσύνη

ΔΙΑΡΚΕΙΑ:

40 λεπτά

ΥΛΙΚΑ:

- Μεγάλο φύλλο χαρτιού
- Μαρκadόροι
- Νομοθεσία περί εκτρώσεων (Βλέπε πιο κάτω)

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

Ζητούμε από ένα παιδί να υποδυθεί το ρόλο μιας 18χρονης κοπέλας η οποία μόλις μαθαίνει ότι είναι έγκυος.

Ζητούμε από τα παιδιά να χωριστούν σε δύο ομάδες και να δημιουργήσουν ένα διάδρομο. Η μια ομάδα στέκεται απέναντι στην άλλη. Η "δεκαοκτάχρονη" κοπέλα διασχίζει το διάδρομο περνώντας σιωπηλά από όλα τα παιδιά και ένα προς ένα κάνουν ερωτήσεις στο άτομο αυτό σχετικά με το τι του συνέβη. Το ρόλο του ατόμου αυτού υποδύεται ένας αριθμός παιδιών. Ταυτόχρονα ένα άτομο αναλαμβάνει να γράψει τα ερωτήματα αυτά έτσι ώστε να συζητηθούν στην συνέχεια.

Ζητούμε από τα παιδιά να βγουν από τους ρόλους τους και ακολουθεί συζήτηση στην ολομέλεια.

Ενδεικτικές ερωτήσεις συζήτησης:

- Πώς νιώσατε έχοντας αυτό το ρόλο;
- Υπήρξαν ερωτήματα που σας έφεραν σε δύσκολη θέση;
- Ποιοι λόγοι, κατά την άποψή σας, οδηγούν σε μια ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη;
- Ποιες συνέπειες (σωματικές, ψυχολογικές, κοινωνικές κ.α.) μπορεί να έχει μια ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη;
- Τι διλήμματα μπορεί να αντιμετωπίζει μια κοπέλα που βρίσκεται σε αυτή τη θέση;
- Μια γυναίκα έχει το δικαίωμα να προγραμματίζει την αναπαραγωγική της ζωή;
- Τι λέει η νομοθεσία για τη διακοπή της εγκυμοσύνης;
- Τι μπορούμε να κάνουμε για τα άτομα που βιώνουν αυτή την εμπειρία;

Ο Νόμος Περί Εκτρώσεων.

**Παράρτημα πρώτο της Επίσημης Εφημερίδας της Δημοκρατίας Αρ. 2191 της 5ης Δεκεμβρίου 1986.
«Ιατρικός Τερματισμός της Εγκυμοσύνης».**

3. Το άρθρον 169 Α του βασικού νόμου (ως τούτο προσετέθη δια του νόμου 59 του 1974) καταργείται και αντικαθίσταται δια του ακολούθου νέου άρθρου 169 Α:
- 169 Α. Παρά τας διατάξεις των άρθρων 167, 168, και 169 ουδέν πρόσωπον θα θεωρείται ως ένοχο των υπ' αυτών προβλεπομένων αδικημάτων οσάκις η εγκυμοσύνη τερματίζεται υπό ιατρού εγγεγραμμένου συμφώνως προς τας διατάξεις του περί Εγγραφής νόμου:
- α) κατόπιν πιστοποίησεως της αρμοδίας αστυνομικής αρχής
βεβαιουμένης υπό ιατρικής πιστοποίησεως οσάκις το τοιούτον είναι
εφικτόν, ότι η εγκυμοσύνη προεκλήθη κατόπιν βιασμού και υπό
περιστάσεις αίτινες, εάν δεν ετίθετο τέρμα εις αυτήν, θα
εδημιούργουν σοβαρόν κλονισμόν εις την κοινωνικήν θέσιν της
εγκύου ή του οικογενειακού αυτής περιβάλλοντος ή
- β) κατόπιν γνωμοδοτήσεως δύο ιατρών εγγεγραμμένων συμφώνως
προς τας διατάξεις του περί Εγγραφής Ιατρών Νόμου ότι καλή τη
πίστει, είναι της γνώμης ότι εάν εξηκολούθει η εγκυμοσύνη η ζωή
της εγκύου θα ετίθετο εις κίνδυνον ή θα προεκαλείτο φυσική,
πνευματική ή ψυχική βλάβη αυτής ή οιοδήποτε υφισταμένου
τέκνου της μεγαλύτερα εκείνης παρά εάν δεν εταρματίζετο η
εγκυμοσύνη ή ότι υφίσταται ουσιώδης κίνδυνος ότι εάν εγεννάτο το
τέκνον θα έπασχεν από τοιαύτας φυσικάς ή ψυχικάς ανωμαλίας
ώστε να είναι σοβαρώς ανάπηρον.».

Θεματική Ενότητα 3

Δημιουργία και Βελτίωση Κοινωνικού Εαυτού

Υποενότητα 3.1

Οικογενειακός Προγραμματισμός,
Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία

Δείκτης Επιτυχίας

Οι μαθητές/τριες:

Να αναλύουν τις επιπτώσεις της εγκυμοσύνης και της διακοπής της κατά την εφηβεία
Να γνωρίζουν Φορείς παροχής βοήθειας
Να αναλύουν κριτικά τους παράγοντες που επηρεάζουν τη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία

Τάξη:

Γ'

ΤΙΤΛΟΣ:

Έκτρωση: διδάσκοντας όλες τις απόψεις χωρίς να συνηγορείς υπέρ καμίας άποψης¹

ΔΙΑΡΚΕΙΑ:

80 λεπτά

ΥΛΙΚΑ:

- Μεγάλα φύλλα χαρτί και μαρκαδόρους.

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

Ζητούμε από τα παιδιά να κάνουν μια λίστα με θέματα τα οποία πιθανόν να έχουν ακούσει να συζητούνται στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης(MME) ή αλλού σχετικά με την έκτρωση και την νομοθεσία της έκτρωσης.

Στη συνέχεια ζητούμε από τα παιδιά να τα μοιραστούν στην ολομέλεια. Αφού αναφερθούν όλα τα θέματα φροντίζουμε να προσθέσουμε και κάποια που δεν έχουν αναφερθεί από τα παιδιά.

Στη συνέχεια με την συμμετοχή των παιδιών βάζουμε τα θέματα που αναφέρθηκαν στις ακόλουθες κατηγορίες:

- **Θέματα ηλικίας**
Θα έπρεπε οι ανήλικοι να έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες που προσφέρουν εκτρώσεις;
- **Θέματα συγκατάθεσης**
Θα έπρεπε οι ανήλικοι να χρειάζονται τη συγκατάθεση των γονιών τους για να μπορέσουν να κάνουν έκτρωση; Θα έπρεπε οι γυναίκες να έχουν τη συγκατάθεση των γονιών τους για να υποβληθούν σε έκτρωση;
- **Θέματα δικαιωμάτων**
Οι γυναίκες έχουν το δικαίωμα να ελέγχουν την αναπαραγωγική τους ζωή; Τα έμβρυα έχουν δικαίωμα να ζήσουν;
- **Το θέμα σχετικά με το πότε ξεκινά η ζωή**
Θα ήταν σωστό οι εκτρώσεις μετά το πρώτο τρίμηνο να τεθούν εκτός νόμου; Θα έπρεπε όλες οι εκτρώσεις, από τη σύλληψη και μετά, να τεθούν εκτός νόμου;

¹ Προσαρμογή από: Sexuality Information and Education Council of the United States(SIECUS). (1998). *Filling the Gaps Hard to Teach Topics in Sexuality Education*. Νέα Υόρκη: SIECUS

Εξηγούμε στα παιδιά ότι θα εξερευνήσουμε τις απόψεις της νομικής δημόσιας συζήτησης σχετικά με την έκτρωση υποδύοντας τους πολίτες χωρών που έχουν διαφορετικούς νόμους σχετικά με τις εκτρώσεις και τις υπηρεσίες που τις προσφέρουν.

Χωρίζουμε τα παιδιά σε 4 ομάδες και τους λέμε να πάνε σε μια από τις 4 γωνίες του δωματίου, αφού εξηγούμε ότι η κάθε γωνία αντιπροσωπεύει μια χώρα με διαφορετικούς νόμους σχετικά με την έκτρωση.

Οι νόμοι είναι όπως ακολούθως:

Χώρα Α

Όλες οι εκτρώσεις που γίνονται μέχρι το πρώτο τρίμηνο είναι νόμιμες όταν ζητούνται από οποιαδήποτε γυναίκα, χωρίς περιορισμούς στην ηλικία.

Χώρα Β

Οι έγκυμονούσες γυναίκες κάτω των 18 χρειάζονται την γραπτή άδεια από έναν ή δύο γονείς έτσι ώστε να μπορέσουν να υποβληθούν σε έκτρωση.

Χώρα Γ

Οι εγκυμονούσες γυναίκες, ανεξάρτητα από την ηλικία τους χρειάζονται τη γραπτή άδεια του πατέρα τους έτσι ώστε να τους επιτρέπεται να κάνουν έκτρωση.

Χώρα Δ

Η έκτρωση απαγορεύεται εντελώς, ανεξάρτητα από τις συνθήκες της εγκυμοσύνης.

Σημείωση: Άλλοι υποτιθέμενοι νόμοι μπορούν να κατασκευαστούν έτσι ώστε να αντανakλούν σημαντικά θέματα για συζήτηση.

Ζητούμε από την κάθε ομάδα να δημιουργήσει μια δήλωση που να υπερασπίζεται τους νόμους της χώρας που εκπροσωπεί. Όλα τα παιδιά της ομάδας θα πρέπει να συμμετάσχουν στη γραφή της δήλωσης αυτής.

Στεκόμαστε στη μέση του δωματίου και ενημερώνουμε τα παιδιά ότι η κάθε χώρα θα έχει την ευκαιρία να παρουσιάσει τα επιχειρήματά της χωρίς να διακοπεί από κανένα και ότι όλα της τα μέλη θα συμμετέχουν στην παρουσίαση.

Στο τέλος όλων των παρουσιάσεων των χωρών, η χώρα που έχει το λόγο θα μπορεί να αντικρούσει τα επιχειρήματα άλλων χωρών.

Αφού ολοκληρωθεί η δραστηριότητα ακολουθεί μια συζήτηση στην ολομέλεια με κάποιες ενδεικτικές ερωτήσεις που απευθύνονται σε όλα τα παιδιά:

- Αυτή η δραστηριότητα είχε ως αποτέλεσμα να προκαλέσει ή να επιβεβαιώσει την άποψή σας; Αν ναι, πώς;
- Τι μάθατε από αυτή την εμπειρία σχετικά με το πώς οι άνθρωποι διαμορφώνουν τις απόψεις τους για αμφιλεγόμενα θέματα όπως την έκτρωση;
- Είναι η διακοπή ανεπιθύμητης εγκυμοσύνης μια απλή και εύκολη απόφαση για να παρθεί από ένα άνθρωπο;

Δηλώνουμε ότι το θέμα της έκτρωσης, της διακοπής μιας ανεπιθύμητης εγκυμοσύνης θα είναι για πάντα αμφιλεγόμενο, αλλά ότι είναι σημαντικό να καταλαβαίνουμε την ύπαρξη διαφορετικών απόψεων.

Η απόφαση για διακοπή ανεπιθύμητης εγκυμοσύνης είναι μια δύσκολη και πολύπλοκη απόφαση που δημιουργεί πολλαπλά διλήμματα. Κλείνοντας συζητούμε τις επιλογές που έχει ο άνθρωπος έτσι ώστε να μη βρεθεί αντιμέτωπος με τα διλήμματα που σχετίζονται με το θέμα της έκτρωσης.

Θεματική Ενότητα 3

Δημιουργία και Βελτίωση Κοινωνικού Εαυτού

Δείκτης Επιτυχίας

Οι μαθητές/τριες:

Να αντιμετωπίζουν κριτικά τα διάφορα κοινωνικά στερεότυπα

Υποενότητα 3.1

Οικογενειακός Προγραμματισμός,
Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία

Τάξη:

Γ'

ΤΙΤΛΟΣ:

Πώς είναι να είσαι κορίτσι ...

Πώς είναι να είσαι αγόρι ...¹

ΔΙΑΡΚΕΙΑ:

40 λεπτά

ΥΛΙΚΑ:

- Φύλλο Εργασίας για αγόρια (Βλέπε πιο κάτω)
- Φύλλο Εργασίας για κορίτσια (Βλέπε πιο κάτω)
- Στυλό ή μολύβια
- Ένα μεγάλο φύλλο χαρτιού, μαρκαδόρους και κολλητική ταινία (προαιρετικά)

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

Μοιράζουμε στα παιδιά τα χαρτάκια διαφορετικού χρώματος που στις δύο όψεις τους έχουν τυπωμένες τις παρακάτω φράσεις:

Για τα κορίτσια (σε πράσινο χαρτί):

- Χαίρομαι που είμαι κορίτσι επειδή ...
- Θα ήθελα να ήμουν αγόρι για να μπορώ να...

Για τα Αγόρια (σε κίτρινο χαρτί):

- Χαίρομαι που είμαι αγόρι επειδή ...
- Θα ήθελα να ήμουν κορίτσι για να μπορώ να ...

Ζητούμε από τα παιδιά να συμπληρώσουν τις προτάσεις που υπάρχουν και στις δύο πλευρές του χαρτιού που κρατάνε. Τους δίνουμε 5 λεπτά. Έπειτα, μαζεύουμε τα συμπληρωμένα φύλλα εργασίας (χαρτάκια) και τα ανακατανέμουμε στα παιδιά με τυχαίο τρόπο (έτσι ώστε το κάθε παιδί να κρατάει το συμπληρωμένο φύλλο εργασίας ενός άλλου παιδιού και όχι το δικό του/της).

Ζητούμε από τα παιδιά να διαβάζουν στην ολομέλεια τις απαντήσεις που έχουν μπροστά τους με την παρακάτω σειρά.

¹ Προσαρμογή από: Gender Equality Awareness Raising against Intimate Partner Violence. (2015). Κυπριακή Έκδοση, Ευαισθητοποίηση για την Ισότητα των Φύλων ενάντια στη Βία μεταξύ Ερωτικών Συντρόφων (Αναθεωρημένη Έκδοση). Τεύχος III: Εγχειρίδιο Εκπαιδευτικού. Αθήνα: Ευρωπαϊκό Δίκτυο κατά της Βίας.

Πείτε μας πρώτα, όσοι/ες κρατάτε στα χέρια σας κίτρινα χαρτάκια, τις απαντήσεις που βλέπετε στην ερώτηση:

- Χαίρομαι που είμαι αγόρι επειδή... (κίτρινα χαρτιά, Α' όψη)

Μόλις ολοκληρωθεί αυτό, πείτε μας τώρα, όσοι/-ες κρατάτε στα χέρια σας πράσινα χαρτάκια, τις απαντήσεις που βλέπετε στην ερώτηση:

- Θα ήθελα να ήμουν αγόρι για να μπορώ να... (πράσινα χαρτιά, Β' όψη)

Μπορούμε εάν θέλουμε να σημειώνουμε τις απαντήσεις τους σε ένα μεγάλο φύλλο χαρτιού.

Συζητούμε τυχόν ομοιότητες και διαφορές: Μοιάζουν αυτά που χαροποιούν τα αγόρια με αυτά που θα ήθελαν τα κορίτσια να κάνουν αν ήταν αγόρια;

Κατόπιν διαβάζουν τις υπόλοιπες απαντήσεις με την εξής σειρά:

- Χαίρομαι που είμαι κορίτσι επειδή... (πράσινα χαρτιά Α' όψη)
- Θα ήθελα να ήμουν κορίτσι για να μπορώ να... (κίτρινα χαρτιά Β' όψη)

Συζητήστε τυχόν ομοιότητες και διαφορές:

- Μοιάζουν αυτά που χαροποιούν τα κορίτσια με αυτά που θα ήθελαν τα αγόρια να κάνουν αν ήταν κορίτσια;
- Μοιάζουν αυτά που χαροποιούν τα αγόρια με αυτά που χαροποιούν να κορίτσια;

Συζητήστε με τα παιδιά τις ομοιότητες και τις διαφορές και συλλέξτε τα συμπληρωμένα φύλλα εργασίας.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ για αγόρια (Κίτρινο χαρτί)

Εκτυπώστε τα Φύλλα Εργασίας σε διπλή όψη (μπρος – πίσω) πάνω σε κίτρινο χαρτί.

A' Όψη

Χαίρομαι που είμαι αγόρι επειδή

.....

.....

B' Όψη

Θα ήθελα να ήμουν κορίτσι για να μπορώ να

.....

.....

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ για κορίτσια (Πράσινο Χαρτί)

A' Όψη

Χαίρομαι που είμαι κορίτσι επειδή

.....

.....

B' Όψη

Θα ήθελα να ήμουν αγόρι για να μπορώ να

.....

.....

Θεματική Ενότητα 3

Δημιουργία και Βελτίωση Κοινωνικού Εαυτού

Δείκτης Επιτυχίας

Οι μαθητές/τριες:

Να αντιμετωπίζουν κριτικά τα διάφορα κοινωνικά στερεότυπα

Υποενότητα 3.3

Διαπολιτισμικότητα

Αποδοχή

και Διαχείριση Διαφορετικότητας

Τάξη:

Γ'

ΤΙΤΛΟΣ:

Ρόλοι των Φύλων¹

ΔΙΑΡΚΕΙΑ:

40 λεπτά

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

Χωρίζουμε τα παιδιά σε δύο ομάδες, μια ομάδα κοριτσιών και μία αγοριών. Ζητούμε από τα κορίτσια να φύγουν από το δωμάτιο.

Παρουσιάζουμε στα αγόρια την πιο κάτω προτεινόμενη ερώτηση και τις προτεινόμενες απαντήσεις. Οι τέσσερις γωνίες του δωματίου αντιπροσωπεύουν τις απαντήσεις έτσι ζητούμε από τα αγόρια να πάνε στην γωνιά που τους εκφράζει περισσότερο και μετά να πάνε πίσω στο κέντρο του δωματίου.

Στη συνέχεια καλούμε τα κορίτσια να ξαναέρθουν μέσα στο δωμάτιο και να διαβάσουν δυνατά την ερώτηση που κάναμε στα αγόρια και τις διάφορες απαντήσεις. Ζητούμε από τα κορίτσια να πάνε στην γωνιά που νομίζουν ότι έχουν επιλέξει τα αγόρια και να εξηγήσουν γιατί έχουν επιλέξει την συγκεκριμένη γωνία.

Στη συνέχεια αντιστρέφουμε τους ρόλους και ζητούμε από τα αγόρια να φύγουν από το δωμάτιο. Αφού ολοκληρωθεί η άσκηση ακολουθεί συζήτηση στην ολομέλεια.

Προτεινόμενη ερώτηση για τα αγόρια:

Φεύγεις από το σπίτι μαζί με ένα κορίτσι και ξαφνικά ένας μεγάλος σκύλος έρχεται κατά πάνω σας. Εσύ φοβάσαι και τρέχεις μακριά. Αλλά όταν γυρίζεις πίσω, βλέπεις το κορίτσι να στέκεται και να χαϊδεύει τον σκύλο. Τι νομίζεις ότι σκέφτεται τώρα;

1. Τι δειλός – φοβάται ένα σκύλο.
2. Μπορώ να καταλάβω γιατί φοβήθηκε. Μπορεί να μην είναι εξοικειωμένος με τους σκύλους όπως είμαι εγώ.
3. Γιατί δεν έμεινε να με προστατέψει αφού νόμισε ότι ο σκύλος ήταν επικίνδυνος;
4. Μου άρεσε που δεν ένιωθε πως έπρεπε να φανεί «μάτσο» μπροστά μου.

Προτεινόμενη ερώτηση για τα κορίτσια:

Είσαι στο σπίτι φορώντας αθλητικές φόρμες, χαλαρώνοντας. Δεν έχεις πλούσει τα μαλλιά σου και δεν έχεις βάλει καθόλου μακιγιάζ στο πρόσωπό σου. Τότε ξαφνικά χτυπάει το κουδούνι, κρυφοκοιτάς και είναι το αγόρι σου.

1. Θα του ανοίξω την πόρτα, φυσικά. Αν με θέλει, θα πρέπει να με αποδεχτεί όπως είμαι.
2. Φοβάμαι ότι θα νομίσει ότι είμαι άσχημη, αλλά θα του ανοίξω την πόρτα όπως και να 'χει και μετά θα προσποιηθώ ότι δεν τρέχει τίποτα.
3. Θα προσποιηθώ ότι δεν είμαι σπίτι και δεν θα του ανοίξω την πόρτα.
4. Θα του ανοίξω την πόρτα, αλλά μετά θα τρέξω στο μπάνιο και θα φτιαχτώ.

¹ Προσαρμογή από: LAFA Stockholm Country AIDS Prevention Programme (2004). The Main Thread. Handbook on sexuality and personal relationships among young people.

Θεματική Ενότητα 3

Δημιουργία και Βελτίωση Κοινωνικού Εαυτού

Υποενότητα 3.1

Οικογενειακός Προγραμματισμός,
Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία

Δείκτης Επιτυχίας

Οι μαθητές/τριες:

Να αναλύουν κριτικά τους παράγοντες που επηρεάζουν τη σεξουαλική αναπαραγωγική υγεία.

Να αναγνωρίζουν τις υγιείς προϋποθέσεις για έναρξη σεξουαλικών σχέσεων.

Τάξη:

Γ'

ΤΙΤΛΟΣ:

Πράσινο Φως / Κόκκινο Φως¹

ΔΙΑΡΚΕΙΑ:

40 λεπτά

ΥΛΙΚΑ:

- Μεγάλα φύλλα χαρτί
- Στυλό
- Κάρτες: Πράσινο/Πορτοκαλί/Κόκκινο Φως (Βλέπε πιο κάτω)

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

Εξηγούμε στην ομάδα ότι θα εξετάζουν χαρακτηριστικά και συμπεριφορές στις σχέσεις και θα αποφασίζουν αν είναι καλές/υγιείς (Πράσινο φως), ανησυχητικές (Πορτοκαλί φως) ή μη υγιείς (Κόκκινο φως).

Χωρίζουμε τα παιδιά σε δύο ομάδες και δίνουμε σε κάθε ομάδα ένα πακέτο από κάρτες.

Κάθε ομάδα αποφασίζει ποια χαρακτηριστικά πρέπει να τοποθετηθούν στο «Πράσινο φως», ποια στο «Πορτοκαλί» και ποια στο «Κόκκινο».

Κάθε ομάδα με τη σειρά της τοποθετεί κάθε χαρακτηριστικό στην κατηγορία που πιστεύει ότι ταιριάζει καλύτερα και ξεκινά συζήτηση ανάμεσα στις ομάδες σχετικά με τα χαρακτηριστικά των υγιών και των μη υγιών σχέσεων.

Στη συνέχεια η συζήτηση γίνεται στην ολομέλεια επικεντρώνοντας στα κριτήρια που χρησιμοποίησαν τα παιδιά για να κατηγοριοποιήσουν τα χαρακτηριστικά.

¹ Προσαρμογή από: Empowering Care. Εγχειρίδιο για Επαγγελματίες, Πρόγραμμα Φροντίδα και Ενδυνάμωση για Κορίτσια σε Ιδρύματα Φροντίδας.

Πράσινο Φως

Πορτοκαλί Φως

Κόκκινο Φως

Μιλάτε μεταξύ σας	Σε φέρνει σε δύσκολη θέση	Είναι συναισθηματικά εξαρτημένος/η
Εμπιστεύεστε ο ένας τον άλλο	Είναι ενοχλητικός/κη κάποιες φορές	Ζηλεύει
Στηρίζετε ο ένας τον άλλο	Είναι επιδεικτικός/κή	Δεν νιώθει ασφαλής
Νιώθει χαρούμενη/ος όταν είσαι μαζί του/της	Παίρνει (υπερβολικά) συχνά τηλέφωνο	Αισθάνεται ότι είναι μπελάς
Έχετε κοινά αισθήματα	Είναι ανταγωνιστικός/κή	Έχεις λίγη εμπιστοσύνη
Έχεις ελευθερία μέσα στη σχέση	Κάνει σχέδια και μετά τα ακυρώνει	Προσπαθεί να ελέγχει και να χειραγωγεί
Περνάτε περισσότερο ωραία παρά άσχημα	Προσπαθεί να σε κάνει να του/της μοιάσεις	Δεν βρίσκει χρόνο για σένα
Διασκεδάζετε μαζί	Είναι σαρκαστικός/κή	Σε κάνει να νιώθεις άσχημα για τον εαυτό σου
Ενθαρρύνει άλλες φιλίες	Διαφωνεί κατά καιρούς	Σε αποτρέπει από το να είσαι κοντά με άλλα άτομα
Κάνετε πράγματα μαζί	Υπάρχει ανισοτιμία εξουσίας	Σε επικρίνει

Θεματική Ενότητα 3

Δημιουργία και Βελτίωση Κοινωνικού Εαυτού

Δείκτης Επιτυχίας

Οι μαθητές/τριες:

Να αντιμετωπίζουν κριτικά τα διάφορα κοινωνικά στερεότυπα

Να διαχειρίζονται τη διαφορετικότητα χωρίς προκατάληψη σε επίπεδο εθνικότητας, αναπηρίας, σεξουαλικού προσανατολισμού

Υποενότητα 3.3

Διαπολιτισμικότητα

Αποδοχή και Διαχείριση Διαφορετικότητας

Τάξη:

Γ'

ΤΙΤΛΟΣ:

Σεξουαλικός Προσανατολισμός:¹ Εσύ ποιος θα ήσουν στο πάνελ;

ΔΙΑΡΚΕΙΑ:

80 λεπτά

ΥΛΙΚΑ:

- Καρτέλες ρόλων (Βλέπε πιο κάτω)

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

- Ετοιμασία του χώρου ώστε το πάνελ να είναι ορατό απ' όλους τους μαθητές που θα είναι στο ακροατήριο.
- Ετοιμασία των καρτελών με τους ρόλους.

Εξηγούμε στους μαθητές ότι θα παίξουμε ένα παιχνίδι προσομοίωσης, όπου κάποιοι θα παίξουν κάποιους ρόλους. Αναφέρουμε ότι το παιχνίδι αφορά ένα τηλεοπτικό πάνελ όπου το θέμα συζήτησης είναι η ομοφυλοφιλία.

Ζητούμε εθελοντές οι οποίοι θα αναλάβουν κάποιους ρόλους και τους δίνουμε τις καρτέλες με τους ρόλους τους. Το ρόλο του δημοσιογράφου είναι καλύτερα να τον αναλάβει ο εκπαιδευτής/τρια.

Ζητούμε από τους συμμετέχοντες να μη συζητήσουν το ρόλο τους με τους άλλους ή με το ακροατήριο αλλά να τους διαβάσουν ατομικά και να σκεφτούν τα επιχειρήματα που θα χρησιμοποιούσε το άτομο αυτό στην τηλεοπτική συζήτηση.

Εξηγούμε στο «πάνελ» μας ότι δε χρειάζεται να διαβάζουν από την καρτέλα τους λέξη προς λέξη τα επιχειρήματα. Είναι σημαντικό να τα πουν με τα δικά τους λόγια.

Όταν το πάνελ είναι έτοιμο, παίρνουν τις θέσεις τους.

Ο/η «δημοσιογράφος» συστήνει το πάνελ και τους καλωσορίζει.

Ξεκινά να ρωτά ερωτήσεις και προσπαθεί να ωθήσει τους συμμετέχοντες στο πάνελ να συζητήσουν και να ανταλλάξουν απόψεις και επιχειρήματα, μέσα σε πολιτισμένο κλίμα. Πριν το τέλος της συζήτησης μπορεί να υποβάλει ερωτήσεις και το ακροατήριο.

Όταν τελειώσει η συζήτηση καθοδηγούμε τους συμμετέχοντες στο πάνελ να βγουν από τους ρόλους τους κάνοντας την τεχνική 'Rubber Chicken' (τινάζοντας από πάνω τους το ρόλο ή και ξεκουμπώνοντας από πάνω τους το ρόλο)

¹ Παπαγεωργίου, Κ. & Λέστα, Σ. (2012, Μάιος). Ασπίδα κατά της Ομοφοβίας στην Εκπαίδευση. Για Κυπριακό Σύνδεσμο Οικογενειακού Προγραμματισμού, Ομάδα Εκπαιδευτών Συμβουλίου Νεολαίας Κύπρου.

Ερωτήσεις για απολογισμό και συζήτηση:

Προς τα άτομα που έλαβαν μέρος στο “πάνελ”:

- Πώς νιώσατε σε αυτούς τους ρόλους;
- Ήταν εύκολος ο ρόλος σας; Γιατί; Αν ήταν δύσκολος γιατί ήταν δύσκολος;
- Υπήρχε οτιδήποτε στη συζήτηση το οποίο ακούστηκε γνώριμο και συνηθισμένο; Τι ήταν αυτό; Πως το χειριστήκατε;
- Υπήρξε κάτι στη συζήτηση που ήταν δύσκολο για σας να ακούσετε; Γιατί ήταν δύσκολο; Πώς νιώσατε; Πώς το χειριστήκατε;

Προς τους συμμετέχοντες:

- Ποιος από τους συμμετέχοντες στο πάνελ σας έπεισε τελικά; Αν τους αναθέταμε βαθμούς, ποιος θα έπαιρνε τους περισσότερους βαθμούς; Γιατί; Πώς σας έπεισε;
- Πώς βρήκατε τα επιχειρήματα των συμμετεχόντων στο πάνελ;
- Ποιες νομίζετε ότι ήταν οι ανησυχίες τους;
- Βρήκατε κάποιες από τις ανησυχίες τους δικαιολογημένες;
- Υπήρξε κάτι στη συζήτηση που σας έκανε εντύπωση; Τι ήταν αυτό; Γιατί σας έκανε εντύπωση;
- Τι νομίζετε τελικά; Γεννιέται κάποιος ομοφυλόφιλος ή γίνεται;
- Είναι σημαντικό τελικά αν γεννιέται κάποιος ομοφυλόφιλος ή αν γίνεται; Τι είναι σημαντικό;
- Πώς εμείς σαν κοινωνία, με τις δικές μας αντιλήψεις και στάσεις, κάνουμε τα Λεσβιακά, Ομοφυλόφιλα, Αμφισεξουαλικά, Τρανσεξουαλικά (ΛΟΑΤ) άτομα να νιώθουν;
- Τι είδους διακρίσεις, εκφοβισμό και βία βιώνουν τα άτομα αυτά;
- Τι πρέπει να γίνει ώστε να δημιουργηθεί μια κουλτούρα αποδοχής και ενσωμάτωσης των ΛΟΑΤ ατόμων στην κοινωνία;

Η δραστηριότητα αυτή μπορεί να γίνει πολύ ένθερμη. Προσπαθήστε να την κρατήσετε σε πολιτισμένο κλίμα. Στο τέλος είναι σημαντικό να αντιληφθούν τα παιδιά ότι η διαφορετικότητα στο σεξουαλικό προσανατολισμό είναι ένα θέμα περίπλοκο και πολυδιάστατο, το οποίο οι διάφοροι φορείς και οι διάφορες επιστήμες έχουν προσεγγίσει από διαφορετικές σκοπιές. Εκείνο που είναι σημαντικό είναι να δημιουργηθεί μια κουλτούρα αποδοχής και ενσωμάτωσης των ΛΟΑΤ ατόμων στην κοινωνία μας, μακριά από βία, ομοφοβία, διακρίσεις και εκφοβισμό.

Καρτέλες Ρόλων

Δημοσιογράφος

- Καλωσορίζεις τους συμμετέχοντες στο πάνελ και τους συστήνεις στο κοινό.
- Εξηγείς στο κοινό ότι θα ρωτήσεις πρώτα κάποιες ερωτήσεις και μετά το κοινό θα έχει την ευκαιρία να υποβάλει τις δικές του ερωτήσεις.
- Ενθαρρύνεις τον κάθε συμμετέχοντα να εκφράζει ελεύθερα τις απόψεις του.

Ερωτήσεις:

1. Η ομοφυλοφιλία είναι ψυχολογική διαταραχή;
2. Η ομοφυλοφιλία μπορεί να αλλιάξει;
3. Η ομοφυλοφιλία είναι τελικά επιλογή;
4. Ακούμε συχνά για ομοφυλόφιλα άτομα. Σίγουρα ο αριθμός τους έχει αυξηθεί. Μήπως αυτό έχει γίνει επειδή ο ομοφυλοφιλία είναι της μόδας;
5. Αν ένα άτομο κακοποιηθεί σεξουαλικά όταν ήταν μικρό γίνεται ομοφυλόφιλο;
6. Αν τα παιδιά μας έρχονται σε επαφή με ομοφυλόφιλους δασκάλους μήπως κινδυνεύουν να γίνουν κι αυτά ομοφυλόφιλοι;

Ερωτήσεις από το κοινό

Εκπρόσωπος της εκκλησίας – κύριος Στυλιανός

Υποστηρίζεις ότι η ομοφυλοφιλία είναι αμαρτία. Βλέπεις τον ομοφυλοφιλικό προσανατολισμό ως διαταραχή και ασθένεια, και θεωρείς τις ομοφυλοφιλικές πράξεις αμαρτωλές και καταστροφικές. Τα ομοφυλόφιλα άτομα πρέπει προβούν σε μια ιδιαίτερα σκληρή μάχη με τον εαυτό τους, να ξεφύγουν από την «πλήνη τους», να υπερνικήσουν τα επαίσχυντα «πάθη τους» και να σωθούν από “το διάβολο” με τη χάρη του Θεού, μέσω της πίστης στον Ιησού Χριστό και με τη δύναμη του Αγίου Πνεύματος.

Ψυχολόγος – κυρία Σιμόνη

Σίγουρα η ομοφυλοφιλία δεν είναι ψυχολογική διαταραχή. Από το 1973, ο Αμερικάνικος Ψυχιατρικός Σύνδεσμος αφαίρεσε την ομοφυλοφιλία από τον κατάλογο των ψυχικών διαταραχών. Επίσης ο σεξουαλικός προσανατολισμός δεν είναι θέμα επιλογής ούτε «γίνεται» κάποιο άτομο ομοφυλόφιλο, ούτε μπορεί να «αλλιάξει». Αντιθέτως, ως ψυχολόγος, θεωρείς ότι οι προσπάθειες θεραπείας είναι αντιδεοντολογικές και επικίνδυνες.

Μητέρα – κυρία Χρυστάλλα

Είσαι 50 χρονών και έχεις δύο παιδιά στο Γυμνάσιο. Η κόρη σου έχει καθηγήτρια μια νεαρή κοπέλα που είναι ανοικτά λεσβία και μάλιστα συζητεί με τη σύντροφό της, την οποία σκέφτεται να παντρευτεί. Εσύ δεν αποδέχεσαι τους γκέι. Πιστεύεις ότι οι ομοφυλόφιλοι είναι άτομα ανήθικα και αμαρτωλά. Ανησυχείς που τέτοιο άτομο έρχεται σε επαφή με την κόρη σου γιατί μπορεί να «τη φιλερτάρει» ή να την «ξεγελάσει» ή ακόμα και να την πείσει να γίνει και αυτή λεσβία. Θεωρείς ότι η ομοφυλοφιλία είναι απλά της “μόδας” και δεν πρέπει να έχουμε ανοχή στα άτομα αυτά. Τη συγκεκριμένη καθηγήτρια πρέπει να την διώξουν από το σχολείο και να μην την αφήσουν να ξαναδιδάξει ποτέ.

Ακτιβιστής/τρια στα θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων – κυρία Λέα

Πιστεύεις ότι είναι δικαίωμα του κάθε ανθρώπου να εκφράζει ελεύθερα το σεξουαλικό του προσανατολισμό. Αναγνωρίζεις ότι ο σεξουαλικός προσανατολισμός αποδίδεται κυρίως σε βιολογικούς παράγοντες, δε μαθαίνεται, ούτε αλλιάζει. Για σένα η ουσία δε βρίσκεται στο αν γεννιέται κάποιος ομοφυλόφιλος ή αν γίνεται. Η ουσία βρίσκεται στην κατοχύρωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Θεωρείς ότι τα ομοφυλόφιλα άτομα πρέπει να είναι ελεύθερα από κάθε είδους εξαναγκασμό, διάκριση και βία και όλοι πρέπει να έχουμε ίσα δικαιώματα. Αναγνωρίζεις ότι η διάκριση με βάση το σεξουαλικό προσανατολισμό είναι υπαρκτό φαινόμενο μέσα στην οικογένεια, στην εργασία, στο φιλικό περιβάλλον και στην κοινωνία.

Γκέι άτομο, μέλος ομάδας που προβάλλει και υπερασπίζεται τα δικαιώματα των ΛΟΑΤ άτομα – κύριος Μιχάλης ή κυρία Μιχαέλλα

Είσαι άτομο ομοφυλόφιλο. Νιώθεις άνετα με τον εαυτό σου και δεν κρύβεις το σεξουαλικό σου προσανατολισμό. Έχεις «βγει από την ντουλάπα» και μιλάς ανοικτά για τη «διαφορετικότητά σου». Για σένα είναι ξεκάθαρο ότι η ομοφυλοφιλία αποδίδεται σε βιολογικούς παράγοντες, γιατί ένιωθες πάντα «διαφορετικός» «διαφορετική», από τον καιρό που ήσουν μικρός/ή. Πιστεύεις ότι είναι δικαίωμα του κάθε ανθρώπου να εκφράζει ελεύθερα το σεξουαλικό του προσανατολισμό. Σίγουρα δεν υπάρχει περίπτωση ο σεξουαλικός σου προσανατολισμός να αλλιάξει και θεωρείς ότι οι προσπάθειες «θεραπείας» της ομοφυλοφιλίας είναι αντιδεοντολογικές και επικίνδυνες. Για σένα η ουσία δε βρίσκεται στο αν γεννιέται κάποιος ομοφυλόφιλος ή αν γίνεται. Η ουσία βρίσκεται στην κατοχύρωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Τα ομοφυλόφιλα άτομα πρέπει να είναι ελεύθερα από κάθε είδους εξαναγκασμό, διάκριση και βία και όλοι πρέπει να έχουμε ίσα δικαιώματα. Σίγουρα αναγνωρίζεις ότι η διάκριση με βάση το σεξουαλικό προσανατολισμό είναι υπαρκτό φαινόμενο μέσα στην οικογένεια, στην εργασία, στο φιλικό περιβάλλον και στην κοινωνία και έχεις και ο ίδιος/ίδια βιώσει τέτοιες διακρίσεις.

Νομικός – κύριος Ηρακλής

Είσαι 35 χρονών και είσαι νομικός. Σε έχουν καλέσει στο πάνελ για να μιλήσεις για τη νομική πτυχή της ομοφυλοφιλίας. Στην Κύπρο από το 2000 η ομοφυλοφιλία δεν αποτελεί πλέον ποινικό αδίκημα, μετά από την αγωγή που άσκησε ο Αλέκος Μοδινός στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΑΔ) κατά της κυπριακής δημοκρατίας. Η ηλικία συναίνεσης για άτομα του ίδιου φύλου είναι το 17ο έτος. Επίσης υπάρχει νομοθεσία κατά των διακρίσεων στο χώρο εργασίας αν και υπολείπονται νομοθεσίες που να ποινικοποιούν τη ρητορική μίσους και εγκλήματα μίσους που αφορούν το σεξουαλικό προσανατολισμό. Επίσης δεν υπάρχει νομοθεσία σχετικά με την αναγνώριση της σχέσης ανάμεσα σε δυο πρόσωπα του ίδιου φύλου (π.χ. γάμος, συμβίωση). Στην πραγματικότητα είσαι και εσύ άτομο ομοφυλόφιλο αλλά το κρατάς μυστικό. Η θέση σου στην κοινωνία ως ευπόληπτος δικηγόρος είναι πολύ σημαντική για σένα και δε θέλεις να τη χάσεις. Μιλάς πολύ προσεκτικά γι'αυτά τα θέματα, ώστε να μην κινήσεις οποιοσδήποτε «υποψίες» για το άτομό σου. Κάποτε, στην προσπάθειά σου να προστατεύσεις τον εαυτό σου βγάζεις και μια ομοφοβική στάση.

Θεματική Ενότητα 3

Δημιουργία και Βελτίωση Κοινωνικού Εαυτού

Υποενότητα 3.3

Διαπολιτισμικότητα
Αποδοχή και Διαχείριση Διαφορετικότητας

Δείκτης Επιτυχίας

Οι μαθητές/τριες:

Να αντιμετωπίζουν κριτικά τα διάφορα κοινωνικά στερεότυπα
Να διαχειρίζονται τη διαφορετικότητα χωρίς προκατάληψη σε επίπεδο εθνικότητας, αναπηρίας, σεξουαλικού προσανατολισμού

Τάξη:

Γ'

ΤΙΤΛΟΣ:

Διαφορετικότητα – Σεξουαλικός Προσανατολισμός¹

ΔΙΑΡΚΕΙΑ:

80 λεπτά

ΥΛΙΚΑ:

- Χαρτονάκια με γραμμές
- Στυλό και μολύβια

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

Αρχικά εξηγούμε στα παιδιά ότι τα μαθήματα σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης συνήθως γίνονται υποθέτοντας ότι όλοι στην τάξη είναι ετεροφυλόφιλοι. Η δραστηριότητα αυτή έχει σχεδιαστεί για να δώσει σε όλους την ευκαιρία να αντιληφθούμε ότι κάποια άτομα είναι ομοφυλόφιλα (ελκύνονται από ανθρώπους του ίδιου φύλου), άλλα ετεροφυλόφιλα (ελκύνονται από άτομα διαφορετικού φύλου), άλλα αμφισεξουαλικοί (ελκύνονται από ανθρώπους και των δύο φύλων).

Μοιράζουμε τα χαρτονάκια στα παιδιά και εξηγούμε πως ότι γράψουν στο χαρτόνι θα παραμείνει απόρρητο. Δεν είναι υποχρεωμένοι να δείξουν το χαρτί σε κανένα εκτός κι αν το θέλουν. Θα απαντήσουν κάποιες ερωτήσεις και θα έχουν μετά την ευκαιρία να συζητήσουν αναφορικά με τις ερωτήσεις. Θα συμμετάσχουν στη συζήτηση μόνο αν το θέλουν και μόνο σχετικά με το τί θέλουν οι ίδιοι να συζητήσουν.

Διαβάζουμε την κάθε ερώτηση δυνατά και ζητούμε από τα παιδιά να γράψουν τις απαντήσεις τους στα χαρτονάκια.

Την ίδια ώρα, γράφουμε την ερώτηση στον πίνακα. Οι πρώτες τους σκέψεις συνήθως είναι οι καλύτερες, γιατί αντανakλούν τα πραγματικά τους συναισθήματα.

Ερωτήσεις:

1. Τι είναι οι πρώτες τρεις λέξεις που σου έρχονται στο μυαλό όταν ακούς την λέξη «ομοφυλοφιλία»;
2. Ποιες βασικές πληροφορίες έχεις λάβει σχετικά με την ομοφυλοφιλία ή τα ομοφυλόφιλα άτομα; Κατέγραψε μια πληροφορία.
3. Ανάφερε ομοιότητες ανάμεσα σε ομοφυλόφιλα και ετερόφυλα άτομα;
4. Ποιες είναι οι τρεις μεγαλύτερες ανησυχίες που θα είχες αν κάποιο άτομο πολύ κοντά σου, σου έλεγε ότι είναι ομοφυλόφιλο;
5. Με ποιους τρόπους μπορούν να βρουν υποστήριξη άτομα που πιστεύουν ότι μπορεί να είναι ομοφυλόφιλα;

¹ Προσαρμογή από: Sexuality Information and Education Council of the United States (SIECUS). (1998). *Filling the Gaps Hard to Teach Topics in Sexuality Education*. Νέα Υόρκη: SIECUS

Στο τέλος ο πίνακας θα μοιάζει ως ακολούθως:

- A. Τρεις λέξεις για την ομοφυλοφιλία.
- B. Πληροφορίες που έλαβες σχετικά με την ομοφυλοφιλία.
- Γ. Ομοιότητες ομοφυλόφιλων και ετερόφυλων ατόμων.
- Δ. Ανησυχίες που θα είχες αν κάποιο άτομο σου έλεγε ότι είναι ομοφυλόφιλο.
- Ε. Τρόποι με τους οποίους ομοφυλόφιλα νέα άτομα μπορούν να βρουν υποστήριξη.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α

Δείκτες Επιτυχίας του Προγράμματος
Σπουδών Αγωγής Υγείας

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α

Δείκτες Επιτυχίας του Προγράμματος
Σπουδών Αγωγής Υγείας

Β' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 3. Δημιουργία και Βελτίωση Κοινωνικού Εαυτού

Υποενότητα	3.1 Οικογενειακός Προγραμματισμός , σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία
Δείκτες Επιτυχίας Οι μαθητές/τριες:	Δείκτες Επάρκειας
<p>Να αναγνωρίζουν τη σημασία του οικογενειακού προγραμματισμού σε σχέση με τη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία</p> <p>Να αναφέρουν χαρακτηριστικά σεξουαλικής ωρίμανσης των εφήβων</p> <p>Να αναπτύξουν υγιείς διαπροσωπικές και διαφυλικές σχέσεις</p> <p>Να αναγνωρίζουν τη διαφορά ανάμεσα στο βιολογικό και κοινωνικό φύλο</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Έννοιες: <ul style="list-style-type: none"> ➢ Οικογενειακός προγραμματισμός ➢ Σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία ➢ Σεξουαλικότητα • Ατομικοί και περιβαλλοντικοί παράγοντες που επηρεάζουν τη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία των νέων • Αλλαγές στην εφηβεία (συναισθηματικές, βιολογικές, γνωστικές, ψυχολογικές και κοινωνικές) • Σεξουαλικότητα και εφηβεία • Σεξουαλική ωρίμανση κατά την εφηβεία (βιολογικές και σωματικές αλλαγές των εφήβων) • Σχέσεις εφήβων • Έννοια φύλου • Διάκριση και χαρακτηριστικά βιολογικού και κοινωνικού φύλου • Στερεότυπο κοινωνικοί ρόλοι των δύο φύλων (στο πλαίσιο της οικογένειας, της σχέσης, του γάμου, της φιλίας) • Προβολή στερεοτυπικών ρόλων των δύο φύλων στα ΜΜΕ • Έννοια ισότητας • Ισότητα των δύο φύλων (στο πλαίσιο της οικογένειας, του γάμου, της σχολικής ζωής, της φιλίας, της ευκαιρίας εργοδότησης).

<p>Να γνωρίζουν το δικαίωμα της προσωπικής τους ασφάλειας και να εφαρμόζουν στρατηγικές πρόωθής του</p> <p>Να διακρίνουν τους μύθους από τις πραγματικότητες για τις διάφορες μορφές βίας του οικογενειακού και ευρύτερου περιβάλλοντος</p> <p>Να γνωρίζουν Δομές/Φορείς που ασχολούνται με θέματα βίας</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης και εκφοβιστικά περιστατικά • Γνώση δικαιωμάτων προσωπικής ασφάλειας • Στρατηγικές προστασίας ή/και αντιμετώπισης βίαιων ή/και εκφοβιστικών συμπεριφορών • Ορισμός της βίας • Μορφές βίας (σωματική, σεξουαλική, ψυχολογική) • Λόγοι που οδηγούν στην εκδήλωση βίας • Ο κύκλος της βίας • Μύθοι και πραγματικότητες για τις διάφορες μορφές βίας • Ορισμοί εκφοβισμού και σχολικού εκφοβισμού • Μορφές σχολικού εκφοβισμού (σωματικός, ψυχολογικός, ηλεκτρονικός) • Φορείς που προσφέρουν πληροφόρηση και στήριξη κατά της βίας.
Υποενότητα	3.3 Διαπολιτισμικότητα-αποδοχή και διαχείριση διαφορετικότητας
Δείκτες Επιτυχίας Οι μαθητές/τριες:	Δείκτες Επάρκειας
<p>Να αντιμετωπίζουν κριτικά τα διάφορα κοινωνικά στερεότυπα</p> <p>Να διαχειρίζονται τη διαφορετικότητα χωρίς προκατάληψη σε επίπεδο εθνικότητας, αναπηρίας, σεξουαλικού προσανατολισμού</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Έννοιες: στερεότυπο, προκατάληψη, ρατσισμός, αποκλεισμός, διάκριση, σεξισμός • Λόγοι δημιουργίας στερεοτύπων και προκαταλήψεων • Κοινωνικά στερεότυπα σε σχέση με την εμφάνιση, την εθνικότητα, τον σεξουαλικό προσανατολισμό, την αναπηρία. • Παραδείγματα ρατσιστικής και αντιρατσιστικής συμπεριφοράς.

Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 3: Δημιουργία και Βελτίωση Κοινωνικού Εαυτού

Υποενότητα	3.1 Οικογενειακός Προγραμματισμός, Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία
Δείκτες Επιτυχίας Οι μαθητές/τριες:	Δείκτες Επάρκειας
<p>Να αναφέρουν χαρακτηριστικά σεξουαλικής ωρίμανσης</p> <p>Να αναγνωρίζουν τη σημαντικότητα της διασφάλισης της σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας</p> <p>Να αναλύουν κριτικά τους παράγοντες που επηρεάζουν τη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία</p> <p>Να αναγνωρίζουν τις υγιείς προϋποθέσεις για έναρξη σεξουαλικών σχέσεων</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Αλλαγές στην εφηβεία (σωματικές, συναισθηματικές, πνευματικές) • Κυριότερες ορμόνες που προκαλούν τις αλλαγές της εφηβείας • Σημασία διασφάλισης σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας κατά την εφηβεία • Ορισμός σεξουαλικής ταυτότητας • Ορισμός σεξουαλικού προσανατολισμού • Τύποι σεξουαλικού προσανατολισμού • Παράγοντες κινδύνου και προστασίας που επηρεάζουν τη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία των εφήβων • Σχέσεις εφήβων (διαπροσωπικές, διαφυλικές) • Υγιείς προϋποθέσεις για έναρξη σεξουαλικών σχέσεων (σωματικές, συναισθηματικές, πνευματικές) • Σημασία της αποχής • Χαρακτηριστικά υγιών σχέσεων • Σεξουαλικά και αναπαραγωγικά δικαιώματα σύμφωνα με τη Διεθνή Ομοσπονδία Οικογενειακού Προγραμματισμού, 1994
<p>Να γνωρίζουν και να υπερασπίζονται τα σεξουαλικά και αναπαραγωγικά δικαιώματα</p> <p>Να αναγνωρίζουν τη σημασία της αντισύλληψης και να επεξηγούν τρόπους αντισύλληψης</p> <p>Να αναγνωρίζουν τα σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα</p> <p>Να περιγράφουν τα κυριότερα συμπτώματα των ΣΜΝ, να γνωρίζουν τις συνέπειές τους και να επεξηγούν τρόπους αποφυγής</p> <p>Να αναλύουν τις επιπτώσεις της εγκυμοσύνης και της διακοπής της κατά την εφηβεία</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Συμβάσεις σεξουαλικών και αναπαραγωγικών δικαιωμάτων (διεθνής νομοθεσία) • Καλλιέργεια συμπεριφοράς αντίστασης απέναντι στην ανεπιθύμητη σεξουαλική επαφή • Σημασία οικογενειακού προγραμματισμού • Κίνδυνοι υγείας που πιθανόν να προκύψουν κατά την σεξουαλική επαφή • Ορισμός αντισύλληψης • Μέθοδοι αντισύλληψης • Έννοια επείγουσας αντισύλληψης • Παράγοντες που επηρεάζουν τη λήψη απόφασης για χρήση ή μη χρήση μεθόδου αντισύλληψης (όπως: ατομικές πεποιθήσεις, αξίες, οικονομικοί, ατομικοί, θρησκευτικοί, πολιτισμικοί • Ορισμός σεξουαλικών μεταδιδόμενων νοσημάτων (ΣΜΝ) • Είδη ΣΜΝ (όπως: Βακτηριδιακή κολπίτιδα, Έρπης, Ηπατίτιδα Α και Β, Γονόρροια/Βλεννόρροια, Χλαμύδια, Τριχομονάδες, Ψώρα, Ιός κονδυλωμάτων – HPV, Σύφιλη, HIV/AIDS • Τρόποι μετάδοσης, συμπτώματα και θεραπεία των ΣΜΝ • Ορισμός ανεπιθύμητης εγκυμοσύνης • Ορισμός άμβλωσης/έκτρωσης • Ισχύουσα Νομοθεσία στην Κύπρο σχετικά με την άμβλωση -έκτρωση • Λόγοι που οδηγούν σε ανεπιθύμητη κύηση κατά την εφηβεία

<p>Να γνωρίζουν Φορείς παροχής βοήθειας</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Συνέπειες ανεπιθύμητης εφηβικής εγκυμοσύνης (σωματικές, ψυχοκοινωνικές) • Ηθικά διλήμματα εφηβικής εγκυμοσύνης (δικαιώματα του αγέννητου παιδιού) • Φορείς/Υπηρεσίες στήριξης εφήβων με ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη.
<p>Υποενότητα</p>	<p>3.3 Διαπολιτισμικότητα-αποδοχή και Διαχείριση Διαφορετικότητας</p>
<p>Δείκτες Επιτυχίας Οι μαθητές/τριες:</p>	<p>Δείκτες Επάρκειας</p>
<p>Να επεξηγούν τις έννοιες πολυπολιτισμικότητα, διαπολιτισμικότητα, διαφορετικότητα, ρατσισμός</p> <p>Να αντιμετωπίζουν κριτικά τα διάφορα κοινωνικά στερεότυπα</p> <p>Να διαχειρίζονται τη διαφορετικότητα χωρίς προκατάληψη σε επίπεδο εθνικότητας, αναπηρίας, σεξουαλικού προσανατολισμού</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Έννοιες: πολυπολιτισμικότητα, διαπολιτισμικότητα, διαφορετικότητα, ρατσισμός • Απίες ρατσισμού • Συνέπειες ρατσισμού <ul style="list-style-type: none"> ➢ Περιθωριοποίηση ατόμων και ομάδων στη βάση της διαφορετικότητάς τους ➢ Άσκηση διαφόρων μορφών βίας κατά ατόμων ή ομάδων στη βάση της διαφορετικότητάς τους • Ομάδες ή άτομα που υφίστανται ρατσισμό, διακρίσεις, κοινωνικό αποκλεισμό και σεξισμό λόγω της διαφορετικότητάς τους στη βάση του φύλου, της εθνικότητας, της εμφάνισης, της θρησκείας, του σεξουαλικού προσανατολισμού, της ηλικίας, της καταγωγής, της γλώσσας, της κουλτούρας, της αναπηρίας, της οικονομικής κατάστασης. • Ορισμός στερεότυπου • Αποδόμηση στερεοτύπων για άτομα/ομάδες • Αποδοχή της διαφορετικότητας

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β

Θεσμικό Πλαίσιο Σεξουαλικής
Διαπαιδαγώγησης

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β

Θεσμικό Πλαίσιο Σεξουαλικής
Διαπαιδαγώγησης

Εθνικές Νομοθεσίες

- Περί της πρόληψης και της Καταπολέμησης της Σεξουαλικής Κακοποίησης, της Σεξουαλικής Εκμετάλλευσης Παιδιών και της Παιδικής Πορνογραφίας Νόμος του 2014(91(Ι)/2014)
- Περί Βίας στην Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία Θυμάτων) Νόμοι του 2000 και του 2004
- Ποινικός Κώδικας, όπου συμπεριλαμβάνεται η «υποκίνηση βίας ή μίσους λόγω γενετήσιου προσανατολισμού ή ταυτότητας φύλου»

Η **Περιοκτική Σεξουαλική Διαπαιδαγώγηση(ΠΣΔ)** των παιδιών και των νέων είναι κατοχυρωμένο δικαίωμα τους το οποίο διασφαλίζεται σε Διεθνείς Συνθήκες, Συμφωνίες και Συμβάσεις συμπεριλαμβανομένων:

- της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (Convention on the Rights of the Child-CRC),
- της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Προστασία των Παιδιών ενάντια στη Σεξουαλική Κακοποίηση και Σεξουαλική Εκμετάλλευση-Σύμβαση Λανζαρότε (Council of Europe Convention on Protection of Children against Sexual Exploitation and Sexual Abuse-Lanza rote Convention),
- της Σύμβασης για την Εξάλειψη Κάθε Μορφής Βίας κατά των Γυναικών (Convention on the Elimination of All Forms of Violence Against Women-CEDAW),
- του Διεθνούς Συμφώνου για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτισμικά Δικαιώματα (Covenant on Economic, Social and Cultural Rights- CESCR),
- του Προγράμματος Δράσης της Διεθνούς Διάσκεψης για τον Πληθυσμό και την Ανάπτυξη (ICPD Programme of Action),
- της Διακήρυξης του Πεκίνου (Beijing Declaration).
- της Παγκόσμιας και Ευρωπαϊκής Περιφερειακής Στρατηγικής για τη Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία της Παγκόσμιας Οργάνωσης Υγείας (Π.Ο.Υ.) (WHO Regional Strategy on Sexual and Reproductive Health),

Επιπλέον, η προσέγγιση για διασφάλιση της Σεξουαλικής και Αναπαραγωγικής Υγείας (ΣΑΥΔ) των νέων που βασίζεται στα ανθρώπινα δικαιώματα αντικατοπτρίζεται, μεταξύ άλλων, στα πιο κάτω ψηφίσματα και εκθέσεις:

- Ψήφισμα της Γενικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης 1399(2004) για μια Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την προώθηση της Σεξουαλικής και Αναπαραγωγικής Υγείας και Δικαιωμάτων (ΣΑΥΔ)⁴⁰
- Ψήφισμα του Ευρωκοινοβουλίου για τη Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία και Δικαιώματα (2001/2128 (INI)) που υιοθετήθηκε μετά από την έκθεση της Ευρωβουλευτού Anne Van Lancker για τη Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία και Δικαιώματα (Ιούνιος 2002) A50223/2002.⁴¹
- Έκθεση του Ειδικού Εισηγητή των Ηνωμένων Εθνών σχετικά με το «Δικαίωμα στην Εκπαίδευση» (A/65/162 (2010)),⁴²

Επιπρόσθετα, σε τοπικό επίπεδο, το δικαίωμα των παιδιών και των νέων στην Περιοκτική Σεξουαλική Διαπαιδαγώγηση, απορρέει από τον **Περί της Πρόληψης και της Καταπολέμησης της Σεξουαλικής Κακοποίησης, της Σεξουαλικής Εκμετάλλευσης Παιδιών και της Παιδικής Πορνογραφίας Νόμο του 2014 [N.91(Ι)/2014] της Κυπριακής Δημοκρατίας.**⁴³

Συγκεκριμένα, το Άρθρο 55, αναφέρει ότι *“Το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού διασφαλίζει ότι τα παιδιά, κατά την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση ενημερώνονται για τους κινδύνους της σεξουαλικής εκμετάλλευσης και της κακοποίησης, καθώς και για τους τρόπους με τους οποίους μπορούν να προστατευθούν, προσαρμοσμένα στην εξελικτική δυνατότητά τους. Οι πληροφορίες αυτές, που παρέχονται σε συνεργασία με τους γονείς, όπου χρειάζεται, θα δίνονται στα πλαίσια μίας γενικότερου περιεχομένου ενημέρωσης για τη σεξουαλικότητα και θα δίδεται ιδιαίτερη προσοχή σε καταστάσεις κινδύνου, ειδικά όπου περιλαμβάνεται η χρήση νέων τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών”*. Παράλληλα, εφόσον η Κυπριακή Δημοκρατία έχει επικυρώσει όλες τις προαναφερόμενες Διεθνείς Συμβάσεις και Συμφωνίες, οφείλει να διασφαλίζει τα δικαιώματα των παιδιών και των νέων για Περιοκτική Σεξουαλική Διαπαιδαγώγηση.

⁴⁰ Ψήφισμα 1399 (2004), Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την προώθηση της Σεξουαλικής και Αναπαραγωγικής Υγείας και Δικαιωμάτων. Το κείμενο υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης στις 5 Οκτωβρίου 2004 (27η Συνεδρίαση). <http://assembly.coe.int/Main.asp?link=/Documents/AdoptedText/ta04/ERES1399.htm>

⁴¹ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με τη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία και τα συναφή δικαιώματα (2001/2128 (INI)), <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A5-2002-0223+0+DOC+XML+VO//EL>

⁴² Έκθεση του Ειδικού Εισηγητή των Ηνωμένων Εθνών σχετικά με το «Δικαίωμα στην Εκπαίδευση» (A/65/162 (2010)), http://www.right-to-education.org/sites/right-to-education.org/files/resource-attachments/UNSR_Sexual_Education_2010.pdf

⁴³ Ο περί της Πρόληψης και της Καταπολέμησης της Σεξουαλικής Κακοποίησης, της Σεξουαλικής Εκμετάλλευσης Παιδιών και της Παιδικής Πορνογραφίας Νόμος του 2014 (N. 91(Ι)/2014), Ε.Ε., Παρ.Ι(Ι), Αρ.4451, 4/7/2014

Αναλυτικότερα, στο Άρθρο 24 (2) της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC, 1990) συνδέεται η εκπαίδευση και η παροχή υπηρεσιών οικογενειακού προγραμματισμού με το δικαίωμα του παιδιού στην υγεία. *“Τα Συμβαλλόμενα Κράτη επιδιώκουν να εξασφαλίσουν την πλήρη εφαρμογή του ως άνω δικαιώματος (δικαίωμα στην υγεία) και παίρνουν, ιδιαίτερα τα κατάλληλα μέτρα για: (στ)Να αναπτύξουν την προληπτική ιατρική φροντίδα, την καθοδήγηση των γονέων και την εκπαίδευση και τις υπηρεσίες του οικογενειακού προγραμματισμού”*. Το Άρθρο 13 της Σύμβασης αναφέρει ότι το παιδί έχει το δικαίωμα της ελευθερίας της έκφρασης. Αυτό το δικαίωμα περιλαμβάνει την ελευθερία αναζήτησης, λήψης και παροχής πληροφοριών και ιδεών όλων των ειδών, ανεξαρτήτως συνόρων, προφορικά, γραπτώς, σε έντυπη μορφή, στη μορφή τέχνης ή διαμέσου οποιουδήποτε άλλου μέσου επιλέξει το παιδί.

Παράλληλα, η Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού μέσω της έκδοσης Γενικών Σχολίων (General Comments)⁴⁴ με σκοπό την ερμηνεία συγκεκριμένων διατάξεων της Σύμβασης, υπογραμμίζει τα δικαιώματα των παιδιών να έχουν πρόσβαση και να λαμβάνουν ακριβείς πληροφορίες σε ότι αφορά την αναπαραγωγική σεξουαλική τους υγεία, απαλλοτριωμένη από κάθε μορφής λογοκρισία. **Ενδεικτικά, το Γενικό Σχόλιο Αρ. 4, παράγραφοι 26 και 101,** της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, επισημαίνει ότι:

“26. Adolescents have the right to access adequate information essential for their health and development and for their ability to participate meaningfully in society. It is the obligation of States Parties to ensure that all adolescent girls and boys, both in and out of school, are provided with, and not denied, accurate and appropriate information on how to protect their health and development and practice healthy behaviors. This should include information on the use and abuse, tobacco, alcohol and other substances, safe and respectful social and sexual behaviors, diet and physical activity.”

“101. States parties need to introduce legislation or regulations to ensure that children have access to confidential medical counselling and advice without parental consent, irrespective of the child's age, where this is needed for the child's safety or well-being. Children may need such access, for example, where they are experiencing violence or abuse at home, or in need of reproductive health education or services, or in case of conflicts between parents and the child over access to health services. The right to counselling and advice is distinct from the right to give medical consent and should not be subject to any age limit”.

Στο Άρθρο 6 της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Προστασία των Παιδιών ενάντια στη Σεξουαλική Κακοποίηση και Σεξουαλική Εκμετάλλευση (Σύμβαση Λανζάρτε, 2007), αναφέρεται ότι το “Κάθε Μέρος θα λάβει τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να διασφαλίσει ότι τα παιδιά, κατά την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση ενημερώνονται για τους κινδύνους της σεξουαλικής εκμετάλλευσης και της κακοποίησης, καθώς και για τους τρόπους με τους οποίους μπορούν να προστατευθούν, προσαρμοσμένα στην εξελικτική δυνατότητά τους. Οι πληροφορίες αυτές, που παρέχονται σε συνεργασία με τους γονείς, όπου χρειάζεται, θα δίνονται στα πλαίσια ενός γενικότερου περιεχομένου ενημέρωσης για τη σεξουαλικότητα και θα δίδεται ιδιαίτερη προσοχή σε καταστάσεις κινδύνου, ειδικά όπου περιλαμβάνεται η χρήση νέων τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών”. Ταυτόχρονα στο Άρθρο 9(2) της Σύμβασης αναφέρει: “Κάθε Μέρος θα ενθαρρύνει τον ιδιωτικό τομέα και ιδιαίτερα τους τομείς πληροφορικής και επικοινωνιών, τουρισμού και ταξιδιών και τον τραπεζικό και χρηματοοικονομικό τομέα, καθώς και την κοινωνία των πολιτών, να συμμετέχουν στην ανάπτυξη και την εφαρμογή πολιτικών για την πρόληψη της σεξουαλικής εκμετάλλευσης και της κακοποίησης παιδιών και να εφαρμόσουν εσωτερικούς κανόνες μέσω της αυτορύθμισης και της συρρύθμισης.”

Η Σύμβαση για την Εξάλειψη Κάθε Μορφής Διακρίσεων Κατά των Γυναικών (CEDAW, 1979), στο Άρθρο 10 (h) δηλώνει ότι τα συμβαλλόμενα κράτη θα λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου να διασφαλίζουν την πρόσβαση σε συγκεκριμένες εκπαιδευτικές πληροφορίες έτσι ώστε να διασφαλίσουν την υγεία και την ευεξία των οικογενειών, συμπεριλαμβανομένων και πληροφοριών και συμβουλών οικογενειακού προγραμματισμού.

Το Άρθρο 12 του **Διεθνούς Συμφώνου για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτισμικά Δικαιώματα (CESCR, 1966),** αναφέρει ότι “Τα συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα κάθε προσώπου να απολαμβάνει την καλύτερη δυνατή σωματική και ψυχική υγεία.”, ενώ στο Γενικό Σχόλιο **Αρ. 14** της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτισμικά Δικαιώματα, το Άρθρο 23, αναφέρει: *“States parties should provide a safe and supportive environment for adolescents, that ensures the opportunity to participate in decisions affecting their health, to build life-skills, to acquire appropriate information, to receive counselling and to negotiate the health-behaviour choices they make. The realization of the right to health of adolescents is dependent on the development of youth-friendly health care, which respects confidentiality and privacy and includes appropriate sexual and reproductive health services”*.⁴⁵

⁴⁴ Committee on the Rights of the Child, General Comment No. 3 (2003) on HIV/ AIDS and the Rights of the Child, par. 15 and 16.

⁴⁵ Committee on Economic, Social and Cultural Rights, General Comment 14, The right to the highest attainable standard of health (Twenty-second session, 2000), U.N. Doc. E/C.12/2000/4 (2000), reprinted in Compilation of General Comments and General Recommendations Adopted by Human Rights Treaty Bodies, U.N. Doc. HRI/GEN/1/Rev.6 at 85 (2003). <http://www.un.org/documents/ecosoc/docs/2001/e2001-22.pdf>

Το Πρόγραμμα Δράσης της Διεθνούς Διάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για τον Πληθυσμό και την Ανάπτυξη (ICPD Programme of Action , 1994), στο Άρθρο 7.37, αναφέρει ότι: *“Θα πρέπει να δοθεί υποστήριξη για Περιεκτική Σεξουαλική Διαπαιδαγώγηση και υπηρεσίες προς τους νέους με την υποστήριξη και την καθοδήγηση των γονέων τους και σύμφωνα με τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Οι προσπάθειες διαπαιδαγώγησης θα πρέπει να ξεκινήσουν εντός της οικογενειακής μονάδας, στην κοινότητα και στα σχολεία σε μια κατάλληλη ηλικία, αλλά πρέπει επίσης να έχουν απήχηση και στους ενήλικες, ιδιαίτερα τους άνδρες, μέσω ανεπίσημης εκπαίδευσης και μιας σειράς από διαφορετικές προσπάθειες που να βασίζονται στην κοινότητα”*.

Η Διακήρυξη του Πεκίνου (Beijing Declaration, 1995), στο Άρθρο 30, δηλώνει ότι θα πρέπει να διασφαλίζεται ίση πρόσβαση και ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών στο θέμα της παιδείας και της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και να ενισχύεται η σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία των γυναικών καθώς και η διαπαιδαγώγησή τους.

Επιπρόσθετα, στα πλαίσια της **Παγκόσμιας και Ευρωπαϊκής Περιφερειακής Στρατηγικής για τη Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία της Παγκόσμιας Οργάνωσης Υγείας (2001),** η Ενίσχυση της Προαγωγής της Υγείας, έχει καθοριστεί ως μια από τις στρατηγικές και συγκεκριμένα στο Άρθρο 1.1 αναφέρεται: *“ SRH is determined to a large extent by behavioural factors. The objective of health promotion is to enable men and women, boys and girls, “to increase control over, and to improve, their health” (Ottawa Charter, 1986). People should be enabled, through information and education, to acquire and maintain behaviour that promotes their own reproductive health. Home, school, work and community are all settings where these skills can be acquired, but the health system also has a role”*.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ

Ενημερωτικά Σημειώματα Πολιτικής
της Παγκόσμιας Οργάνωσης
Υγείας (ΠΟΥ) για τη Σεξουαλική
Διαπαιδαγώγηση

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ

Ενημερωτικά Σημειώματα Πολιτικής
της Παγκόσμιας Οργάνωσης
Υγείας (ΠΟΥ) για τη Σεξουαλική
Διαπαιδαγώγηση

SEXUALITY EDUCATION

Policy brief No. 1

Σεξουαλική Διαπαιδαγώγηση 1^ο Ενημερωτικό σημείωμα Πολιτικής

ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΔΙΑΠΑΙΔΑΓΩΓΗΣΗ: ΤΙ ΕΙΝΑΙ;

Το παρόν ενημερωτικό σημείωμα πολιτικής παρέχει μια επισκόπηση των βασικών ζητημάτων που αφορούν στη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση. Επικεντρώνεται κυρίως στη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση στην Ευρώπη και την Κεντρική Ασία είναι όμως συναφές και για χώρες εκτός των δύο αυτών περιφερειών.

Η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση έχει ως στόχο να αναπτύξει και να ενισχύσει την ικανότητα των παιδιών και των νέων να κάνουν ενσυνείδητες και υγιείς επιλογές γεμάτες σεβασμό και που να τους ικανοποιούν αναφορικά με τις σχέσεις, τη σεξουαλική, συναισθηματική και σωματική τους υγεία. Η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση δεν ενθαρρύνει τα παιδιά και τους νέους να κάνουν σεξ.

Ιστορικό

Στην Ευρώπη, η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση υφίσταται ως μάθημα του αναλυτικού προγράμματος για πέραν από μισό αιώνα. Ξεκίνησε για πρώτη φορά στη Σουηδία το 1955 και ακολούθησαν πολλές άλλες Δυτικοευρωπαϊκές χώρες τις δεκαετίες του '70 και του '80. Η εισαγωγή της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης στα σχολεία συνεχίστηκε κατά τη δεκαετία του '90 και τις αρχές της δεκαετίας του 2000, πρώτα στη Γαλλία και το Ηνωμένο Βασίλειο και στη συνέχεια στην Πορτογαλία, την Ισπανία, την Εσθονία, την Ουκρανία και την Αρμενία. Στην Ιρλανδία η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση καθιερώθηκε ως υποχρεωτικό μάθημα στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση το 2003^[1-4]. Το επίκεντρο της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης αλλάζει για να συνάδει με τις προτεραιότητες της εκπαίδευσης και της δημόσιας υγείας της εποχής όμως τα κυριότερα στοιχεία παραμένουν τα ίδια. Ξεκίνησε με την πρόληψη της ακούσιας εγκυμοσύνης (δεκαετίες του '60 και του '70), μετά μετακινήθηκε στην πρόληψη κατά του ιού HIV (δεκαετία του '80) και την ευαισθητοποίηση για τη σεξουαλική κακοποίηση (δεκαετία του '90) και τέλος συμπεριέλαβε την πρόληψη κατά του σεξισμού, της ομοφοβίας και του διαδικτυακού εκφοβισμού από τις αρχές του 2000 και έπειτα. Σήμερα η ανάλυση των ρόλων των φύλων και οι αντανάκλασες τους στην ανισότητα των φύλων αποτελούν σημαντικά μέρη της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης.

ΟΡΙΣΜΟΣ

Στα Πρότυπα για τη Σεξουαλική Διαπαιδαγώγηση στην Ευρώπη η έννοια της «ολιστικής σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης» καθορίζεται ως εξής:

«Η εκμάθηση των γνωστικών, συναισθηματικών, κοινωνικών, αλληλεπιδραστικών και σωματικών πτυχών της σεξουαλικότητας. Η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση ξεκινάει νωρίς κατά την παιδική ηλικία και αναπτύσσεται προοδευτικά κατά τη διάρκεια της εφηβείας και της ενήλικης ζωής. Για τα παιδιά και τους νέους έχει ως στόχο την υποστήριξη και προστασία της σεξουαλικής ανάπτυξης. Εξοπλίζει και ενδυναμώνει σταδιακά τα παιδιά και τους νέους με πληροφορίες, δεξιότητες και θετικές αξίες ώστε να μπορούν να κατανοούν και να απολαμβάνουν τη σεξουαλικότητά τους, να δημιουργούν ασφαλείς σχέσεις που να τους γεμίζουν συναισθηματικά και να αναλαμβάνουν την ευθύνη για τη δική τους σεξουαλική υγεία και ευημερία αλλά και των άλλων ανθρώπων» [1].

ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΟΦΕΛΗ ΤΗΣ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗΣ ΔΙΑΠΑΙΔΑΓΩΓΗΣ;

Η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση όταν διδάσκεται μέσα σε ένα ασφαλές περιβάλλον το οποίο προωθεί τη μάθηση και σε συνδυασμό με την πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας έχει θετικό και δια βίου αντίκτυπο στην υγεία και την ευημερία των νέων.

Μελέτες σε αρκετές ευρωπαϊκές χώρες έχουν δείξει ότι η εισαγωγή μακροχρόνιων εθνικών προγραμμάτων σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης έχει οδηγήσει σε μείωση στις εφηβικές εγκυμοσύνες και αμβλώσεις, και μείωση των ποσοστών των σεξουαλικά μεταδιδόμενων λοιμώξεων (ΣΜΛ) μεταξύ των νέων ηλικίας 15 – 24 ετών. Πέραν αυτών, αυξάνοντας την αυτοπεποίθηση και ενδυναμώνοντας τις δεξιότητες αντιμετώπισης διαφόρων προκλήσεων, η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση μπορεί να ενδυναμώσει τους νέους ανθρώπους για την ανάπτυξη ισχυρότερων και πιο σημαντικών σχέσεων.

Οι κοινωνικές νόρμες και η ανισότητα των φύλων επηρεάζουν την έκφραση της σεξουαλικότητας και τη σεξουαλική συμπεριφορά. Πολλές νέες γυναίκες έχουν χαμηλά επίπεδα εξουσίας ή ελέγχου στις σεξουαλικές τους σχέσεις. Οι νέοι άντρες από την άλλη δυνατόν να αισθάνονται πίεση από τους συνομήλικους τους για την εκπλήρωση αντρικών σεξουαλικών στερεότυπων και τη χρήση ελεγκτικών ή επιβλαβών συμπεριφορών. Η καλής ποιότητας σεξουαλική διαπαιδαγώγηση έχει θετικό αντίκτυπο στις στάσεις[5] και αξίες και μπορεί να εξισορροπήσει τις δυναμικές επιβολής εξουσίας στις σχέσεις οικειότητας συμβάλλοντας έτσι στην πρόληψη της κακοποίησης και την ενθάρρυνση δημιουργίας συναινετικών συντροφικών σχέσεων που να βασίζονται στον αμοιβαίο σεβασμό.

ΓΙΑΤΙ ΕΙΝΑΙ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟ ΝΑ ΠΡΟΧΩΡΗΣΟΥΜΕ ΠΕΡΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΤΥΠΗ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΔΙΑΠΑΙΔΑΓΩΓΗΣΗ

Διάφορες κοινωνικές και τεχνικές εξελίξεις κατά τις περασμένες δεκαετίες πυροδότησαν την ανάγκη για καλής ποιότητας σεξουαλική διαπαιδαγώγηση η οποία να καθιστά ικανούς τους νέους να αντιμετωπίζουν τη σεξουαλικότητά τους κατά τρόπο ασφαλή και ικανοποιητικό. Παραδείγματα αυτών των εξελίξεων είναι: η παγκοσμιοποίηση και η άφιξη νέων πληθυσμιακών ομάδων με διαφορετικό πολιτισμικό και θρησκευτικό υπόβαθρο, η ταχεία εξάπλωση των νέων ΜΜΕ, ιδιαιτέρως του Διαδικτύου, της διαδικτυακής πορνογραφίας και της τεχνολογίας των κινητών τηλεφώνων, η εμφάνιση του ιού HIV και του AIDS, οι αυξανόμενες ανησυχίες για τις ΣΜΛ, τις αμβλώσεις, τη στειρότητα, και τη σεξουαλική κακοποίηση παιδιών και εφήβων και τελευταίο αλλά όχι έσχατο, τις μεταβαλλόμενες στάσεις προς τη σεξουαλικότητα και τη μεταβαλλόμενη σεξουαλική συμπεριφορά μεταξύ των νέων. Η τυποποιημένη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση εν αντιθέσει με την διαπαιδαγώγηση από συνομήλικους και μέσω εξωσχολικών δραστηριοτήτων βρίσκεται στην κατάλληλη θέση ώστε να προσεγγίζει την πλειοψηφία των παιδιών και των νέων.

Οι γονείς, συγγενείς, φίλοι και άλλοι απλοί άνθρωποι είναι σημαντικές πηγές μάθησης για τις ανθρώπινες σχέσεις και τη σεξουαλικότητα ειδικά για τις νεαρότερες ηλικιακές ομάδες. Όμως οι άτυπες πηγές είναι συχνά ανεπαρκείς λόγω της πολυπλοκότητας της γνώσης και των δεξιοτήτων που απαιτούνται κατά τη συζήτηση θεμάτων όπως η αντισύλληψη, οι ΣΜΛ, η συναισθηματική ανάπτυξη και η επικοινωνία. Πολλοί γονείς αισθάνονται άβολα ή είναι απροετοίμαστοι να χειριστούν οι ίδιοι τη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση και υποστηρίζουν την ανάληψη αυτού του ρόλου από τα σχολεία. Επιπλέον οι νέοι συχνά προτιμούν να έχουν πρόσθετες πηγές πληροφόρησης άλλες από τους γονείς τους γιατί αυτούς τους αισθάνονται πολύ κοντά τους [6,7].

ΜΥΘΟΙ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΔΙΑΠΑΙΔΑΓΩΓΗΣΗ

Με βάση τους εθνικούς μέσους όρους η καλής ποιότητας σεξουαλική διαπαιδαγώγηση δεν οδηγεί τους νέους στο να αρχίσουν να έχουν σεξουαλικές επαφές νωρίτερα από το αναμενόμενο. Αυτό διαφάνηκε από έρευνες στην Ευρώπη, συμπεριλαμβανομένων της Φιλανδίας[7] και της Εσθονίας[8] και σε έρευνες από άλλες χώρες ανά την υφήλιο. Η ποιοτική σεξουαλική διαπαιδαγώγηση μπορεί όμως να οδηγήσει σε μεταγενέστερη έναρξη της σεξουαλικής ζωής και πιο υπεύθυνη σεξουαλική συμπεριφορά [5, 9].

Η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση δεν αποστερεί την «αθωότητα» από τα παιδιά. Η παροχή πληροφόρησης στα παιδιά για τη σεξουαλικότητα η οποία είναι επιστημονικώς έγκυρη, δεν είναι επικριτική, είναι κατάλληλη για την ηλικία τους και ολοκληρωμένη ως μέρος μιας προσεκτικά και σχεδιασμένης κατά στάδια διαδικασίας από την έναρξη της επίσημης σχολικής εκπαίδευσης (συμπεριλαμβανομένου του νηπιαγωγείου και της προ-δημοτικής) είναι κάτι το οποίο μπορεί να ωφελήσει τα παιδιά.

Η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση και μια ανοιχτή στάση προς τη σεξουαλικότητα δεν καθιστούν ευκολότερη την κακοποίηση των παιδιών από παιδόφιλους. Το αντίθετο είναι αυτό που ισχύει: όταν τα παιδιά μάθουν για την ισότητα και το σεβασμό στις σχέσεις είναι σε καλύτερη

θέση να αναγνωρίσουν άτομα που κακοποιούν και καταστάσεις κακοποίησης. Εν τη απουσία αυτού, τα παιδιά και οι νέοι μπορεί να ψάξουν και να λάβουν αντικρουόμενα και ορισμένες φορές επιβλαβή μηνύματα από τους συνομήλικους τους, τα ΜΜΕ ή άλλες πηγές [6].

Η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση δεν είναι επιβλαβής για τα παιδιά ή τους έφηβους[6]. Η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση περιλαμβάνει ένα εύρος θεμάτων τα οποία είναι προσαρμοσμένα στην ηλικία και το αναπτυξιακό επίπεδο του παιδιού. Αυτό είναι που αποκαλούμε «ενδεδειγμένη για την ηλικία τους». Ένα παιδί ηλικίας τεσσάρων ως έξι ετών μαθαίνει για παράδειγμα για πράγματα όπως οι φιλίες, τα συναισθήματα και τα διάφορα μέρη του σώματος. Τα θέματα αυτά είναι επίσης συναφή για μεγαλύτερα παιδιά και έφηβους αλλά τότε διδάσκονται σε διαφορετικό επίπεδο. Σταδιακά εισάγονται και άλλα θέματα όπως η εφηβεία, ο οικογενειακός προγραμματικός και η αντισύλληψη. Για τους περισσότερους νέους ενήλικες οι σεξουαλικές σχέσεις οικοδομούνται πάνω σε αρχές παρόμοιες με αυτές των κοινωνικών σχέσεων τις οποίες μαθαίνουν νωρίς στη ζωή τους. Τα παιδιά γνωρίζουν και αναγνωρίζουν τις σχέσεις αυτές πολύ πριν δραστηριοποιηθούν σε σχέση με τη σεξουαλικότητά τους και για το λόγο αυτό χρειάζονται δεξιότητες για να κατανοήσουν το σώμα τους, τις σχέσεις και τα συναισθήματά τους από μικρή ηλικία [6].

ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΔΙΑΠΑΙΔΑΓΩΓΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Η καλής ποιότητας σεξουαλική διαπαιδαγώγηση βασίζεται σε διεθνώς αποδεκτά ανθρώπινα δικαιώματα, και ιδιαίτερα στο δικαίωμα για πρόσβαση σε κατάλληλη πληροφόρηση για την υγεία. Το δικαίωμα αυτό έχει κατοχυρωθεί από την Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού^a, την Επιτροπή για την Εξάλειψη των Διακρίσεων κατά των Γυναικών^b, την Επιτροπή για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα^c και επίσης από τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες^d. Επιπλέον η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση υποστηρίζεται στο Πρόγραμμα Δράσης της Διεθνούς Διάσκεψης

^a «Οι έφηβοι έχουν το δικαίωμα πρόσβασης σε επαρκή πληροφόρηση απαραίτητη για την υγεία και την ανάπτυξή τους και για την ικανότητα ουσιαστικής συμμετοχής τους στην κοινωνία. Είναι υποχρέωση των Κρατών Μελών να διασφαλίζουν ότι όλοι οι έφηβοι, αγόρια και κορίτσια, και εντός και εκτός σχολικού συστήματος, λαμβάνουν, και δεν στερούνται κατάλληλη και έγκυρη πληροφόρηση για το πώς να προστατεύουν την υγεία και την ανάπτυξή τους και να χρησιμοποιούν υγιείς συμπεριφορές. Η πληροφόρηση θα πρέπει να περιλαμβάνει ενημέρωση σχετικά με τη χρήση και κατάχρηση καπνικών προϊόντων, αλκοόλ και άλλων ουσιών, τις ασφαλείς και με σεβασμό κοινωνικές και σεξουαλικές συμπεριφορές, τη διατροφή και τη σωματική δραστηριότητα. (CRC/GC/2003/4, παρ. 26)

^b Επιτροπή για την Εξάλειψη των Διακρίσεων κατά των Γυναικών. Γενική σύσταση Αρ. 28 για τις βασικές υποχρεώσεις των Κρατών Μελών βάσει του άρθρου 2 της Σύμβασης για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών (<http://www2.ohchr.org/english/bodies/cedaw/comments.htm>). Βλέπε επίσης τη Διακήρυξη του Πεκίνου και την Πλατφόρμα Δράσης της Τέταρτης Διάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για τις

^c «Η Επιτροπή ερμηνεύει το δικαίωμα στην υγεία όπως αυτό καθορίζεται στο άρθρο 12.1 ως ένα δικαίωμα χωρίς αποκλεισμούς που εκτίνεται όχι μόνο στην έγκαιρη και ενδεδειγμένη υγειονομική φροντίδα αλλά επίσης στους βαθύτερους καθοριστικούς παράγοντες για την υγεία όπως [...] πρόσβαση σε εκπαίδευση και πληροφόρηση για την υγεία, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας.» (Επιτροπή για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα, Γενικό Σχόλιο Αρ. 14, παρ. 11, διαθέσιμο από www.ohchr.org).

^d Άρθρο 25 – Υγεία. Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες A/61/611, 6 Δεκεμβρίου 2006.

για τον Πληθυσμό και την Ανάπτυξη^a του 1994, και η σημασία της έχει υπογραμμιστεί από τον Ειδικό Εισηγητή των Ηνωμένων Εθνών για το Δικαίωμα στην Παιδεία σε μια έκθεση του το 2010 προς τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών αποκλειστικά αφιερωμένη στο θέμα αυτό^b και από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων το 2011^c.

Εκδόθηκε από: Ομοσπονδιακό Κέντρο για την Αγωγή της Υγείας (BZgA)

Κολωνία, Γερμανία www.bzga.de/home

Επικοινωνία: WHO-CC@bzga.de

Το BZgA συνεργάζεται με την ΠΟΥ για θέματα Σεξουαλικής και Αναπαραγωγικής Υγείας

Ταμείο Πληθυσμού των Ηνωμένων Εθνών (UNFPA)

Περιφερειακό Γραφείο για την Ανατολική Ευρώπη και την Κεντρική Ασία,

Κωνσταντινούπολη, Τουρκία

eeca.unfpa.org

UNFPA

Για έναν κόσμο όπου η κάθε εγκυμοσύνη είναι επιθυμητή, ο κάθε τοκετός ασφαλής και οι δυνατότητες του κάθε νέου εκπληρούνται .

Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας (ΠΟΥ)

Περιφερειακό Γραφείο για την Ευρώπη

Κοπεγχάγη, Δανία

<http://www.euro.who.int/en>

© BZgA 2015

Αριθμός Παραγγελίας: 60596022

Το παρόν ενημερωτικό σημείωμα πολιτικής διατίθεται δωρεάν.

^a Το Πρόγραμμα Δράσης της Διεθνούς Διάσκεψης για τον Πληθυσμό και την Ανάπτυξη του 1994 (παράγραφοι 4.29, 7.37, 7.41, 7.47) καλεί ρητώς τις κυβερνήσεις να παρέχουν σεξουαλική διαπαιδαγώγηση για την προώθηση της ευημερίας των εφήβων και καθορίζει τα βασικά χαρακτηριστικά της διαπαιδαγώγησης αυτής. Διευκρινίζει ότι η διαπαιδαγώγηση αυτή θα πρέπει να λαμβάνει χώρα και στα σχολεία και σε κοινοτικό επίπεδο να είναι ενδεδειγμένη για την ηλικία των εφήβων, να αρχίζει όσο το δυνατόν πιο νωρίς, να ενθαρρύνει την ώριμη λήψη αποφάσεων και να στοχεύει στην προώθηση της ισότητας των φύλων. Επιπρόσθετα το Πρόγραμμα Δράσης προτρέπει τις κυβερνήσεις και τις μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ) να διασφαλίζουν ότι τα προγράμματα αυτά ασχολούνται με συγκεκριμένα ζητήματα - συμπεριλαμβανομένων των σχέσεων των φύλων και της ισότητας των φύλων, τη βία κατά των εφήβων, την υπεύθυνη σεξουαλική συμπεριφορά, την αντισύλληψη, την οικογενειακή ζωή και, την πρόληψη κατά των ΣΜΛ, του ιού HIV και του AIDS (http://www.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/programme_of_action_Web%20ENGLISH.pdf).

^b A/65/162, 2010 Έκθεση του Ειδικού Εισηγητή των Ηνωμένων Εθνών για το δικαίωμα στην παιδεία: Σεξουαλική διαπαιδαγώγηση, Ηνωμένα Έθνη, 2010.

^c Τέσσερις οικογένειες υπέβαλαν παράπονο επειδή ήταν αντίθετες με την υποχρεωτική σεξουαλική διαπαιδαγώγηση στη Γερμανία. Το Δικαστήριο δήλωσε ότι η ουδέτερη μετάδοση γνώσης αποτελεί προϋπόθεση για την ανάπτυξη της προσωπικής ηθικής άποψης του καθενός και του αναλογισμού των επιρροών της κοινωνίας κατά τρόπο κριτικό. Το Δικαστήριο αποφάνθηκε υπέρ της Γερμανίας. Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, 2011.

Το περιεχόμενο του παρόντος ενημερωτικού σημειώματος αναθεωρήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ομάδα Εμπειρογνομόνων για τη Σεξουαλική Διαπαιδαγώγηση. Τα μέλη της Ομάδας Εμπειρογνομόνων εκπροσωπούν τις εξής οργανώσεις:

Αυστριακό Ινστιτούτο Μελετών για την Οικογένεια – Πανεπιστήμιο Βιέννης, Υπηρεσία Αντισύλληψης και Σεξουαλικής Υγείας – Κοινοτικό Κέντρο Υγείας Nottinghamshire, Ευρωπαϊκή Ένωση Αντισύλληψης, Διεθνές Κέντρο Αναπαραγωγικής Υγείας – Πανεπιστήμιο του Γκεντ, Διεθνής Ομοσπονδία Οικογενειακού Προγραμματισμού (ΔΟΟΠ – IPPF), Πανεπιστήμιο Εφαρμοσμένων Επιστημών και Τεχνών Λουκέρνης, Νορβηγική Διεύθυνση Υγείας, Φόρουμ Σεξουαλικής Διαπαιδαγώγησης του Εθνικού Γραφείου για τα Παιδιά – Ηνωμένο Βασίλειο, Κλινική Σεξουαλικής Υγείας Väestöliitto, Ρούτγκερς, SENSOA, Ελβετικό Ίδρυμα για τη Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία (PLANeS), Οργάνωση του ΟΗΕ για την Εκπαίδευση, την Επιστήμη και τον Πολιτισμό (UNESCO), Πανεπιστήμιο της Ουψάλα, και ΠΟΥ Περιφερειακό Γραφείο για την Ευρώπη.

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

- 1 WHO Regional Office for Europe and BZgA. 2010. *Standards for Sexuality Education in Europe: A framework for policy makers, education and health authorities and specialists*. Cologne, BZgA.
- 2 International Planned Parenthood Federation, University of Lund and WHO Regional Office for Europe. 2006. *Sexuality Education in Europe – a reference guide to policies and practices. The SAFE-Project*. London, IPPF.
- 3 UNESCO. 2013. *Prevention Education in Eastern Europe and Central Asia. A review of policies and practices*. Moscow, UNESCO Regional Office.
- 4 Yepoyan, T. 2014. *School-based Sexuality Education in Eastern Europe and Central Asia*. *Entre Nous*, 80: 14-16. <http://www.euro.who.int/en/healthtopics/Life-stages/sexual-and-reproductive-health/publications>.
- 5 Apter, D. 2011. *Recent developments and consequences of sexuality education in Finland*. *FORUM Sexuality Education and Family Planning*, 2: 3-8. Cologne, BZgA.
- 6 UNESCO. 2009. *International Technical Guidance on Sexuality Education – an evidence-informed approach for schools, teachers and health educators*. Paris.
- 7 Tanton, C., K. G. Jones, W. Macdowell, S. Clifton et al. 2015. Patterns and trends in sources of information about sex among young people in Britain: evidence from three National Surveys of Sexual Attitudes and Lifestyles. *BMJ Open*, 5:e007834. <http://bmjopen.bmj.com/>.
- 8 Haldre, K., K. Part, E. Ketting. 2012. Youth sexual health improvement in Estonia, 1990-2009: the role of sexuality education and youth-friendly services. *European Journal of Contraception and Reproductive Health Care*, 17 (5): 351-62.
- 9 Van Keulen, H. M., H. Hofstetter, L. W. H. Peters, S. Meijer, L. Schutte and P. Van Empelen. 2015. *Effectiveness of the Long Live Love 4 program for 13- and 14-year-old secondary school students in the Netherlands: a quasi-experimental design*. Delft, Netherlands Organization for Applied Scientific Research (TNO). (in press).

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ

- International Sexuality and HIV Curriculum Working Group. 2009. *It's All One Curriculum: Guidelines and Activities for a Unified Approach to Sexuality, Gender, HIV, and Human Rights Education*. New York, Population Council.
- International Planned Parenthood Federation. 2006. *IPPF Framework For Comprehensive Sexuality Education*, updated 2010. London.
- UNFPA. 2014. *Operational Guidance for Comprehensive Sexuality Education: A Focus on Human Rights and Gender*. New York.

SEXUALITY EDUCATION

Policy brief No. 2

Σεξουαλική Διαπαιδαγώγηση 2^ο Ενημερωτικό Σημείωμα Πολιτικής

ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΔΙΑΠΑΙΔΑΓΩΓΗΣΗ: ΤΙ ΑΝΤΙΚΤΥΠΟ ΕΧΕΙ;

Το παρόν ενημερωτικό σημείωμα περιλαμβάνει μια επισκόπηση του αντίκτυπου της καλής ποιότητας σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης στην υγεία και την ευημερία των παιδιών και των νέων. Τα παραδείγματα που παρέχει προέρχονται από την Ευρώπη και την Κεντρική Ασία είναι όμως συναφή και για χώρες εκτός των δύο αυτών περιφερειών.

Η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση διδάσκει τις γνωστικές, συναισθηματικές, κοινωνικές, αλληλεπιδραστικές και σωματικές πτυχές της σεξουαλικότητας. Η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση δεν ενθαρρύνει τα παιδιά και τους νέους να κάνουν σεξ. Στα *Πρότυπα για τη Σεξουαλική Διαπαιδαγώγηση στην Ευρώπη* οι εμπειρογνώμονες συμφώνησαν ότι: «*Η Σεξουαλική Διαπαιδαγώγηση ξεκινάει νωρίς κατά την παιδική ηλικία και αναπτύσσεται προοδευτικά κατά τη διάρκεια της εφηβείας και της ενήλικης ζωής. Για τα παιδιά και τους νέους έχει ως στόχο την υποστήριξη και προστασία της σεξουαλικής ανάπτυξης. Εξοπλίζει και ενδυναμώνει σταδιακά τα παιδιά και τους νέους με πληροφορίες, δεξιότητες και θετικές αξίες ώστε να μπορούν να κατανοούν και να απολαμβάνουν τη σεξουαλικότητά τους, να δημιουργούν ασφαλείς σχέσεις που να τους γεμίζουν συναισθηματικά και να αναλαμβάνουν την ευθύνη για τη δική τους σεξουαλική υγεία και ευημερία αλλά και των άλλων ανθρώπων*» [1].

Η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση θέτει τα θεμέλια για ασφαλή και ολοκληρωμένη ενηλικίωση ενθαρρύνοντας την κατανόηση των συναισθημάτων και αισθημάτων, διδάσκοντας τις αρχές της ανθρώπινης αναπαραγωγής, διερευνώντας τις οικογενειακές και διαπροσωπικές σχέσεις, διδάσκοντας την ασφάλεια και αναπτύσσοντας την αυτοπεποίθηση και τις επικοινωνιακές δεξιότητες. Οικοδομείται σταδιακά πάνω σε όλα αυτά συνάδοντας πάντα με την ηλικία και το αναπτυξιακό στάδιο του παιδιού.

Το παρόν ενημερωτικό σημείωμα πολιτικής παρουσιάζει τα διαθέσιμα στοιχεία που περιγράφουν τις «μετρήσιμες» και «συνεπακόλουθες» πτυχές της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης. Ταυτόχρονα, οι συγγραφείς αναγνωρίζουν ότι ο αντίκτυπος των «συνεπακόλουθων» πτυχών της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης δεν έχει μελετηθεί επαρκώς από επιστημονικής απόψεως μέχρι στιγμής [2].

Ο ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΚΑΛΗΣ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗΣ ΔΙΑΠΑΙΔΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΥΗΜΕΡΙΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

Η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση όταν διδάσκεται μέσα σε ένα ασφαλές περιβάλλον το οποίο προωθεί τη μάθηση και σε συνδυασμό με την πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας έχει θετικό και δια βίου αντίκτυπο στην υγεία και την ευημερία των νέων.

Μελέτες σε αρκετές ευρωπαϊκές χώρες έχουν δείξει ότι η εισαγωγή μακροχρόνιων εθνικών προγραμμάτων σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης έχει οδηγήσει σε «μετρήσιμα αποτελέσματα» όπως φαίνεται στον Πίνακα 1:

Πίνακας 1: Μετρήσιμα αποτελέσματα της καλής σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης

- Μείωση στις εφηβικές εγκυμοσύνες και αμβλώσεις
- Μείωση των σεξουαλικώς μεταδιδόμενων λοιμώξεων (ΣΜΛ) μεταξύ των νέων ηλικίας 15 – 24 ετών [3, 4]
- Μείωση των λοιμώξεων με τον ιό HIV μεταξύ των νέων ηλικίας 15 – 24 ετών [4]
- Μείωση της σεξουαλικής κακοποίησης [5, 6]
- Μείωση της ομοφοβίας [5, 6]

Πέραν αυτών, αυξάνοντας την αυτοπεποίθηση και ενδυναμώνοντας τις δεξιότητες αντιμετώπισης διαφόρων προκλήσεων, η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση μπορεί να ενδυναμώσει τους νέους ανθρώπους για την ανάπτυξη ισχυρότερων και πιο σημαντικών σχέσεων (Πίνακας 2).

Οι κοινωνικές νόρμες και η ανισότητα των φύλων επηρεάζουν την έκφραση της σεξουαλικότητας και τη σεξουαλική συμπεριφορά. Πολλές νέες γυναίκες έχουν χαμηλά επίπεδα εξουσίας ή ελέγχου στις σεξουαλικές τους σχέσεις. Οι νέοι άντρες από την άλλη δυνατόν να αισθάνονται πίεση από τους συνομήλικους τους για την εκπλήρωση αντρικών σεξουαλικών στερεότυπων και τη χρήση ελεγκτικών ή επιβλαβών συμπεριφορών. Η καλής ποιότητας σεξουαλική διαπαιδαγώγηση έχει θετικό αντίκτυπο στις στάσεις [7] και αξίες και μπορεί να εξισορροπήσει τις δυναμικές επιβολής εξουσίας στις σχέσεις οικειότητας συμβάλλοντας έτσι στην πρόληψη της κακοποίησης και την ενθάρρυνση δημιουργίας συναινετικών συντροφικών σχέσεων που να βασίζονται στον αμοιβαίο σεβασμό.

Πίνακας 2: Συνεπακόλουθα αποτελέσματα της καλής σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης

- Επίγνωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων
- Σεβασμός, αποδοχή, ανοχή και ενσυναίσθηση για τους άλλους
- Ισότητα των φύλων
- Αυτοπεποίθηση και αυτοεκτίμηση
- Δεξιότητες χρήσης αντισυλληπτικών μεθόδων
- Ενδυνάμωση και αλληλεγγύη
- Κριτική σκέψη
- Δεξιότητες διαπραγμάτευσης, λήψης αποφάσεων και διεκδικητικότητας
- Επικοινωνία γονέα – παιδιού
- Σεξουαλική ευχαρίστηση και σχέσεις αμοιβαίου σεβασμού

Η εμπειρία ορισμένων χωρών παρέχει απτά στοιχεία για τις θετικές συμπεριφορικές αλλαγές που έχουν προκύψει παράλληλα με την εισαγωγή της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης.

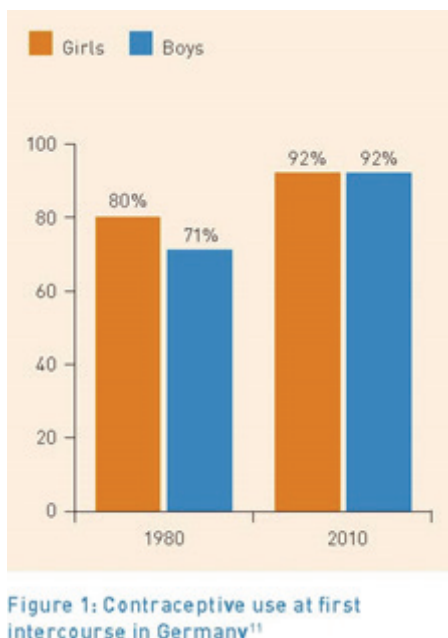
Πρώτη σεξουαλική επαφή σε μεγαλύτερη ηλικία

Από το 2005 ως το 2010 το ποσοστό των σεξουαλικά έμπειρων δεκαπεντάχρονων έχει παραμείνει σταθερό στις Δυτικοευρωπαϊκές χώρες και αυξήθηκε στις Ανατολικοευρωπαϊκές χώρες [8, 9]. Όμως σε τέσσερις τουλάχιστον χώρες (Φιλανδία, Γερμανία, Καζακστάν και Ολλανδία) παρατηρήθηκε μείωση του ποσοστού των σεξουαλικά έμπειρων δεκαπεντάχρονων [8-11]

Αυξημένη χρήση αντισυλληπτικών μεθόδων κατά την πρώτη σεξουαλική επαφή

Τις τρεις τελευταίες δεκαετίες υπήρξε στη Γερμανία σημαντική αύξηση στη χρήση αντισυλληπτικών μεθόδων κατά την πρώτη σεξουαλική επαφή. Το 2010, 92% των νέων χρησιμοποίησαν κάποια μέθοδο αντισύλληψης κατά την πρώτη σεξουαλική τους επαφή σε σύγκριση με μόλις 80% των κοριτσιών και 71% των αγοριών το 1980 (Διάγραμμα 1). Παρομοίως στην Ολλανδία, εννέα στους δέκα έφηβους χρησιμοποίησαν αντισυλληπτικές μεθόδους κατά την πρώτη τους σεξουαλική επαφή. Αυτό δεν οφείλεται μόνο στη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση αλλά επίσης και στις εθνικές εκστρατείες για ασφαλέστερο σεξ, την καλή πρόσβαση σε αξιόπιστη, οικονομικά προσιτή και αποδεκτή αντισύλληψη, τις φιλικές προς τους νέους υπηρεσίες και τα υποστηρικτικά προς αυτούς περιβάλλοντα. Η αυξημένη χρήση προφυλακτικού είναι ιδιαίτερα σημαντική καθώς προστατεύει επίσης από τον ιό HIV, άλλες ΣΜΛ και τον ιό ανθρωπίνων θηλωμάτων (HPV). Το διάγραμμα 2 παρουσιάζει την χρήση αντισυλληπτικών μεθόδων ανά είδος μεθόδου.

Διάγραμμα 1: Χρήση αντισυλληπτικής μεθόδου κατά την πρώτη σεξουαλική επαφή στη Γερμανία[11]

Διάγραμμα 2: Χρήση αντισυλληπτικής μεθόδου κατά την πρώτη σεξουαλική επαφή στην Ολλανδία το 1995 και το 2011[12, 13]. Οι νέοι που δεν χρησιμοποίησαν αντισυλληπτική μέθοδο δε συμπεριλαμβάνονται στο παρόν διάγραμμα.

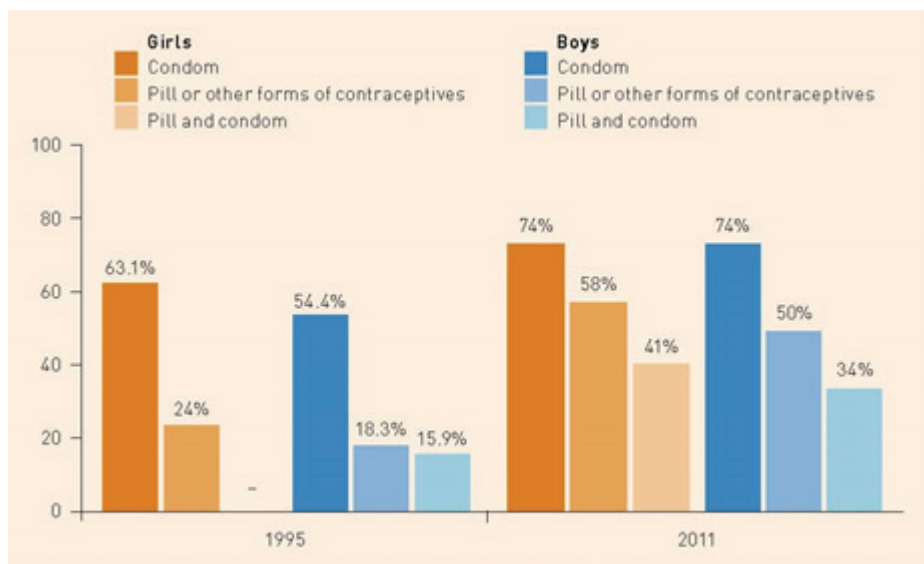

Figure 2: Contraceptive method at first intercourse in the Netherlands in 1995 and 2011^{12, 13}
Young people using no contraceptive have been excluded from this table

ΜΕΙΩΣΗ ΤΩΝ ΠΟΣΟΣΤΩΝ ΕΦΗΒΙΚΗΣ ΕΓΚΥΜΟΣΥΝΗΣ

Θεωρείται ότι η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση μειώνει τα ποσοστά εφηβικής εγκυμοσύνης εξαιτίας της συγκεκριμένης γνώσης που παρέχει αναφορικά με τις μεθόδους αντισύλληψης, συμπεριλαμβανομένων των προφυλακτικών, των θετικών στάσεων και προθέσεων για τη χρήση αντισύλληψης, της αυτεπάρκειας στη χρήση αντισυλληπτικών μεθόδων, των διαπραγματευτικών δεξιοτήτων στην περίπτωση που ο σύντροφος αρνείται να χρησιμοποιήσει προφυλακτικό, της ικανότητας αναζήτησης αντισυλληπτικών υπηρεσιών και συμβουλευτικής αγωγής και πολλών άλλων.

Στη Φιλανδία, η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση στα σχολεία και οι υπηρεσίες σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας για τους νέους εισήχθησαν το 1990 οδηγώντας σε άμεση μείωση των ποσοστών εφηβικής εγκυμοσύνης. Λόγω όμως περιορισμών στους προϋπολογισμούς και τα δύο προγράμματα μειώθηκαν δραστικά την περίοδο 1998 – 2006. Το γεγονός αυτό είχε άμεσο αντίκτυπο στα ποσοστά αμβλώσεων και γεννήσεων στα κορίτσια της ηλικιακής ομάδας 15 – 19 ετών. Τα ποσοστά μειώθηκαν και πάλι μετά την εκ νέου εισαγωγή της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης και των υπηρεσιών υγείας για νέους το 2006 (Διάγραμμα 3) [3].

Διάγραμμα 3: Αμβλώσεις και τοκετοί κοριτσιών ηλικίας 15 – 19 ετών (ανά 1000), Φιλανδία 1975 - 2010

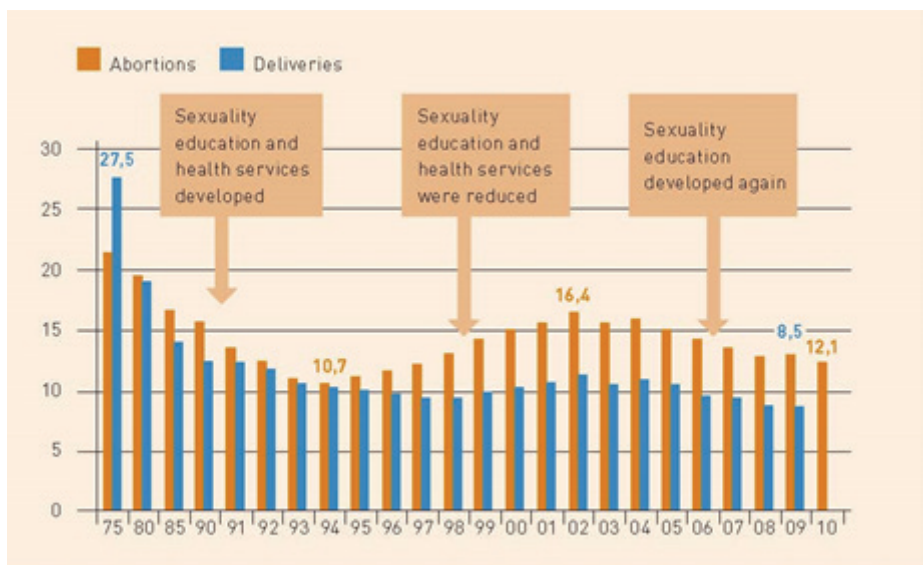

Figure 3: Abortions and deliveries in 15–19-year-old girls (per 1000). Finland. 1975–2010

ΜΕΙΩΣΗ ΤΩΝ ΠΟΣΟΣΤΩΝ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΩΣ ΜΕΤΑΔΙΔΟΜΕΝΩΝ ΛΟΙΜΩΞΕΩΝ

Στην Εσθονία, η αυξημένη γνώση για την αντισύλληψη και τα προφυλακτικά, η πρόσβαση σε φιλικές προς τους νέους υπηρεσίες σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας και το περιβάλλον μιας υποστηρικτικής πολιτικής θεωρείται ότι αποτελούν τους λόγους για τη δραματική μείωση των ΣΜΛ στην ηλικιακή ομάδα 15 – 24 ετών (Διάγραμμα 4) [4].

Διάγραμμα 4: Μείωση των καταχωρημένων περιπτώσεων τριών ΣΜΛ (Χλαμύδια, γονόρροια, και σύφιλη) Εσθονία, 2001 – 2009.

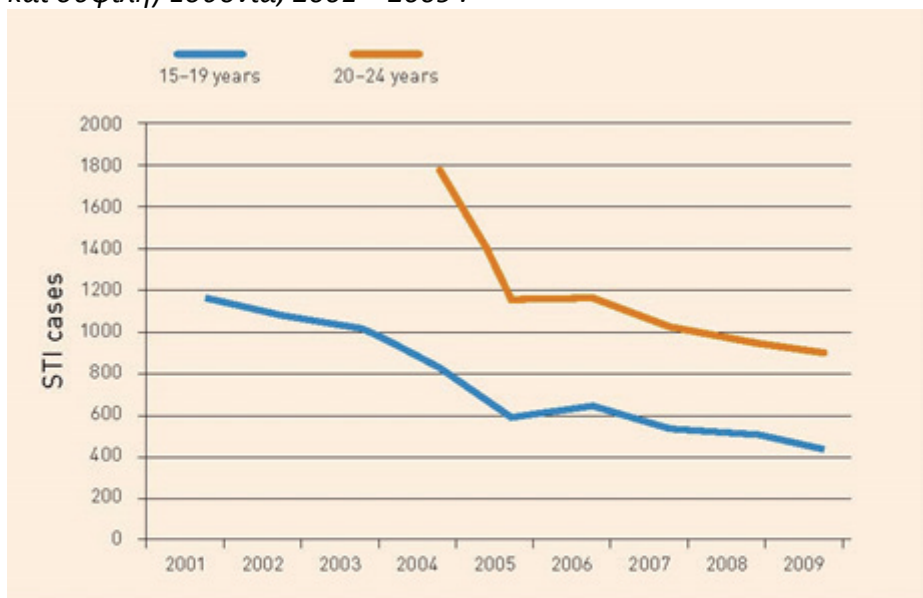

Figure 4: Decline in registered cases of three STIs (Chlamydia, gonorrhoea and syphilis), Estonia, 2001–2009

Data source: Murd, M. and A. Trummal. 2010. *HIV ja seotud nakkused arvudes 2009. aasta seisuga* [HIV and related infections in numbers in 2009]. Tallinn. National Institute for Health Development.

Εκδόθηκε από: **Ομοσπονδιακό Κέντρο για την Αγωγή της Υγείας (BZgA)**

Κολωνία, Γερμανία www.bzga.de/home

Επικοινωνία: WHO-CC@bzga.de

Το BZgA συνεργάζεται με την ΠΟΥ για θέματα Σεξουαλικής και Αναπαραγωγικής Υγείας

Ταμείο Πληθυσμού των Ηνωμένων Εθνών (UNFPA)

Περιφερειακό Γραφείο για την Ανατολική Ευρώπη και την Κεντρική Ασία,

Κωνσταντινούπολη, Τουρκία

eeca.unfpa.org

UNFPA

Για έναν κόσμο όπου η κάθε εγκυμοσύνη είναι επιθυμητή, ο κάθε τοκετός ασφαλής και οι δυνατότητες του κάθε νέου εκπληρούνται .

Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας (ΠΟΥ)

Περιφερειακό Γραφείο για την Ευρώπη

Κοπεγχάγη, Δανία

<http://www.euro.who.int/en>

© BZgA 2015

Αριθμός Παραγγελίας: 60596022

Το παρόν ενημερωτικό σημείωμα πολιτικής διατίθεται δωρεάν.

Το περιεχόμενο του παρόντος ενημερωτικού σημειώματος αναθεωρήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ομάδα Εμπειρογνομώνων για τη Σεξουαλική Διαπαιδαγώγηση. Τα μέλη της Ομάδας Εμπειρογνομώνων εκπροσωπούν τις εξής οργανώσεις:

Αυστριακό Ινστιτούτο Μελετών για την Οικογένεια – Πανεπιστήμιο Βιέννης, Υπηρεσία Αντισύλληψης και Σεξουαλικής Υγείας – Κοινοτικό Κέντρο Υγείας Nottinghamshire, Ευρωπαϊκή Ένωση Αντισύλληψης, Διεθνές Κέντρο Αναπαραγωγικής Υγείας – Πανεπιστήμιο του Γκεντ, Διεθνής Ομοσπονδία Οικογενειακού Προγραμματισμού (ΔΟΟΠ – IPPF), Πανεπιστήμιο Εφαρμοσμένων Επιστημών και Τεχνών Λουκέρνης, Νορβηγική Διεύθυνση Υγείας, Φόρουμ Σεξουαλικής Διαπαιδαγώγησης του Εθνικού Γραφείου για τα Παιδιά – Ηνωμένο Βασίλειο, Κλινική Σεξουαλικής Υγείας Väestöliitto, Ρούτγκερς, SENSOA, Ελβετικό Ίδρυμα για τη Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία (PLANeS), Οργάνωση του ΟΗΕ για την Εκπαίδευση, την Επιστήμη και τον Πολιτισμό (UNESCO), Πανεπιστήμιο της Ουψάλα, και ΠΟΥ Περιφερειακό Γραφείο για την Ευρώπη.

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

1. WHO Regional Office for Europe and BZgA. 2010. *Standards for Sexuality Education in Europe: A framework for policy makers, education and health authorities and specialists*. Cologne, BZgA.

2. Ketting, E., M. Friele, K. Michielsen. 2015. Evaluation of holistic sexuality education: a European Expert Group consensus agreement. *European Journal of Contraception and Reproductive Health Care*, 29 May: 1–13. [Epub ahead of print].

3. Apter, D. 2011. *Recent developments and consequences of sexuality education in Finland*. FORUM Sexuality Education and Family Planning, 2: 3–8. Cologne, BZgA.
4. Haldre, K., K. Part, E. Ketting. 2012. Youth sexual health improvement in Estonia, 1990–2009: the role of sexuality education and youth-friendly services. *European Journal of Contraception and Reproductive Health Care*, 17 (5): 351–62.
5. Bachus, L., M. Martens, M. van der Sluis. 2010. *An impact and process evaluation of two Dutch sexuality education programmes for 10–12 year olds in primary school. "Relationships and Sexuality" and "Comfortable in your skin"*. Amsterdam, Rescon.
6. Bucx, F., R. Sman and C. Jalvingh. 2014. *Different in class. Evaluation of the pilot programme "LGBT youth in school"*. The Hague, SCP.
7. Van Keulen, H. M., H. Hofstetter, L. W. H. Peters, S. Meijer, L. Schutte and P. Van Empelen. 2015. *Effectiveness of the Long Live Love 4 program for 13- and 14-year-old secondary school students in the Netherlands: a quasiexperimental design*. Delft, Netherlands Organization for Applied Scientific Research (TNO). (in press).
8. Currie, C., C. Zanotti, A. Morgan, D. Currie, M. de Looze et al. (eds). 2012. *Social determinants of health and well-being among young people. Health Behaviour in School-aged Children (HBSC) study: international report from the 2009/2010 survey*. Copenhagen, WHO Regional Office for Europe. <http://www.euro.who.int/en/what-we-do/health-topics/Life-stages/childand-adolescent-health/publications/2012/social-determinants-of-healthand-well-being-among-young-people.-health-behaviour-in-school-agedchildren-hbsc-study>.
9. Currie, C., S. Nic Gabhainn, E. Godeau, C. Roberts, R. Smith et al. (eds). 2008. *Inequalities in young people's health. Health Behaviour in School-aged Children study: international report from the 2005/2006 survey*. Copenhagen, WHO Regional Office for Europe. <http://www.euro.who.int/en/what-we-do/healthtopics/Life-stages/child-and-adolescent-health/publications/2008/inequalities-in-young-peoples-health.-hbsc-international-report-from-the-20052006-survey>.
10. UNAIDS. 2013. *Kazakhstan: Country Progress Reports for 2008 and 2012*. Geneva.
11. Bundeszentrale für gesundheitliche Aufklärung (BZgA). 2010. *Jugendsexualität. Repräsentative Wiederholungsbefragung von 14- bis 17-Jährigen und ihren Eltern [Youth Sexuality 2010: Repeat survey of 14 to 17-year-olds and their parents]*. Cologne, BZgA. <http://www.forschung.sexualaufklaerung.de/fileadmin/forschung/pdf/Jugendsexualit%C3%A4t.pdf>.
12. Vogels, T. 2002. *Jongeren, seksualiteit, preventie en hulpverlening [Youth, sexuality, prevention and services]*. Delft, Netherlands Organization for Applied Scientific Research (TNO).
13. De Graaf, H., H. Kruijer, J. van Acker, S. Meijer. 2011. *Sex under the age of 25. A population study of Dutch adolescent's sexual health*. Utrecht, Rutgers WPF. <http://www.rutgerswfpf.org/how-we-work/research/sex-under-age-25>.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ερωτηματολόγια Αξιολόγησης

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ερωτηματολόγια Αξιολόγησης

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ¹

Πόσο ενίσχυσε τις γνώσεις σας το εργαστήριο και σας βοήθησε να κατανοήσετε το θέμα;

1. Τι σας άρεσε περισσότερο;

2. Τι σας άρεσε λιγότερο;

3. Τι πιστεύετε ότι πρέπει να αλλάξει ή να βελτιωθεί;

ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ

¹ Προσαρμογή από: Μεσογειακό Ινστιτούτο Μελετών Κοινωνικού Φύλου (2014). Οδηγός για την Πρόληψη της Έμφυλης Βίας στα Νέα Μέσα Επικοινωνίας. Πρόγραμμα LOG IN: Εργαστήρια για την Έμφυλη Βία στα Νέα Μέσα Επικοινωνίας. Modena: Centro documentazione donna.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ¹

Σχολείο:..... Τάξη:

Ηλικία: Κορίτσι Αγόρι

Παρακαλούμε βάλτε σε κύκλο ποια από τα ακόλουθα βιώσες κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας (μέχρι 3):

Συμμετείχα ενεργά	Χάρηκα	Με κάλυψε πλήρως	Ενδυναμώθηκα	
Με ενέπνευσε	Ένοιωθα άνετα χαλαρά	Διασκέδασα Προβληματίστηκα	Με ενδιέφερε	
Δεν με Ενδιέφερε	Απογοητεύτηκα για μένα	Ήταν πρόκληση έπληξα	Βαρέθηκα/Κουράστηκα	
Αγχώθηκα δικά μου πιστεύω και αντιλήψεις	Αναθεώρησα κάποια	Πιέστηκα	Ήταν έκπληξη για μένα	Κανένα από τα παραπάνω

¹ Προσαρμογή από: Μεσογειακό Ινστιτούτο Μελετών Κοινωνικού Φύλου. (2012). Youth4Youth: Εκπαιδευτικό Εγχειρίδιο για Ενδυνάμωση των Νέων για την Πρόληψη της Έμφυλης Βίας μέσω Αλληλοδιδασκτικής Προσέγγισης. Λευκωσία: Μεσογειακό Ινστιτούτο Μελετών Κοινωνικού Φύλου. http://www.medinstgenderstudies.org/wp-content/uploads/ManualY4Y_CY.pdf

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ¹

Παρακαλούμε σημείωσε πόσο ικανοποιημένος/-η είσαι από τη δραστηριότητα που συμμετείχεις, βάζοντας σε κύκλο τον αριθμό της απάντησης που εκφράζει καλύτερα τη γνώμη σου.

	Διαφωνώ Απόλυτα			Συμφωνώ Απόλυτα	
1. Η δραστηριότητα ικανοποίησε τις προσδοκίες μου	1	2	3	4	5
2. Τα θέματα που συζητήθηκαν ήταν ενδιαφέροντα	1	2	3	4	5
3. Τα θέματα που συζητήθηκαν αφορούν άμεσα την καθημερινότητα μου και των συνομήλικών μου	1	2	3	4	5
4. Ο τρόπος που υλοποιήθηκε η δραστηριότητα ενθάρρυνε την ενεργό συμμετοχή μου	1	2	3	4	5
5. Οι διάφορες ασκήσεις ενίσχυσαν/αύξησαν τις γνώσεις μου	1	2	3	4	5
6. Η δραστηριότητα ενθάρρυνε τη συζήτηση και την ανταλλαγή ιδεών και απόψεων	1	2	3	4	5
7. Απόλαυσα τη δραστηριότητα	1	2	3	4	5
8. Ο/η εκπαιδευτικός ήταν καλός/ή προετοιμασμένος/-η	1	2	3	4	5
9. Ο χρόνος που αφιερώθηκε στη δραστηριότητα ήταν αρκετός	1	2	3	4	5
10. Υπήρχε αρκετός χρόνος για συζήτηση	1	2	3	4	5
11. Οι θεωρητικές γνώσεις που παρέιχε η δραστηριότητα ήταν ικανοποιητικές	1	2	3	4	5

¹ Προσαρμογή από: Μεσογειακό Ινστιτούτο Μελετών Κοινωνικού Φύλου (2014). Οδηγός για την Πρόληψη της Έμφυλης Βίας στα Νέα Μέσα Επικοινωνίας. Πρόγραμμα LOG IN: Εργαστήρια για την Έμφυλη Βία στα Νέα Μέσα Επικοινωνίας. Modena: Centro documentazione donna.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ¹

1. Σε ποιο βαθμό θα έλεγες ότι η δραστηριότητα σε βοήθησε να κατανοήσεις τα θέματα που αναπτύχθηκαν/ συζητήθηκαν;

10% 20% 30% 40% 50% 60% 70% 80% 90% 100%

2. Ποιο είναι το πιο σημαντικό πράγμα που έμαθες;

.....
.....
.....

3. Γράψε τουλάχιστον 3 πράγματα που σου άρεσαν ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας και γιατί ξεχώρισες αυτά τα 3 πράγματα συγκεκριμένα;

.....
.....
.....

Μου άρεσαν γιατί

.....
.....
.....

4. Τι δε σου άρεσε; Για ποιο λόγο;

.....
.....
.....

Δεν μου άρεσε γιατί

.....
.....
.....

¹ Προσαρμογή από: Μεσογειακό Ινστιτούτο Μελετών Κοινωνικού Φύλου. (2012). Youth4Youth: Εκπαιδευτικό Εγχειρίδιο για Ενδυνάμωση των Νέων για την Πρόληψη της Έμφυλης Βίας μέσω Αλληλοδιδασκτικής Προσέγγισης. Λευκωσία: Μεσογειακό Ινστιτούτο Μελετών Κοινωνικού Φύλου. http://www.medinstgenderstudies.org/wp-content/uploads/ManualY4Y_CY.pdf

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

Παρακαλώ βοηθήστε μας να αξιολογήσουμε την επιτυχία αυτής της δραστηριότητας συμπληρώνοντας τις πιο κάτω προτάσεις:

1. Έμαθα περισσότερα για ...

2. Εντυπωσιάστηκα με ...

3. Μου άρεσε ...

4. Δεν μου άρεσε ...

5. Μεγάλη πρόκληση για μένα ήταν ...

6. Η πιο ευχάριστη δραστηριότητα για μένα ήταν ...

7. Η δραστηριότητα θα ήταν καλύτερη αν ...

8. Ο/η εκπαιδευτικός ήταν ...

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ *E* | Φορείς / Υπηρεσίες

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ *E* Φορείς / Υπηρεσίες

ΦΟΡΕΙΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ

- 22751093 Κυπριακός Σύνδεσμος Οικογενειακού Προγραμματισμού
- 1455 Γραμμή Βοήθειας
- 1440 Πρόληψη και Αντιμετώπιση της Βίας στην Οικογένεια
- 70000116 Γραμμή Βοήθειας Ασφαλούς Χρήσης Διαδικτύου
- 22103234 Hope for Children
- 99812343 Accept – ΛΟΑΤ Κύπρου
- 22674747 Γραμμή Καταγγελιών Παράνομου Περιεχόμενου στο Διαδίκτυο (Cyberethics)
- 116111 Ευρωπαϊκή Γραμμή Στήριξης Παιδιών και Εφήβων
- 1410 Γραμμή Επικοινωνίας, Στήριξης και Συμβουλευτικής (Οργανισμός (Νεολαίας Κύπρου)
- 1456 Γραμμή Περσέα για τις εξαρτησιογόνες ουσίες
- 1498 Άμεση Ανταπόκριση και Βοήθεια για τα ναρκωτικά
- 116000 Ευρωπαϊκή Γραμμή Εξαφανισμένων Παιδιών
- 22402600/2 Οργανισμός Νεολαίας Κύπρου
- 22842034/5 Μεσογειακό Ινστιτούτο Μελετών Κοινωνικού Φύλου
- 22442960 Αντιναρκωτικό Συμβούλιο Κύπρου
- 22878181 Κίνηση για Ισότητα Στήριξη Αντιρατσισμό (ΚΙΣΑ)
- 22378268/9 Κέντρο Εφήβων
- 22873200 Επίτροπος Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού
- 22405500 Επίτροπος Διοικήσεως και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων
- 25770238 Στίγμα, Οργάνωση Προστασίας Θυμάτων Σεξουαλικής Βίας και Εκμετάλλευσης
- 24800500 Γρηγόριος Κληνική
- 22405492 Κέντρο Ιογενών Παθήσεων Μακάρειο Νοσοκομείο
- 22664883
- 25340305 Κίνηση Υποστήριξης Φορέων του AIDS
- 22402100 Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας
- 24813174/64
- 22405085/6 Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας Παιδιών και Εφήβων
- 22406600 Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας

Δερματολογικά Τμήματα Κρατικών Νοσοκομείων

- Γενικό Νοσοκομείο Λευκωσίας 22603000
- Γενικό Νοσοκομείο Λεμεσού 25801100
- Γενικό Νοσοκομείο Πάφου 26803100
- Γενικό Νοσοκομείο Λάρνακας (παλιό) 24800360/1
- Γενικό Νοσοκομείο Αμμοχώστου 23200000

Στα δερματολογικά τμήματα των κρατικών νοσοκομείων γίνονται εξετάσεις για τα ΣΜΛ. Οι εξετάσεις αυτές γίνονται και σε οποιοδήποτε ιδιωτικό κημείο.

Εφαρμογή για έξυπνα κινητά τηλέφωνα για το Παγκύπριο Δίκτυο Τηλεφωνικών Γραμμών Συμβουλευτικής Με πρωτοβουλία της Τηλεφωνικής Γραμμής Στήριξης 1410 του Οργανισμού Νεολαίας Κύπρου (ΟΝΕΚ) λειτουργεί το Δίκτυο Τηλεφωνικών Γραμμών Συμβουλευτικής στο οποίο συμμετέχουν όλες οι Γραμμές Συμβουλευτικής και Στήριξης που δραστηριοποιούνται στην Κύπρο από Κυβερνητικές υπηρεσίες ή φορείς και Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.

Στο Δίκτυο συμμετέχουν: Κυπριακός Σύνδεσμος Οικογενειακού Προγραμματισμού 1455, Ευρωπαϊκή Γραμμή Στήριξης Παιδιών και Εφήβων 166111, Γραμμή Στήριξης και Συμβουλευτικής του ΟΝΕΚ 1410, Ευρωπαϊκή Γραμμή για εξαφανισμένα παιδιά 116000, Σύνδεσμος για την Πρόληψη και Αντιμετώπιση της Βίας στην Οικογένεια 1440, SafenetCy Γραμμή καταγγελιών παράνομου περιεχομένου στο διαδίκτυο 22674747, Γραμμή Βοήθειας Ασφαλούς Χρήσης Διαδικτύου 70000116, Ανοιχτή Γραμμή ΠΕΡΣΕΑ για τις ουσίες εξάρτησης 1456, Άμεση Ανταπόκριση και Βοήθεια για τα Ναρκωτικά 1498.

Ο ΟΝΕΚ προχώρησε στη δημιουργία της αντίστοιχης εφαρμογής για έξυπνα κινητά (smartphone application). Πρόκειται για μια απλή αλλά πολύ χρήσιμη εφαρμογή, αφού μέσα από αυτή το κοινό μπορεί να ενημερωθεί για τις διάφορες Γραμμές που υπάρχουν και να καλέσει ΔΩΡΕΑΝ αυτή που το ενδιαφέρει. Η εφαρμογή είναι διαθέσιμη στο Play Store (Cyprus Helplines).

ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ
ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΥ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ

Ο Κυπριακός Σύνδεσμος Οικογενειακού Προγραμματισμού(ΚΣΟΠ) είναι από τους παλαιότερους και γερά εδραιωμένους Μη Κυβερνητικούς, Μη κερδοσκοπικούς, Οργανισμούς με πλούσια και συνεχή συνεισφορά στον τομέα της σεξουαλικής υγείας και ευημερίας. Ο ΚΣΟΠ είναι μέλος της Διεθνούς Ομοσπονδίας Οικογενειακού Προγραμματισμού (ΔΟΟΠ) και στόχος του είναι η διασφάλιση και προάσπιση της σεξουαλικής υγείας και των σεξουαλικών δικαιωμάτων όλων των ανθρώπων και ιδιαίτερα των νέων.

Εκπαιδευτικές υπηρεσίες

Μία από τις κύριες δραστηριότητες του Συνδέσμου είναι οι εκπαιδευτικές υπηρεσίες που απευθύνονται σε όλους: παιδιά, έφηβους, νέους, εκπαιδευτικούς, επαγγελματίες, γονείς κ.α. Ο ΚΣΟΠ διοργανώνει σεμινάρια, εργαστήρια, διαλέξεις, ημερίδες και συνέδρια καλύπτοντας ένα πολύ μεγάλο φάσμα θεμάτων που εστιάζονται στη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση.

Γραμμή Βοήθειας 1455

Η δωρεάν Γραμμή Βοήθειας 1455 του Συνδέσμου, απευθύνεται σε όλους και προσφέρει στήριξη σε άτομα που επιθυμούν να μιλήσουν και να ζητήσουν απαντήσεις σε θέματα σεξουαλικής υγείας και ευημερίας. Η Γραμμή Βοήθειας είναι εχέμυθη και λειτουργεί από Δευτέρα έως και Παρασκευή από τις 8:00 έως τις 22:00.

Προγράμματα ενημέρωσης και προάσπισης (Advocacy)

Σημαντικό μέρος της αποστολής του Συνδέσμου είναι η διαφώτιση του κοινού και των αρμόδιων φορέων για θέματα σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας και δικαιωμάτων με στόχο την προώθηση, το σχεδιασμό και την εφαρμογή πολιτικών, έτσι ώστε όλα τα άτομα, να μπορούν να απολαμβάνουν τα σεξουαλικά τους δικαιώματα. Επίσης, η υλοποίηση ερευνητικών προγραμμάτων με σκοπό την καταγραφή των αναγκών που υπάρχουν στην Κύπρο, κυρίως όσον αφορά την πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας και εκπαίδευσης, και η υλοποίηση ενημερωτικών εκστρατειών αποτελούν σημαντικές δράσεις του Συνδέσμου.

Εκπαιδευτικό και ενημερωτικό υλικό

Ο Σύνδεσμος διαθέτει πλούσιο ενημερωτικό υλικό συμπεριλαμβανομένου εκπαιδευτικού υλικού σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης - μικρά εξειδικευμένα έντυπα που καλύπτουν πληθώρα θεμάτων όπως: σεξουαλικά δικαιώματα, εφηβεία, αντισύλληψη, ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη, σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα, κ.α.

Κυπριακός Σύνδεσμος Οικογενειακού Προγραμματισμού

T. 22751093 – 1455 - Τ.Θ. 25706, 1311 Λευκωσία – info@cfpa.org.cy – www.cyfamplan.org.cy